

ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

ΕΠΙΘΕΤΟ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ

ΕΠΕΑΕΚ - Γ' ΚΠΣ
Αξονας 1
Μέτρο 1.1
Ενέργεια 1.1.1 Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα

Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλινοστούτων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΚΤ
Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης:
ΥΠΕΠΘ Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε.
Ειδική Γραμματεία: Στ. Πριόβολου
Διεύθυνση Γ' ΚΠΣ

Φορέας υλοποίησης:
Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
Επιτροπή Ερευνών
Τμήμα Φ.Π.Ψ.
Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής
Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου
Ιλίσια 15784
Τηλ.: 210-7277522
E-mail: info@keda.gr
Website: <http://www.keda.gr>

Επιστημονικός υπεύθυνος: Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου

Επιμέλεια διδακτικού υλικού: Μαρία-Λουίζα Βορίτζ-Μάρκου

Συγγραφή: Λυδία Γαλίτη
Νίκος Λαβίδας
Νατάσα Μαγγανά

Συντονισμός - Επιμέλεια έργου: Νατάσα Μαγγανά

Εικονογράφηση: Κατερίνα Βαμβασάκη
Ακης Μελάχρης
Ιούλης Μαρουλάκης

Γλωσσική επιμέλεια: Σπύρος Κουβαράς

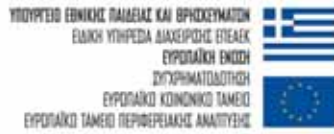
Παραγωγή: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

ISBN: 960-8313-69-4

Μορφολογία

ΑΘΗΝΑ 2004

ΕΠΕΑΕΚ - Γ' ΚΠΣ

Άξονας 1
Μέτρο 1. 1

Ενέργεια 1. 1.1. Προγράμματα ένταξης των παιδιών με πολιτισμικές και γλωσσικές ιδιαιτερότητες στο εκπαιδευτικό σύστημα

Πρόγραμμα: «Εκπαίδευση Παλινοσούντων και Αλλοδαπών Μαθητών»

Χρηματοδότηση: Ευρωπαϊκή Ένωση - ΕΚΤ

Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων

Φορέας παρακολούθησης:

ΥΠΕΠΘ Ειδική Γραμματεία Π.Ο.Δ.Ε.

Ειδική Γραμματέας: Στ. Πριόβολου

Διεύθυνση Γ' ΚΠΣ

Φορέας υλοποίησης:

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Επιτροπή Ερευνών

Τμήμα Φ.Π.Ψ.

Κέντρο Διαπολιτισμικής Αγωγής

Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου

Ιλίσια 15784

Τηλ.: 210-7277522

E-mail: info@keda.gr

Website: <http://www.keda.gr>

Επιστημονικός υπεύθυνος: Θεόδωρος Παπακωνσταντίνου

Σειρά: ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ

Επιμέλεια διδακτικού υλικού: Μαρία-Λουίζα Βορλοζ-Μάρκου

Συγγραφή: Σοφία Κρητικού

Κωνσταντίνα Λέκκα

Χρήστος Παππάς

Κωνσταντίνος Νικολαΐδης

Αθανασία Τσιρίκου Λαμπροπούλου

Γλωσσική επιμέλεια: Κλεοπάτρα Φάκλαρη

Το βιβλίο δημιουργήθηκε στο ατελιέ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ ΕΠΕ.

Εκτύπωση - Βιβλιοδεσία: ΒΙΒΛΙΟΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΑΕΠΕΕ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών
ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Αθήνα 2004

Για τον εκπαιδευτικό

Υπόθεση Γλώσσα

Η σειρά με γενικό τίτλο *Υπόθεση Γλώσσα* απευθύνεται σε μαθητές μέσης εκπαίδευσης που μαθαίνουν την Ελληνική ως δεύτερη / ξένη γλώσσα. Στόχος της σειράς αυτής είναι η υποστήριξη της γλωσσικής διδασκαλίας στην Τάξη Υποδοχής και το Φροντιστηριακό Τμήμα μέσα από την παρουσίαση και την πρακτική εμπέδωση μορφολογικών, συντακτικών και κειμενικών φαινομένων.

Η σειρά *Υπόθεση Γλώσσα* αποτελείται από τρεις φακέλους:

- Ονοματική Φράση
- Ρηματική Φράση
- Ορθογραφία - Παραγωγή.

Οι φάκελοι αυτοί αποτελούν την αναθεωρημένη, συμπληρωμένη και διορθωμένη μορφή της αρχικής σειράς *Υπόθεση Γλώσσα* με βάση τις επισημάνσεις που έκαναν οι εκπαιδευτικοί μετά την πειραματική εφαρμογή της. Κύριο αίτημά τους ήταν αφενός μια πιο εύχρηστη και λειτουργική οργάνωση του υλικού, αφετέρου μια πιο συστηματική εστίαση στα προβλήματα γραπτής έκφρασης των αλλόγλωσσων μαθητών.

Η σειρά *Υπόθεση Γλώσσα* αποτελεί μια «τράπεζα υλικού» και όχι ένα διδακτικό εγχειρίδιο που διδάσκεται «με τη σειρά» ή ολόκληρο. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αντλήσει από το υλικό αυτό ευσύνοπτους κανόνες γραμματικής, διαφόρων ειδών κείμενα (στα οποία παρουσιάζονται τα υπό εξέταση φαινόμενα), ασκήσεις και ποικίλες δραστηριότητες. Η επιλογή, ωστόσο, τού τι θα διδαχτεί, πώς και πότε, εναπόκειται αποκλειστικά στον ίδιο, ο οποίος είναι και ο μόνος που γνωρίζει τις συγκεκριμένες γλωσσομαθησιακές ανάγκες της τάξης του.

Ονοματική Φράση

Το υλικό του φακέλου *Ονοματική Φράση* χωρίζεται σε δυο υποενότητες:

- τη μια με σημασιολογικό προσανατολισμό και τίτλο «Άρθρο - Πτώσεις», η οποία περιλαμβάνει τα φυλλάδια για το άρθρο και τις πτώσεις
- την άλλη με μορφολογικό προσανατολισμό και τίτλο «Ουσιαστικό - Επίθετο - Αντωνυμία», η οποία περιλαμβάνει φαινόμενα που αφορούν στη μορφολογία των μερών της ονοματικής φράσης.

Δεν υπάρχει «πρώτη» και «δεύτερη» ενότητα με την έννοια της προτεραιότητας και της διδακτικής προόδου και αυτό επειδή η *Ονοματική Φράση* ως «τράπεζα υλικού» δεν αποτελεί πρόγραμμα διδασκαλίας και δεν προκαθορίζει τη σειρά με την οποία θα διδαχθούν τα επιμέρους γλωσσικά φαινόμενα. Για παράδειγμα, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαπιστώσει ότι οι μαθητές του δε γνωρίζουν (επαρκώς) τις διαφορετικές μορφές των ουσιαστικών σε -ος,

Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να ανατρέξει στη «μορφολογική ενότητα» και, συγκεκριμένα, στο *Ουσιαστικό*, όπου θα βρει κείμενα, κλιτικούς πίνακες, κανόνες τονισμού και πρακτικές ασκήσεις εφαρμογής/εμπέδωσης, από τα οποία μπορεί να επιλέξει αξιολογώντας κάθε φορά κατά πόσο μια δραστηριότητα ταιριάζει στην τάξη του/της και ανταποκρίνεται στις συγκεκριμένες δυσκολίες των μαθητών. Απ' την άλλη, ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαπιστώσει ότι οι μαθητές γνωρίζουν τις διαφορετικές καταλήξεις των ουσιαστικών σε -ος αλλά υπεργενικεύουν μια πτώση -π.χ. την Αιτιατική- με αποτέλεσμα να παράγουν προτάσεις όπως *τα δίνω τους φίλους μου τα βιβλία*. Σε αυτή την περίπτωση, ο εκπαιδευτικός μπορεί να αντλήσει υλικό από τη «συντακτική ενότητα» και, συγκεκριμένα, τα φυλλάδια για τις πτώσεις, όπου θα βρει κανόνες για τις λειτουργίες τους αλλά και κείμενα και ποικίλες δραστηριότητες για την εμπέδωση της σωστής χρήσης των πτώσεων σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα, ανάλογα με τη συντακτική λειτουργία των ονοματικών φράσεων.

Για διευκόλυνση στην αναζήτηση των κατάλληλων δραστηριοτήτων ο εκπαιδευτικός μπορεί να συμβουλευτεί τους μικρούς/αχνούς τίτλους στα δεξιά της σελίδας, οι οποίοι δείχνουν ποιο φαινόμενο εξετάζεται κάθε φορά και ποιος είναι ο στόχος της δραστηριότητας.

Προσπαθήσαμε να συμπεριλάβουμε στην *Ονοματική Φράση* τα πιο συχνόχρηστα και επικοινωνιακά απαραίτητα γραμματικά στοιχεία, δίνοντας έμφαση στη σημασία και στο περιβάλλον όπου αυτά εμφανίζονται. Προτείνουμε, επίσης, ένα μεγάλο αριθμό δραστηριοτήτων που στοχεύουν στη βελτίωση τόσο της γραμματικής ακρίβειας όσο και της επικοινωνιακής ικανότητας. Τέλος, προσπαθήσαμε να κάνουμε το υλικό ελκυστικό για τα παιδιά αυτής της ηλικίας, ελπίζοντας ότι έτσι η διδασκαλία και η εξάσκηση της γραμματικής θα γίνουν αποτελεσματικότερες και πιο ευχάριστες.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Συστατικά ονοματικής φράσης

Τι είναι ουσιαστικό;	1-8
Τι είναι επίθετο;	9-24
Τι είναι αντωνυμία;	25-30
Αναγνώριση ουσιαστικών - επιθέτων - αντωνυμιών	31-34

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ

Ομάδες ουσιαστικών.....	1
Αναγνώριση γένους ουσιαστικών	2-4

A. ΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Αρσενικά σε -ας, -ης	5-14
Θηλυκά σε -α, -η	15-21
Ουδέτερα σε -ι, -ο	22-25
Αρσενικά/θηλυκά σε -ος	26-37
Ουδέτερα σε -ος	38-41
Αρσενικά σε -έας	42-47

B. ΑΝΙΣΟΣΥΛΛΑΒΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Θηλυκά σε -η (-εις)	48-52
Ουδέτερα σε -μα	53-57
Αρσενικά σε -ας, -ης, -ους και θηλυκά σε -α και -ου	58-62
Ουδέτερα σε -ιμο	63-65
Ουδέτερα σε -ν, -ς, -υ	66-71

Γ. ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ .....

	72-78

ΕΠΙΘΕΤΟ

Ομάδες επιθέτων	1

A. ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΟΣ

Μορφολογία	3-16
Το επίθετο <i>πολύς</i>	17-19
Επίθετα για το <i>πάρα πολύ</i>	20-22
Αριθμητικά.....	23-27
Επίθετο και επίρρημα	28-29
Βαθμοί επιθέτου.....	29-37
Τονισμός (επιθέτων)	38
Κλητική (επιθέτων)	39-40

B. ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΗΣ, -Α, -ΙΚΟ

Μορφολογία	41-43

Γ. ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΗΣ, -ΗΣ, -ΕΣ

Μορφολογία	44-46
Βαθμοί επιθέτου	47-48
Επιρρήματα σε -α και -ως	49-51

Δ. ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΗΣ, -ΙΑ, -Ι

Μορφολογία	52-54

Ε. ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΥΣ, -ΙΑ/-ΕΙΑ, -Υ

Μορφολογία **55-58**

Βαθμοί επιθέτου **59-60**

ΣΤ. ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΕΠΙΘΕΤΟΥ **61-65**

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

Προσωπικές **1-12**

Κτητικές - Αυτοπαθείς **1-8**

Οριστικές **1-6**

Δεικτικές **1-4**

Ερωτηματικές - Αόριστες **1-6**

Αναφορικές **1-6**

Τι είναι

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ;

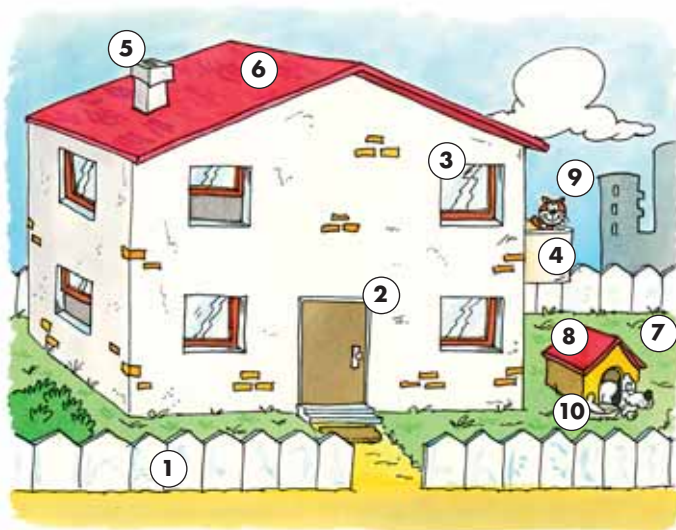

A Αναγνώριση του ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ σημασιολογικές κατηγορίες

αναγνώριση του ουσιαστικού

1. Τι είναι αυτό;

Η Ελένη και ο Αλέξης Στεφανίδης είναι αδέρφια. Αυτό είναι το σπίτι τους. Γράψε τον αριθμό δίπλα στη λέξη.

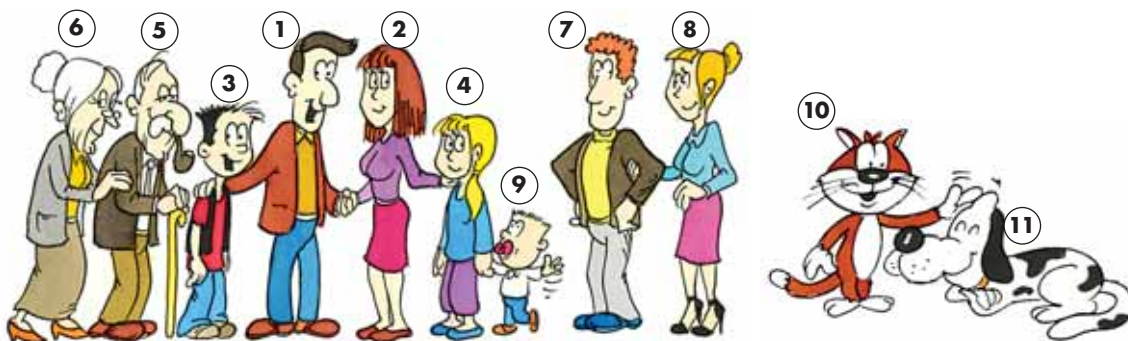

- η πόρτα
- το παράθυρο
- η γάτα
- ο σκύλος / το σκυλί
- το μπαλκόνι
- ο φράχτης
- η καμινάδα
- η σκεπή
- ο κήπος
- το σκυλόσπιτο

το κριτήριο του άρθρου

2. Όλοι εδώ!

Η οικογένεια Στεφανίδη. Γράψε τι είναι ο καθένας δίπλα στον αριθμό, όπως στο παράδειγμα. Μην ξεχάσεις να βάλεις Ο, Η, ΤΟ.

1. ο πατέρας	5.	9. ....
2.	6.	10. ....
3.	7.	11. ....
4.	8.	

Οι λέξεις που παίρνουν **ο, η, το** λέγονται στη γραμματική **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ**.

άρθρο	+	ουσιαστικό
ο		κήπος
η		γάτα
το		παιδί

3. Βάλ' τα στη θέση τους.

Κοίτα ξανά το σπίτι και γράψε τα ουσιαστικά στη σωστή στήλη.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

ο	η	το
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

σημασία - γραμματικό γένος

4. Πρόσωπα, ζώα ή πράγματα;

Γράψε λέξεις και για τις τρεις κατηγορίες.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

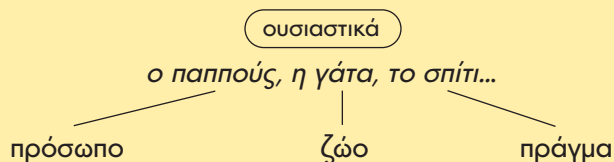

.....

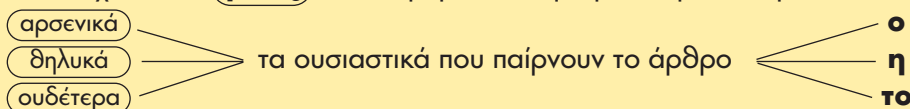
.....

.....

Τα **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ** είναι λέξεις που φανερώνουν **πρόσωπα, ζώα, πράγματα**.

Τα ουσιαστικά έχουν ένα **γένος** : είναι ή αρσενικά ή θηλυκά ή ουδέτερα.

5. Από δύο...

Γράψε δύο αρσενικά, δύο θηλυκά και δύο ουδέτερα ουσιαστικά.

ο .....
ο .....

η .....
η .....

το .....
το .....

λεξιλόγιο

6. Συμπλήρωσε τον πίνακα.

Μπορείς να γεμίσεις τα κουτιά με ουσιαστικά από το κάθε γράμμα;

	φρούτο/λαχανικό	πράγματα στο σπίτι	ζώο	άνθρωπος
α	ανανάς	ανεμιστήρας		αστυνομικός
κ			καμήλα	
π				
μ	μαρούλι		μύγα	
ρ				ράφτης
φ			φάλαινα	
σ		σκούπα		
β	βερίκοκο			

Αυτή την άσκηση μπορείς να την κάνεις σαν παιχνίδι με άλλα παιδιά μαζί.

Ετοιμάζεις χαρτιά με έναν πίνακα όπως αυτόν εδώ αλλά χωρίς τα γράμματα. Ένα παιδί λέει «από μέσα του» την αλφαβήτα. Ένα άλλο παιδί του λέει «στοπ» και το πρώτο παιδί λέει το γράμμα στο οποίο σταμάτησε. Αρχίζουν τότε όλα τα παιδιά να γράφουν στα κουτάκια λέξεις που αρχίζουν από αυτό το γράμμα. Όποιος τελειώσει πρώτος σταματά και τους άλλους.

αφηρημένα ουσιαστικά

«Ερευνητές»

Ο Αλέξης και η Ελένη διαβάζουν πάντα με μεγάλη όρεξη ένα περιοδικό για παιδιά, τους ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ. Να κάτι από αυτά που διάβασαν σήμερα:

ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΚΑΠΝΙΣΜΑ

Η 31η Μαΐου είναι σε όλο τον κόσμο η ημέρα κατά του καπνίσματος. Όλοι ξέρουμε ότι το κάπνισμα είναι πολύ βλαβερό και προκαλεί χιλιάδες θανάτους κάθε χρόνο. Κι όμως αυτή η κακή συνήθεια είναι πολύ διαδεδομένη¹. Αλλά το κάπνισμα δε δείχνει εξυπνάδα. Είσαι πραγματικά έξυπνος και θέλεις να το δείξεις; Βρες κάποιον άλλο τρόπο - στο χέρι σου είναι!

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2001

ΜΗΝ ΠΕΙΡΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΜΟΥ

Σε ορισμένες χώρες οι εφημερίδες δεν κυκλοφορούν ελεύθερα. Υπάρχει λογοκρισία, δηλαδή κάποιος ελέγχει τι γράφουν. Συχνά σε πολλούς ρεπόρτερ επιβάλλεται² τιμωρία ή βασανισμός³, επειδή έγραψαν αλήθειες. Εκατό δημοσιογράφοι βρίσκονται σήμερα άδικα στη φυλακή. Θα τους θυμηθεί κανείς στις 3 Μαΐου, την παγκόσμια ημέρα ελευθερίας του Τύπου;

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2002

1. **διαδεδομένος, -η, -ο:** πολύ συχνός, εδώ = συνήθεια που την έχει πολύς κόσμος.

2. **επιβάλλεται τιμωρία:** κάποιος ισχυρός τους τιμωρεί, χωρίς αυτοί να μπορούν να αντιδράσουν.

3. **ο βασανισμός:** σωματικός πόνος, ταλαιπωρία.

7. Πώς το λέει το κείμενο;

1. Όλοι ξέρουμε ότι το να καπνίζει κανείς είναι πολύ βλαβερό.
Όλοι ξέρουμε ότι ..... είναι πολύ βλαβερό.
2. Είναι κακό να συνηθίζει κανείς το κάπνισμα.
Είναι κακή ..... του καπνίσματος.
3. Το κάπνισμα δε δείχνει ότι είναι κάποιος έξυπνος.
Το κάπνισμα δε δείχνει .....

Κάποια ουσιαστικά δε φανερώνουν πρόσωπο, ζώο ή πράγμα, δηλαδή κάτι συγκεκριμένο, που το βλέπουμε, αλλά κάτι άλλο, **αφηρημένο**, δηλαδή κάτι που το καταλαβαίνουμε μόνο με το μυαλό μας.

Τα **ΑΦΗΡΗΜΕΝΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ** μπορεί να σημαίνουν:

- ενέργεια: καπνίζω → το κάπνισμα
- κατάσταση: συνηθίζω → η συνήθεια
- ιδιότητα: έξυπνος → η εξυπνάδα

8. Φτιάξε αφηρημένα ουσιαστικά και σκέψου τι σημαίνουν:

- ✓ λογοκρίνω → η λογοκρισία (σημαίνει ..... *ενέργεια* .....))
- 1. τιμωρώ → ..... (σημαίνει .....)
- 2. βασανίζω → ..... (σημαίνει .....)
- 3. νυστάζω → ..... (σημαίνει .....)
- 4. τεμπέλης → ..... (σημαίνει .....)
- 5. πεινάω → ..... (σημαίνει .....)
- 6. πονάω → ..... (σημαίνει .....)
- 7. ζωηρός → ..... (σημαίνει .....)

διάκριση αφηρημένων - συγκεκριμένων

9. Στο ράφι

Βρες ουσιαστικά για όλες τις κατηγορίες.

10. Από τρία

Γράψε εδώ τρία συγκεκριμένα ουσιαστικά και τρία αφηρημένα.

Συγκεκριμένα ουσιαστικά

1. ....
2. ....
3. ....

Αφηρημένα ουσιαστικά

1. ....
2. ....
3. ....

αναγνώριση ουσιαστικού - εφαρμογή κριτηρίων

11. Πού είναι τα ουσιαστικά;

Βρες τα ουσιαστικά που υπάρχουν στα παρακάτω κείμενα και χρωμάτισέ τα. Αυτές οι οδηγίες θα σε βοηθήσουν να μην κάνεις λάθος:

α. Η λέξη δηλώνει **πράγμα, ζώο ή πρόσωπο**;

Αν ναι: η λέξη είναι ουσιαστικό

β. Μπαίνει μπροστά **ο, η, το**;

Αν ναι: η λέξη μπορεί να είναι ουσιαστικό

γ. Μπαίνουν μπροστά και το **ο** και το **η** και το **το** ή μπαίνει μόνο το ένα από τα τρία;

Αν μπαίνει μόνο το ένα από τα τρία: η λέξη είναι ουσιαστικό (ο νέος)

Αν μπαίνουν και τα τρία άρθρα: η λέξη μπορεί να είναι και επίθετο (ο νέος, η νέα, το νέο)

Οι νέοι έχουν καλές ιδέες.

→

ουσιαστικό

Οι νέοι άνθρωποι έχουν καλές ιδέες.

→

επίθετο

ΦΥΚΙΑ ΚΑΙ... ΑΛΗΘΙΝΟ ΧΑΡΤΙ

Σύντομα θα φτιάχνουμε χαρτί από θαλάσσια φύκια. Κάποιοι επιστήμονες ανακάλυψαν ένα μικροσκοπικό μπλε φύκι που παράγει κυτταρίνη. Πιθανώς η ανακάλυψη αυτή θα βοηθήσει να μειωθεί η καταστροφή των δασών, γιατί το βασικό συστατικό του χαρτιού είναι η κυτταρίνη και πολλά δέντρα κόβονται μόνο και μόνο για να γίνουν χαρτοπολτός και... τετράδια. Λέτε το χαρτί στο μέλλον να μυρίζει θάλασσα;

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2002

ΕΝΑ ΔΑΣΟΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΟ

Ένας φοιτητής που εργαζόταν στον παγετώνα του Βόρειου Καναδά έκανε μια καταπληκτική ανακάλυψη. Στην περιοχή εκείνη, όπου τίποτα δε φυτρώνει εδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια, βρήκε έναν απολιθωμένο κορμό δέντρου! Και ψάχνοντας καλά στη γύρω περιοχή βρήκε ένα ολόκληρο απολιθωμένο δάσος! Εκείνα τα δέντρα είχαν φυτρώσει πριν από 2 εκατομμύρια χρόνια, άρα ο καιρός τότε ήταν ζεστός εκεί.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Μάιος 2002

1. **κάτι μειώνεται:** γίνεται λιγότερο.

2. **το βασικό συστατικό:** από αυτό αποτελείται κυρίως κάτι.

3. **ο παγετώνας:** περιοχή που είναι μόνιμα παγωμένη.

4. **απολιθωμένος, -η, -ο:** έχει γίνει σκληρός σαν πέτρα, έχει πετρώσει.

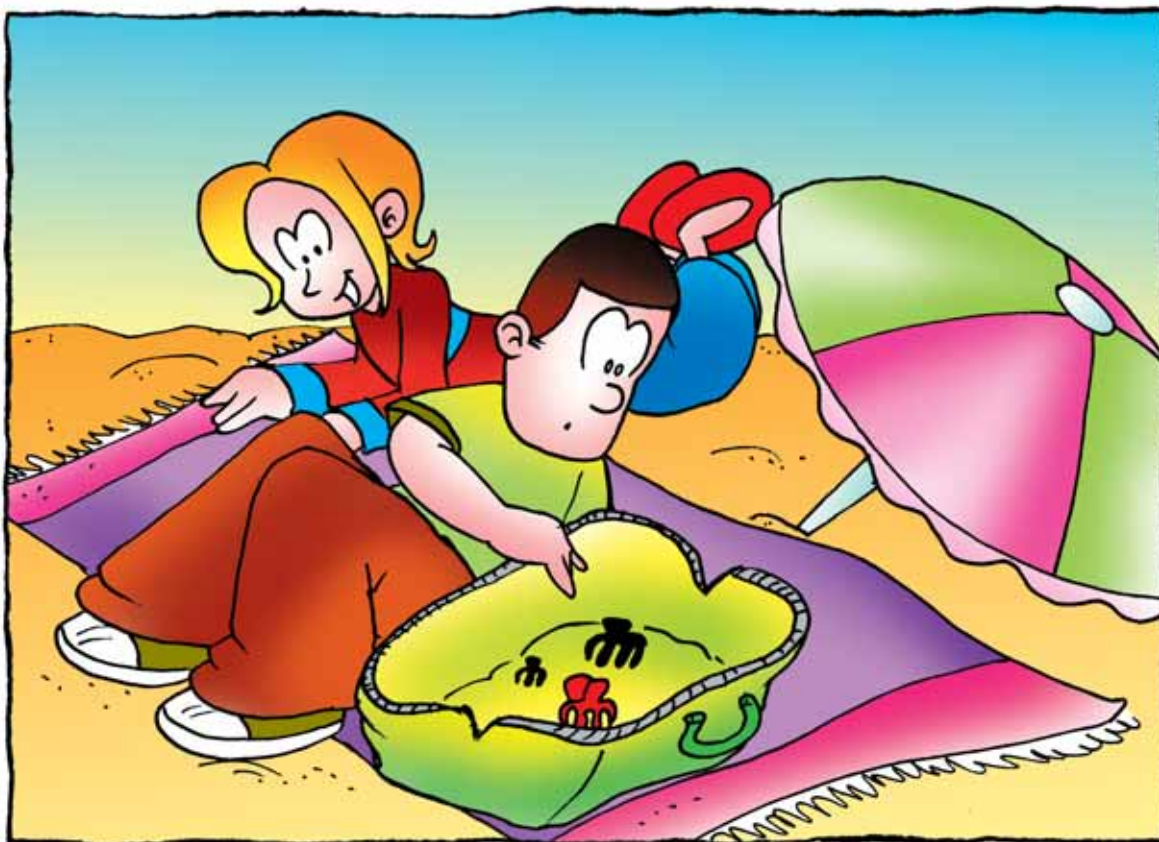

Τι είναι

ΕΠΙΘΕΤΟ;

1. Η Μαρίνα ψάχνει το κοκαλάκι της.

Ποιες λέξεις βοηθούν τον Πέτρο να βρει το κοκαλάκι της Μαρίνας;

Μαρίνα: Μα πού είναι το κοκαλάκι μου; Πέτρο, κοίτα λίγο μέσα στην τσάντα. Είναι δίπλα σου.

Πέτρος: Βλέπω τρία. Ποιο θέλεις;

Μαρίνα: Το μαύρο.

Πέτρος: Έχει δύο μαύρα, Μαρίνα, ένα μεγάλο κι ένα μικρό.

Μαρίνα: Το μικρό θέλω.

Οι λέξεις **μαύρο, μικρό, μεγάλο** είναι **ΕΠΙΘΕΤΑ**.

Τα επίθετα είναι λέξεις που μας λένε **πώς είναι τα πράγματα**. Τα επίθετα μας βοηθούν να **περιγράψουμε** τους ανθρώπους, τα ζώα και τα πράγματα.

Στη γραμματική λέμε ότι τα επίθετα φανερώνουν **τις ιδιότητες των πραγμάτων**, όπως το χρώμα, το μέγεθος ή το σχήμα τους.

2. Τι φανερώνουν τα επίθετα;

Γράψε τα επίθετα του πλαισίου κάτω από το σωστό τίτλο!

• πλαστικός • γλυκός • κόκκινος • στενός • πρώτος • στρογγυλός • καυτός • πρωινός

ΧΡΩΜΑ

.....

ΧΡΟΝΟΣ

.....

ΓΕΥΣΗ

.....

ΣΕΙΡΑ

.....

ΥΛΗ

.....

ΜΕΓΕΘΟΣ

.....

ΣΧΗΜΑ

.....

ΑΦΗ

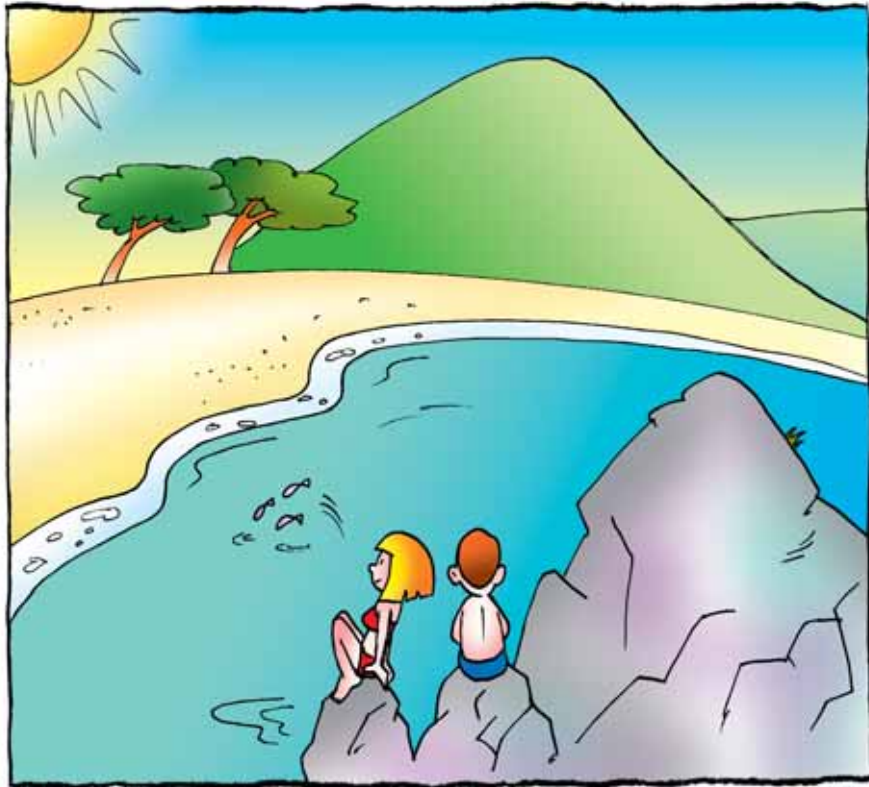
.....

αναγνώριση του επιθέτου με βάση τη λειτουργία του

3. Στη θάλασσα!

Βάλε σε κύκλο τα 7 επίθετα.

Χθες πήγαμε για μπάνιο. Βρήκαμε μια (ήσυχη) παραλία. Ξαπλώσαμε στην κατάλευκη αμμουδιά. Ο ήλιος ήταν καυτός. Έτσι, βουτήξαμε αμέσως στα δροσερά νερά. Είδαμε μια μικρή σπηλιά και κολυμπήσαμε ως εκεί. Καθίσαμε στους βράχους και χαζέψαμε τα όμορφα ψάρια που κολυμπούσαν στα ρηγά¹ νερά.

Το **ΕΠΙΘΕΤΟ** προσδιορίζει, δηλαδή μας λέει κάτι για το ουσιαστικό:

➤ μαύρο μύδι

➤ νόστιμο ψάρι

Αυτά τα επίθετα βρίσκονται σχεδόν πάντα **ΠΡΙΝ** από το ουσιαστικό τους.

Στη γραμματική λέγονται **επιθετικοί προσδιορισμοί**.

1. ρηγός, -ή, -ό: που έχει μικρό βάθος.

4. Ποιον ψάχνουμε;

1. Ποιος τρώει μπανάνα;	Το	παιδί.
2. Ποιος μιλάει με τη δασκάλα;	Το	κορίτσι.
3. Ποιος δε βγήκε στην αυλή να παίξει;	Το	αγόρι.
4. Ποιος κοιτάζει πίσω από τα κάγκελα;	Μια	μαμά.
5. Ποιος παίζει μπάσκετ;	Πολλοί	μαθητές και ένας ..... δάσκαλος.
6. Ποιος γαβγίζει;	Ένα	σκυλί.
7. Ποιος κλαίει;	Ένα	παιδάκι.
8. Ποιος ψάχνει στο σκουπιδοτενεκέ;	Η	γάτα.
9. Υπάρχει αυτοκίνητο στην εικόνα;	Ναι, ένα	σχολικό.

5. Διάβασε για τον αστερία.

Μετά απάντησε με το σωστό επίθετο στις ερωτήσεις.

Να ένας μικρός αστερίας! Φαίνεται πολύ ήσυχος, φαίνεται σαν πεδαμένος. Κι όμως, ξαφνικά μπορεί ν' αρχίσει να περπατάει. Ο αστερίας είναι καλός κυνηγός. Εσύ, αν βρεις ένα μύδι, δε θα καταφέρεις να το ανοίξεις με τα χέρια σου. Ο αστερίας όμως τα καταφέρνει μια χαρά. Τα μπράτσα¹ του έχουν χιλιάδες μικρά αλλά πολύ δυνατά ποδαράκια που κολλάνε σαν βεντούζες². Με αυτά περπατάει, ανοίγει τα μύδια, σκαρφαλώνει³ σε μικρούς και μεγάλους βράχους... Τα μπράτσα του είναι λίγο... μαγικά: Αν χάσει ένα, βγαίνει ένα καινούργιο...

1. Πώς φαίνεται ο αστερίας; Ήσυχος, ...
2. Πώς βρίσκει την τροφή του; Ο αστερίας είναι ..... κυνηγός.
3. Πώς είναι τα ποδαράκια που έχει στα μπράτσα του; ..... αλλά .....
4. Τι γίνεται αν χάσει ένα μπράτσο; Βγαίνει ένα ..... μπράτσο.

ΛΕΜΕ:

➤ ένας μικρός αστερίας, μικρά ποδαράκια, μικρούς βράχους

Το επίθετο αλληλάζει **καταλήξεις**, δηλαδή κλίνεται, όταν βρίσκεται με διαφορετικά ουσιαστικά.

μικρ-ός	} κατάληξη
μικρ-ά	
μικρ-ούς	

	-ος	-η	-ο
Επίθετο	ο μικρός (αστερίας)	η μικρή (βάρκα)	το μικρό (ψάρι)
	ο μικρός (κολυμβητής)	η μικρή (φίλη)	το μικρό (βότσαλο)
	ο μικρός (αχινός)		το μικρό (κύμα)
Πληθυντικός	οι μικροί (αστερίες)	οι μικρές (βάρκες)	τα μικρά (ψάρια)
	οι μικροί (κολυμβητές)	οι μικρές (φίλες)	τα μικρά (βότσαλα)
	οι μικροί (αχινόι)		τα μικρά (κύματα)

Στο λεξικό βρίσκεις τα επίθετα με τις καταλήξεις για τα τρία γένη:

➤ καλός, -ή, -ό (= καλός, καλή, καλό)

1. **το μπράτσο:** το «χέρι» του αστερία. Οι αστερίες έχουν συνήθως πέντε μπράτσα (ή βραχίονες).
2. **η βεντούζα:** μαλακή επιφάνεια, συνήθως από λάστιχο, που κολλάει σε άλλη επιφάνεια χωρίς να αφήνει αέρα ανάμεσα.
3. **σκαρφαλώνω:** ανεβαίνω κάπου με τα χέρια και τα πόδια.

6. Στη σωστή στήλη

Πρόσεξε το άρθρο και γράψε τα ουσιαστικά εκεί που πρέπει.

ο μεγάλος	η μεγάλη	το μεγάλο
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
οι μεγάλοι	οι μεγάλες	τα μεγάλα
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....

- το ψάρι • η ομπρέλα
- ο αχινός • το βότσαλο
- ο αστερίας • το κύμα
- η σπηλιά • η παραλία
- ο κολυμβητής

- οι αστερίες • οι ομπρέλες
- οι κολυμβητές
- τα βότσαλα • τα ψάρια
- οι σπηλιές • οι αχινόι
- τα κύματα • οι παραλίες

7. Τι πάει με τι;

Αντιστοίχισε το επίθετο με το σωστό ουσιαστικό.

1. τα πράσινα	α. κύμα
2. το μεγάλο	β. παραλία
3. ο δυνατός	γ. ήλιος
4. οι καλοί	δ. αέρας
5. οι πολύχρωμες	ε. κολυμβητές
6. η όμορφη	στ. δέντρα
7. οι γρήγοροι	ζ. βάρκες
8. ο ζεστός	η. ψαράδες

8. Διάλεξε λεζάντα!

Μπορείς να βρεις τη σωστή για κάθε εικόνα;

.....
.....

.....
.....

.....
.....

- πολύχρωμο ψάρι
- γρήγορος κολυμβητής
- μικρή βάρκα
- ήσυχος αστερίας
- καλές φίλες
- ωραίος βυθός
- μαγευτική παραλία

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

αναγνώριση επιθέτων (επιθετικός προσδιορισμός και κατηγορούμενο)

9. Τα ψάρια του μπαρμπα-Γιώργη

Μπορείς να βρεις τα 15 επίθετα του κειμένου; Βάλε τα σε κύκλο!

Η Μαρίνα και ο Πέτρος πηγαίνουν στο μικρό λιμανάκι. Παντού μέσα στις βάρκες υπάρχουν ψάρια, μικρά και μεγάλα.

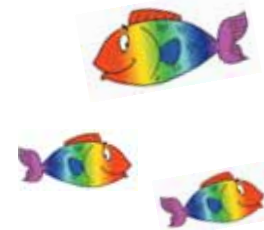
- Καλώς τα παιδιά, λέει ο μπαρμπα-Γιώργης, ο ψαράς. Είχε καλή ψαριά και δείχνει χαρούμενος.
- Τι πολλά και ωραία ψάρια! λέει η Μαρίνα.
- Γαύρος, γόπα, μπαρμπούνη, μπακαλιάρους... Σημερινή ψαριά!
- Φαίνονται ζωντανά! Κοίτα, Μαρίνα, ο γαύρος είναι γαλαζοπράσινος και η κοιλιά του ασημένια.
- Να κι ένας τεράστιος μπακαλιάρους, αλλά μοιάζει λίγο ψεύτικος, λέει η Μαρίνα.
- Τι να πάρουμε για σήμερα, μπαρμπα-Γιώργη; ρωτάνε τα παιδιά.
- Ό,τι τραβάει η όρεξή σας! Όλα είναι φρέσκα και γίνονται υπέροχα στα κάρβουνα.

συνδετικό ρήμα και επίθετο ως κατηγορούμενο

10. Κάτι λείπει!

Κοίταξε πάλι το κείμενο. Ποια ρήματα λείπουν στις προτάσεις;

1. Ο ψαράς ..... χαρούμενος.
2. Τα ψάρια ..... ζωντανά, λέει ο Πέτρος.
3. Η Μαρίνα λέει ότι ο μπακαλιάρους ..... λίγο ψεύτικος.
4. Όλα τα ψάρια του μπαρμπα-Γιώργη ..... φρέσκα και νόστιμα.
5. Στα κάρβουνα τα ψάρια ..... υπέροχα.

Το **ΕΠΙΘΕΤΟ** συνήθως το βρίσκουμε:

- Μαζί με ένα **ουσιαστικό**:

Τα παιδιά πηγαίνουν στο μικρό λιμανάκι.

Να κι ένας τεράστιος μπακαλιάρους!

Αυτό το επίθετο λέγεται στη γραμματική **ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ**.

- Μαζί με **ρήματα** όπως είμαι, φαίνομαι, γίνομαι, δείχνω, μοιάζω:

Τα ψάρια (είναι) φρέσκα.

Ο ψαράς (δείχνει) χαρούμενος.

Αυτό το επίθετο λέγεται στη γραμματική **ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ**¹.

1. **Κατηγορούμενο** μπορεί να είναι και ένα ουσιαστικό (βλέπε φάκελο ΠΤΩΣΕΙΣ / ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ).

11. Κάτι δεν πάει καλά...

Ο ζωγράφος σχεδίασε άλλα από αυτά που λένε οι προτάσεις. Εσύ τι βλέπεις στις εικόνες;

Ο ψαράς φαίνεται χαρούμενος, γιατί έπιασε ένα τεράστιο ψάρι.

Φάε τη σουπίτσα σου, είναι κρύα τώρα!

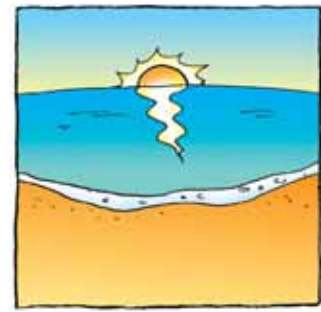
Είναι πολύ φτηνό το ποδήλατο, πλέω να αγοράσω δύο!

Σήμερα ο Αναστάσης αγόρασε λίγες καραμέλες.

Μπράβο που άλλαξες το νερό και τα λουλούδια είναι ακόμα ζωντανά!

Δεν μπορούμε να κάνουμε μπάνιο σήμερα, γιατί η θάλασσα δείχνει ταραγμένη¹.

επιθετικός προσδιορισμός - κατηγορούμενο (εφαρμογή)

12. Στη σωστή στήλη

Βρες τα επίθετα στις προτάσεις και γράψε τα εκεί που πρέπει.

1. Τα μικρά παιδιά δεν περνούν το δρόμο μόνα τους.
2. Οι πολυσύχναστοι² δρόμοι είναι πολύ επικίνδυνοι.
3. Ένας αφηρημένος³ πεζός μπορεί να μην καταλάβει ότι πλησιάζει αυτοκίνητο.
4. Ο οδηγός μπορεί να είναι μεθυσμένος⁴.
5. Τα ατυχήματα με ποδήλατα και μηχανάκια δυστυχώς δεν είναι λίγα.
6. Όταν βρέχει γίνονται περισσότερα ατυχήματα και χρειάζεται μεγαλύτερη προσοχή!
7. Αν όμως είσαι προσεκτικός, δεν κινδυνεύεις.

επιθετικοί προσδιορισμοί

κατηγορούμενα

.....
.....
.....

1. η ταραγμένη θάλασσα: με κύματα που δημιουργεί ο αέρας.
2. ο πολυσύχναστος δρόμος: περνούν πολλοί άνθρωποι ή αυτοκίνητα.
3. αφηρημένος, -η, -ο: δεν είναι συγκεντρωμένος, σκέφτεται άλλα πράγματα.
4. μεθυσμένος, -η, -ο: έχει πιει πολύ αλκοόλ.

Μερικές φορές το **ΕΠΙΘΕΤΟ** δε μας μιλάει για μια μόνιμη ιδιότητα του ουσιαστικού (κάτι που ισχύει πάντα) αλλά για μια **προσωρινή ιδιότητα**, δηλαδή κάτι που ισχύει τώρα.

➤ Κεφάλτος¹ ο ψαράς φέρνει τα φρέσκα ψάρια.

(= ο ψαράς δεν είναι πάντα κεφάλτος)

➤ Η Ελένη κάθεται ήσυχη κάτω από την ομπρέλα της.

(= είναι τώρα ήσυχη, άλλη ώρα μπορεί να είναι και ζωηρή)

Πρόσεξε τη θέση του επιθέτου στα προηγούμενα παραδείγματα και στα επόμενα:

➤ Ο καλόκαρδος οδηγός χαμογελάει στα παιδιά κάθε πρωί.
(= πάντα είναι καλόκαρδος)

➤ Η ήσυχη Σοφούλα δεν κάνει ποτέ αταξίες.
(= πάντα είναι ήσυχη)

ΠΡΟΣΟΧΗ !

Όταν το επίθετο λέει κάτι που ισχύει πάντα για το ουσιαστικό, τότε βρίσκεται ανάμεσα στο άρθρο και το ουσιαστικό.

Όταν το επίθετο λέει κάτι που ισχύει τώρα για το ουσιαστικό αλλά μετά θα αλλάξει, τότε βρίσκεται πριν ή μετά το ουσιαστικό και δεν το χωρίζει από το άρθρο του.

1. **κεφάλτος, -η, -ο:** έχει κέφι, είναι χαρούμενος.

13. Τώρα, όχι πάντα!

Διάλεξε τη φράση της παρένθεσης που δηλώνει κάτι προσωρινό.

1. Τον κοίταξε (με τα πράσινα μάτια της – με τα μάτια της αγριεμένα).
2. Δεν ξαναείδα (το πρόσωπό του γελαστό – το γελαστό πρόσωπό του).
3. (Το χλωμό¹ παιδάκι – Χλωμό το παιδάκι) κοίταζε τους στρατιώτες.
4. Όταν νύχτωσε, (τα παιδιά θεοβρόμικα – τα άταχτα παιδιά) γύρισαν στο σπίτι.
5. (Η συμπαθητική γιαγιά – Φορτωμένη η γιαγιά) περνούσε αργά το δρόμο.
6. (Θαρραλέος² ο μπαμπάς – Ο θαρραλέος μπαμπάς) χτύπησε το φίδι στο κεφάλι.

σειρά των πλέξεων στον κατηγορηματικό προσδιορισμό

14. Στη σωστή σειρά

Βάλε τις λέξεις της παρένθεσης στη σωστή σειρά, ώστε το επίθετο να δείχνει κάτι παροδικό, δηλαδή κάτι που δεν ισχύει πάντα για το ουσιαστικό.

1. .... έκοβε βόλτες μέσα στην τάξη. (καθηγητής, αμίλητος, ο)
2. Άκουσα ..... από το θυμό. (φωνή του, βραχνή, τη)
3. .... σαν σίφουνας³ μου έφερε αμέσως το ψαλίδι. (Νίκος, γρήγορος, ο)
4. Περιπατούσε με ..... . (κεφάλι, σκυφτό, το)
5. Μας άνοιξε την πόρτα με ..... . (μαλλιά, αχτένιστα, τα)
6. Είδα ..... . (παπού μου, κουρασμένο, τον)

παραγωγή επιθετικού ή κατηγορηματικού προσδιορισμού

15. Φτιάξε δικές σου προτάσεις.

Πρόσεξε πού θα βάλεις το επίθετο, για να βγει το νόημα που θέλεις.

1. παντελόني του, με, έπαιζε, σκισμένο, το.
.....
2. ανήσυχος, το, ο, ρολόι του, κοιτάζει, παπούς.
.....
3. οι, ρωτούσαν, περίεργοι, για σένα, γείτονες.
.....
4. μητέρα μου, στον, κάθισε, καναπέ, κουρασμένη, η.
.....
5. πεινασμένος, έφαγε, αδελφός μου, ο, το ταψί, όλο.
.....
6. σούπα, η, κρύα, περισσότερο, μου άρεσε.
.....

1. **χλωμός, -ή, -ό:** έχει χάσει το χρώμα του, το πρόσωπό του είναι άσπρο.
2. **θαρραλέος, -α, -ο:** γενναίος, έχει θάρρος, δε φοβάται.
3. **ο σίφουνας:** δυνατός άνεμος που κινείται με ταχύτητα και ορμή.

16. Η μεθυσμένη φάλαινα

Διάβασε και αυτή τη φανταστική ιστορία του βαρόνου¹ Μινχάουζεν και απάντησε στις ερωτήσεις.

...Ταξιδεύαμε μέρες χωρίς να δούμε στεριά². Ο καιρός ήταν δύσκολος. Μόνος μας βοηθός, μια παλιά πυξίδα³ και ένας ναυτικός χάρτης. Ξαφνικά, το χρώμα της θάλασσας άρχισε να γίνεται κόκκινο! Βλέπαμε παντού παράξενα θαλάσσια ζώα. Μπροστά μας μια γιγαντιαία φάλαινα άνοιξε το πελώριο στόμα της και μας κατάπιε! Μαζί με το καράβι μας! Στη «σκοτεινή σπηλιά» υπήρχαν πάρα πολλά πλοία. Από χρόνια πριν. Τα μεγάλα κόκκινα κύματα ήταν κρασί. Ήμασταν ο μεζές⁴ μιας αχόρταγης⁵ φάλαινας που της άρεσε να πίνει

και ήταν σχεδόν πάντα μεθυσμένη. Μέσα στην κοιλιά της ο αέρας ήταν πολύ ζεστός και η μυρωδιά απαίσιος⁶. Ακούγαμε συνέχεια παράξενους θορύβους. Έπρεπε οπωσδήποτε να βγούμε από εκεί. Όλοι! Σκάρωσα⁷ λοιπόν ένα απίστευτο, πανέξυπνο σχέδιο. Διέταξα να κόψουν με πριόνι δύο μεγάλα κατάρτια⁸ από τα παλιά καράβια και να τα στερεώσουν στο λαρύγγι της φάλαινας, κοντά στο στόμα της. Τη στιγμή που θα άνοιγε το στόμα της για να πει μια τεράστια γουλιά κρασί, εμείς θα κολυπούσαμε έξω. Έτσι και έγινε! Χιλιάδες ναυτικοί με θαυμαστό τρόπο γύρισαν στις πατρίδες τους. Και φυσικά, όλοι για χρόνια με ευχαριστούσαν και έλεγαν για τον πολυμήχανο⁹ βαρόνο με τις θαυμαστές ιδέες!

1. Τι είχαν για βοηθό στο ταξίδι τους; Είχαν .....
2. Τι έβλεπαν πριν τους καταπιεί η φάλαινα; Έβλεπαν παντού .....
3. Πώς χαρακτηρίζει ο βαρόνος Μινχάουζεν α) τη φάλαινα, β) το σχέδιό του;
  - α. Η φάλαινα ήταν .....
  - β. Το σχέδιό του ήταν .....
4. Τι πιστεύει ο βαρόνος Μινχάουζεν για τον εαυτό του; Πιστεύει ότι είναι ..... και έχει .....

1. ο **βαρόνος**: παλιός τίτλος αριστοκράτη (στη Δυτική Ευρώπη).

2. η **στεριά**: η ξηρά, η γη, το μέρος που δεν είναι θάλασσα.

3. η **πυξίδα**: όργανο που δείχνει το βορρά, το χρησιμοποιούν πολύ οι ναυτικοί.

4. ο **μεζές**: νόστιμο φαγητό που σερβίρεται σε μικρή ποσότητα.

5. **αχόρταγος, -η, -ο**: αυτός που δε χορταίνει ποτέ, συνέχεια πεινάει.

6. **απαίσιος, -α, -ο**: πολύ άσχημος.

7. **σκάρωνω**: βρίσκω ένα σχέδιο, ένα κόλπο.

8. **το κατάρτι**: το ψηλό κοντάρι (ξύλο) του πλοίου όπου κρεμούν τα πανιά.

9. **πολυμήχανος, -η, -ο**: αυτός που μηχανεύεται (βρίσκει με το μυαλό του) τρόπους, για να αντιμετωπίζει τις δυσκολίες.

17. Ένας ζωγράφος θυμάται τα παιχνίδια του.

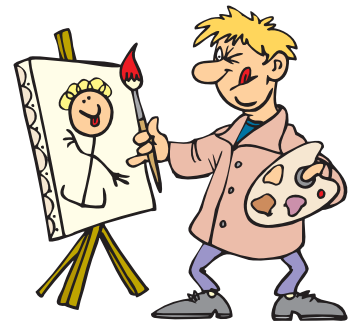
Διάβασε το κείμενο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Είχα μαλακά παιχνίδια, σκυλάκια από καουτσούκ κόκκινο μ' ένα κουμπί σκληρό από κάτω, στην κοιλιά, που άμα το ζουλούσες¹ φώναζαν ι, ι, μπάλες άσπρες και χρωματιστές, άλλες γερές που πηδούσαν ψηλά, άλλες ξεφούσκωτες και κουρασμένες, παιχνίδια τριχωτά, γατάκια μαύρα με μια κορδέλα στο λαιμό, ζώα διάφορα.

Άλλα παιχνίδια ξύλινα, τενεκεδένια², λογιών λογιών³, σβούρες μικρές και μαύρες, σβούρες μεγάλες με τρύπες γύρω γύρω στο λαιμό που σφύριζαν αρμονικά γυρίζοντας, σφυρίχτρες (αργότερα απέκτησα μια «καλή», κρεμασμένη σ' ένα μακρύ κορδόνι για να την περνάς στο λαιμό).

Είχα και μολυβένια⁴ παιχνίδια και εκείνα ήταν τα αγαπημένα μου, αλλά μαύριζαν τα χέρια: στρατιωτάκια, καθένα με τη στολή του, με τ' όπλο στον ώμο, έτοιμα για έφοδο⁵, καβαλάρηδες, κανόνια, πύργοι μικροσκοπικοί, ως και δεντράκια με πράσινα φύλλα για να κάνουν το πεδίο της μάχης πιο ζωντανό. Είχα παλιάτσους⁶ κωμικούς, πάνινους και κούκλες με τα ρούχα τους, με αληθινά μαλλιά στο κεφάλι και μάτια γαλανά που τα βλέφαρά τους άνοιγαν κι έκλειναν χάρη σ' ένα βαρίδι⁷ που ήταν από μέσα, καθώς το είδα μια μέρα που μου 'σπασε το κεφάλι της κούκλας μου.

Περισσότερο όμως απ' όλα μου τα παιχνίδια μ' άρεσαν, μου φαίνεται, οι ωραίοι καβαλάρηδες με το γυμνό ασημένιο σπαθί και τα περήφανα άλογα με το μπροστινό πόδι σπκωμένο και τεντωμένους τους μους του λαιμού...

Νίκος Χ. Γκίκας: Το χαλί όπου παίζαμε ήτανε κόκκινο

1. Τι είδους παιχνίδια είχε ο ζωγράφος;
2. Γράψε τα παιχνίδια που ο συγγραφέας αναφέρει το χρώμα τους.
3. Ποια από τα παιχνίδια του Γκίκα είχες ή έχεις κι εσύ;
4. Περιέγραψε ένα από τα παιχνίδια που αγαπούσες πιο πολύ.
5. Πρόσεξε τον πίνακα. Βλέπεις κάποια σχέση με τα παιχνίδια που αγαπούσε ο ζωγράφος;

Τα **ΕΠΙΘΕΤΑ** ομορφαίνουν τις ιστορίες και τα παραμύθια !

1. **ζουλάω**: πιέζω.
2. **τενεκεδένιος, -α, -ο**: φτιαγμένος από τενεκέ, ένα μέταλλο που λέγεται και λευκό σίδηρο.
3. **λογιών λογιών**: διαφόρων ειδών, διάφορα.
4. **μολυβένιος, -α, -ο**: φτιαγμένος από μόλυβδο, ένα βαρύ μέταλλο με χρώμα σκούρο γκρι.
5. **η έφοδος**: η ξαφνική επίθεση.
6. **ο παλιάτσος**: ο κλόουν.
7. **το βαρίδι**: κομμάτι από βαρύ μέταλλο που μπαίνει κάπου για να δώσει περισσότερο βάρος.

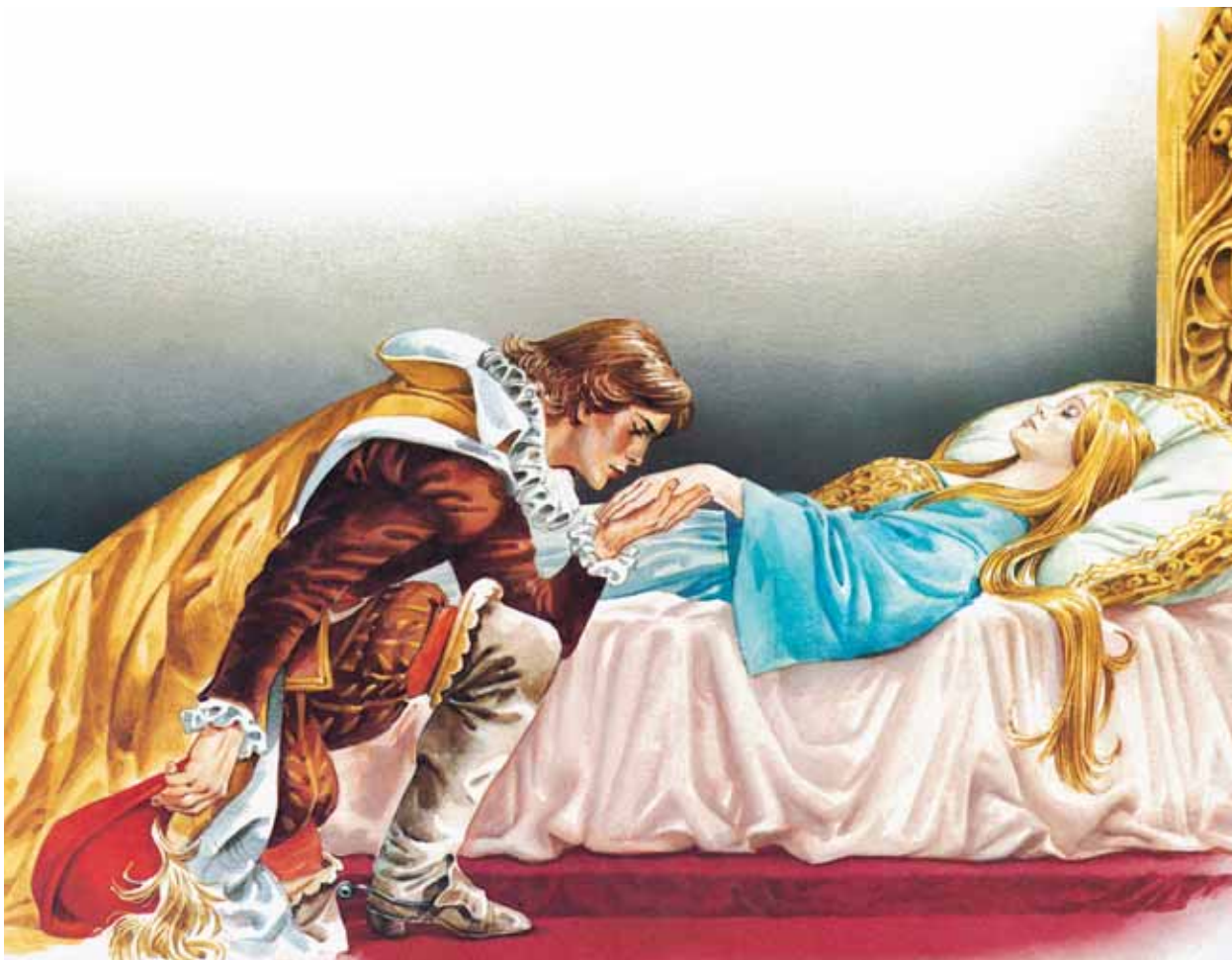
18. Η ωραία κοιμωμένη!

Αυτό το παραμύδι δεν έχει ούτε ένα επίθετο! Προσπάθησε να το κάνεις πιο ωραίο χρησιμοποιώντας επίθετα.

Μια φορά κι έναν καιρό, η βασίλισσα μιας χώρας γέννησε ένα κοριτσάκι. Ήρθαν οι νεράιδες¹ στο παλάτι για να δουν το μωρό και να του ευχηθούν. Στάθηκαν πάνω απ' την κούνια. Καμάρωσαν² το μωρό και του έδωσαν δώρα. Όμως η μία από αυτές ήταν μάγισσα και είπε στη βασίλισσα: «Όταν η κόρη σου θα γίνει 16 χρονών, θα τρυπήσει το δάχτυλό της και θα πέσει σε ύπνο για 100 χρόνια».

Η πριγκίπισσα μεγάλωσε και έγινε 16 χρονών. Μια μέρα έκανε βόλτα στο παλάτι και είδε μια γυναίκα που έγενεθε³. Έπιασε το αδράχτι⁴ για να δει πώς γνέθουν και τρύπησε το δάχτυλό της. Αμέσως έπεσε σε ύπνο και μαζί της όλοι στο παλάτι.

Πέρασαν χρόνια. Μια μέρα, ένας πρίγκιπας πέρασε έξω από το παλάτι και μπήκε μέσα. Τι έκπληξη! Όλοι κοιμόντουσαν. Σ' ένα δωμάτιο βρήκε την πριγκίπισσα. Πήγε κοντά της και τη φίλησε. Τότε τα μάγια λύθηκαν και όλοι ξύπνησαν. Οι δυο νέοι αγαπήθηκαν και αποφάσισαν να παντρευτούν. Ο βασιλιάς και η βασίλισσα οργάνωσαν το γάμο. Όλοι χόρεψαν ως το πρωί και έζησαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

1. **η νεράιδα:** η καλή μάγισσα στα παραμύδια.
2. **καμάρωνω:** κοιτάζω με καμάρι, με περηφάνια.
3. **γνέθω:** φτιάχνω κλωστή, νήμα από μαλλί.
4. **το αδράχτι:** εργαλείο στο οποίο τυλίγουν το μαλλί που γνέθουν.

19. Τι είναι;

1. Όμορφη αλλά ύπουλη¹,
διάφανη² κι αόρατη³,
αν σου κολλήσει στο νερό,
τρέξε και βάλε ξίδι.

2. Είναι μαύρος, στρογγυλός,
με αγκάδια γύρω γύρω
'Όποιος τον ανοίξει τρώει,
όποιος τον πατήσει κλαίει.

3. Σαν το χιόνι είναι άσπρο
και τρέχει, όταν φυσάει
Μόνο η θάλασσα το έχει
και στην παραλία σπάει.

ουσιαστικοποιημένα επίθετα

Καμιά φορά χρησιμοποιούμε ένα επίθετο **μόνο του**, ως ουσιαστικό:

➤ Ο άρρωστος ζήτησε να δει το γιατρό.

ουσιαστικό

(= Ο άρρωστος παπούς ζήτησε να δει το γιατρό.)

επίθετο

➤ ένας πλούσιος άντρας → ένας πλούσιος

επίθετο

ουσιαστικό

Το επίθετο που έμεινε μόνο του είναι τώρα **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ**.

20. Τι είναι παράξενο;

Σου φαίνονται λίγο περίεργες αυτές οι προτάσεις; Σβήσε τα ουσιαστικά που δε χρειάζονται στην καθημερινή ομιλία.

1. Οι πλούσιοι άνθρωποι αγοράζουν ακριβά αυτοκίνητα.
2. Ποτέ δε μαζεύεις τα πράγματά σου! Είσαι ένας τεμπέλης άνθρωπος.
3. Οι περίεργοι άνθρωποι είναι εκνευριστικοί.
4. Οι μεγάλοι άνθρωποι συχνά δεν έχουν πολύ χρόνο, γιατί εργάζονται πολλές ώρες.
5. Συνάντησα ένα φτωχό άντρα και του έδωσα λίγα από τα παιχνίδια μου για τα παιδιά του.
6. Οι νέοι άνθρωποι σήμερα ξέρουν να είναι ευγενικοί με όλους.

1. **ύπουλος, -η, -ο:** πονηρός, ενεργεί κρυφά.

2. **διάφανος, -η -ο και διαφανής, -ής, -ές:** αφήνει το φως να περνάει (π.χ. *διάφανο τζάμι, πλαστικό*).

3. **αόρατος, -η, -ο:** δεν τον βλέπουμε, δε φαίνεται.

Μερικά **ΕΠΙΘΕΤΑ** δεν τα λέμε σχεδόν ποτέ με το ουσιαστικό που είχαν αρχικά:

➤ Η δασκάλα μας γράφει με το αριστερό. (= αριστερό χέρι)

Κάποια από αυτά δε θυμίζουν πια καθόλου επίθετο και τα χρησιμοποιούμε **ως ουσιαστικά**, ενώ **άλλα** τα χρησιμοποιούμε **είτε ως ουσιαστικά είτε ως επίθετα**:

➤ Από μωρό είχε κλίση στη μουσική.
(= μωρό παιδί, επίθετο: *μωρός, μωρή, μωρό* = ανόητος, άμυαλος)
(= μουσική τέχνη, επίθετο: *μουσικός, μουσική, μουσικό*)
➤ Πήγαμε σε μια μουσική παράσταση.

21. Πού είναι τα επίθετα;

α. Μπορείς να ανακαλύψεις τέτοια επίθετα που τα χρησιμοποιούμε πια ως ουσιαστικά στις ακόλουθες προτάσεις;

1. Οι μεγάλοι δε μας καταλαβαίνουν ποτέ!
2. Νομίζω πως είναι αρκετά δύσκολο να μιλήσεις τα ελληνικά σωστά.
3. Πρέπει να μιλάς ευγενικά σε κάποιον ανώτερο.
4. Όλοι ξέρουν πόσο σου αρέσουν τα γλυκά και ιδίως τα παγωτά.
5. Πάντα έκανα το καλό στη ζωή μου και δεν το μετάνιωσα ποτέ.
6. Μαζί με τα ξερά καίγονται και τα χλωρά¹.
7. Από μικρό κι από τρελό μαθαίνεις την αλήθεια.

β. Γράψε τώρα προτάσεις με τα επίθετα που βρήκες στο (α) χρησιμοποιώντας τα ως κανονικά επίθετα, δηλαδή μαζί με κάποιο ουσιαστικό, όπως στο παράδειγμα:

✓ Δεν υπάρχουν πολλοί μεγάλοι ποταμοί στην πατρίδα μου.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

1. **χλωρός, -ή, -ό:** τρυφερός, φρέσκος, δεν έχει ξεραθεί.

Τι είναι

ANTONYMIA;

A

Αναγνώριση της ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΣ

ΑΝΤΩΝΥΜΙΑ είναι η λέξη που χρησιμοποιούμε αντί για ένα όνομα (αντί + όνομα = αντωνυμία), δηλαδή αντί για ένα ουσιαστικό ή επίθετο.

Χρησιμοποιούμε αντωνυμία όταν ο ακροατής ξέρει και καταλαβαίνει για ποιο πράγμα ή πρόσωπο μιλάμε.

Με τις αντωνυμίες κάνουμε το λόγο μας πιο σύντομο και φυσικό.

Υπάρχουν **πολλές** και **διαφορετικές ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ**. Ανάλογα με τη σημασία τους, έχουν και διαφορετικό όνομα. Να μερικές:

- Άνοιξε! Εγώ είμαι! Ήρθε να σε δω και να σου δώσω ένα δώρο.
- Το ποδήλατο είναι δικό μου. Είναι δώρο του πατέρα μου.
- Μη νοιάζεσαι μόνο για τον εαυτό σου!
- Στρώνω πάντα μόνος μου το κρεβάτι!
- Θα πάρω αυτό το παντελόνι, γιατί εκείνο δεν έχει ωραίο χρώμα.
- – Πόσοι ήρθαν στο πάρτι;
- – Δυστυχώς κανένας!
- Κάποια στιγμή το απόγευμα θα τηλεφωνήσω σε μια φίλη μου να τη ρωτήσω κάτι.
- Όποιος πεινάει να πάρει όσα τυροπιτάκια θέλει.

προσωπικές

κτητικές

αυτοπαθείς

οριστικές

δεικτικές

ερωτηματικές

αόριστες

αόριστες

αναφορικές

Αν το παρατήρησες, η αντωνυμία, ανάλογα με το είδος και τη σημασία της, μπορεί να βρίσκεται και μαζί με το όνομα στο οποίο αναφέρεται (όσα τυροπιτάκια θέλεις, αυτό το παντελόνι).

- – Πόσα τυροπιτάκια να πάρω; – Όσα θέλεις. = Όσα τυροπιτάκια θέλεις.
- – Ποιο παντελόνι θα πάρεις; – Αυτό! = Αυτό το παντελόνι.

Παιδιά,
 πηγαίνω στη γιαγιά, για να δώσω στη γιαγιά
 το βιβλιάριο¹ της γιαγιάς. Χρειάζεται το βι-
 βλιάριο, γιατί το απόγευμα θα επισκεφτεί ο
 γιατρός τη γιαγιά. Πηγαίνω στη γιαγιά και
 λίγο από το γλυκό που φτιάξατε χτες. Θα α-
 ρέσει πολύ στη γιαγιά.
 Εσείς να φάτε το φαγητό που υπάρχει στην
 κατασρόλα. Φτιάξτε και μια σαλάτα, υπάρχουν
 ντομάτες και αγγούρι στο ψυγείο. Πλύντε
 τις ντομάτες και το αγγούρι, κόψτε τις ντο-
 μάτες και το αγγούρι, βάλτε στις ντομάτες και
 στο αγγούρι λαδάκι, αλατάκι και ρίγανη και...
 Καλή όρεξη!

1. Η μαμά κάτι έπαθε!

Τα κορίτσια γυρίζουν από το σχολείο και βρίσκουν πάνω στο τραπέζι ένα παράξενο σημείωμα της μαμάς.

α. Εσύ βλέπεις την αντωνυμία;

β. Γράψε το σημείωμα όπως θα το έγραφε η μαμά, αν δεν είχε ξεχάσει τις αντωνυμίες!

Παιδιά,
 πηγαίνω στη γιαγιά, για να .....^{της} δώσω το βιβλιάριο .....^{της}
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

1. **το βιβλιάριο:** μικρό βιβλίο (μπλοκάκι) με τα προσωπικά στοιχεία κάποιου με το οποίο μπορεί π.χ. να επισκεφτεί το γιατρό ή να κάνει εξετάσεις.

2. Ο θείος όμως πάει πολύ καλά!

Το απόγευμα έρχεται ξαφνικά ο θείος με μια ωραία έκπληξη. Ευτυχώς δεν έχει πρόβλημα με τις αντωνυμίες, γιατί τα κορίτσια θα άρχιζαν να ανησυχούν πολύ...

Θείος: Μαρία, Ειρήνη, ανοίξτε. Ο θείος είμαι. Ήρδα να σας δω και να σας φέρω ένα δώρο.

Μαρία: Έλα, δείε! Ωραία έκπληξη! Δε σε περιμέναμε. Η μαμά και ο μπαμπάς θα χαρούν πολύ, όταν τους πω ότι ήρδες. Κάθισε. Θέλεις να σου φτιάξω ένα ωραίο τσάι που ξέρω;

Θείος: Και βέβαια, κοριτσάκι μου. Πρώτα όμως έλα να δεις τι σας έφερα. Μετά θα μου φτιάξεις και το ωραίο τσάι σου.

Πώς θα ήταν αυτός ο διάλογος την εποχή που... δεν είχαν ανακαλυφθεί οι αντωνυμίες; Σκέψου σε ποια πρόσωπα αναφέρεται κάθε αντωνυμία και γράψε πώς θα μιλούσαν ο θείος και η Μαρία.

Θείος: .....

Μαρία: .....

Θείος: .....

Αναγνώριση

**ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ, ΕΠΙΘΕΤΩΝ
και ΑΝΤΩΝΥΜΙΩΝ**

1. Πλυντήριο χωρίς απορρυπαντικό!

Βρες τα ουσιαστικά και υπογράμμισέ τα με μπλε χρώμα.

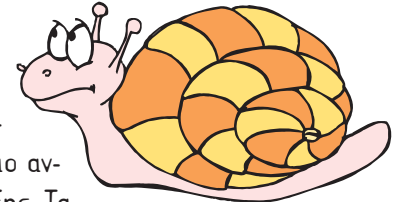
Ένας Γαπωνέζος κατασκευαστής έφερε στο εμπόριο ένα επαναστατικό πλυντήριο: πλένει χωρίς απορρυπαντικό! Πώς; Μ' ένα σύστημα υπερήχων και με λίγο ηλεκτρικό ρεύμα. Οι υπέρηχοι σκοτώνουν τα μικρόβια και αφαιρούν¹ τη βρομιά. Αλλά για την ώρα το οικολογικό πλυντήριο πωλείται μόνο στην Ιαπωνία.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Φεβρουάριος 2002, σελ. 42

2. Οι σπείρες των σαλιγκαριών

Βρες τα επίθετα και υπογράμμισέ τα με κόκκινο χρώμα.

Γιατί το σπίτι των σαλιγκαριών έχει αυτό το ιδιαίτερο σχήμα; Η φύση ευνοεί² τα σπειροειδή σχήματα, επειδή «κτίζονται» πιο εύκολα και είναι πιο ανθεκτικά³. Γι' αυτό και αξιοποιήθηκαν πολύ στα πρώτα στάδια της εξέλιξης. Τα σαλιγκάρια είναι από τους πιο παλιούς κατοίκους της Γης.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Ιούνιος 2001, σελ. 14

3. Η εξαφάνιση των δεινοσαύρων

Βρες τις αντωνυμίες και βάλ' τες σε κύκλο.

Ήταν ένα από τα μεγαλύτερα μυστήρια, αλλά σήμερα οι επιστήμονες πιστεύουν ότι το έλυσαν. Λένε ότι τα θηρία αυτά χάθηκαν όταν έπεσαν στη Γη μας δύο μεγάλοι αστεροειδείς⁴. Η πτώση τους προκάλεσε⁵ σεισμούς, τεράστια κύματα και ένα πυκνό σύννεφο που επί χρόνια δεν άφηνε τον Ήλιο να θρέψει τα φυτά. Έτσι, το 90% των ζώων και των φυτών έσβησε. Όσα βλέπουμε σήμερα γύρω μας είναι απόγονοι των λίγων εκείνων που επέζησαν. Άραγε να κρύβεται κάπου και κανένας δεινόσαυρος;

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Ιούνιος 2001, σελ. 46

4. Προϊστορικό ψάρεμα

Βρες ουσιαστικά, αντωνυμίες και επίθετα και σημείωσέ τα με διαφορετικό τρόπο.

Κάποιοι ψαράδες στην Κένυα δεν πίστευαν στα μάτια τους, όταν μάζεψαν την ψαριά τους. Ανάμεσα στα άλλα ψάρια, είχαν πιάσει και ένα ολόκληρο θηρίο που κανείς τους δεν το είχε ξαναδεί. Οι επιστήμονες που έτρεξαν στην προκουμαία⁶ διαπίστωσαν ότι ήταν ένας «κοιλάκανθος» με βάρος πάνω από 400 κιλά. Το ψάρι αυτό ζούσε πριν από εκατομμύρια χρόνια σε μεγάλο βάθος και το θεωρούσαν εξαφανισμένο⁷. Μόνο το 1937 είχε ψαρευτεί άλλο ένα.

ΕΡΕΥΝΗΤΕΣ, Φεβρουάριος 2002, σελ. 42

1. **αφαιρώ:** βγάζω.

2. **ευνοώ:** βοηθώ, υποστηρίζω.

3. **ανθεκτικός, -ή, -ό:** γερός, αντέχει σε δύσκολες συνθήκες.

4. **ο αστεροειδής:** ένα ουράνιο σώμα.

5. **προκαλώ:** γίνομαι αιτία να συμβεί κάτι.

6. **η προκουμαία:** η άκρη του λιμανιού, μπροστά στη θάλασσα.

7. **εξαφανισμένος, -η, -ο:** έχει χαθεί, δεν υπάρχει πια.

Ομάδες ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

► ΑΡΣΕΝΙΚΑ (ο / ένας)

Ονομαστική ενικού σε: **-ΑΣ, -ΗΣ, -ΟΥΣ, -ΕΣ, -ΕΑΣ**

άντρας	(→ άντρες)	ψαράς	(→ ψαράδες)
μαθητής	(→ μαθητές)	μανάβης	(→ μανάβηδες)
παππούς	(→ παππούδες)	συγγραφέας	(→ συγγραφείς)
καφές	(→ καφέδες)		

► ΘΗΛΥΚΑ (η / μια)

Ονομαστική ενικού σε: **-Α, -Η, -ΟΥ, -Ω**

κυρία	(→ κυρίες)	γιαγιά	(→ γιαγιάδες)
σκεπή	(→ σκεπές)	πόλη	(→ πόλεις)
αλεπού	(→ αλεπούδες)		
ηχώ			

► ΑΡΣΕΝΙΚΑ ή ΘΗΛΥΚΑ

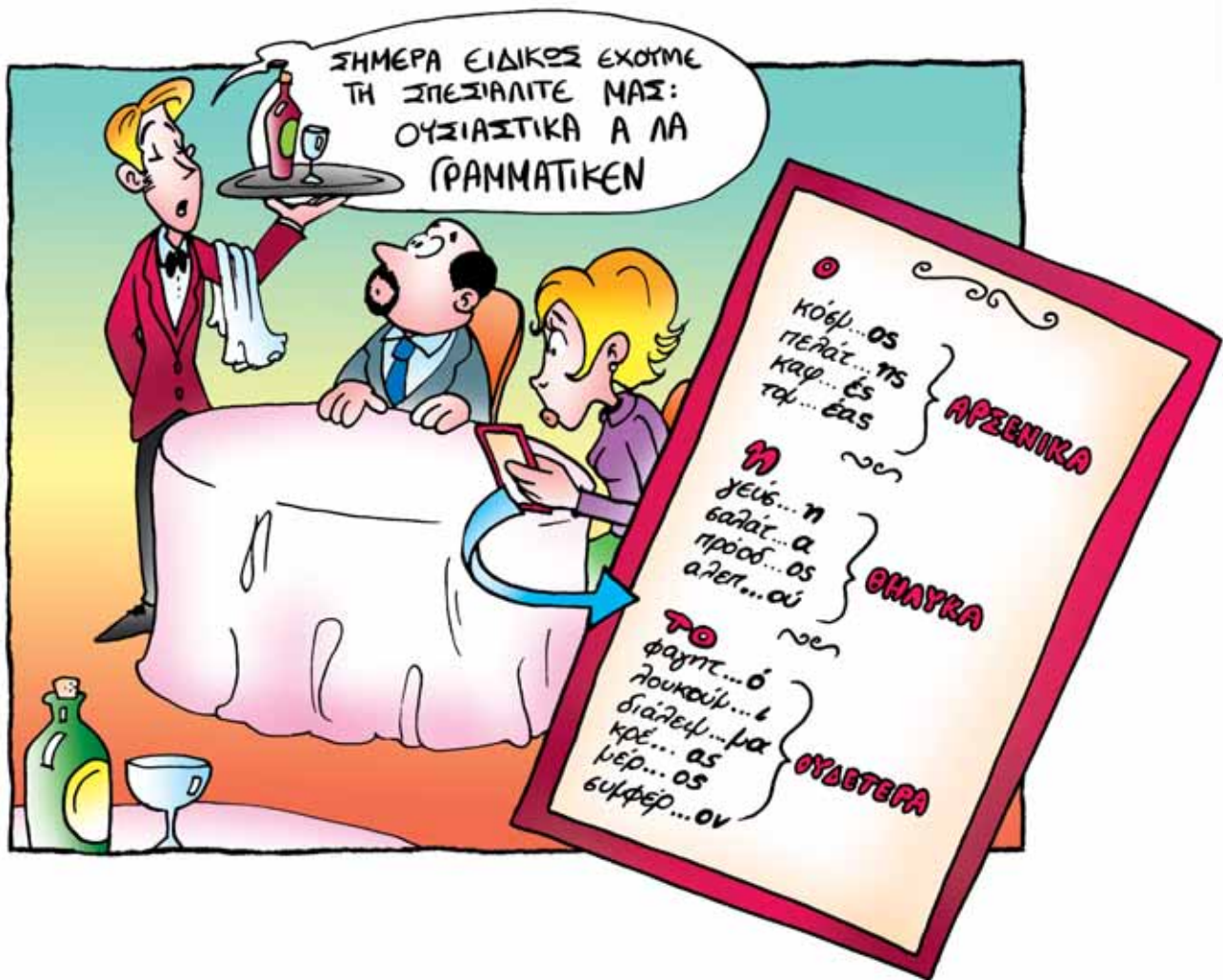
Ονομαστική ενικού σε: **-ΟΣ**

ο δρόμος	(→ οι δρόμοι)	η οδός	(→ οι οδοί)

► ΟΥΔΕΤΕΡΑ (το / ένα)

Ονομαστική ενικού σε: **-Ο, -Ι, -ΜΑ, -ΟΝ, -ΟΣ, -ΩΣ, -Υ**

βουνό	(→ βουνά)		
παιδί	(→ παιδιά)		
μάθημα	(→ μαθήματα)		
προϊόν	(→ προϊόντα)	φωνήεν	(→ φωνήεντα)
λάθος	(→ λάθη)	γεγονός	(→ γεγονότα)
καδεστώς	(→ καδεστώτα)		
δάκρυ	(→ δάκρυα)	οξύ	(→ οξέα)

ο	η	το
κόσμ...ος...	γεύσ...η....	φαγητ...ό.....
πελάτ...ης...	σαλάτ...α....	λουκούμ...ι.....
καφ...ές...	πρόοδ...ος...	διάλειμ...μα....
τομ...έας...	αλεπ...ού....	κρέ...ας...
		μέρ...ος...
		συμφέρ...ον...

1. Αρσενικό, θηλυκό ή ουδέτερο;

Κοίταξε την κατάληξη και βάλε το άρθρο.

✓ ...ο... πίνακας	.....η... καρέκλα	.....το... βιβλίο
..... τετράδιο	..... περιβάλλον	..... δασκάλα
..... μολύβι	..... φως	..... πρωί
..... δήκη	..... καφές	..... απόγευμα
..... μύτη	..... μαρκαδόρος	..... τάξη
..... ποτήρι	..... λάθος	..... πατέρας
..... υπολογιστής	..... οδός	..... κρέας
..... περιοδικό	..... φάκελος	..... χάρτης
..... αέρας	..... αυλή	..... θρανίο
..... πρόγραμμα	..... βράδυ	..... γράμμα
..... οδηγός	..... μαιμού	..... παπούς
..... γιατρός	..... αρχιτέκτονας	..... συγγραφέας

Υπάρχουν κάποια ουσιαστικά που μπορούν να είναι και θηλυκά και αρσενικά; Ποια;

.....
.....

2. Τι δουλειά κάνουν;

α. Πες τι γιατρός είναι.

✓ Η κυρία Αντύπα είναι ψυχίατρος.

κυρία Αντύπα

κύριος Νυστέρης

κυρία Σπύρου

κύριος Μαρίνος

κυρία Βελήκη

κύριος Γαλάνης

β. Πες τι δουλειά κάνουν, όπως στο παράδειγμα.

✓ Ο κύριος στην εικόνα 1 είναι συγγραφέας.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....

1. Τέσσερις ελέφαντες σε ένα αυτοκίνητο

Διάβασε το διάλογο και απάντησε στις ερωτήσεις.

Ο Αλέξης διαβάζει σε ένα περιοδικό ένα άρθρο που του φαίνεται πολύ ενδιαφέρον. Η Ελένη όμως έχει κέφι για αστεία...

Αλέξης: Κοίτα, Ελένη, αυτός είναι ένας ασιατικός ελέφαντας και αυτός ένας αφρικανικός. Και οι δύο κινδυνεύουν, γιατί οι άνθρωποι τους κυνηγούν για τους χαυλιόδοντές τους.

Ελένη: Ξέρεις πώς χωράνε τέσσερις ελέφαντες σε ένα αυτοκίνητο;

Αλέξης: Καλά, εγώ σου μιλάω σοβαρά και συ μου λες ανέκδοτα;

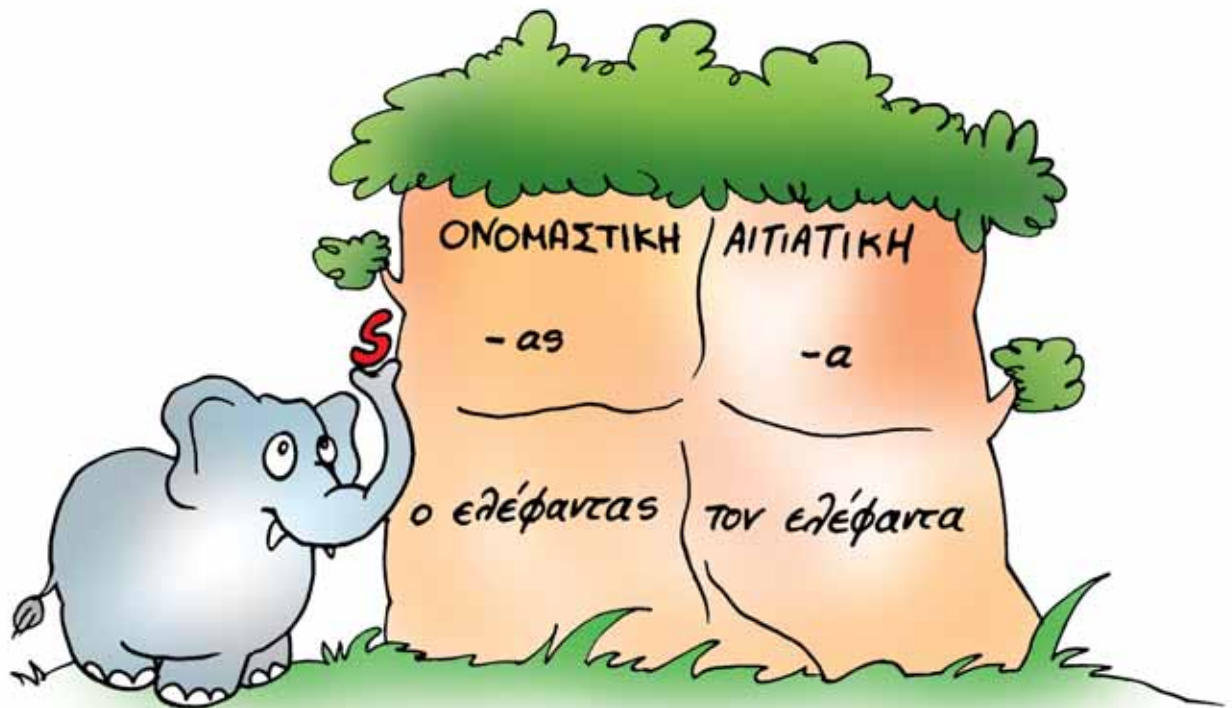
Ελένη: Δύο μπροστά και δύο στο πίσω κάθισμα φυσικά!

Αλέξης: Το ξέρεις ότι οι ελέφαντες μοιάζουν πολύ με τους ανθρώπους;

Ελένη: Φυσικά, αν ο άνθρωπος είναι 100 κιλά!

Αλέξης: Α, μου φαίνεται ότι σήμερα δεν πρόκειται να μιλήσω σοβαρά μαζί σου...

1. Ποιοι κινδυνεύουν από το κυνήγι;
2. Γιατί οι άνθρωποι κυνηγούν τους ελέφαντες;
3. Πόσα είδη ελεφάντων υπάρχουν;

2. Οι γίγαντες με τη μεγάλη καρδιά

Εδώ είναι ένα απόσπασμα από το άρθρο που διάβασε ο Αλέξης. Συμπλήρωσε τα κενά με τη λέξη ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ στην ονομαστική ενικού ή πληθυντικού.
Προσοχή στο άρθρο!

..... μοιράζονται αρκετά χαρακτηριστικά με τους ανθρώπους. Έχουν περίπου την ίδια διάρκεια ζωής, η οποία χωρίζεται όπως και των ανθρώπων σε τρία στάδια: το βρεφικό, το εφηβικό και το ενήλικο.

..... έχουν επίσης αρκετά κοινά στοιχεία με τον ανθρώπινο χαρακτήρα. Σαν κι εμάς, συνειδητοποιούν την έννοια της οικογένειας και του θανάτου. Κάθε ..... έχει το δικό του χαρακτήρα.

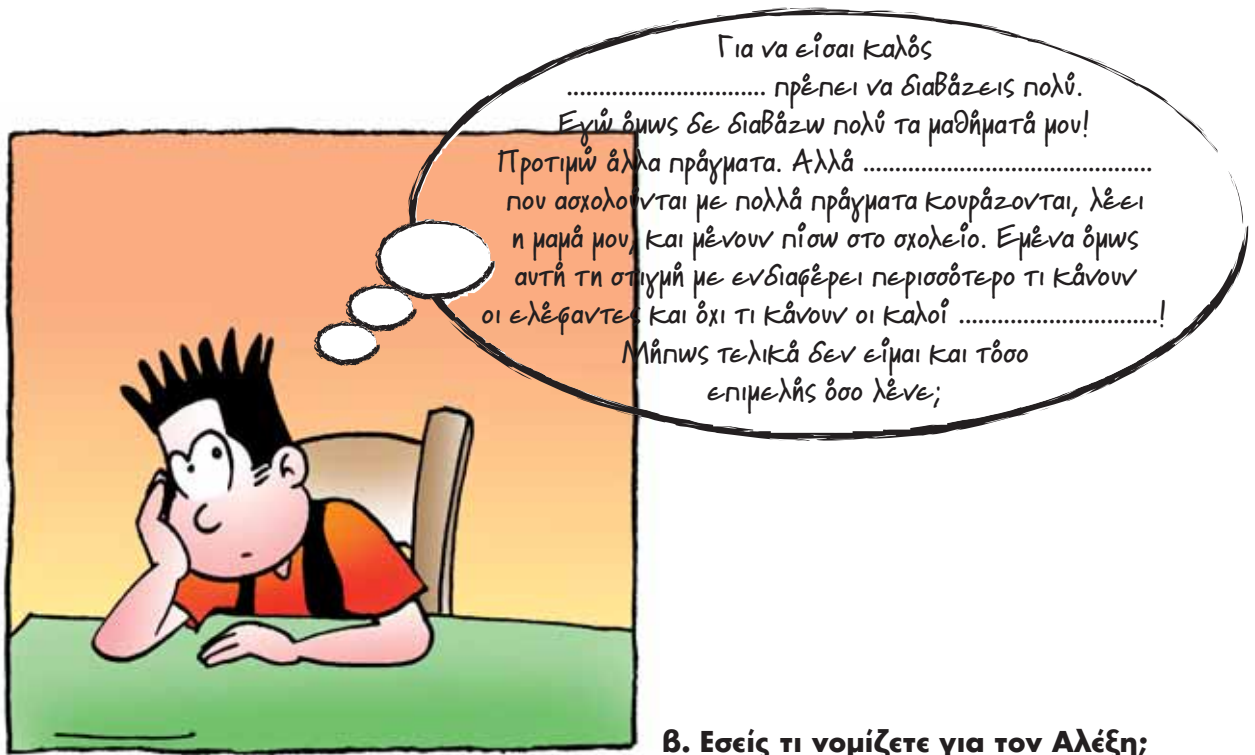
Υπάρχουν όμως και διαφορές. .... χρησιμοποιούν υποήχους για την επικοινωνία τους που οι άνθρωποι δεν ακούν, έχουν καταπληκτική ακοή και μπορούν να ακούσουν το κλότσημα μιας μπάλας από χιλιόμετρα και βεβαίως είναι γνωστοί για τη μνήμη τους, η οποία ξεπερνά κατά πολύ τη δική μας.

Γεωτρόπιο, τεύχος 144 (με αλλαγές)

3. Μαθητές και... μαθητές!

α. Συμπλήρωσε τα κενά με τη λέξη **ΜΑΘΗΤΗΣ** και δες τι σκέφτεται ο Αλέξης.

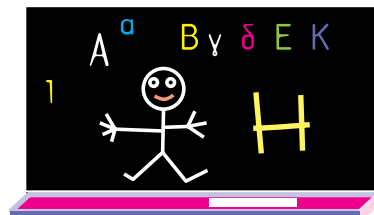

β. Εσείς τι νομίζετε για τον Αλέξη;

ελέφαντ.....ας...   ελέφαντ.....ες...   χάρτ.....ης...   χάρτ.....ες...

4. Από τον ενικό στον πληθυντικό και το αντίστροφο

✓ ελέφαντας	➔	ελέφαντες	✓ γίγαντες	➔	γίγαντας
ταμίας	➔	.....	ήρωες	➔	.....
κανόνας	➔	.....	χειμώνες	➔	.....
πίνακας	➔	.....	χάρακες	➔	.....
αναπήρας	➔	.....	μήνες	➔	.....

✓ μαθητής	➔	μαθητές	✓ νικητές	➔	νικητής
εργάτης	➔	.....	πολίτες	➔	.....
πωλητής	➔	.....	βιβλιοπώλες	➔	.....
πελάτης	➔	.....	τραγουδιστές	➔	.....
ναύτης	➔	.....	ενοικιαστές	➔	.....

5. Ποιος δάγκωσε ποιον;

α. Διάβασε τι έγινε χτες στη γιορτή της Ελένης και συμπλήρωσε τα ονόματα στο σκίτσο.

1. Η Μυρτώ γνώρισε το Γιάννη στην Ελένη.
2. Ο σκύλος δάγκωσε τον Κώστα.
3. Η γάτα τρόμαξε το Μιχάλη.
4. Ο Κοσμάς έσπρωξε το Λάκη κι έπεσε.
5. Η Ειρήνη έβγαλε φωτογραφία τον Αλέξη και τη Μαρίνα.
6. Η Μαρία χόρεψε με το Σάκη.
7. Η Μαρίνα φίλησε τον Αλέξη.
8. Ο Πέτρος έπεσε από το φράχτη.

β. Κοίταξε πάλι το σκίτσο και την άσκηση 5α και πες αν οι προτάσεις που ακολουθούν είναι σωστές ή λάθος. Διόρθωσε αυτές που είναι λάθος.

1. Έσπρωξε το Λάκη ο Κοσμάς.
2. Ο Κοσμάς έπεσε κάτω.
3. Δάγκωσε το σκύλο ο Κώστας.
4. Έβγαλε φωτογραφία ο Αλέξης την Ειρήνη.
5. Τρόμαξε το Μιχάλη η γάτα.
6. Φίλησε τη Μαρίνα ο Αλέξης.

6. Είναι... αλλού!!

Κάνε προτάσεις με τις λέξεις που δίνονται, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ διευθυντής / φωνάζει / ταμίας / μιλάει με / πελάτης
➔ Ο διευθυντής φωνάζει τον ταμία, αλλά ο ταμίας μιλάει με τον πελάτη.

1. ενοικιαστής / τηλεφωνεί σε / ιδιοκτήτης / είναι με / μεσίτης

➔ .....

2. ελεγκτής / ρωτάει / επιβάτης / κοιτάει / ένας αστυφύλακας

➔ .....

3. ράφτης / μιλάει σε / πελάτης / κοιτάει / καθρέφτης

➔ .....

7. Συμπλήρωσε...

α. ...τον πίνακα (με το κατάλληλο ουσιαστικό)

ο ..... κανόνας	οι	ο	οι ..... μαθητές
τον	τους ..... κανόνες	τον ..... μαθητή	τους .....
ο	οι ..... ταμίες	ο ..... ναύτης	οι .....
τον ..... ταμία	τους	τον	τους ..... ναύτες

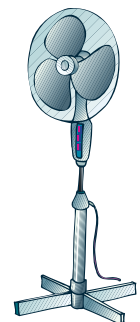
β. ...τις προτάσεις (με ένα ρήμα).

1. Τι ..... τον ταμία;
2. Πού ..... ο ταμίας;
3. Εδώ ..... οι μαθητές.
4. Εγώ ..... τους μαθητές.

8. Θέλω, θέλω, θέλω!

Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο της λέξης που δίνεται στην παρένθεση.

1. – Μαμά, θέλω ..... (υπολογιστής).
– Δε χρειάζεσαι, έχετε ..... στο σχολείο.
2. – Μαμά, θέλω ..... (ανεμιστήρας).
– Δεν κάνει καλό, μπορεί να κρυώσεις με .....
3. – Μαμά, θέλω ..... (καθρέφτης).
– Κι άλλο; Έχουμε πολλούς ..... στο σπίτι.
4. – Μαμά, θέλω ..... (καθηγητής) για ιδιαίτερα.
– Μπορείς και χωρίς ..... . Να διαβάζεις μόνη σου!

Τα προβλήματα των μαθητών

Μαμά: Ελένη, πες στον Αλέξη να πάει να πάρει ψωμί.

Ελένη: Λίγο δύσκολο: Το μυαλό του Αλέξη τώρα είναι στους ελέφαντες και όχι στο φούρνο.

Μαμά: Ορίστε;

Ελένη: Λέω, του Αλέξη του κόλλησε να μάθει ό,τι μπορεί για τους ελέφαντες και είναι στη βιβλιοθήκη. Νομίζω ότι σύντομα θα μας πει πως θα πάει στην Αφρική να υιοθετήσει κανέναν...

Μαμά: Κατάλαβα! Καινούργια τρέλα πάλι; Και του έχω πει, η δουλειά ενός καλού μαθητή είναι να κοιτάει τα μαθήματά του... Αυτός τίποτα! Αλλά και συ δεν πας πίσω! Πάλι στο τηλέφωνο ήσουν;

Ελένη: Αχ, μαμά, δεν καταλαβαίνεις τα προβλήματα των σημερινών μαθητών! Χρειάζονται πολλά τηλεφωνήματα για να λυθούν!!...

Λέγε τίποσ είναι το σίγμα:
του μαθητή ή του ελέφαντα;
Αφού και οι δύο το χάνουν, και
στη γενική και στην αιτιατική!

Μαμά, ζέρομε κανέναν
καλό ψυχίατρο; Έστω κάποιον
αντι-ελεφαντολόγο;

11. Φτιάξε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

✓ μέρες / μήνας → οι μέρες του μήνα - οι μέρες των μηνών

1. μισθός / εργάτης

→ .....

2. δουλειά / αρχιτέκτονας

→ .....

3. ερώτηση / μαθητής

→ .....

4. λάθος / ταμίας

→ .....

5. απόφαση / καθηγητής

→ .....

6. βαλίτσες / τουρίστας

→ .....

7. φωνή / λοχίας

→ .....

8. κέρδος / παίκτης

→ .....

9. χαρακτηριστικά / Έλληνας

→ .....

12. Ελεφάντων συνέχεια...

α. Συμπλήρωσε τα κενά με τη λέξη ΕΛΕΦΑΝΤΑΣ και διάβασε τη συνέχεια του άρθρου που ενδιέφερε τον Πέτρο.

Οι άνθρωποι σε πολλές περιοχές του κόσμου θεοποίησαν ..... και τους θεώρησαν μυθικά πλάσματα. .... έχουν παίξει σημαντικό ρόλο στην ανθρώπινη ιστορία για χιλιάδες χρόνια. Χρησιμοποιήθηκαν σε μάχες, στη δουλειά και στη διασκέδαση. Την πρώτη αναφορά χρήσης ..... τη συναντάμε σε κείμενα που γράφτηκαν πριν από 5500 χρόνια. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Αννίβα, που το 218 π.Χ. πέρασε με 38 ..... τις Άλπεις για να πολεμήσει εναντίον της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

..... μπορεί να τρώνε πολύ, είναι όμως... χορτοφάγοι. Ένας μεγάλος ενήλικος ..... χρειάζεται περίπου 450 κιλά φρέσκιας τροφής την ημέρα! Ένας από τους μεζέδες ..... είναι οι φλούδες των δέντρων, που καταστρέφονται αν αυτό συμβαίνει πολύ συχνά.

..... ανήκουν σε μια ομάδα που είχε 350 είδη, μεταξύ αυτών και τα γνωστά μαμούθ. Το μέγεθος των πρώτων ..... ήταν παρόμοιο με του σημερινού γουρουνιού. Μάλιστα, και στον ελλαδικό χώρο έχουν βρεθεί σκελετοί ..... που, σε σχέση με τους σημερινούς ..... , μοιάζουν με... νάνους! Για τους αρχαίους Έλληνες, τα κρανία ..... που έβρισκαν έδωσαν αφορμή να δημιουργηθεί ο μύθος των Κυκλώπων. Κι αυτό γιατί η προβοσκίδα καταλήγει, στην ένωσή της με το κρανίο, σε μια τρύπα. Για τους Έλληνες, στο σημείο αυτό βρισκόταν το μεγάλο μάτι των Κυκλώπων.

Γεωτρόπιο, τεύχος 144 (με αλλαγές)

β. Δώσε έναν τίτλο σε κάθε παράγραφο.

- 1:** .....
2: .....
3: .....

13. Όλα μαζί!

Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων. Μην ξεχάσεις και το κατάλληλο άρθρο!

1. Μας ζήτησε να γράψουμε όλα τα ρήματα από ..... (ενεστώτας) σε ..... (μέλλοντας).
2. .... (διευθυντής) ήταν εναντίον ..... (εργάτης).
3. Η θεία μου παντρεύτηκε και σήμερα φεύγει για ..... (μήνας) του μέλιτος.
4. .... (ελεγκτής) ελέγχουν τα εισιτήρια ..... (επιβάτης).
5. Ρώτησαν ..... (υπάλληλος) αν ..... (αγοραστής) έμειναν ευχαριστημένοι από τα προϊόντα της εταιρείας τους.
6. Πολλοί ..... (πρόσφυγας) ζουν σε άσχημες συνθήκες.
7. .... (επιχειρηματίας) το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι το κέρδος!
8. Σε πολλές περιοχές ..... (Καναδάς) η θερμοκρασία κατεβαίνει πολλούς βαθμούς κάτω από το μηδέν.
9. Η Ακρόπολη χτίστηκε ..... 5ο ..... (αιώνας) π.Χ.
10. Λένε ότι αν σπάσει ..... (καθρέφτης) θα έχεις επτά χρόνια γρουσουζιά.
11. Του ζήτησαν να βγάλει μια ακτινογραφία ..... (δώρακας).
12. .... (προπονητής) είπε ..... (αθλητής) να προσέχει να μην τραυματιστεί.
13. – Ήξερες ότι ο μύθος ..... (Κύκλωπας) έχει σχέση με την προβοσκίδα ..... (ελέφαντας);
– Όχι, εγώ νόμιζα ότι ..... (Κύκλωπας) είχαν ένα μάτι, όχι προβοσκίδα!

ενικός

Ονομαστική	ο	αγώνας	ο	ταμίας	ο	γείτονας	ο	μαθητής	ο	επιβάτης
Γενική	του	αγώνα	του	ταμιά	του	γείτονα	του	μαθητή	του	επιβάτη
Αιτιατική	τον	αγώνα	τον	ταμιά	το	γείτονα	το	μαθητή	τον	επιβάτη
Κλητική	-	αγώνα	-	ταμιά	-	γείτονα	-	μαθητή	-	επιβάτη

πληθυντικός

Ονομαστική	οι	αγώνες	οι	ταμίες	οι	γείτονες	οι	μαθητές	οι	επιβάτες
Γενική	των	αγώνων	των	ταμιών	των	γειτόνων	των	μαθητών	των	επιβατών
Αιτιατική	τους	αγώνες	τους	ταμίες	τους	γείτονες	τους	μαθητές	τους	επιβάτες
Κλητική	-	αγώνες	-	ταμίες	-	γείτονες	-	μαθητές	-	επιβάτες

1. Νιώθω μοναξιά!...

Ο Πετράκης συζητάει με τον ξάδερφό του για ένα πρόβλημά του. Διάβασε το διάλογο και πες ποιο είναι το πρόβλημα που έχει και τι του προτείνει ο ξάδερφός του.

Πετράκης: ...Τώρα όλοι οι φίλοι μου έχουν πάει διακοπές και εγώ νιώθω μοναξιά. Δεν έχω με ποιον να κουβεντιάζω, με ποιον να κάνω φασαρία... Η αδερφή μου έχει τις φίλες της, αυτές δεν πήγαν πουθενά, και είναι κάθε μέρα στην πλατεία και στις κούνιες.

Πέτρος: Γιατί δεν πηγαίνεις και συ μαζί τους;

Πετράκης: Τι; Να κάνω κούνια; Εγώ θέλω να παίζω μπάλα, όχι με τις κούκλες.

Πέτρος: Τότε βρες μια άλλη ασχολία. Φρόντισε την αυλή σας, στείλε κάρτες στους φίλους σου, άκουσε μουσική, διάβασε κανένα βιβλίο ή πήγαινε στην πλατεία και βρες καινούργιους φίλους. Πολλοί άνθρωποι νιώθουν μοναξιά, ξέρεις, αλλά δεν πρέπει να κάθονται και να στενοχωριούνται! Κάνε κάτι να γεμίσεις τις ώρες σου. Με τις δουλειές και το παιχνίδι, η μοναξιά θα φύγει. Ακόμα και αν νιώθεις νοσταλγία για τους φίλους σου που σου λείπουν, δε θα είσαι πια τόσο λυπημένος.

2. Γράψε τον άλλο αριθμό.

✓ η κούκλα → οι κούκλες

✓ τις κούνιες → την κούνια

1. η πλατεία → .....

6. οι ώρες → .....

2. την ασχολία → .....

7. οι φίλες → .....

3. τη μουσική → .....

8. τις κάρτες → .....

4. η αυλή → .....

9. τις βόλτες → .....

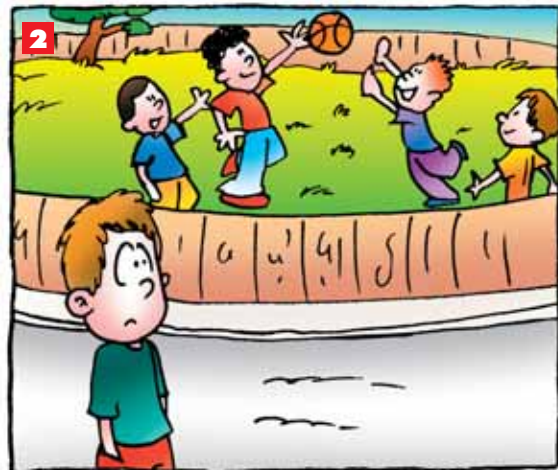
5. η φασαρία → .....

10. οι μπάλες → .....

3. Κάνουμε παρέα;

Κοίταξε τα σκίτσα και πες ποιοι από αυτούς τους ανθρώπους μπορεί να αισθάνονται μοναξιά και τι θα μπορούσες να κάνεις για να τους βοηθήσεις.

4. Κάνε προτάσεις με τις λέξεις που δίνονται, όπως στο παράδειγμα.

✓ Μαρία / και / Ειρήνη / είναι / αδερφή

➔ Η Μαρία και η Ειρήνη είναι αδερφές.

1. Ελένη / ρωτάει / μητέρα / της / γιατί / αργούν / διακοπές

➔ .....

2. σε / όλος / εκδρομή / πηγαίνει / με / φίλη / της

➔ .....

3. παρέα / Πετράκης / είναι / σε / εξοχή

➔ .....

4. παιδιά / κοιτάζουν / βιτρίνα / των καταστημάτων

➔ .....

5. είπαμε / σε / φίλη / μας / να έρθουν / σε / γιορτή / μας

➔ .....

6. λυπήθηκε / που / έχασε / όλος / γόμα / της

➔ .....

5. Συμπλήρωσε τα κενά με ένα ρήμα!

✓ Μου ..... οί φίλες μου!

1. Πού ..... τις πρωινές εφημερίδες;
2. Πού ..... οι εφημερίδες;
3. .... τις νοσοκόμες.
4. Η κυρία Ζωή ..... μια πολύ καλή νοσοκόμα.
5. Γιατί ..... την αδερφή σου;
6. .... μοναξιά!

ΘΗΛΥΚΑ ΣΕ -ας και -ης / γενική ενικού και πληθυντικού

6. Βλέπω και καταλαβαίνω.

α. Κοίταξε τα σήματα / σύμβολα που ακολουθούν και πες ποιο είναι...

1. ...της ειρήνης.

2. ...της νίκης.

3. ...της αναρχίας.

4. ...της ανακύκλωσης.

5. ...της πυρηνικής ενέργειας.

6. ...της καρδιάς (και της αγάπης).

β. Αναγνωρίζεις τις σημαίες; Πες ποιας χώρας είναι η καθεμία.

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

η σημαία της

7. Ο ήλιος και το νερό

Ο Πετράκης ακολουθεί τη συμβουλή του Πέτρου: διαβάζει για να ξεχάσει τη μοναξιά του. Τι; Ένα παραμύθι από τη Νιγηρία. Ξέρεις πού είναι η Νιγηρία; Μπράβο!

Ξέρεις και ποια από τα υπογραμμισμένα ουσιαστικά είναι σε γενική;

Μια φορά και έναν καιρό, τότε που όλα πάνω στη γη ήταν αλλιώς, ο ήλιος και το νερό έκαναν παρέα. Ο ήλιος πήγαινε συχνά επίσκεψη στο νερό, αλλά το νερό ποτέ δεν είχε πάει στο σπίτι του ήλιου.

«Γιατί δεν έρχεσαι ποτέ στο παλάτι μου;» ρώτησε μια μέρα ο ήλιος.

«Δεν μπορώ, ήλιε μου, γιατί θα πρέπει να φέρω και όλους τους συγγενείς μου».

«Το παλάτι μου είναι μεγάλο και τους χωράει όλους» είπε ο ήλιος.

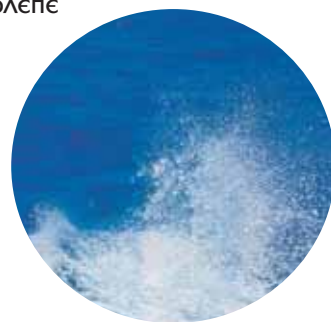
Έτσι το νερό μάζεψε όλους τους συγγενείς του και κίνησαν για το λαμπρό παλάτι του ήλιου. Ήταν το νερό της θάλασσας, το νερό των ποταμών, το νερό των πηγών και των λιμνών, το νερό των βροχών, των καταιγίδων... και τι δεν ήταν!

Όταν έφτασαν στο παλάτι, ο ήλιος κατέβηκε να τους υποδεχτεί. «Καλώς τους» πρόφτασε να πει. Και πριν τελειώσει, το νερό ξεχύθηκε στο παλάτι και άρχισε να πλημμυρίζει τα πρώτα πατώματα.

Ο ήλιος, ξαφνιασμένος, έτρεξε κι ανέβηκε στα τελευταία πατώματα, μα σε λίγο έβλεπε με τρόπο το νερό να γεμίζει το παλάτι του.

«Σου το είπα πως είμαστε πολλοί» του είπε το νερό, που έβλεπε τον ήλιο να χλωμιάζει όλο και περισσότερο. «Τώρα όμως δεν μπορούμε να κάνουμε πίσω».

Ο ήλιος έβλεπε το νερό να προχωρά και να γεμίζει και τα τελευταία πατώματα του παλατιού. Αναγκάστηκε να ανέβει στη στέγη. Το νερό όμως ξεχείλιζε και από τα κεραμίδια της στέγης. Τότε ο ήλιος κάνει ένα πήδημα και φρασαα! ανεβαίνει στον ουρανό! Από τότε άρχισε να μένει εκεί. Κι εκεί είναι ακόμα και σήμερα.

α. Υπάρχουν κι άλλα ουσιαστικά στο παραμύθι που είναι σε γενική. Μπορείς να τα βρεις και να τα γράψεις εδώ;

.....
.....

β. Ποια από τα ουσιαστικά σε γενική που υπάρχουν στο παραμύθι είναι δηλυκά;

.....
.....

8. Προσοχή στον τόνο!

Κοίταξε τους πίνακες και γράψε τον κανόνα!

δηλυκά σε -α

η θάλασσα	→	των θαλασσών
η χώρα	→	των χωρών
η μάζα	→	των μαζών

αλλά:

σε -ίδα	η εφημερίδα	→	των εφημερίδων
σε -άδα	η ομάδα	→	των ομάδων
σε -τητα	η ταυτότητα	→	των ταυτοτήτων
σε -όνα	η εικόνα	→	των εικόνων

Κανόνας: .....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

δηλυκά σε -η

η αυλή	→	των αυλών
η διακοπή	→	των διακοπών
η ανάγκη	→	των αναγκών
η τέχνη	→	των τεχνών
η νίκη	→	των χωρών

Κανόνας: .....

.....

.....

.....

9. Στον πληθυντικό

Άλλαξε τον αριθμό στις υπογραμμισμένες λέξεις, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ το νερό της θάλασσας → το νερό των θαλασσών
1. τα μέλη της οικογένειας → .....
2. η αγάπη της μητέρας → .....
3. τα λουλούδια της αυλής → .....
4. το χρώμα της ζώνης → .....
5. το πέρασμα της ώρας → .....
6. το όνομα της γυναίκας → .....
7. τα βουνά της χώρας → .....
8. οι αριθμοί της σελίδας → .....

10. Φτιάξε προτάσεις.

Χρησιμοποίησε τις λέξεις που δίνονται, όπως στο παράδειγμα.

✓ ξέρεις / ονόματα / δύο / χώρα / Αφρικής;

→ Ξέρεις τα ονόματα δύο χωρών της Αφρικής;

1. πού / είναι / κιβώτιο / ταχύτητα / σε / αυτοκίνητο;

→ .....

2. ομάδα / Ελπίδες / θα αγωνιστεί / εναντίον / ομάδα / Ιταλία

→ .....

3. παίζουν / με / ελπίδα / νίκη

→ .....

4. φως / λαμπάδα / φώτιζε / εκκλησία

→ .....

5. μετά / έλεγχο / ταυτότητα / μαθητές / άρχισαν / να γράφουν / διαγώνισμα

→ .....

.....

11. Πες το κι αλλιώς!

Αντικατάστησε τις υπογραμμισμένες φράσεις με τις φράσεις σε παρένθεση.

1. Οι πιο πολλές εφημερίδες πωλούνται στην Αθήνα (το μεγαλύτερο μέρος).
➔ .....
2. Σχεδόν όλες οι ταινίες είναι αμερικανικής παραγωγής (η συντριπτική πλειοψηφία).
➔ .....
3. Οι περισσότερες διαφημίσεις περιλαμβάνουν ανακρίβειες (σχεδόν το σύνολο).
➔ .....
4. Οι περισσότερες πελάτισσες στα κέντρα αδυνατίσματος δηλώνουν απογοητευμένες με τα αποτελέσματα (η πλειοψηφία). ➔ .....
5. Σε αυτή τη χώρα ελάχιστες γυναίκες βρίσκουν δουλειά (η μειοψηφία).
➔ .....
6. Στην Αττική πολύ λίγες παραλίες δεν έχουν βίλες ή μαγαζιά (μόνο ένας μικρός αριθμός).
➔ .....
7. Σχεδόν καμιά εταιρεία δεν κάνει απολύσεις (μια ελάχιστη μειοψηφία).
➔ .....

ΘΗΛΥΚΑ ΣΕ -ας και -ης / όλες οι πτώσεις

12. Πηγή ζωής

Ο Πέτρος αποφάσισε να γίνει κι αυτός μέλος της WWF. Πώς; Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο των ουσιαστικών που είναι στην παρένθεση και διάβασε το κείμενο που... τον έπεισε να ασχοληθεί με την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

..... (θάλασσα) καλύπτουν τα δύο τρίτα .....
(επιφάνεια) του πλανήτη. Η Ελλάδα περιβάλλεται από ..... (θάλασσα) και έχει 16.000 χιλιόμετρα ακτές. Από τα αρχαία χρόνια οι Έλληνες στράφηκαν σε(ε) .....
..... (θάλασσα) για ..... (τροφή), ... (επικοινωνία) και εξερευνήσεις. Η θάλασσα είναι αναπόσπαστο μέρος ..... (ιστορία) και του πολιτισμού ..... (χώρα). Όμως οι ανδρώπινες ..... (δραστηριότητα) απειλούν αυτή τη μοναδική πηγή ..... (ζωή). Η προστασία ..... (θάλασσα) είναι επιτακτική ανάγκη και χρειάζεται ..... (βοήθεια) όλων μας.
..... (φάλαινα), τα δελφίνια, οι τόνοι είναι μερικά μόνο από τα είδη που απειλούνται. Και η εξαφάνισή τους μπορεί να έχει καταστροφικές ..... (συνέπεια).

13. Ποιος κατοικεί εκεί;

Ο Πέτρος διάβασε για τη ζωή στους Πόλους της Γης. Η Μαρίνα τον ρωτάει μερικά πράγματα, αλλά αυτός δεν έχει όρεξη να της απαντήσει. Συμπλήρωσε τα κενά στο κείμενο που ακολουθεί και... λύσε εσύ τις απορίες της Μαρίνας!

Οι παγωμένες ..... (θάλασσα) και η ξηρά ..... (Αρκτική) και ..... (Ανταρκτική) δεν είναι τόπος κατάλληλος για να ζήσουν συνηθισμένα ζώα. Εκεί κατοικούν πιγκουίνοι, ... (φώκια), ... (φάλαινα) καθώς και πολικές ..... (αρκούδα). Αυτά τα ζώα είναι κατάλληλα εξοπλισμένα για να αντέχουν το κρύο. Το σώμα ..... (πολική, αρκούδα), για παράδειγμα, είναι καλυμμένο από ένα στρώμα λίπους και πυκνό τρίχωμα για ..... (προστασία).
..... (πολική, αρκούδα) ζουν μόνο σ(ε) ..... (Αρκτική), ενώ οι πιγκουίνοι μόνο σ(ε) ..... (Ανταρκτική).
(φάλαινα) κινούνται σε όλους τους ωκεανούς ..... (Γη).
Όσο για το φαγητό, ... (αρκούδα) –όπως και πολλές ..... (φάλαινα)– τρώνε ψάρια και ..... (φώκια)! Βέβαια τα μαυρά, τα νεογέννητα αρκουδάκια, τρέφονται με το γάλα ..... (μητέρα) τους.

εικός

Ονομαστική	η	καρδιά	η	ώρα	η	μαθήτριά	η	αδερφή	η	πατρίδα	η	ταχύτητα
Γενική	της	καρδιάς	της	ώρας	της	μαθήτριας	της	αδερφής	της	πατρίδας	της	ταχύτητας
Αιτιατική	την	καρδιά	την	ώρα	τη	μαθήτριά	την	αδερφή	την	πατρίδα	την	ταχύτητα
Κλητική	-	καρδιά	-	ώρα	-	μαθήτριά	-	αδερφή	-	πατρίδα	-	ταχύτητα

παθοντικές

Ονομαστική	οι	καρδιές	οι	ώρες	οι	μαθήτριες	οι	αδερφές	οι	πατρίδες		
οι	ταχύτητες											
Γενική	των	καρδιών	των	ωρών	των	μαθητριών	των	αδερφών	των	πατρίδων	των	ταχυτήτων
Αιτιατική	τις	καρδιές	τις	ώρες	τις	μαθήτριες	τις	αδερφές	τις	πατρίδες	τις	ταχύτητες

1. Η μαμά τα κάνει όλα!

α. Κοίταξε τα σκίτσα και συμπλήρωσε τι ακριβώς έκανε η μαμά της Ελένης όλη την ημέρα.

● Ετοίμασε

● Σκούπισε

● Τάισε

● Πέταξε

● Έπλυσε

● Έβαλε

● Έστρωσε

● Έπεσε ξερή

σ(ε) .....

β. Εσύ ποιες δουλειές κάνεις στο σπίτι;

2. Κι αυτοί δούλευαν!

Ο Αλέξης δε βοηθάει τη μαμά του. Μιλάει για τους 'Ινκας, δηλαδή τους Ινδιάνους της Νότιας Αμερικής, που είχαν ιδρύσει αυτοκρατορία μέχρι το 16ο αιώνα. Τι λέει ο Αλέξης για αυτούς; Συμπλήρωσε τα κενά με τις λέξεις που είναι στις παρενθέσεις και... θα μάθεις!

Οι 'Ινκας έκαναν πολλές δουλειές: ήταν επιδέξιοι χτίστες. .... (κτίριο) τους ήταν φτιαγμένα από πέτρα, με στέγες από ..... (καλάμι). Είχαν και καλούς ταχυδρόμους, που έτρεχαν πολύ γρήγορα μεγάλες αποστάσεις, 2 με 3 ..... (χιλιόμετρο) από το ένα «σασκούα»¹ στο άλλο. Ήταν επίσης και πολύ καλοί αγρότες. Καλλιεργούσαν βαμβάκι, ... (φιστίκι), πιπεριές, ντομάτες, ... (φασόλι), αβοκάντο. Οι αγρότες 'Ινκας είχαν πολύ δύσκολη δουλειά: στις απότομες πλαγιές ..... (βουνό) το χώμα ήταν λίγο, γιατί έφευγε με τις βροχές. Όμως οι 'Ινκας τα κατάφερναν. Έφτιαχναν ..... (χιλιόμετρο) ..... (κανάλι) που έφερναν σ(ε) ..... (χωράφι) το νερό από τους παγετώνες.

1. το σασκούα: το ταχυδρομείο των 'Ινκας.

3. Προσοχή στον τόνο!

Κοίταξε τον επάνω πίνακα και βάλε τόνο στα ουσιαστικά του πίνακα κάτω.

το παιδί	→	του παιδιού	→	των παιδιών
το τραγούδι	→	του τραγουδιού	→	των τραγουδιών

το κορίτσι	→	του κοριτσιου	→	των κοριτσιων
το αγόρι	→	του αγοριου	→	των αγοριων
το λουλούδι	→	του λουλουδιου	→	των λουλουδιων
το αστέρι	→	του αστεριου	→	των αστεριων
το χέρι	→	του χεριου	→	των χεριων

4. Πάλι τόνος!

Πρόσεξε τον τόνο στις υπογραμμισμένες λέξεις και συμπλήρωσε τις προτάσεις.

Η βιβλιοθήκη του Γυμνασίου δεν έχει πολλά βιβλία. Η βιολόγος μας λέει ότι ακόμα και η βιβλιοθήκη ενός φροντιστηρίου είναι καλύτερη. Κάπου κάπου παίρνουμε βιβλία και CD από τη βιβλιοθήκη του Λυκείου. Μια φορά, μάλιστα, μας πήγε η βιολόγος στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου. Χαθήκαμε στο τεράστιο κτίριο. Μπήκαμε κατά λάθος σε μια αίθουσα θεάτρου. Τελικά έπρεπε να ρωτήσουμε κάποιον πού είναι η έξοδος του κτιρίου. Η βιολόγος μάς λέει επίσης να κοιτάμε τις παιδικές εκπομπές του Σαββάτου. Πολλές φορές έχουν ενδιαφέροντα θέματα. Εκεί, πάντως, βρήκα όλες τις πληροφορίες για την εξέλιξη¹ του αλόγου.

1. Το ..... δεν έχει καλή βιβλιοθήκη.
2. Καμιά φορά παίρνουμε βιβλία από τη βιβλιοθήκη του .....
3. .... έχει ενδιαφέροντα θέματα στις παιδικές εκπομπές.
4. Οι παιδικές εκπομπές του ..... έχουν ενδιαφέροντα θέματα.

1. η εξέλιξη: π.χ. Η εξέλιξη του αλόγου: οι αλλαγές από το πρώτο άλογο μέχρι το άλογο όπως είναι σήμερα.

► Σε μερικά **ΠΡΟΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ -Ο** (που τονίζονται στην προπαρालήγουσα)...

● ...ο τόνος «κατεβαίνει»...

ονομαστική

! ....

3 2 1

το **Γυμνάσιο**

το **Σάββατο**

το **κτίριο**

το **άλογο**

το **πρόσωπο**

το **θέατρο**

το **όνειρο**

το **τετράδιο**

γενική

! ....

3 2 1

του **Γυμνασίου**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

● ...σε άλλα όμως δεν αλλάζει.

ονομαστική

! ....

3 2 1

το **κάστανο**

το **σύννεφο**

το **δάχτυλο**

το **βότσαλο**

το **κόκαλο**

το **λάχανο**

το **χαμόγελο**

το **ποδήλατο**

γενική

! ....

3 2 1

του **κάστανου**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

► και στα **ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ -ΗΡΙΟ**

το **φροντιστήριο**

του **φροντιστηρίου**

το **εργαστήριο**

.....

το **χρηματιστήριο**

.....

το **δικαστήριο**

.....

το **διαβατήριο**

.....

► και στα **ΟΥΔΕΤΕΡΑ ΣΕ -ΙΚΟ**

το **μανάβικο**

του **μανάβικου**

το **κατοστάρικο**

.....

► και στα **ΣΥΝΘΕΤΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ**

(φτιαγμένα από δύο λέξεις)

το **κοτόπουλο**

του **κοτόπουλου**

το **λυκόσκυλο**

.....

το **παγόβουνο**

.....

Ο κανόνας αυτός μοιάζει με τον κανόνα για τα **ΑΡΣΕΝΙΚΑ / ΘΗΛΥΚΑ σε -ΟΣ**.

5. Τίνος το μαλλί;

Σχημάτισε φράσεις και γράψε το ζώο στη γενική.

✓ το μαλλί / το πρόβατο

➔ ..... το μαλλί του πρόβατου

1. τα δόντια / ο κροκόδειλος

➔ .....

2. τα κέρατα / ο βούβαλος¹

➔ .....

3. το τραγούδι / ο βάτραχος

➔ .....

4. τα αυγά / ο ιππόκαμπος

➔ .....

5. η χαιτή / το άλογο

➔ .....

6. το κρέας / το σκυλόψαρο²

➔ .....

7. η προβοσκίδα / ο τάπιρος³

➔ .....

8. η ουρά / ο δεινόσαυρος

➔ .....

9. τα αγκάδια / ο σκαντζόχοιρος

➔ .....

Ζώα που δεν κατεβάζουν τον τόνο:
ο τάρανδος,
ο βούβαλος,
το πρόβατο...

1. ο **βούβαλος**: μεγάλο βόδι που ζει στην Αφρική και την Ασία. Έχει τεράστια κέρατα.

2. το **σκυλόψαρο**: μακρόστενο ψάρι με μυτερά δόντια που καταστρέφει τα δίχτυα των ψαράδων. Ανήκει στην οικογένεια των καρχαριών.

3. ο **τάπιρος**: δηλαστικό φυτοφάγο ζώο που ζει στην Ασία και τη Νότια Αμερική. Έχει μήκος 2 μ. περίπου και το στόμα του μοιάζει με προβοσκίδα.

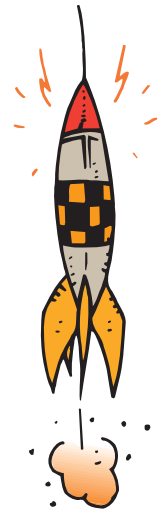

6. Ποιο είναι το σωστό;

Υπογράμμισέ το.

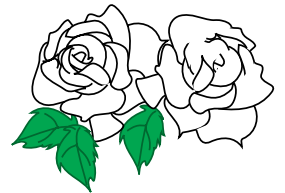
✓ τα κόκαλα του γονατού / του γονάτου / του γόνατου

1. το βασίλειο του Φιλίππου / του Φιλίππου / του Φίλιππου
2. το μέγεθος του αντικειμένου / του αντικείμενου / του αντικειμενού
3. το ταμείο του μπακάλικου / του μπακαλίκου / του μπακαλικού
4. το τέλος του πόλεμου / του πολεμού / του πολέμου
5. η ανανέωση του διαβατήριου / του διαβατηρίου / του διαβατηριού
6. τα κουμπιά του πουκάμισου / του πουκαμισού / του πουκαμίσου
7. η εκτόξευση του πυραύλου / του πύραυλου / του πυραυλού
8. ο πυρήνας του ατόμου / του ατόμου / του ατομού
9. οι λακκούβες του χωματόδρομου / του χωματοδρόμου / του χωματοδρομού
10. ο αριθμός του τηλεφώνου / του τηλέφωνα / του τηλεφώνου
11. τα κύτταρα του εγκεφάλου / του εγκεφάλου / του εγκεφαλού
12. η ποιότητα του μέταλλου / του μεταλλού / του μετάλλου

7. Μάταιη αναζήτηση;

Συμπλήρωσε το κείμενο με τα ουσιαστικά σε παρένθεση στη γενική και πες ποιον νομίζεις ότι αναζητά το πρόσωπο της ιστορίας.

Φορούσε λευκό πουκάμισο. Το χρώμα ..... (το τριαντάφυλλο) που κρατούσε στο χέρι ήταν κι εκείνο λευκό... Πλησίασε με αργά βήματα. Η πόρτα ..... (το θέατρο) ήταν κλειστή. Το χρώμα ..... (το πρόσωπο) του άλλαξε. Κοίταξε γύρω του. Ο δρόμος ήταν έρημος. Διάβασε τον αριθμό ..... (ένα αυτοκίνητο) που ήταν παρκαρισμένο έξω από το θέατρο. Δεν ήταν το δικό της. Άγγιξε την ταμπέλα με τα ονόματα των ηθοποιών με τις άκρες ..... (τα δάκτυλα) του. Στην κορυφή ..... (το μέτωπο) του φάνηκαν μερικές σταγόνες ιδρώτα. Προσπάησε να θυμηθεί τον αριθμό ..... (το τηλέφωνο) της. Καθώς έφτανε στη γωνία ..... (το πεζοδρόμιο) η μυρωδιά ..... (τα ψημένα κάστανα) γέμισε τα ρουδούνια του. «Της άρεσαν τα κάστανα» θυμήθηκε και ένα ίχνος ..... (χαμόγελο) φάνηκε στα χείλη του...

εικόσ

Ονομαστική/Αιτιατική	το βουνό	το πρόσωπο	το σίδερο	το παιδί	το τραγούδι
Γενική	του βουνού	του προσώπου	του σίδηρου	του παιδιού	του τραγουδιού
Κλητική	- βουνό	- πρόσωπο	- σίδερο	- παιδί	- τραγούδι

πληθυντικός

Ονομαστική/Αιτιατική	τα βουνά	τα πρόσωπα	τα σίδηρα	τα παιδιά	τα τραγούδια
Γενική	των βουνών	των προσώπων	των σιδηρών	των παιδιών	των τραγουδιών
Κλητική	- βουνά	- πρόσωπα	- σίδηρα	- παιδιά	- τραγούδια

1. Μπορείς να ξεχωρίσεις τα αρσενικά από τα θηλυκά;

α. Βάλε τα ουσιαστικά στην κατάλληλη στήλη στον πίνακα.

- δρόμος • οδός • γιατρός • δικηγόρος • πρόεδρος • αδερφός • άνθρωπος • πύραυλος
- Κόρινθος • διάμετρος • λεωφόρος • πρόοδος • Βόλος • δάσκαλος • άβυσσος

Αρσενικά	Θηλυκά	Αρσενικά/Θηλυκά

β. Υπάρχει τρόπος να «μαντέψουμε» το γραμματικό γένος (αρσενικό ή θηλυκό) στα παραπάνω ουσιαστικά;

2. Ταίριαξέ τα!

1. Η έρημος 2. Η ήπειρος 3. Η υφήλιος 4. Η υδρόγειος 5. Η χερσόνησος	α. Η γήινη σφαίρα. β. Ολόκληρη η γη, με τους ανθρώπους και ό,τι βρίσκεται πάνω της. γ. Ένα από τα πέντε μεγάλα κομμάτια στεριάς. δ. Κομμάτι στεριάς που περιβρέχεται από θάλασσα, αλλά συνδέεται με τη στεριά. ε. Μεγάλη ξερή περιοχή όπου βρέχει πολύ σπάνια.	

3. Τι δεν ταιριάζει;

Πρόσεξε τη σημασία των λέξεων κάθε σειράς και βγάλε αυτή που δεν ταιριάζει. Αναζήτησε στις λέξεις του πίνακα τι δηλώνει κάθε σειρά.

• επιστήμονες • γεωγραφία • δρόμοι • ζώα • γιατροί • φύλακες • διάστημα • επαγγέλματα

1. η οδός, η είσοδος, η πάροδος, η πρόοδος .....
2. η δικηγόρος, η μηχανικός, η φιλόλογος, η πρόεδρος .....
3. η ήπειρος, η έρημος, η χερσόνησος, η περίοδος .....
4. ο αγρονόμος, ο αστυνόμος, ο τροχονόμος, ο αστρονόμος .....
5. ο πύραυλος, ο δορυφόρος, ο αστρονόμος, ο κίνδυνος .....
6. ο πίδακας, ο ζωόφιλος, ο ρινόκερος, ο ιπποπόταμος .....
7. ο κτηνίατρος, ο γυναικολόγος, ο ψυχολόγος, ο ψυχίατρος .....

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ

άρθρο   κατάληξη
ο/η   →   -ος

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

άρθρο   κατάληξη
τον/την   →   -ο

4. Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων.

1. Είδα έναν ..... και τον ρώτησα πώς να πάω στη διεύθυνση που ήθελα. (αστυνομικός)
2. Δε γνώριζε ..... που είχε αυτή η δουλειά. (κίνδυνος)
3. Σ(ε) ..... Θηβών υπάρχει μεγάλο κυκλοφοριακό πρόβλημα. (λεωφόρος)
4. Μου δίνετε, σας παρακαλώ, ... ; (κατάλογος)
5. Περιμένετε σ(ε) ..... του κτιρίου. Θα μπορούμε όλοι μαζί. (είσοδος)
6. Η αστυνομία θα αυξήσει ..... στις λαϊκές αγορές. (έλεγχος)
7. Αυτή ..... είναι πάλι άνεργος. (περίοδος)

5. Μπανανιά (Μούσα η σφηνοειδής «Νάνος Καβέντις»)

Ο Αλέξης διαβάζει σε ένα βιβλίο για την μπανανιά. Εσύ ξέρεις από ποια χώρα κατάγεται αυτό το δέντρο; Διάβασε και απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Αυτό το είδος προέρχεται από την Κίνα και είναι μέλος της οικογένειας των Σκιταμινωδών. Είναι ένα δέντρο-νάνος, με δυνατό και χοντρό κορμό, που φτάνει σε ύψος ενάμισι με δύο μέτρα στην πλήρη ωριμότητά του. Στο ύπαιθρο ευδοκimeί σε περιοχές χωρίς παγετούς. Αν καλλιεργηθεί σωστά, είναι απόλυτα βέβαιο πως θα παράγει καρπούς, ακόμη και σε εσωτερικούς χώρους. Οι καρποί φτάνουν σε μήκος τα 15 με 20 εκατοστά και ζυγίζουν 120 έως 150 γραμμάρια. Είναι καλής ποιότητας και, αν κοπούν 7 με 14 μέρες πριν από την ωρίμανση και κρεμαστούν από το κοτσάνι σε σκιερό και δροσερό μέρος, θ' αποκτήσουν γεύση και θρεπτική αξία όπως αν ωρίμαζαν πάνω στο φυτό.

Τα φυτά του σπιτιού, Russell Mott, 1981, εκδόσεις Α. Τερζόπουλου, σελ. 130

1. Από πού προέρχεται η μπανανιά; .....
2. Πώς είναι ο κορμός της μπανανιάς; .....
3. Σε τι περιοχές ευδοκimeί; .....
4. Παράγει πάντα καρπούς; .....
5. Πώς είναι οι καρποί του δέντρου; .....

6. Οι καταλήξεις λείπουν...

Συμπλήρωσε τον πίνακα ακολουθώντας το παράδειγμα. Πολλές από αυτές τις λέξεις υπάρχουν στο κείμενο που μόλις διάβασες!

ο καρπός	→ οι καρποί	→ τους καρπούς	η λεωφόρος	→ οι λεωφόροι	→ τις λεωφόρους
ο κορμός	→ οι κορμ.....	→ τους κορμ.....	η οδός	→ οι οδ.....	→ τις οδ.....
ο χώρος	→ οι χώρ.....	→ τους χώρ.....	η κιβωτός	→ οι κιβωτ.....	→ τις κιβωτ.....
ο παγετός	→ οι παγετ.....	→ τους παγετ.....	ο/η ξεναγός	→ οι ξεναγ.....	→ τους/τις ξεναγ.....

ΑΡΣΕΝΙΚΑ - ΘΗΛΥΚΑ ΣΕ -ος / γενική ενικού

7. Επαγγέλματα

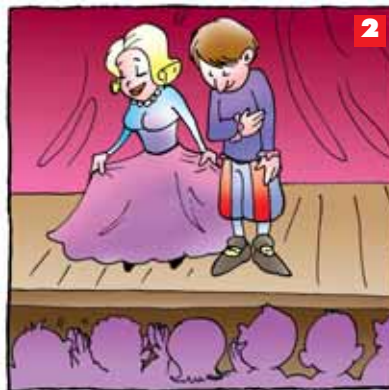
Ταίριαξε τις λέξεις με τα σκίτσα και πες ποια είναι η δουλειά αυτών των ανθρώπων.

✓ Η δουλειά του κηπουρού είναι να φροντίζει τα δέντρα και τα φυτά των κήπων.

• αρχαιολόγος • κηπουρός • ηθοποιός • δικηγόρος • καθηγητής • ωτορινολαρυγγολόγος

1

2

3

4

5

6

κηπουρός

8. Προσοχή στον τόνο!

Κοίταξε τον πίνακα και γράψε τον κανόνα.

ο γιατρός → του γιατρού → τους γιατρούς → των γιατρούν
 2 1   2 1   2 1   2 1

ο μάγος → του μάγου → τους μάγους → των μάγων
 2 1   2 1   2 1   2 1

αλλά:

ο δάσκαλος → του δασκάλου → τους δασκάλους → των δασκάλων
 3 2 1   3 2 1   3 2 1   3 2 1

η μέθοδος → της μεθόδου → τις μεθόδους → των μεθόδων
 3 2 1   3 2 1   3 2 1   3 2 1

Κανόνας: .....

.....

.....

9. Σχημάτισε προτάσεις.

Σχημάτισε προτάσεις όπως στο παράδειγμα. Πρόσεξε τα άρθρα και τον αριθμό (αν οι λέξεις είναι στον ενικό ή τον πληθυντικό).

✓ σύλλογοι / εκλέγουν / πρόεδροι ➔ Οι σύλλογοι εκλέγουν προέδρους.

1. εταιρεία / προσλαμβάνει / καινούργιοι υπάλληλοι

➔ .....

2. τεχνικοί / επισκευάζουν / δορυφόροι

➔ .....

3. φοιτητές / μελετούν / αρχαίοι φιλόσοφοι

➔ .....

4. δημοσιογράφοι / ταξιδεύουν / όλες / ήπειροι

➔ .....

.....

.....

5. γεωγράφοι / μελετούν / υδρόγειος

➔ .....

.....

.....

10. Ένας άλλος τόνος

Η Μαρίνα διαβάζει για τον τόνο. Αλλά όχι τον γραμματικό! Κοίταξε το κείμενο που ακολουθεί, υπογράμμισε τη λέξη ΤΟΝΟΣ και... θα καταλάβεις!

Ο τόνος είναι ένα από τα μεγαλύτερα είδη μεταναστευτικών ψαριών. Μπορεί να φτάσει τα 900 κιλά βάρος και να ξεπεράσει τα 3 μέτρα μήκος. Το κρέας του τόνου έχει μεγάλη εμπορική αξία διεθνώς και έτσι ψαρεύεται εντατικά. Από το 1970 ως το 1993 στον Ατλαντικό ωκεανό και τη Μεσόγειο θάλασσα ο αριθμός των τόνων ηλικίας 8 ετών και πάνω έχει μειωθεί κατά 83%!

11. Άλλαξε τον αριθμό!

α. Βάλε τις προτάσεις στον πληθυντικό.

- ✓ Ο τόνος προστατεύεται από τον οικολόγο.
- ➔ Οι τόνοι προστατεύονται από τους οικολόγους.

1. Ο τεχνικός ελέγχει τον πύραυλο.

➔ .....

2. Ο άνθρωπος αισθάνεται τον κίνδυνο.

➔ .....

3. Ο νοσοκόμος βοηθάει τον άρρωστο.

➔ .....

4. Ο δικηγόρος συμβουλεύει τον έμπορο.

➔ .....

5. Το σχολείο προσλαμβάνει ένα φιλόλογο.

➔ .....

6. Ο δημότης απευθύνεται στο δήμαρχο.

➔ .....

7. Το συνδικάτο υποστηρίζει τον εργαζόμενο.

➔ .....

8. Ο ψυχολόγος συζητά με τον έφηβο.

➔ .....

β. Κάνε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ τα βιβλία / οι δάσκαλοι → τα βιβλία των δασκάλων
1. το γραφείο / ο πρόεδρος → .....
2. τα παράπονα / οι κάτοικοι → .....
3. η δύναμη / ο άνεμος → .....
4. τα προβλήματα / οι άνεργοι → .....
5. τα φτερά / οι άγγελοι → .....
6. η αίσθηση / ο κίνδυνος → .....
7. η σκέψη / οι φιλόσοφοι → .....

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Λέξεις όπως **εργαζόμενος, άνεργος, άρρωστος** άλλες φορές είναι **ΕΠΙΘΕΤΑ...**

Το κράτος δίνει πράσινη κάρτα στους εργαζόμενους αλλοδαπούς.

Πολλοί κάτοικοι είναι άρρωστοι.

...και άλλες είναι **ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ:**

Το κράτος δίνει σύνταξη σε όλους τους εργαζομένους.

Έστειλαν τους αρρώστους στο νοσοκομείο.

Οι λέξεις που είναι επίθετα δεν κατεβάζουν τον τόνο.

ΑΡΣΕΝΙΚΑ - ΘΗΛΥΚΑ ΣΕ -ος / κλητική

12. Ποιος είναι ο Πάτροκλος;

13. Κοίταξε τον πίνακα και συμπλήρωσε τον κανόνα.

Να ο γιατρός. → Γιατρέ!	Να ο Κωνσταντίνος. → Κωνσταντίνε!	Να ο Νίκος. → Νίκο!
Να ο δάσκαλος. → Δάσκαλε!	Να ο Αλέξανδρος. → Αλέξανδρε!	Να ο Σταύρος. → Σταύρο!
Να ο καπετάνιος. → Καπετάνιε!	Να ο Θόδωρος. → Θόδωρε!	Να ο Αλέκος. → Αλέκο!

- Κανόνες:**
- Όλα τα ουσιαστικά σε -ος σχηματίζουν την κλητική σε ..... .
  - Τα κύρια ονόματα που έχουν περισσότερες από 3 συλλαβές (π.χ. Κωνσταντίνος) ή έχουν 3 συλλαβές και τονίζονται στην προπαραλήγουσα (π.χ. Θόδωρος) σχηματίζουν την κλητική σε ..... .
  - Τα κύρια ονόματα σε -ος που έχουν 2 συλλαβές (π.χ. Νίκος) ή 3 συλλαβές και τονίζονται στην (παρα)λήγουσα (π.χ. Αλέκος) σχηματίζουν την κλητική σε ..... .

14. Πώς τους φωνάζουμε;

Πώς φωνάζουμε τους παρακάτω ανθρώπους;

- ✓ Βλέπω έναν κύριο: → Κύριε!
- 1. Φωνάζω τον ταχυδρόμο: → .....
- 2. Μιλώ στο Σπύρο: → .....
- 3. Ρωτάω κάτι τη γιατρό: → .....
- 4. Φωνάζω ένα νεαρό, συνομήλικό μου: → .....
- 5. Φωνάζω τον Απόστολο: → .....
- 6. Μιλώ στο δήμαρχο: → .....
- 7. Μιλώ στον Πέτρο: → .....
- 8. Απευθύνομαι στο Στέφανο: → .....

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Κάποια αρσενικά ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ ΣΕ -ΟΣ έχουν **διπλό πληθυντικό**: ένα αρσενικό κι ένα ουδέτερο. Πολλές φορές οι δύο τύποι έχουν διαφορετική σημασία. Κοίταξε μερικά παραδείγματα:

- ο βράχος → οι βράχοι και τα βράχια
- ο χρόνος $\left\{ \begin{array}{l} \text{οι χρόνοι} \\ \text{τα χρόνια} \end{array} \right.$ στη γραμματική, αόριστος, ενεστώτας κτλ.
τα έτη
- ο λόγος $\left\{ \begin{array}{l} \text{οι λόγοι} \\ \text{τα λόγια} \end{array} \right.$ οι αιτίες, αλλά και οι ομιλίες
αυτά που λέω, τα λόγια ενός τραγουδιού κτλ.
- ο καπνός $\left\{ \begin{array}{l} \text{οι καπνοί} \\ \text{τα καπνά} \end{array} \right.$ που ανεβαίνουν στον ουρανό
τα φυτά
- ο δεσμός $\left\{ \begin{array}{l} \text{οι δεσμοί} \\ \text{τα δεσμά} \end{array} \right.$ αυτό που δένει, στενές επαφές
που στερούν την ελευθερία
- ο σταθμός $\left\{ \begin{array}{l} \text{οι σταθμοί} \\ \text{τα σταθμά} \end{array} \right.$ του τρένου, του μετρό
που χρησιμοποιούμε για να μετρήσουμε ή για να υπολογίσουμε τα πράγματα

ο αδελφός	οι αδελφοί	μόνο αγόρια
	τα αδέρφια	αγόρια και κορίτσια
ο ξάδερφος	οι ξάδερφοι	μόνο αγόρια
	τα ξαδέρφια	κορίτσια και αγόρια
ο εγγονός	οι εγγονοί	αγόρια
	τα εγγόνια	κορίτσια και αγόρια

ΠΡΟΣΕΞΕ ΚΑΙ ΑΥΤΟ!

Υπάρχουν κάποια ουσιαστικά με έναν πληθυντικό αλλά σε διαφορετικό γένος!

- ο πλούτος → τα πλούτη
- ο σανός → τα σανά

15. Ποιο από τα δύο;

α. Διάλεξε για κάθε ζευγάρι το σωστό τύπο!

1. α. Σ' αυτή την άσκηση πρέπει να επιλέξεις τους σωστούς ..... των ρημάτων.
- β. Περνούν ..... και όλα αλλάζουν.
(χρόνοι - χρόνια)
2. α. Ποιοι είναι ..... που έφυγε από την επιχείρηση;
- β. Αρκετά ..... , τώρα δέλουμε πράξεις! (λόγοι - λόγια)
3. α. Από τα ..... της Κούβας φτιάχνουν τα ωραιότερα πούρα του κόσμου, τα πούρα Αβάνας.
- β. .... από τα διυλιστήρια έχουν μια απαίσια μυρωδιά. (καπνοί - καπνά)
4. α. Να κρίνετε τους μαθητές με τα ίδια μέτρα και .....
- β. Το τρένο σταματά σε όλους ..... και αργεί πάρα πολύ. (σταθμοί - σταθμά)
5. α. Από ..... μου νιώθω πιο κοντά στην Τάνια.
- β. .... μου πάνε στο ίδιο σχολείο, ο Γιάννης στη Β' και ο Κώστας στη Γ'.
(αδελφοί - αδέρφια)
6. α. Πέρασαν πολλά μαζί και ..... που τους ενώνουν είναι πολύ δυνατοί.
- β. Δεν έχει πολλά χρόνια που η χώρα βγήκε από ..... της σκλαβιάς. (δεσμοί - δεσμά)
7. α. Αγόρασε ..... (3) ..... για να στείλει τις κάρτες στους φίλους του.
- β. Οι δικηγόροι κρατούν ..... των παλιών τους υποθέσεων. (φάκελοι - φάκελα)

β. Ποιο από τα παραπάνω ζευγάρια δεν υπάρχει στον πίνακα με τα παραδείγματα; Μπορείς να εξηγήσεις τη διαφορά στη σημασία των δύο πληθυντικών;

16. Οι δώδεκα μήνες

Διάβασε το παραμύθι και συμπλήρωσε τα κενά με τη λέξη που είναι στην παρένθεση στο σωστό τύπο. Προσοχή στο άρθρο!!

Μια φορά κι έναν ..... (καιρός), μια γερόντισσα πήγαινε στο χωράφι να μαζέψει λάχανα. Σ(ε) ..... (δρόμος), πέρασε μπροστά από μια σπηλιά και είδε μέσα δώδεκα ..... (άνθρωπος). Ήταν οι δώδεκα μήνες ..... (χρόνος).

«Γιαγιά, πες μας, ποιος είναι ο πιο καλός μήνας;»

«Όλοι είναι καλοί» είπε η γιαγιά, χωρίς να ξέρει με ποιους μιλούσε. «Το Γενάρη χιονίζει, το Φλεβάρη βρέχει...» και έτσι είπε έναν καλό ..... (λόγος) για τον καθένα.

Τότε εκείνοι ευχαριστημένοι της είπαν: «Γιαγιάκα, αφού είπες για όλους καλά λόγια, θέλουμε να σου κάνουμε ένα δώρο. Γιατί εμείς είμαστε οι δώδεκα μήνες ..... (χρόνος)». Και γέμισαν το μαντίλι τόσο πολύ, που με δυσκολία κατάφερε να το δέσει.

Όταν πήγε στο σπίτι, φώναξε ..... (γιος) της και άνοιξε το μαντίλι. Είδε τότε πως ήταν γεμάτο χρυσά φλουριά. Χάρηκε και αυτή και ..... (γιος) της και όλα πήγαιναν καλά για πολύ ..... (καιρός).

Μια μέρα, κάποια γειτόνισσα πήγε επίσκεψη στη γιαγιά και, περίεργη καθώς ήταν, τη ρώτησε πού είχε βρει τόσα λεφτά.

«Μου τα χάρισαν οι δώδεκα μήνες. Είναι ..... (άνθρωπος) που ζουν κοντά στο χωράφι μου».

«Θα πάω κι εγώ να τους δω» είπε η γειτόνισσα. Έτσι κι έκανε.

«Κυρά, για πες μας, ποιος είναι ο καλύτερος μήνας;»

«Κανένας δεν αξίζει. Το Γενάρη χιονίζει, το Φλεβάρη βρέχει... Κανένας δεν είναι καλός» απάντησε η γειτόνισσα στον ασπρομάλλη ..... (γέρος) που τη ρώτησε.

«Καλά, καλά» έκαναν οι μήνες. «Δώσε μας τη μαντίλα σου να σου δώσουμε κάτι». Και γέμισαν το μαντίλι τόσο πολύ, που με δυσκολία κατάφερε να το δέσει. « ..... (χρυσός) θα μου έδωσαν και μένα» σκέφτηκε η κυρά. Όταν όμως πήγε στο σπίτι της και άνοιξε το μαντίλι, βρήκε μέ-

σα μονάχα σκουπίδια. Θύμωσε και έτρεξε στη γερόντισσα. Εκείνη τη ρώτησε: «Τι απάντησες στους μήνες όταν σε ρώτησαν ποιος είναι ο καλύτερος;»

«Απάντησα πως κανένας δεν αξίζει τίποτα».

«Έεε, τότε σου έκαναν το σωστό δώρο» της είπε η γερόντισσα.

17. Από το μύθο στο... διάστημα!

Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις ΔΟΡΥΦΟΡΟΣ και ΑΝΘΡΩΠΟΣ και πρόσεξε πού μπαίνει ο τόνος.

Γενικώς .....οι δορυφόροι..... είναι πολύ χρήσιμοι για μας ..... Με .....
..... μπορούμε να επικοινωνούμε από τη μια άκρη της Γης στην άλλη με τον υπολογιστή ή με το τηλέφωνο, και να βλέπουμε τα προγράμματα τηλεόρασης των άλλων χωρών. Υπάρχουν και μετεωρολογικοί ..... , που μας βοηθούν να προβλέψουμε τον καιρό. Χάρη στα σήματα ..... , οι ..... ξέρουν πότε έρχεται ένας τυφώνας και τα πλοία ειδοποιούνται για τα επικίνδυνα παγόβουνα.

18. Δεν είναι εύκολη η ζωή των δορυφόρων!

Διάβασε για τους κινδύνους που απειλούν τους δορυφόρους και βάλε τις λέξεις που είναι σε παρένθεση στο σωστό τύπο. Πρόσεξε να βάλεις και άρθρο εκεί που χρειάζεται. Μην ξεχάσεις τους τόνους!

..... (κίνδυνος) υπάρχουν ήδη όταν εκτοξεύεται ..... (πύραυλος). Ένας ..... (δορυφόρος) στους είκοσι χαλάει. Μπορεί να καταστρέφεται κατά την ανατίναξη ..... (πύραυλος) που έχει κάποιο ελάττωμα, να τοποθετείται σε ακατάλληλη τροχιά ή να χάνεται στο Διάστημα.

Από τη στιγμή που ..... (δορυφόρος) βγαίνει από ..... (πύραυλος), ελέγχεται συνέχεια από ..... (άνθρωπος) που εργάζονται μέρα νύχτα ..... (σταθμός ελέγχου).

Και όταν έχει τεθεί σε τροχιά, ... (δορυφόρος) εκτίθεται σε πολλές πιέσεις που τον σπρώχνουν έξω από την τροχιά του ή αλλάζουν την ταχύτητά του. Ακόμα και το απαλό χάδι της ηλιακής ακτινοβολίας ασκεί μια ελαφριά ώθηση.

Αν διαπιστώσουν μια αλλαγή πορείας ..... (δορυφόρος), ... (τεχνικός) του σταθμού ελέγχου τον επαναφέρουν στην τροχιά θέτοντας σε λειτουργία μικρούς κινητήρες, αλλά αυτό γίνεται με προσοχή για να μην εξαντληθούν τα καύσιμα.

Με τόσα προβλήματα, ο χρόνος ζωής ..... (δορυφόρος) είναι μόλις λίγα χρόνια. Όταν σταματούν να λειτουργούν, οι περισσότεροι δορυφόροι πέφτουν προς τη Γη και καίγονται στην ατμόσφαιρα. Καμιά φορά ένα κομμάτι φτάνει ως τη Γη... Κάποτε, μια αγελάδα στην Αυστραλία σκοτώθηκε από δραύσμα του Skylab.

ΕΙΛΙΚΟΣ

Όνομαστική	ο ήλιος	ο άνθρωπος	ο αντίλαλος	η οδός	η διάμετρος
Γενική	του ήλιου	του ανθρώπου	του αντίλαλου	της οδού	της διαμέτρου
Αιτιατική	τον ήλιο	τον άνθρωπο	τον αντίλαλο	την οδό	τη διάμετρο
Κλητική	- ήλιε	- άνθρωπε	- αντίλαλε	- (οδό)	- (διάμετρο)

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

Όνομαστική	οι ήλιοι	οι άνθρωποι	οι αντίλαλοι	οι οδοί	οι διαμέτροι
Γενική	των ήλιων	των ανθρώπων	των αντίλαλων	των οδών	των διαμέτρων
Αιτιατική	τους ήλιους	τους ανθρώπους	τους αντίλαλους	τις οδούς	τις διαμέτρους
Κλητική	- ήλιοι	- άνθρωποι	- αντίλαλοι	- (οδοί)	- (διάμετροι)

1. Από το ένα στο άλλο!

Άλλαξε τον αριθμό, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ το λάθος → τα λάθη
- τα δάση → το δάσος
- 1. το βάθος → .....
- 2. το πλήθος → .....
- 3. το μέρος → .....
- 4. το κράτος → .....
- 5. το γένος → .....
- 6. τα ύψη → .....
- 7. τα κέρδη → .....
- 8. τα βρέφη → .....
- 9. τα άλση → .....
- 10. τα βέλη → .....

2. Προσοχή στον τόνο!

Κοίταξε τον πίνακα και γράψε τον κανόνα.

- το δάσος → τα δάση
- το βάρος → τα βάρη
- το έδαφος → τα εδάφη
- το πέλαγος → τα πελάγη

Κανόνας: .....

.....

.....

.....

.....

3. Γράψε τις προτάσεις στον πληθυντικό αριθμό!

- ✓ Έχετε αυτό το μέγεθος; → Έχετε αυτά τα μεγέθη;
- 1. Το καράβι ταξιδεύει στο πέλαγος. → .....
- 2. Πώς θα ξεπληρώσεις το χρέος σου; → .....
- 3. Είναι στέλεχος μιας επιχείρησης. → .....
- 4. Η νοσοκόμα φρόντιζε το βρέφος. → .....

4. Η καταστροφή των δασών

Κοίταξε το κείμενο που διαβάζει η Μαρία και απάντησε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Σε όλες τις ηπείρους δάση καίγονται και αποψιλώνονται για την ξυλεία και το έδαφός τους. Τα μεγάλα βροχερά δάση βρίσκονται στα πιο φτωχά μέρη του κόσμου. Σε αυτές τις χώρες χιλιάδες άνθρωποι αναγκάζονται να καλλιεργήσουν ένα κομμάτι δάσους για να ζήσουν. Χρησιμοποιούν για αυτό μεθόδους που είναι καταστροφικές για το δάσος: καίνε τη βλάστηση για να εμπλουτίσουν το έδαφος με τη στάχτη.

Τα δάση δεν καταστρέφονται όμως μόνο από τους φτωχούς γεωργούς. Στην Κεντρική Αμερική, πάνω από τα μισά βροχερά δάση έχουν καεί για να γίνουν τεράστιες φάρμες και φυτείες με καφέ, κακάο ή μπανάνες. Σε πολλά μέρη της Γης το δάσος καταστρέφεται για να γίνει εκμετάλλευση του υπεδάφους του, που περιέχει μέταλλα όπως σίδηρο, χαλκό και ουράνιο.

Όταν καταστρέφεται το δάσος, εξαφανίζονται πολλά είδη φυτών και ζώων και χάνεται για πάντα το έδαφός του. Μόνο το πάνω μέρος του δασικού εδάφους είναι πλούσιο σε θρεπτικά στοιχεία. Κάτω από αυτό το λεπτό στρώμα, που το συγκρατούν οι ρίζες των φυτών, το έδαφος του δάσους είναι συχνά φτωχό. Έτσι, όταν κοπούν τα δέντρα και καεί η βλάστηση, το πλούσιο στρώμα του εδάφους παρασύρεται από τις βροχές και το δασικό έδαφος μπορεί σε λίγα χρόνια να γίνει το ίδιο άγονο όπως αυτό της ερήμου.

1. Πού βρίσκονται τα μεγάλα βροχερά δάση; .....
2. Τι γίνεται όταν καταστρέφεται το δάσος; .....
3. Ποιοι είναι οι τρεις λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι καταστρέφουν το δάσος;
  - α. ....
  - β. ....
  - γ. ....

5. Προσοχή στον τόνο!

Κοίταξε τον πίνακα και γράψε τον κανόνα για τη μετακίνηση του τόνου στη γενική.

το δάσος	→	του δάσους	→	των δασών
το μέρος	→	του μέρους	→	των μερών
το έδαφος	→	του εδάφους	→	των εδαφών
το μέγεθος	→	του μεγέθους	→	των μεγεθών

Κανόνας: .....

.....

.....

.....

.....

6. Φτιάξε προτάσεις με τις λέξεις που δίνονται.

- ✓ πολλοί άνθρωποι / καλλιεργούν / ένα / κομμάτι / δάσος / για να ζήσουν
 → Πολλοί άνθρωποι καλλιεργούν ένα κομμάτι δάσους για να ζήσουν.

- καλοκαίρι / δέντρα / δάσος / κινδυνεύουν / από / πυρκαγιές
 → .....
- παγόβουνο / έχουν / κάθε / είδος / σχήμα / και / μέγεθος
 → .....
- ψάχναμε / να βρούμε / είσοδος / άσος
 → .....
- μισθός / στέλεχος / αυτή / επιχείρηση / είναι / υψηλοί
 → .....
- στέλεχος / εταιρεία / ανακοίνωσαν / σημαντική / αύξηση / κέρδος / για / έτος 2003
 → .....
- τους / ενδιαφέρει / μείωση / κόστος / παραγωγής
 → .....
- από / δώδεκα / μήνες / έτος / αυτός / δουλεύει / μόνο / τέσσερις
 → .....

7. Φράσεις και πάλι!

Πρόσεξε αν η λέξη είναι στον ενικό ή τον πληθυντικό και σχημάτισε φράσεις.

- ✓ βάθος / πέλαγος → το βάθος του πελάγους
 χρέη / κράτη → τα χρέη των κρατών

- ύψος / κόστος → .....
- έδαφος / δάσος → .....
- βάρος / λίπος → .....
- είδη / κήτη → .....
- γένος / βρέφος → .....
- ύψος / χρέη → .....
- λάθη / στελέχη → .....
- πλούτος / κράτος → .....
- τέλος / έτος → .....
- πλήθος / έδνη → .....

8. Περί δασών

Γράψε τη λέξη **ΔΑΣΟΣ** στο σωστό τύπο.

Κάθε χρόνο η Γη χάνει 125.000 τετραγωνικά χιλιόμετρα ..... , δηλαδή περίπου όσο η Ελλάδα. Η μεγαλύτερη καταστροφή σημειώνεται στα τροπικά ..... , που αποτελούν το 50% όλων ..... του πλανήτη.

Το βασικότερο από αυτά σήμερα είναι ..... του Αμαζονίου, που καλύπτει έκταση 600 εκατ. εκταρίων. Από τα βροχερά ..... , η Λατινική Αμερική έχει χάσει το 37%, η Ασία το 42% και η Αφρική το 52%.

Υπάρχει όμως κι ένα αισιόδοξο μήνυμα: στην Κίνα εφαρμόζεται ένα μεγάλο πρόγραμμα αύξησης ..... . Οι Κινέζοι ελπίζουν ότι με το πρόγραμμα αυτό ..... , που σήμερα καλύπτουν το 11% της συνολικής έκτασης της χώρας, θα φτάσουν το 30%.

9. Συμπλήρωσε τα κενά.

Βρες το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις.

1. Μου έδωσε τα τελευταία ..... (τεύχος) του περιοδικού που είχα χάσει.
2. Οι εξερευνητές ακολούθησαν ..... (ίχνος) των ζώων και έτσι έφτασαν στη σπηλιά τους.
3. Υπογράφηκε νέα συμφωνία μεταξύ ..... (ευρωπαϊκός, κράτος).
4. Ακολούθησε ..... (βέλος) για να βρεις την έξοδο.
5. Το μαγαζί πουλούσε ..... (άνθος) και φυτά.
6. Το χρώμα ..... (νέφος) είναι γκριζο.
7. Στο λιμάνι ήταν δεμένα πολλά ..... (σκάφος) αναψυχής.

	εικός		πληθυντικός	
Ονομαστική / Αιτιατική	το λάθος	το έδαφος	τα λάθη	τα εδάφη
Γενική	του λάθους	του εδάφους	των λαθών	των εδαφών
Κλητική	- λάθος	- έδαφος	- λάθη	- εδάφη

1. Πώς λέγεται;

1. Ο επαγγελματίας που κουρεύει τους άντρες και τα αγόρια.
➔ .....
2. Ο δημόσιος υπάλληλος που δίνει τις κατηγορίες στο δικαστήριο.
➔ .....
3. Ο επιχειρηματίας που στέλνει προϊόντα στο εξωτερικό (π.χ. που εξάγει λάδι).
➔ .....
4. Το βάζο ή το δοχείο όπου οι Αρχαίοι έβαζαν λάδι, κρασί, ελιές... και έκαναν ωραίες ζωγραφιές.
➔ .....
5. Αυτός που ξέρει πολύ καλά δύο ή περισσότερες γλώσσες και κάνει μετάφραση όταν μιλάει κάποιος άλλος. ➔ .....
6. Ο επιχειρηματίας που φέρνει προϊόντα από το εξωτερικό (π.χ. που εισάγει αυτοκίνητα).
➔ .....
7. Το εργαλείο που σκάβουμε το χώμα στον κήπο. ➔ .....
8. Το μηχάνημα που σκάβει μεγάλους λάκκους για να φτιάξουμε δρόμους ή σίπια.
➔ .....
9. Κάποιος που έχει μέσα του μια αρρώστια, όπως το έιτζ, παρόλο που η αρρώστια μπορεί να μην έχει εκδηλωθεί (να μη φαίνεται). ➔ .....

ΠΡΟΣΕΞΕ !

Ουσιαστικά σε -ΑΣ και -ΕΑΣ:

ο βλάκας	οι βλάκες	
ο εγκληματίας	οι εγκληματίες	
ο παπάς	οι παπάδες	
ο γραμματέας	οι γραμματείς	
ο μάστορας	οι μάστοροι	οι μάστορες
ο μάγειρας	οι μάγειροι	οι μάγειρες

2. Πληθυντικός σε -(δ)ες ή -εις;

Βάλε τις λέξεις στον πληθυντικό.

ο ήρωας	➔	ο καρχαρίας	➔ .....
ο εισαγγελέας	➔	ο επαγγελματίας	➔ .....
ο φονιάς	➔	ο κουρέας	➔ .....
ο φορέας	➔	ο ταμίας	➔ .....
ο επιχειρηματίας	➔	ο αρχιτέκτονας	➔ .....
ο μπελάς	➔	ο κουβάς	➔ .....

3. Πού πήγε ο φάκελος;

Κοίταξε τα σκίτσα και πες από ποια χέρια περνάει ο φάκελος που κρατάει στην εικόνα 1 ο εισαγγελέας. Χρησιμοποίησε τις λέξεις:

- αμφορέας • γραμματέας • διανομέας • ιππέας • κουρέας • συγγραφέας

4. Από τον έναν αριθμό στον άλλο.

Γράψε στον άλλο αριθμό τις προτάσεις.

- ✓ Ζήτησα αυτόγραφο από το συγγραφέα.
- ➔ Ζήτησα αυτόγραφα από τους συγγραφείς.

1. Οι αρχαιολόγοι βρήκαν τους σπασμένους αμφορείς.

➔ .....

2. Είδαμε το δρομέα να περνάει από μπροστά μας.

➔ .....

3. Ο εισαγωγέας μαλώνει με τον εξαγωγέα.

➔ .....

4. Στο βιβλίο αυτό θα βρεις τους ταχυδρομικούς τομείς που ψάχνεις.

➔ .....

5. Προσπάδησαν να αντισταθούν στον εισβολέα.

➔ .....

5. Βρες τα λάθη!

Η Μαρίνα προσπαθεί να γράψει μια μικρή ιστορία, αλλά γράφει γρήγορα και αφήνει πολλά λάθη... Βρες τα λάθη και κάνε τις διορθώσεις.

Χθες η αστυνομία έπιασε τρεις κακοποιούς που έκαναν λαθρεμπόριο με ποτά. Οι εγκληματές ήταν και επαγγελματίες... Ο ένας ήταν πράκτορας ΠΡΟΠΟ, ο δεύτερος μεταφοράς και ο τρίτος εισαγωγέας. Οι τρεις κακοποιοί διατηρούσαν ένα εργαστήριο ποτοποιίας. Πουλούσαν τα ποτά σε συνεργάτες τους, ιδιοκτήτες νυχτερινών κέντρων και άλλους επιχειρηματίες. Όμως οι τρεις επαγγελματίες ήταν και λίγο βλακίες και δεν είχαν φροντίσει για την ασφάλεια στο εργαστήρι τους. Δυο εργαζόμενοι τραυματίστηκαν με μια έκρηξη. Οι τραυματίες μεταφέρθηκαν στο νοσοκομείο και οι επαγγελματίες στον εισαγγελά.

✓ ~~οι εγκληματές~~ ➔ οι εγκληματίες

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

7. ....

6. Γράψε τις γενικές!

✓ ο διερμηνέας / η δουλειά
.....
η δουλειά του διερμηνέα

1 ο εισαγγελέας / η απόφαση
.....
.....

2 ο ιερέας / η ενορία
.....
.....

3 ο κουρέας / το μαγαζί
.....
.....

4 ο υποβολέας / τα λόγια
.....
.....

5 ο συγγραφέας / τα βιβλία
.....
.....

6 ο διανομέας / το μηχανάκι
.....
.....

7. Τώρα πες ποια είναι η δουλειά του καθενός από τους παραπάνω!

✓ Η δουλειά του διερμηνέα είναι να μεταφράζει από μια γλώσσα σε κάποια άλλη, όταν δυο άνθρωποι μιλάνε και δεν ξέρουν ο ένας τη γλώσσα του άλλου.

8. Θα γίνω συγγραφέας...

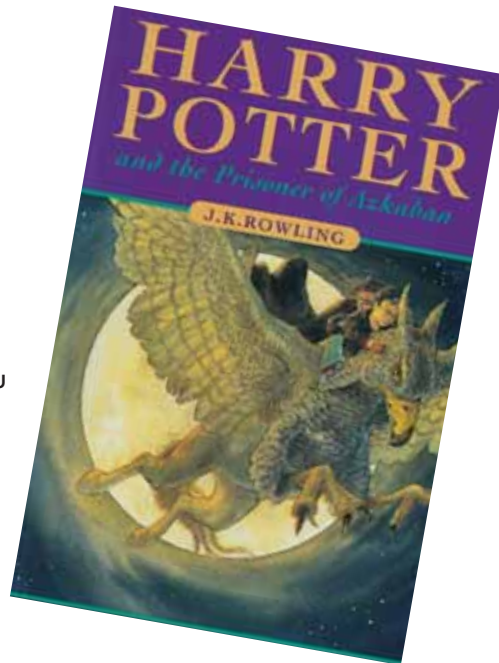
α. Διάβασε για το όνειρο της Μαρίνας και φτιάξε τις ερωτήσεις για τις απαντήσεις που σου δίνουμε. Απάντησε κι εσύ με τη σειρά σου.

Η Μαρίνα θέλει να γίνει συγγραφέας. Της αρέσουν τα βιβλία της Αγγλίδας συγγραφέα Ρόουλινγκ με ήρωα το Χάρι Πότερ, αλλά διαβάζει τα βιβλία και άλλων συγγραφέων. Από τους πιο αγαπημένους της συγγραφείς είναι ο Ιούλιος Βερν. Από αυτόν το συγγραφέα διάβασε τελευταία το βιβλίο «Από τη Γη στη Σελήνη».

1. Της Ρόουλινγκ.
2. Όχι, διαβάζει και άλλων τα βιβλία.
3. Ο Ιούλιος Βερν.

Εσύ:

- ▲ Από ποιους συγγραφείς έχεις διαβάσει βιβλία;
- ▲ Έχεις έναν αγαπημένο συγγραφέα; Ποιον;
- ▲ Μήπως ξέρεις πώς λέγεται ο συγγραφέας του βιβλίου Ροβινσόνας Κρούσος;
- ▲ Άνοιξε ένα βιβλίο γλώσσας του σχολείου και βρες τα ονόματα τριών Ελλήνων συγγραφέων.

β. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το ουσιαστικό Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ στο σωστό τύπο.

1. Ο ..... έγραψε πολλά βιβλία για παιδιά.
2. Τα βιβλία ..... είχαν μεγάλη επιτυχία.
3. Τα παιδιά ρώτησαν ..... πώς βρίσκει τις ιδέες του.
4. Πολλοί ..... κάνουν κι άλλη δουλειά για να ζήσουν.
5. Τώρα μπορείς να βρεις τα βιβλία αρκετών ..... στο διαδίκτυο.
6. Τα παιδιά θέλουν να καλέσουν κι άλλους ..... στο σχολείο.

9. Συμπλήρωσε τα κενά.

Βρες το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις.

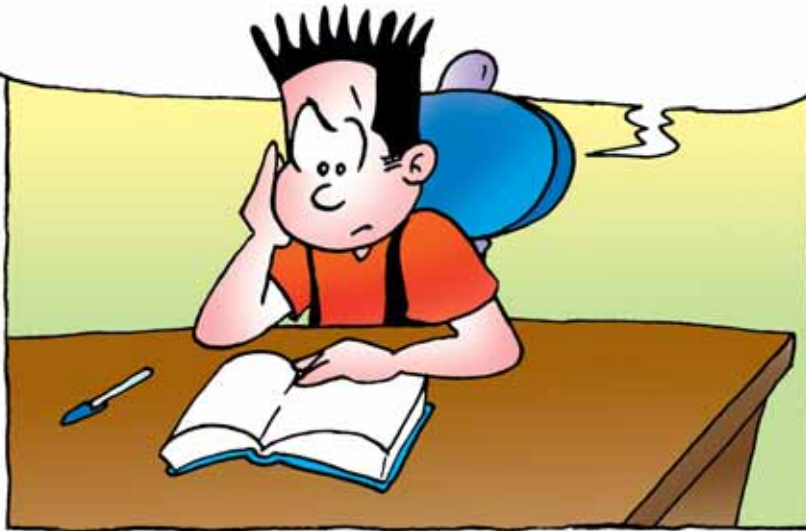
1. Περιμέναμε ..... (εκδρομέας)
να φτάσουν στο ξενοδοχείο, για να αρχίσει η γιορτή.
2. .... (δεκανέας) είναι και αυτοί στρατιώτες.
3. Τα φώτα ..... (προβολέας) ήταν τόσο δυνατά,
που δεν μπορούσε να δει το κοινό.
4. Μπορείς να μου διαβάσεις το όνομα ..... (αποστολέας) γιατί
δεν είναι γραμμένο καθαρά και δεν το καταλαβαίνω;
5. Είναι ο καλύτερος σ(ε) ..... (τομέας) του.
6. Το μαγαζάκι ..... (κουρέας) ήταν γεμάτο κόσμο.

	ενικός	πληθυντικός
Ονομαστική	ο συγγραφέας	οι συγγραφείς
Γενική	του συγγραφέα	των συγγραφέων
Αιτιατική	το συγγραφέα	τους συγγραφείς
Κλητική	- συγγραφέα	- συγγραφείς

ΘΗΛΥΚΑ ΣΕ -η (-εις) / ονομαστική + αιτιατική ενικού και πληθυντικού

Άντε πάλι: να εξηγήσω τις λέξεις, να χρησιμοποιήσω φράσεις του μαθήματος για να γράψω τις σκέψεις μου, να προτείνω λύσεις για τα προβλήματα, να διατυπώσω υποθέσεις για το πώς δημιουργήθηκαν... Καλά, ούτε πολιτικός αν ήμουν δε θα είχα να σκεφτώ τόσα πράγματα και να πάρω τόσες αποφάσεις!

-η → -ες

η φίλη → οι φίλες
η φωνή → οι φωνές
η βρύση → οι βρύσες
η νοσοκόμα → οι νοσοκόμες

-η → -εις

η πόλη → οι πόλεις
η δύναμη → οι δυνάμεις
η άσκηση → οι ασκήσεις
η λέξη → οι λέξεις
η σκέψη → οι σκέψεις

Συνήθως -όχι πάντα!- ανήκουν σε αυτή την ομάδα οι λέξεις που τελειώνουν σε -ση, -ξη, -ψη.

1. Γράψε στον πληθυντικό...

α. ...πρώτα τις λέξεις. Πρόσεξε την τελευταία συλλαβή και συμπλήρωσε τον κανόνα.

-εις		-ες	
η λέξη	..... οι λέξεις	η αυλή	..... οι αυλές
η τάξη	.....	η γνώμη	.....
η λύση	.....	η βροχή	.....
η σκέψη	.....	η γραμμή	.....
η πρόταση	..... οι προτάσεις	η αδελφή	.....
η τηλεόραση	.....	η λίμνη	.....
η είδηση	.....	η κόρη	.....
η έκθεση	.....	η σκεπή	.....

ΕΝΙΚΟΣ	Ονομαστική	η λέξη	η είδηση
	Αιτιατική	τη λέξη	την είδηση
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ	Ονομαστική	οι λέξεις	οι ειδήσεις
	Αιτιατική	τις λέξεις	τις ειδήσεις

▲ Τι παρατηρείς για τον τόνο;

.....

.....

.....

.....

β. ...και μετά τις φράσεις. Πρόσεξε τον τόνο!

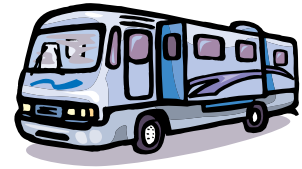
- ✓ μια μπερδεμένη πρόταση → μπερδεμένες προτάσεις
- 1. μια άγνωστη λέξη → .....
- 2. μια δύσκολη εξέταση → .....
- 3. μια επικίνδυνη κατάσταση → .....
- 4. μια σκοτεινή υπόθεση → .....
- 5. μια δυσάρεστη είδηση → .....
- 6. μια επικίνδυνη έκρηξη → .....
- 7. μια σωστή άποψη → .....

2. Εξηγήσου!

Φτιάξε προτάσεις όπως στα παραδείγματα.

- ✓ Το πούλμαν είναι μεγάλο. (έχω: η θέση) → Έχει πολλές θέσεις.
- ✓ Οι καθηγητές δεν μπορούν να πάρουν απόφαση. (υπάρχω: η γνώμη)
→ Υπάρχουν πολλές γνώμες.

1. Το κείμενο είναι μεγάλο. (έχω: η γραμμή) → .....
2. Το βιβλίο είναι κουραστικό. (έχω: η άσκηση) → .....
3. Το πρόβλημα είναι μπερδεμένο. (θέλω: η πράξη) → .....
4. Η καθηγήτρια μας βοηθάει. (δίνω: η συμβουλή) → .....
5. Οι γονείς είναι αυστηροί. (κάνω: η παρατήρηση) → .....
6. Το τεστ ήθελε πολλή ώρα. (βάζω: η ερώτηση) → .....

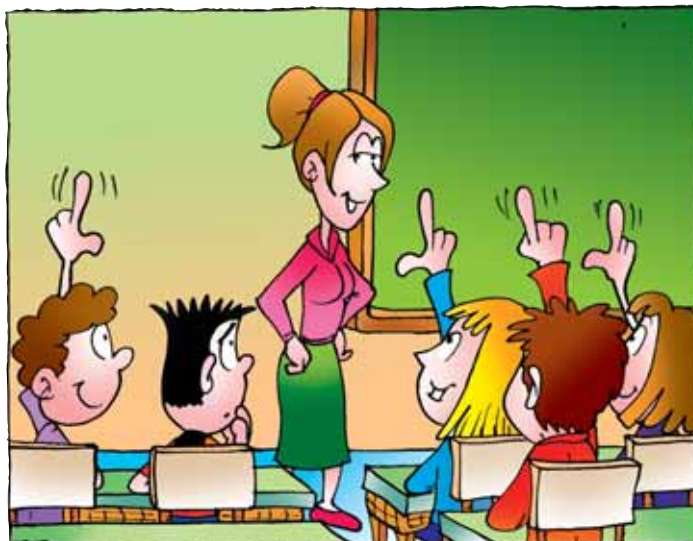
3. Το ένα ή το άλλο;

Συμπλήρωσε με **-ΕΣ** ή **-ΕΙΣ**.

Ήρθαν οι ζέστ..... , αλλά δυστυχώς κοντεύουν οι εξετάσ..... . Γίνεται πανικός. Οι καθηγητές συνέχεια μας βάζουν τις φων..... και οι παρατηρήσ..... πέφτουν βροχή. Η μαθηματικός μάς τρελαίνει στις επαναλήψ..... και μας βάζει προβλήματα που έχουν απ' όλες τις πράξ..... : προσδέσ..... , αφαιρέσ..... , διαιρέσ..... και πολλαπλασιασμούς. Μας απαγορεύει να κοιτάζουμε τις λύσ..... και αγριεύει αν ξεχνάμε τις δοκιμ..... .

Η φιλόλογος μας πρήζει με τις συμβουλ..... και τις κριτικ..... της. Ξαφνικά δεν της αρέσουν οι εκδέσ..... μας και τις γεμίζει σχόλια και διορθώσ..... . Μας λέει να χρησιμοποιούμε πιο ακριβείς λέξ..... στις περιγραφ..... και να αναφέρουμε περισσότερες απόψ..... και γνώμ..... όταν συζητάμε ένα θέμα. Μας λέει επίσης να γράφουμε πάντα ολόκληρες προτάσ..... και να μην ξεχνάμε τα κόμματα και τις τελείες.

Στα Αγγλικά, αντί για τραγούδια και βίντεο, όλη την ώρα κάνουμε μεταφράσ..... και ασκήσ..... γραμματικής. Η καθηγήτρια μας λέει ότι δε φτάνουν οι γνώσ..... μας ούτε και για τις πιο απλές συζητήσ..... . Μισώ τις εξετάσ..... !

Η διήγηση

...Σε μια διήγηση εξιστορούνται πραγματικά γεγονότα, αληθινές καταστάσεις ή φανταστικές. Κεντρικά σημεία της διήγησης είναι ο χρόνος και η χρονική σειρά των καταστάσεων που περιγράφουμε, τα πρόσωπα που συμμετέχουν, ο τόπος όπου εξελίσσονται τα γεγονότα. Στη διήγηση υπάρχουν περιγραφές, απόψεις, κρίσεις, διαπιστώσεις, συμπεράσματα. Σκοπός των διηγήσεων είναι και η μετάδοση πληροφοριών, γνώσεων, απόψεων, ιδεών...

4. Προσοχή στον τόνο!

Κοίταξε τον πίνακα και γράψε τον κανόνα για τη μετακίνηση του τόνου στη γενική πληθυντικού.

η λέξη → οι λέξεις → των λέξεων
 η διήγηση → οι διηγήσεις → των διηγήσεων
 η κατάσταση → οι καταστάσεις → των καταστάσεων

Κανόνας: .....
 .....
 .....
 .....

5. Τι να προσέχουμε;

Όταν εκφράζουμε τη γνώμη μας για κάτι –γραπτά ή προφορικά– μας ενδιαφέρει:

✓ σαφήνεια / απόψεις → η σαφήνεια των απόψεων

1. τρόπος / διατύπωση / σκέψεις

→ .....

2. ταχύτητα / εναλλαγή / καταστάσεις

→ .....

3. τεκμηρίωση / απόψεις

→ .....

4. παρουσίαση / συνέπειες / πράξη

→ .....

5. λογικός / διατύπωση / κρίσεις / και / διαπιστώσεις

→ .....

6. Όλα μαζί!

Συμπλήρωσε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις.

1. Ζήτησε ..... (εξήγηση) για τη χθεσινή συμπεριφορά μου.
2. Οι παπούδες και οι γιαγιάδες τηρούν ..... (παράδοση).
3. Δεν καταλαβαίνω αυτή του ..... (απόφαση).
4. Είχε ..... (τόσος, κίνηση), που κάναμε δύο ώρες να φτάσουμε σπίτι.
5. Η ορκωμοσία ..... (νέος, κυβέρνηση) θα γίνει αύριο το πρωί.
6. Είχα ..... (εντύπωση) ότι εσείς οι δύο γνωρίζετε.
7. Η επίδραση ..... (ένεση) δεν άργησε να φανεί.
8. Κλείσαμε δύο ..... (θέση) στο θέατρο.
9. Αυτές δεν είναι παρά οι συνέπειες ..... (πράξη - πληθυντικός).
10. Μην εξαντλείς ..... (δύναμη - πληθυντικός) από την αρχή του αγώνα.

7. Πες το αλλιώς!

- ✓ Θέλει να λύσει αυτό το πρόβλημα.
- ➔ Θέλει να βρει ..... τη λύση αυτού του προβλήματος.

1. Πού σταματάει το λεωφορείο;
  - ➔ Πού κάνει .....
2. Σώθηκε επειδή πίστευε.
  - ➔ Τον έσωσε .....
3. Όταν γεννήθηκε η κόρη τους έφυγαν από την πόλη.
  - ➔ Μετά .....
4. Αν και οι γονείς τους δεν το ήθελαν, οι δυο νέοι παντρεύτηκαν.
  - ➔ Οι δυο νέοι παντρεύτηκαν, παρά .....
5. Δεν ξέρω πού θα καταλήξει αυτή η ιστορία.
  - ➔ Δεν ξέρω ποια θα είναι .....
6. Ήταν αντίθετος με τις αποφάσεις που πήρε η κυβέρνηση.
  - ➔ Ήταν κατά .....

	ενικού		πληθυντικός	
Ονομαστική	η λέξη	η διήγηση	οι λέξεις	οι διηγήσεις
Γενική	της λέξης*	της διήγησης*	των λέξεων	των διηγήσεων
Αιτιατική	τη λέξη	τη διήγηση	τις λέξεις	τις διηγήσεις

* Υπάρχει και άλλος τύπος στη γενική ενικού, σε **-εως**: διηγήσεως, καταστάσεως, λέξεως, πόλεως κτλ.

1. Πριν την εκδρομή...

Η Έλενα θα πάει εκδρομή. Η μητέρα της δε συμφωνεί με τα πράγματα που θα πάρει μαζί της.

Μαμά: Δύο τσάντες! Αφού πας για τριήμερη! Μην πάρεις τόσα πράγματα! Και όχι κοσμήματα! Θα σου τα κλέψουν. Δε χρειάζεσαι δύο φορέματα, ένα φτάνει. Πιο πρακτικές είναι οι φούστες. Πάρε και μια ζεστή μπλούζα! Μη μας γυρίσεις με κανένα κρουολόγημα!

Έλενα: Σε παρακαλώ, μαμά, μπορείς να μ' αφήσεις να αποφασίσω μόνη μου;

Τα ουσιαστικά που τελειώνουν σε **-ΜΑ** είναι **ΟΥΔΕΤΕΡΑ**. Στον **πληθυντικό** παίρνουν την κατάληξη **-ΜΑΤΑ**.

το ψέμα	..... τα ψέματα .....
το μάθημα	..... τα μαθήματα .....
το δέμα	....
το πρόβλημα	....
το κλάμα	....
το χρήμα	....

ΠΡΟΣΕΞΕ ΟΜΩΣ !

- η κρέμα → οι κρέμες
- η γόμα → οι γόμες
- η φόρμα → οι φόρμες

2. Ουδέτερο ή θηλυκό;

α. Βάλε το άρθρο και γράψε τις λέξεις στον πληθυντικό.

1. ..... τσάντα	7. ..... πρόβλημα .....
2. ..... πράγμα	8. ..... μαμά .....
3. ..... φόρεμα	9. ..... γόμα .....
4. ..... φούστα	10. ..... γάλα .....
5. ..... κόσμημα	11. ..... νοσοκόμα .....
6. ..... μπλούζα	12. ..... αίτιγμα .....

β. Τι παρατηρείς στον τόνο;

3. Η γιαγιά και το κινητό

Η Έλενα είναι έτοιμη για την εκδρομή. Η γιαγιά ανησυχεί κιόλας! Βρες τα ουσιαστικά σε -ΜΑ που λείπουν και συμπλήρωσε.

Γιαγιά: Θα μας κάνεις κανένα ..... *τηλεφώνημα* ..... να ξέρουμε ότι έφτασες;

Έλενα: Τι λες, γιαγιά! Ξέρεις πόσο έχουν τα ..... από την Κρήτη;

Γιαγιά: Τότε να μου στείλεις ..... στο κινητό.

Έλενα: Εντάξει, αλλά θέλω να μου στείλεις κι εσύ ένα .....

Γιαγιά: Αφού δεν ξέρω...

Έλενα: Έλα να σου δείξω πόσο εύκολο είναι. Κάθε πλήκτρο έχει τρία .....
 Αν δες το πρώτο ....., πατάς μία φορά, αν δες το δεύτερο .....
 ....., πατάς δύο φορές και τρεις φορές αν δες το τρίτο .....

Γιαγιά: Έχει όλα τα ..... δηλαδή; Για δώσε μου ένα ..... *παράδειγμα* .....

Έλενα: Όσα ..... δες, γιαγιά. Λοιπόν, στέλνω το ..... :
 «Φτάσαμε καλά, φιλάκια». Το ..... «φ» βλέπεις πού είναι; Για πάτα το πλήκτρο.

Γιαγιά: Α μπα, γιατί βγαίνει το ..... «υ»;

Έλενα: Γιατί το «φ» είναι δεύτερο ..... και πρέπει να πατήσεις δύο φορές.

Γιαγιά: Τώρα κατάλαβα.

Έλενα: Μπράβο, γιαγιά!!

4. Προσοχή στον τόνο!

Κοίταξε τον πίνακα και μετά συμπλήρωσε τον τόνο.

το γράμμα	του γράμμα τος	τα γράμμα τα	των γραμμα τών
το πρόβλη μα	του προβλη ματος	τα προβλη ματα	των προβλη μάτων

1. το δέμα	του δεμα τος	τα δεμα τα	των δεμα τών
2. το πρόγραμμα	του προγραμ ματος	τα προγραμ ματα	των προγραμ ματων
3. το ψέμα	του ψεμα τος	τα ψεμα τα	των ψεμα των
4. το κατάστημα	του καταστη ματος	τα καταστη ματα	των καταστη ματων

5. Από τον έναν αριθμό στον άλλο

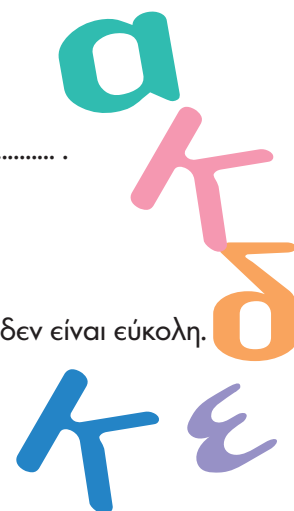
Άλλαξε τον αριθμό των λέξεων με τα πλάγια γράμματα, όπως στα παραδείγματα.

- ✓ η λύση του προβλήματος → ..... η λύση των προβλη**μάτων**.....
- ✓ οι τιμές των καταστημάτων → ..... οι τιμές του καταστη**ματος**.....
- 1.** οι ώρες του προγράμματος → .....
- 2.** το χρώμα του υφάσματος → .....
- 3.** το βάρος των σωμάτων → .....
- 4.** η ορθογραφία των ονομάτων → .....
- 5.** ο ήχος του κύματος → .....
- 6.** η ανάπτυξη των δεμάτων → .....

6. Πες το αλλιώς!

Άλλαξε τις προτάσεις χρησιμοποιώντας γενική, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Την ώρα που είχαμε διάλειμμα έκανα την άσκηση. → Την ώρα του διαλεί**ματος**..... έκανα την άσκηση.
- 1.** Προσπαδούσε να λύσει το πρόβλημα.
→ Προσπαδούσε να βρει τη .....
- 2.** Δεν ξέρω όλες τις λέξεις που είναι σε αυτό το μάθημα.
→ Δεν ξέρω όλες τις λέξεις αυτού .....
- 3.** Μας είπε πώς λέγονται τα γράμματα.
→ Μας είπε την .....
- 4.** Πολλοί άνθρωποι δε διακρίνουν τα χρώματα εύκολα.
→ Για πολλούς ανθρώπους η ..... δεν είναι εύκολη.
- 5.** Ο ήλιος άλλαξε το χρώμα που είχε το δέρμα του.
→ Ο ήλιος άλλαξε το .....
- 6.** Η κυρία που μένει στο πάνω πάτωμα είναι πολύ ευγενική.
→ ..... είναι πολύ ευγενική.

7. Ποιο χρώμα;

α. Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στην παρένθεση.

Η χρησιμότητα ..... (χρώμα) είναι μεγάλη. Χάρη σ' αυτά διακρίνουμε μερικά ..... (πράγμα) πιο εύκολα και κάποια άλλα δεν μπορούμε να τα ξεχωρίσουμε! ..... (χρώμα) στέλνουν ..... (μήνυμα) και επηρεάζουν τη διάθεσή μας.

Τα πουλιά διακρίνουν πιο πολλά ..... (χρώμα) από τα άλλα ζώα. Έτσι βρίσκουν ευκολότερα την τροφή τους. .... (πλάσμα) που ζουν στα βάθη των ωκεανών, κάτω από τη γη ή στο σκοτάδι, δεν ξεχωρίζουν πολλά ..... (χρώμα). Για να ξαφνιαζουν ..... (θύμα) τους, πολλά αρπακτικά ζώα έχουν ..... (χρώμα) της φύσης.

Οι άνθρωποι μπορούν να αλλάζουν ..... (χρώμα) διάφορων ..... (πράγμα) με μπογιά. Αρκούν μόνο τρία ..... (χρώμα) για να φτιάξουμε εκατοντάδες άλλα. Αυτά είναι ..... (βασικός, χρώμα): κόκκινο, μπλε, κίτρινο.

Πριν από πολλά χρόνια οι άνθρωποι έφτιαχναν μπογιές ανακατεύοντας λίπος ζώων με σκόνη από χρωματιστές πέτρες. Αργότερα, έφτιαχναν ..... (χρώμα) από βρασμένα φυτά ή από λιωμένα σκαθάρια! Μετά άρχισε και η παρασκευή ..... (χρώμα) από χυμούς ανακατεμένους με διάφορες ουσίες, όπως ο κρόκος του αυγού ή το λάδι που βγαίνει από διάφορα φυτά.

β. Κοίταξε τα σκίτσα και μίλησε για τη χρησιμότητα των χρωμάτων.

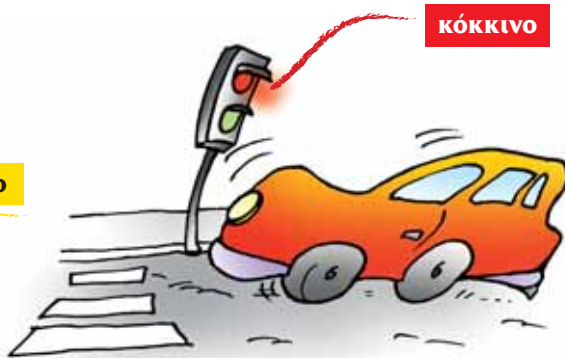
γαλάζιο

μπλε

κόκκινο

κίτρινο

μαύρο

8. Όλα μαζί!

Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στην παρένθεση.

1. Υπάρχουν πολλά ..... (ζήτημα) που πρέπει να συζητηθούν.
2. Πέταξε ..... (σκέπασμα) και με ένα ..... (πήδημα) βρέθηκε έξω από το κρεβάτι του.
3. .... (γάλα) υπάρχουν πολλά, λέει μια διαφήμιση.
4. Πιστεύεις σ(ε) ..... (δαύμα);
5. Η εμφάνιση ..... (σώμα) Ασφαλείας προκάλεσε ένταση.
6. Κατά τη διάρκεια ..... (γύρισμα) οι ηθοποιοί γνωρίστηκαν μεταξύ τους και η ατμόσφαιρα ήταν ευχάριστη.
7. Πας ..... (στοίχημα) ότι θα σε πάρει τηλέφωνο σήμερα κιόλας;
8. Προσπάθησε να βλέπεις την ουσία ..... (πράγμα)!
9. Διάβασα τις λύσεις ..... (δέμα) των εξετάσεων στην εφημερίδα.
10. Η έρευνα και τα αποτελέσματα ..... (πείραμα) του θα δημοσιευτούν σε ένα επιστημονικό περιοδικό.

ΕΥΚΛΕΙΣ	Ονομαστική/Αιτιατική	το χρώμα	το πείραμα
	Γενική	του χρώματος	του πειράματος
ΠΡΟΘΥΠΤΙΚΟΣ	Ονομαστική/Αιτιατική	τα χρώματα	τα πειράματα
	Γενική	των χρωμάτων	των πειραμάτων

1. Μαμάδες και μπαμπάδες

Διάβασε τους διαλόγους και απάντησε στις ερωτήσεις.

Παπούς: Έλενα, σε παρακαλώ, φτιάξε δύο καφέδες για τους μπαμπάδες.

Ελένη: Καλά, παπού, πού είναι η γιαγιά;

Παπούς: Βλέπει τηλεόραση.

Ελένη: Εγώ δεν ξέρω να φτιάχνω καφέ. Οι γιαγιάδες είναι για αυτή τη δουλειά.

1. Για ποιους είναι οι καφέδες που θέλει ο παπούς; .....
2. Τι κάνει η γιαγιά της Ελένης αυτή τη στιγμή; .....
3. Ποιες ξέρουν να φτιάχνουν καφέδες; .....

Ελένη: Μπαμπάκα μου, μ' αγαπάς;

Μπαμπάς: Γιατί ρωτάς; Τι συμβαίνει, πονηρούλα;

Ελένη: Θα πάμε σινεμά απόψε, ρε μπαμπάκα. Θα μου δώσεις 10 ευρώ;

Μπαμπάς: Πάλι σινεμά; Η μαμά το ξέρει;

Ελένη: Έλα τώρα, μπαμπά, αφού οι μπαμπάδες έχουν αδυναμία στις κόρες τους.

Μπαμπάς: Καλά, καλά! Μην αργήσεις όμως!

1. Τι ζητάει η Ελένη από τον μπαμπά της; .....
2. Γιατί ζητάει από τον μπαμπά της και όχι από τη μαμά της; .....
3. Εσύ από ποιον ζητάς άδεια για να κάνεις κάτι συνήθως; .....

Κάποια αρσενικά και θηλυκά ουσιαστικά που λήγουν σε **-ης, -ας, -ης, -ους** παίρνουν μια συλλαβή παραπάνω στον πληθυντικό: **-δες**.

Αυτά τα ουσιαστικά λέγονται **ανισοσύλλαβα**, γιατί έχουν πιο πολλές συλλαβές στον πληθυντικό.

2. Τα ανισοσύλλαβα

Παρατήρησε πώς σχηματίζεται ο πληθυντικός και συμπλήρωσε κι εσύ.

ο ψαράς	οι ψαράδες	ο μανάβης	οι μανάβηδες	ο ταξιτζής	οι ταξιτζήδες
ο παπάς	.....	ο χασάπης	.....	ο μπογιατζής	.....
ο καβγάς	.....	ο σκουπιδιάρης	.....	ο χιμπαντζής	.....
ο βασιλιάς	.....	ο φούρναρης	οι φουρνάρηδες	ο καφές	οι καφέδες
ο βοριάς	.....	ο νοικοκύρης	.....	ο ντενεκές	.....
η γιαγιά	οι γιαγιάδες	η αλεπού	οι αλεπούδες	ο μεζές	.....
η κυρά	.....	η μαιμού	.....	ο παπούς	οι παπούδες
η μαμά	.....				

3. Πώς τους λένε και τι κάνουν;

α. Γράψε ποιοι κάνουν αυτές τις δουλειές.

- ✓ ..... Οι *μανάβηδες* ..... πουλούν φρούτα και λαχανικά.
1. .... πουλούν κρέας.
  2. .... πουλάνε εφημερίδες, σοκολάτες, τσιγλες, τσιγάρα και ασπιρίνες.
  3. .... πίνουν ψάρια.
  4. .... μιλάνε για το Θεό.
  5. .... επιδιορθώνουν παλιά παπούτσια.
  6. .... φτιάχνουν (και λένε) τον καφέ.

β. Συμπλήρωσε όπως στο παράδειγμα. Η δουλειά...

- ✓ οι *μανάβηδες*: ....των *μανάβηδων* είναι να πουλούν φρούτα και λαχανικά.
1. οι παλιατζήδες: .....
  2. οι ταξιτζήδες: .....
  3. οι σφουγγαράδες: .....
  4. οι καστανάδες: .....
  5. οι φουρνάρηδες: .....

4. Ποιοι δουλεύουν στο...

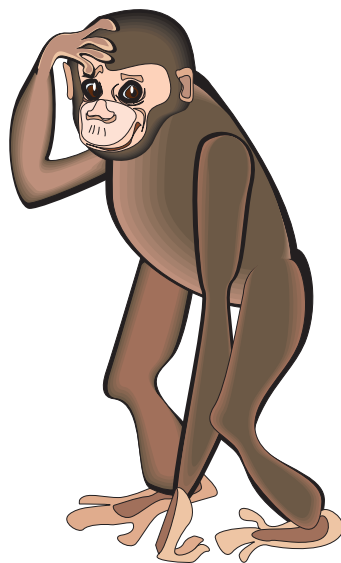
- ✓ *μανάβικο* → ..... οι *μανάβηδες*
1. *μπακάλικο* → .....
  2. *παλιατζίδικο* → .....
  3. *ψιλικατζίδικο* → .....
  4. *χασάπικο* → .....
  5. *στα χωράφια* → .....
  6. *στα καράβια* → .....
  7. *στο χρηματιστήριο* → .....
  8. *στη διαφήμιση* → .....
  9. *στο θέατρο* → .....

5. Ο συγγενής του ανθρώπου

Η Ελένη γράφει μια εργασία για το σχολείο. Το θέμα είναι «Ο πίθηκος: ο πιο στενός συγγενής μας». Τώρα μαζεύει πληροφορίες για τους χιμπαντζήδες. Είναι βιαστική και γράφει μόνο **xx** για τη λέξη ΧΙΜΠΑΝΤΖΗΣ. Συμπλήρωσε και γράψε τη λέξη στο σωστό τύπο. Μην ξεχάσεις το άρθρο.

- ✓ **xx** ..... Οι χιμπαντζήδες ..... ζουν στην Αφρική, στα πυκνά δάση όπου κάνει ζέστη όλο το χρόνο.
- 1.** Όταν βρέχει, **xx** ..... κάθεται με το κεφάλι σκυμμένο και τα χέρια γύρω από τα πόδια.
- 2.** **xx** ..... μπορούν να περπατούν όρθιοι με τα δύο πόδια, αλλά δεν το κάνουν συχνά.
- 3.** Κάθε βράδυ **xx** ..... φτιάχνει μια φωλιά για να κοιμηθεί. Περνάει πολλές ώρες στα δέντρα.
- 4.** **xx** ..... ζουν σε μικρές ομάδες, τις κοινότητες. Μέσα σε μια ομάδα **xx** ..... φροντίζει τον άλλο, τον αγκαλιάζει, ψαχουλεύει το τρίχωμά του.
- 5.** **xx** ..... είναι φυτοφάγοι, τρώνε πολλά φρούτα, αλλά τους αρέσουν και τα μυρμήγκια, οι τερμίτες¹, το μέλι, τα αυγά των πουλιών. Για να βρει τερμίτες, **xx** ..... χρησιμοποιεί ένα μικρό κλαδί.
- 6.** **xx** ..... μπορεί να φάει μέχρι πενήντα κιλά μπανάνες σε ένα γεύμα!

1. ο **τερμίτης**: έντομο που ζει στα τροπικά δάση, μοιάζει με μυρμήγκι και τρώει ξύλα.

6. Η πρώτη γνωριμία

Η Ελένη βρήκε σε ένα βιβλίο μια ιστορία για τους χιμπατζήδες. Διάβασε την αρχή της και φαντάσου τι θα γίνει μετά.

Η βροχή έπεφτε από τον ουρανό πάνω στα φύλλα και τη χλόη¹. Όλα ήταν βρεγμένα – ακόμα και τα ζώα. Οι χιμπατζήδες δεν είχαν πού να σταθούν. Μια μητέρα με τα δυο παιδιά της και ένα νεογέννητο κουρνιάσανε² πάνω σ' ένα δέντρο. Οι άλλοι χιμπατζήδες βρίσκονταν εκεί γύρω. Όλοι είχαν την

ίδια στάση: το κεφάλι σκυμμένο και τα χέρια γύρω από τα πόδια. Μονάχα το μικρό ένιωθε άνετα, χωμένο στην αγκαλιά της μάνας του χωρίς να βρέχεται.

Ένας μεγάλος χιμπατζής σήκωσε το κεφάλι του. Στα δέντρα, πέρα από ένα ξέφωτο, φαινόταν ένας άνθρωπος...

7. Πιο πονηρή κι από την αλεπού!

α. Κι αν οι χιμπατζήδες είναι συγγενείς μας, η αλεπού είναι... διάσημη για την πονηριά της. Διάβασε το μύθο του Αισώπου, αφού συμπληρώσεις τα κενά με τη λέξη ΑΛΕΠΟΥ στο σωστό τύπο.

Μια ..... πιάστηκε στην παγίδα και για να γλιτώσει έκοψε την ουρά της και έφυγε. Επειδή όμως ντρεπόταν που ήταν χωρίς ουρά, έλεγε πως αυτή ήταν η μόδα και πως οι ουρές ..... έπρεπε να είναι όλες πολύ κοντές. «Μια ζωή εμείς ..... κουβαλάμε τις ουρές μας, που είναι άσχημες και βαριές. Επιτέλους η μόδα φέτος είναι καλύτερη!» Όμως μια πονηρή ..... τής είπε: «Μόδα είναι ό,τι σε συμφέρει, μου φαίνεται! Η ουρά μιας ..... δεν κάνει τη μόδα!»

Ζαραμπούκα-Αίσωπος (διασκευή)

β. Εσύ ξέρεις κάποιον άλλο μύθο; Πες τον στην τάξη!

1. η χλόη: η πρασινάδα, το γρασίδι.

2. κουρνιάζω: μαζεύομαι για να κοιμηθώ, κάθομαι στη φωλιά.

επίκοσ

Όνομαστική	ο	μανάβης	ο	ψαράς	ο	παπούς	ο	καφές
Γενική	του	μανάβη	του	ψαρά	του	παπού	του	καφέ
Αιτιατική	το	μανάβη	τον	ψαρά	τον	παπού	τον	καφέ
Κλητική	-	μανάβη	-	ψαρά	-	παπού	-	καφέ

πληθυντικός

Όνομαστική	οι	μανάβηδες	οι	ψαράδες	οι	παπούδες	οι	καφέδες
Γενική	των	μανάβηδων	των	ψαράδων	των	παπούδων	των	καφέδων
Αιτιατική	τους	μανάβηδες	τους	ψαράδες	τους	παπούδες	τους	καφέδες
Κλητική	-	μανάβηδες	-	ψαράδες	-	παπούδες	-	καφέδες

επίκοσ

Όνομαστική	η	αλεπού	η	γιαγιά	οι	αλεπούδες	οι	γιαγιάδες
Γενική	της	αλεπούς	της	γιαγιάς	των	αλεπούδων	των	γιαγιάδων
Αιτιατική	την	αλεπού	τη	γιαγιά	τις	αλεπούδες	τις	γιαγιάδες
Κλητική	-	αλεπού	-	γιαγιά	-	αλεπούδες	-	γιαγιάδες

πληθυντικός

1. Πο πο τρεξίματα!...

α. Βρες τη λέξη και πες ότι δε σ' αρέσει

ή τα βαριέσαι.

το τρέξιμο

✓ τρέχω, έτρεξα → .....

➔ Δε μ' αρέσει το τρέξιμο.
Βαριέμαι τα τρεξίματα.

1. γράφω, έγγραφα → .....

➔ .....

2. πλένω, έπλυνα → .....

➔ .....

3. τρίβω, έτριψα → .....

➔ .....

4. σκάβω, έσκαψα → .....

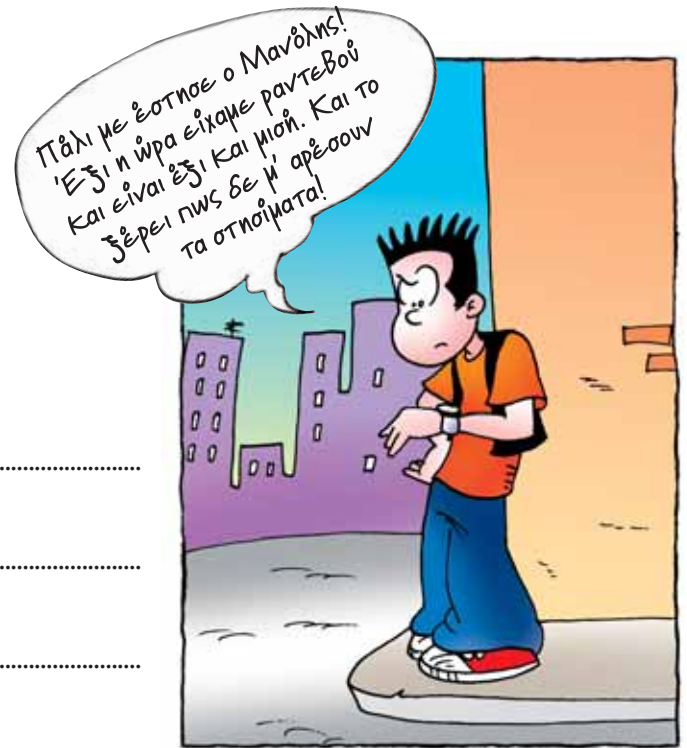
➔ .....

5. ντύνω, έντυσα → .....

➔ .....

6. στολίζω, στόλισα → .....

➔ .....

β. Τι παρατηρείς ως προς τον τόνο; .....

.....

2. Πες το αλλιώς!

Άλλαξε τις προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

✓ Προτιμώ να σκάβω κάρνα από το γράφιμο!

➔ Προτιμώ .....

1. Δε μου αρέσει να με στήνουν!

➔ Δε μου αρέσουν .....

2. Κουράστηκε επειδή έπλενε.

➔ Κουράστηκε από .....

3. Της αρέσει να ντύνεται απλά.

➔ Της αρέσει το .....

4. Οι γυναίκες είναι ωραίες όταν βάφονται.

➔ Στις γυναίκες πηγαίνει .....

5. Πότε θα έχει χπιστεί το σπίτι;

➔ Πότε θα τελειώσει .....

3. Από ρήμα, ουσιαστικό

α. Σχημάτισε ουσιαστικά σε **-ΩΜΑ** από τα ρήματα και συμπλήρωσε τις προτάσεις με το ουσιαστικό που ταιριάζει.

1. καρφώνω 2. τελειώνω 3. κατορδώνω 4. σημειώνω 5. διπλώνω 6. φορτώνω 7. δικαιώνω	α. Στο ράψιμο και σε πολλές δουλειές το πιο δύσκολο είναι ..... β. ..... των προϊόντων γίνεται πρωί πρωί. γ. Τελείωσε το ωδείο και πήρε δύο ..... δ. Σε πολλές χώρες γίνεται παραβίαση ..... του ανθρώπου. ε. Δεν μπορούσα να διαβάσω την αρχή ..... σου και δεν κατάλαβα τι ήθελες. στ. Έκανε το γύρο του κόσμου με ποδήλατο και είναι πολύ περήφανος για το ..... του. ζ. Άσε καλύτερα ..... <i>τα καρφώματα</i> ..... γιατί θα χάσεις όλους τους φίλους σου.

β. Αντιστοίχισε και γράψε τα ουσιαστικά.

-ισμα -ιμο -ωμα	1. καρφώνω ..... <i>κάρφωμα</i> ..... 2. ξεσκονίζω ..... 3. σκύβω ..... 4. ψήνω ..... 5. κατορδώνω ..... 6. δένω ..... 7. σκουπίζω ..... 8. μπαλώνω ..... 9. γυρίζω ..... 10. καίω .....

4. Κουίζ γραμματικής

1. Τα ουσιαστικά σε **-ΩΜΑ**, **-ΙΣΜΑ**, **-ΙΜΟ** παράγονται από ρήματα, ουσιαστικά ή επίθετα; Φανερώνουν ζώα, ενέργειες, πρόσωπα ή καταστάσεις;

Για να απαντήσεις ευκολότερα συμπλήρωσε τις παρακάτω προτάσεις.

Όταν ποτίζω, η ενέργεια που κάνω λέγεται .....

Όταν φορτώνω, η ενέργεια που κάνω λέγεται .....

Όταν γράφω, η ενέργεια που κάνω λέγεται .....

2. Από τα ρήματα σε **-ΩΝΩ** παράγονται ουσιαστικά σε **-ΙΜΟ**, **-ΙΣΜΑ** ή **-ΩΜΑ**;

Γράψε δύο παραδείγματα: ....., ...

3. Από τα ρήματα σε **-ΙΖΩ** παράγονται ουσιαστικά σε **-ΙΜΟ**, **-ΩΜΑ** ή **-ΙΣΜΑ**;

Γράψε δύο παραδείγματα: ....., ...

Ονομαστική / Αιτιατική	το γράψιμο
Γενική	του γραψίματος
Ονομαστική / Αιτιατική	τα γραψίματα
Γενική	των γραψιμάτων

1. Η τρύπα του όζοντος

Διάβασε το μήνυμα της Μαρίνας και το μήνυμα του Λέο και βρες για ποιο θέμα είναι το κάθε σκίτσο. Συμπλήρωσε τις λεζάντες.

Γεια σου, Λέο! Εσύ που ασχολείσαι με την προστασία του περιβάλλοντος και είσαι ένα τέρας μόρφωσης σίγουρα μπορείς να με βοηθήσεις. Αρχίσαμε μια ομαδική εργασία στη Βιολογία για το μέλλον της Γης. Ο Πέτρος έχει διαλέξει το φαινόμενο του θερμοκηπίου κι εγώ έχω πάρει το θέμα «η τρύπα του όζοντος». Πρέπει να μαζέψω πληροφορίες για τη σημασία που έχει το όζον της ατμόσφαιρας, για τις ουσίες που βλάπτουν το όζον και για τα προϊόντα που περιέχουν αυτές τις ουσίες.

Εντάξει, Μαρίνα, κάτι θυμάμαι για την τρύπα του όζοντος, αλλά όχι πολλά, γιατί τώρα εδώ δε μιλάμε πια για αυτά τα πράγματα αλλά για το επικίνδυνο κρέας από τις τρελές αγελάδες και για τα μεταλλαγμένα προϊόντα. Εγώ που λατρεύω το κρέας υποφέρω... Θα με βοηθήσεις κι εσύ σε κάτι; Σου 'χω πει ότι κάνω ελληνικά δυο φορές την εβδομάδα. Λοιπόν προχθές μαλώσαμε με το δάσκαλο. Αυτός λέει ότι στα ελληνικά υπάρχουν 7 φωνήεντα, αλλά εγώ πιστεύω ότι υπάρχουν μόνο 5. Η γραμματική σας τι λέει; Φιλικά σ' όλη την παρέα!

2. Τι είναι;

Είναι όλα όσα υπάρχουν – ο αέρας, τα βράχια, οι άνθρωποι, οι πλανήτες, τα άστρα, το διάστημα, οι γαλαξίες. Μέσα του υπάρχουν περισσότερα άστρα από τους κόκκους της άμμου στην παραλία. Συνεχίζεται, συνεχίζεται και μεγαλώνει, μεγαλώνει... Οι αστρονόμοι λένε ότι διαστέλλεται.

Πώς διαστέλλεται το σύμπαν;

Για να φανταστείς καλύτερα τι θα πει διαστολή του σύμπαντος πάρε ένα μπαλόνι, φούσκωσέ το λίγο και φτιάξε κουκίδες πάνω του με το μαρκαδόρο. Φαντάσου ότι οι κουκίδες είναι οι γαλαξίες. Φούσκωσε κι άλλο το μπαλόνι. Θα δεις ότι οι γαλαξίες απομακρύνονται ο ένας από τον άλλο και το σύμπαν διαστέλλεται.

3. Κλίνει τα ουσιαστικά ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ, ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ, ΤΟ ΓΑΛΑ.

εικόνα			παύθινος		
Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική	Ονομαστική	Γενική	Αιτιατική
το γεγονός	.....	.....	.....	.....	.....
το σύμπαν	.....	.....	.....	.....	.....
το γάλα	.....	.....	.....	.....	.....

4. Συμπλήρωσε τις προτάσεις.

Χρησιμοποίησε τα ουσιαστικά: ΤΟ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ, ΤΟ ΣΥΜΦΕΡΟΝ, ΤΟ ΠΡΟΣΩΝ, ΤΟ ΓΕΓΟΝΟΣ, ΤΟ ΣΥΜΒΑΝ, ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ, ΤΟ ΦΩΣ, ΤΟ ΠΑΝ, ΤΟ ΜΗΔΕΝ.

- ..... του Λέο είναι η φύση και οι υπολογιστές.
- Για αυτή τη θέση χρειάζονται πολλά ..... . Μπορεί να την πάρει τελικά ο κ. Διαμαντόπουλος: ο κατάλογος των ..... του είναι εντυπωσιακός.
- Είναι ..... ! Το σχολείο μας βγήκε πρώτο στους Μαθητικούς Αγώνες Στίβου!
- Ο Πέτρος είναι λίγο εγωιστής: βοηθάει μόνο αν έχει κάποιο .....
- Το δέμα είναι βαρετό και δεν παρουσιάζει κανένα .....
- Προσπάθησε να μας πεις ..... με τη σειρά που έγιναν.
- Όλοι μπορούμε να κάνουμε κάτι για .....
- Για να κοιμηθώ, θέλω σκοτάδι στο δωμάτιο. Μ' ενοχλεί η λάμψη ..... του δρόμου.
- Το ..... τρέχει με 300.000 χιλιόμετρα το δευτερόλεπτο. Η ταχύτητα του ..... είναι η μεγαλύτερη δυνατή ταχύτητα.
- Έκανα τα ..... για να με πάρουν σε αυτή τη δουλειά και τα κατάφερα.

5. Άλλαξε τις υπογραμμισμένες λέξεις όπως στο παράδειγμα.

✓ Προσέξτε από πού προέρχονται τα κρέατα που τρώτε.

→ Προσέξτε την προέλευση των κρεάτων που τρώτε.

1. Οι έμποροι είναι υποχρεωμένοι να γράφουν πόσο κοστίζουν τα προϊόντα.

→ .....

2. Προσέξτε τι περιέχει το προϊόν.

→ .....

3. Με την αρρώστια των «τρελών αγελάδων» καταναλώνεται λιγότερο κρέας.

→ .....

4. Παρόλο που ο κόσμος αγοράζει λιγότερο κρέας, τα κρέατα δεν είναι πιο φτηνά.

→ .....

5. Μ' αρέσει να μυρίζω το φρέσκο γάλα.

→ .....

6. Το όζον

α. Διάβασε τις πληροφορίες του Λέο και γράψε αντί για O_3 τη λέξη **OZON** (στο σωστό τύπο και με το άρθρο).

ΤΙ ΕΙΝΑΙ O_3 ;

O_3 ..... Το όζον είναι αέριο, έχει χρώμα μπλε και μυρίζει κάπως σαν το χλώριο. Είναι συγγενές με το οξυγόνο. Το μόριο O_3 ..... αποτελείται (είναι φτιαγμένο) από τρία άτομα οξυγόνου. Όσο είναι ψηλά στην ατμόσφαιρα το στρώμα O_3 ..... είναι χρήσιμο, γιατί μας προστατεύει από τη βλαβερή ακτινοβολία του Ήλιου... Αλλά καλύτερα να μην το έχουμε κοντά μας σε μεγάλες ποσότητες, γιατί O_3 ..... είναι μια πολύ τοξική ουσία, που ερεθίζει τους πνεύμονες. Χρησιμοποιούν O_3 ..... για να καθαρίσουν το νερό, γιατί σκοτώνει πολύ γρήγορα τα μικρόβια. Επίσης το χρησιμοποιούμε για να κάνουμε τα ρούχα πιο λευκά.

ΠΩΣ ΣΧΗΜΑΤΙΖΕΤΑΙ O_3 ;

O_3 ..... σχηματίζεται στην ανώτερη ατμόσφαιρα, όταν οι (υπεριώδεις) ακτίνες του Ήλιου διασπούν τα μόρια του οξυγόνου (O_2) σε χωριστά άτομα. Τα ελεύθερα άτομα ενώνονται με άλλα μόρια οξυγόνου και έτσι σχηματίζονται τα μόρια O_3 ..... Δορυφόροι φωτογράφισαν τη μείωση O_3 ..... στο Νότιο Πόλο από το 1970. Οι τρύπες στο στρώμα O_3 ..... εμφανίζονται πάνω από τους Πόλους κάθε άνοιξη και κάθε χρόνο γίνονται μεγαλύτερες και διαρκούν πιο πολύ.

ΓΙΑΤΙ ΕΜΦΑΝΙΖΕΤΑΙ ΜΙΑ ΤΡΥΠΑ

ΣΤΟ ΣΤΡΩΜΑ O₃;

Στα ψυγεία, στα κλιματιστικά, στους πυροσβεστήρες, στα σπρέι χρησιμοποιούμε αέρια που λέγονται χλωροφθοράνθρακες (τα CFCs). Αυτά τα αέρια ανεβαίνουν σιγά σιγά στην ατμόσφαιρα και καταστρέφουν O₃ ..... που υπάρχει ψηλά στην ατμόσφαιρα και μας προστατεύει από τη βλαβερή ακτινοβολία του Ήλιου. Ένα άτομο χλωρίου καταστρέφει 100.000 μόρια O₃ ..... . Ευτυχώς οι άνθρωποι έχουν καταλάβει πλέον τον κίνδυνο και σε πολλές χώρες είναι απαγορευμένα τα αέρια που κάνουν ζημιά στο στρώμα O₃ ..... . Πιστεύεται ότι, αν προσέχουμε, η κατάσταση στην ατμόσφαιρα θα είναι όπως παλιά σε περίπου 100 χρόνια.

β. Τι ξέρεις τώρα για την τρύπα του όζοντος; Απάντησε στις ερωτήσεις.

1. Πώς λέγεται το πιο ψηλό στρώμα της ατμόσφαιρας;
2. Στη Χημεία ποιο στοιχείο έχει τον τύπο O₃; Γιατί έχει αυτόν τον τύπο;
3. Τι διαπίστωσαν οι δορυφόροι πάνω από τους Πόλους;
4. Τι σχέση έχει το χλώριο με την ατμόσφαιρα;
5. Τι μπορούμε να κάνουμε για να μην καταστρέφουμε το όζον της ατμόσφαιρας;

ΠΡΟΣΟΧΗ!

το οξύ → τα οξέα

το δάκρυ → τα δάκρυα

το δόρυ → τα δόρατα

ΕΥΚΟΣ

Όνομαστική/Αιτιατική	το προϊόν	το φωνήεν	το μηδέν	το καδεστώς
Γενική	του προϊόντος	του φωνήεντος	του μηδενός	του καδεστώτος

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

Όνομαστική/Αιτιατική	τα προϊόντα	τα φωνήεντα	-	τα καδεστώτα
Γενική	των προϊόντων	των φωνηέντων	-	των καδεστώτων

ΕΥΚΟΣ

Όνομαστική/Αιτιατική	το γεγονός	το δάκρυ	το οξύ	το δόρυ
Γενική	του γεγονότος	του δακρύου	οξέος	του δόρατος

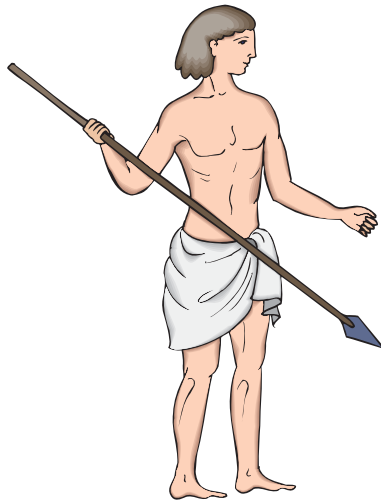
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ

Όνομαστική/Αιτιατική	τα γεγονότα	τα δάκρυα	τα οξέα	τα δόρατα
Γενική	των γεγονότων	των δακρύων	των οξέων	των δοράτων

7. Συμπλήρωσε τα κενά.

Βρες το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις.

1. .... (δάκρυ) δεν ωφελούν σε αυτή την περίπτωση.
2. Μετά ..... (γεγονός) τα οποία συνέβησαν χτες, πρέπει να αλλάξουμε το σχέδιό μας.
3. Έδειξε ..... (μεγάλος, ενδιαφέρον) για τα προβλήματά μας.
4. Τελικά, κατάλαβες πόσα είναι ..... (φωνήεν);
5. Αγοράζουν μόνο ..... (φρέσκος, κρέας).
6. Η τιμή ..... (κρέας) δεν αυξήθηκε καθόλου το τελευταίο τρίμηνο.
7. Εξαιτίας ..... (καθεστώς) οι πολίτες δεν μπορούσαν να διαμαρτυρηθούν.
8. Η θερμοκρασία είχε πέσει κάτω ..... (μηδέν).
9. .... (δόρυ) ήταν πολεμικό όπλο των αρχαίων, ένα μακρύ ξύλινο κοντάρι με μεταλλική αιχμή. Σήμερα λέμε την έκφραση «η αιχμή ..... (δόρυ)». Μπορείς να φανταστείς τι σημαίνει;

1. Πρωί πρωί στο μικρό λιμάνι...

Συμπλήρωσε με τη λέξη της παρένθεσης στον πληθυντικό.

Έχουν γυρίσει (το ψαράδικο) .....
 ..... και (ο ψαράς) .....
 πουλάνε την ψαριά τους. Γύρω γύρω πετούν (ο γλάρος) ..... . Στην παραλία (ο παπούς) ..... κουβεντιάζουν, (η νοικοκυρά) ..... παζαρεύουν τα ψάρια, (ο τουρίστας) ..... κάνουν βόλτα, δυο (το κορίτσι) ..... ετοιμάζονται για μπάνιο.

Στο μικρό εστιατόριο από κάτω κρεμούν (το χταπόδι) ..... , δυο (ο Γερμανός) ..... κάδονται και περιμένουν το πρωινό τους, (ο σερβιτόρος) ..... ετοιμάζουν τα τραπέζια, (το σκυλί και η γάτα) ..... ψάχνουν να βρουν κάτι να φάνε.

Στη διπλανή οικοδομή έχουν ήδη αρχίσει να δουλεύουν (ο χτίστης και ο μπογιατζής) .....
 .....

2. Να ζήσετε!

Παντρεύεται η ξαδέρφη η Μαρώ, που διδάσκει Αγγλικά σ' ένα φροντιστήριο. Ο γαμπρός είναι προγραμματιστής. Διδάσκει Πληροφορική στο γυμνάσιο. Πες ποιους κάλεσαν.

- ο ιδιοκτήτης του φροντιστηρίου • ο κύριος Κιντής και η γυναίκα του • ο κύριος Παυλόπουλος
- ο διευθυντής του Γυμνασίου • ο πρόεδρος • η καθηγήτρια Γερμανικών και η αδελφή της
- ο παπάς • οι θείοι • οι θείες και όλα τα ξαδέρφια από το χωριό • φίλοι
- κομπιουτεράδες και εκπαιδευτικοί

3. Για το γάμο όλοι βοηθάνε.

Φτιάξε προτάσεις.

- ✓ ξαδέρφη Μελίνα / νύφη / χτένισε
- ➔ Η ξαδέρφη η Μελίνα χτένισε τη νύφη.

1. πεθερός / προσκλήσεις / έστειλε

2. θεία Ουρανία / νυφικό / έραψε

3. γαμπρός / παπάς / ειδοποίησε

4. θεία Πηνελόπη / εκκλησία / διακόσμησε

5. κουμπάρος / καλεσμένοι / φιλοξένησε

6. δείος Κώστας / μουσικοί / βρήκε

7. πρόεδρος / λόγος / έγραψε

8. κουμπάρα / λαμπάδες / διάλεξε

9. πεθερά / τούρτα / έφτιαξε

4. Όλα του γάμου δύσκολα!

Πες τι έγινε χρησιμοποιώντας τις λέξεις που δίνονται, όπως στο παράδειγμα.

- ✓ έδωσε μια κλοτσιά: γαμπρός / πεθερά
- ➔ Ο γαμπρός έδωσε μια κλοτσιά στην πεθερά.

1. μάλωσε με: νύφη / γαμπρός

2. έδωσε ένα χαστούκι σε: πεθερά / πεθερός

3. ήρθε χωρίς: διευθυντής / γυναίκα του

4. έριξαν νερό: μαθητές / νιόπαντροι

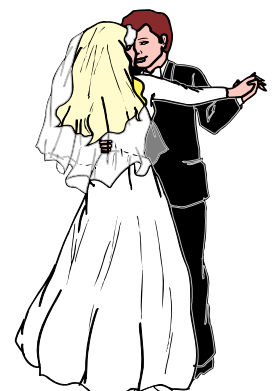
5. χόρεψε με: κουμπάρα / παπάς

6. δε μίλησε σε: πρόεδρος / καλεσμένοι

7. φώναξε: γείτονες / αστυνομία

5. Και ο γάμος υποχρεωτικός

Συμπλήρωσε τα κενά με το σωστό τύπο των ουσιαστικών και πες πώς παντρεύονταν οι Ίνκας.

Όλοι οι Ίνκας ήταν υποχρεωμένοι να παντρεύονται. Ο πραγματικός πλούτος ..... (χώρα) είναι τα παιδιά, έλεγε ..... (αυτοκράτορας). Χρειάζονται πολλοί ..... (άνθρωπος) για να κατασκευάσουν ..... (δρόμος) και ..... (γέφυρα).

..... (γάμος) γίνονταν ομαδικά.

Οι Ίνκας παντρεύονταν γύρω στα είκοσι πέντε τους χρόνια. Ερχόταν σ(ε) ..... (χωριό) για ..... (γάμος) ένας υπάλληλος ..... (αυτοκράτορας), ο «τοκοριοκόκ», «αυτός που τα βλέπει όλα». Όλοι οι νέοι έμπαιναν σε δύο ..... (σειρά), ... (αγόρι) και ..... (κορίτσι), και οι άντρες διάλεγαν ..... (σύζυγος) τους.

Οι κοπέλες δεν μπορούσαν να πουν ..... (γνώμη) τους.

Αφού έκανε ..... (επιλογή) του, το αγόρι φορούσε ένα σανδάλι στο δεξιό πόδι ..... (γυναίκα) του. Οι δυο ..... (οικογένεια) αντάλλασσαν ..... (δώρο) και γινόταν ένα μεγάλο γλέντι.

6. Τι σκέφτονται τα παιδιά;

Όταν ο Αλέξης και η Έλενα συζητούν για το χωριό, σκέφτονται τα ωραία πράγματα...

✓ τα παραμύθια / η θεία	➔	τα παραμύθια της θείας
1. ο ήχος / η καμπάνα	➔	.....
2. η γεύση / το καρπούζι	➔	.....
3. το χρώμα / ο ουρανός	➔	.....
4. η δροσιά / η θάλασσα	➔	.....
5. ο πλάτανος / η πλατεία	➔	.....
6. το γκάρισμα / το γαϊδούρι	➔	.....
7. τα λουλούδια / ο κήπος	➔	.....
8. ο καθαρός αέρας / το βουνό	➔	.....
9. η φωλιά / ο πελαργός	➔	.....
10. η χαρά / το πανηγύρι	➔	.....

7. Σχημάτισε προτάσεις.

Χρησιμοποίησε τα ουσιαστικά στην παρένθεση. Βάλε το πρώτο στον πληθυντικό.

- ✓ Μαθαίνω για ..... τις χώρες της Ευρώπης (η χώρα / η Ευρώπη).
1. Μαθαίνουμε ..... (η πόλη / η Ελλάδα).
  2. Νιώθω ..... (η σταγόνα / η βροχή).
  3. Δεν αντέχω άλλο ..... (η φωνή / η γειτόνισσα).
  4. Δένουμε ..... (η άκρη / η κλωστή).
  5. Ξέρω σε πολλές γλώσσες ..... (η μέρα / η εβδομάδα).
  6. Κάνει τέλεια ..... (η άσκηση / η γυμναστική).
  7. Παίζουμε κάτω από ..... (η λεύκα / η αυλή).
  8. Παρατηρώ ..... (η φάση / η Σελήνη).
  9. Δεν καταλαβαίνω όλες ..... (η λέξη / η πρόταση).
  10. Αλλάζουν ..... (η πόρτα / η πολυκατοικία).

8. Γράψε τις προτάσεις στον πληθυντικό.

- ✓ Ο υπάλληλος ελέγχει το διαβατήριο του επιβάτη.
→ Οι υπάλληλοι ελέγχουν τα διαβατήρια των επιβατών.

1. Ο μπογιατζής βάφει τον τοίχο του σπιτιού.
→ .....
2. Η κοπέλα οδηγεί το αμάξι του πατέρα της.
→ .....
3. Ο φαναρτζής¹ επισκευάζει τη λαμαρίνα του αυτοκινήτου.
→ .....
4. Ο καθηγητής γράφει το βαθμό της μαθήτριας.
→ .....
5. Ο οφθαλμίατρος εξετάζει το μάτι του αρρώστου.
→ .....
6. Ο αστρονόμος παρατηρεί την κίνηση του πλανήτη.
→ .....
7. Ο αρχιτέκτονας μελετά το σχέδιο του κτιρίου.
→ .....
8. Ο ζωολόγος εξετάζει το χορό της μέλισσας.
→ .....

1. ο φαναρτζής: ο μάστορας που διορθώνει και βάφει τις λαμαρίνες του αυτοκινήτου.

9. Φτιάξε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ οι τιμές / εφημερίδες-περιοδικά
- ➔ οι τιμές των εφημερίδων και των περιοδικών

- μισθός / εργάτες-υπάλληλοι
➔ .....
- το πρόγραμμα / μαθήματα-εκπομπή
➔ .....
- τα ανταλλακτικά / αυτοκίνητα-φορτηγά
➔ .....
- το γραφείο / δάσκαλοι-καθηγητές
➔ .....
- το ωράριο / καταστήματα-τράπεζες
➔ .....
- ο σύλλογος / Βούλγαροι-Ρώσοι
➔ .....
- η καθαρότητα / λίμνες-θάλασσες
➔ .....
- τα καυσαέρια / λεωφορεία-ταξί
➔ .....

10. Συμπλήρωσε τα κενά.

Βρες το σωστό τύπο των λέξεων που είναι στις παρενθέσεις.

Οι σπάνιες αλλά πάντα βίαιες νεροποντές ..... της ερήμου (η έρημος) προκαλούν καταστροφές, αλλά και δίνουν ζωή. Μετά τη βροχή, ... (ο σπόρος) που ήταν θαμμένοι ..... (το έδαφος) από την τελευταία βροχόπτωση βλασταίνουν και χιλιάδες αυγά εντόμων εκκολάπτονται. Για λίγες μέρες ..... (η έρημος) ζωντανεύει και ολόκληρες στρατιές από μύγες, μέλισσες και σφήκες βοηθούν τα φυτά να γονιμοποιηθούν μεταφέροντας γύρη από ..... σε ..... (το άνθος). Δύο μήνες μετά τις βροχές ..... (η έρημος) είναι και πάλι άδεια. .... (το άνθος) και τα έντομα έχουν εξαφανιστεί. Όμως αμέτρητοι ..... (ο σπόρος) και αυγά βρίσκονται και πάλι μέσα ..... (το έδαφος). Πολλά από αυτά θα φαγωθούν από τους μόνιμους ..... (ο κάτοικος) ..... (η έρημος), μερικά όμως θα επιζήσουν μέχρι την επόμενη βροχή για να ξαναρχίσει ..... (ο κύκλος) της ζωής.

11. Πειράματα!

Ο Πέτρος εξηγεί στον ξάδερφό του τον Πετράκη τι είναι αυτό το τόξο που βλέπει στον ουρανό. Του λέει, μάλιστα, να κάνει και ένα πείραμα για να καταλάβει καλύτερα τι γίνεται. Συμπλήρωσε τα κενά και πες αν έχεις κάνει ποτέ αυτό το πείραμα κι εσύ!

Το φως που βγαίνει από μια λάμπα ή από ..... (ένας, φακός) φαίνεται άσπρο ή κίτρινο. Στην πραγματικότητα όμως αυτό που βλέπουμε είναι πολλά ..... (χρώμα) μαζί. Αυτή ..... (ανακάλυψη) την έκανε ένας γνωστός επιστήμονας, ο Ισαάκ Νεύτων. Ο Νεύτων έριξε μια ακτίδα ..... (φως) πάνω σε ένα ..... (γυάλινο, σώμα) που λέγεται ..... (πρίσμα). Τότε παρατήρησε ότι αυτό το φως σκημάτιζε ..... (ένας, τόξο), που είναι το λευκό φως χωρισμένο σε) ..... (χρώμα) που το αποτελούν. Όταν το φως χωρίζεται, δημιουργεί το φάσμα ..... (φως).

Γέμισε μια λεκάνη με νερό μέχρι τη μέση και βάλε ..... (ένας, καθρέφτης) μέσα στη λεκάνη. Χρησιμοποίησε ..... (πλαστελίνη) για να τον στερεώσεις σε πλάγια θέση. Ρίξε το φως ..... (ένας, φακός) πάνω σε) ..... (μέρος, καθρέφτης) που βρίσκεται κάτω από το νερό. Κράτα ένα κομμάτι ..... (λευκός, χαρτί) πάνω από ..... (φακός). Κούνα αργά ..... (φακός) και θα εμφανιστεί το φάσμα ..... (φως) στο χαρτί. Έτσι δημιουργείται ..... (ουράνιος, τόξο), όταν το φως ..... (ήλιος) περνάει μέσα από ..... (σταγόνα, βροχή).

Χρώματα, Μικροί επιστήμονες, Μοντέρνοι Καιροί (διδασκευή)

12. Δορυφόροι για επικοινωνία, πόλεμο και κατασκοπεία

Συμπλήρωσε το κείμενο με τις λέξεις που είναι σε παρένθεση στο σωστό τύπο.

Οι τηλεπικοινωνιακοί δορυφόροι είναι το νευρικό σύστημα της Γης. Από αυτούς περνούν μηνύματα και πληροφορίες που επιτρέπουν (η άμεση επικοινωνία / κυβερνήσεις, πρεσβείες, τράπεζες, χρηματιστήρια, εταιρείες, επιχειρηματίες και απλοί πολίτες) .....

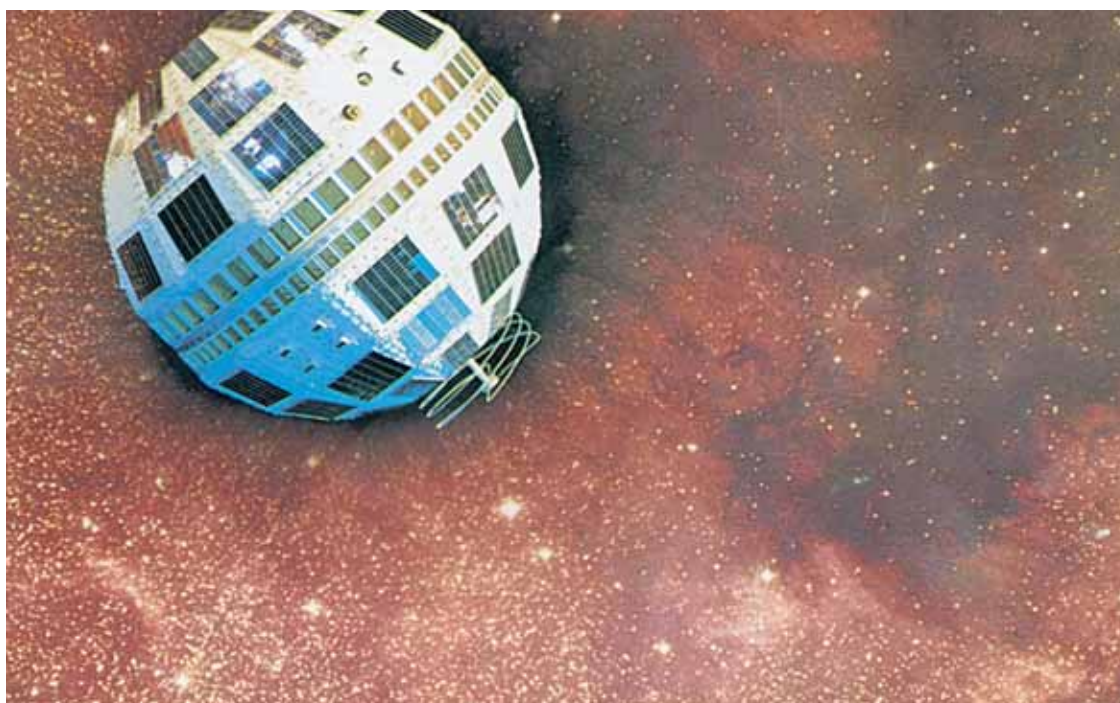
Οι στρατιωτικοί είχαν καταλάβει από παλιά πόσο σημαντική μπορεί να είναι (η κυριαρχία / το διάστημα) ..... για (η έκβαση / ο πόλεμος) .....

Ένας από αυτούς, ο Κόλιν Πάουελ, που αργότερα έγινε (υπουργός / εξωτερικά / οι Ηνωμένες Πολιτείες / Αμερική) ..... , έλεγε ότι οι δορυφόροι ήταν ο πιο σημαντικός παράγοντας για (η ανάπτυξη / το δίκτυο / διοίκηση, έλεγχος και επικοινωνίες) ..... στον πόλεμο του Περσικού Κόλπου.

Σ' έναν άλλο πόλεμο, (ο πόλεμος / το Κοσσυφοπέδιο) ..... , οι ΗΠΑ χρησιμοποίησαν 119 δορυφόρους για (η κατασκοπεία / οι εχθρικές δυνάμεις) ..... , (η άμεση επικοινωνία / μεταξύ / το πεδίο / μάχη / και / η κεντρική διοίκηση) .....

και (η καθοδήγηση / τα μαχητικά αεροπλάνα) .....

Κάποιοι δορυφόροι μάλιστα λειτουργούν μόνο και μόνο για (η κατασκοπεία / άλλοι δορυφόροι) ..... . Το 1998, η ανακάλυψη ότι με το σύστημα Echelon οι Αμερικανοί παρακολουθούσαν όλες τις τηλεφωνικές συνδιαλέξεις, τα φαξ και τα e-mail στην Ευρώπη προκάλεσε κάποιο σοκ...

ΤΟ ΕΠΙΘΕΤΟ: Λειτουργίες - Χρήσεις

Κάθε επίθετο έχει **τρία γένη**, ανάλογα με το ουσιαστικό που συνοδεύει: **αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο**.

➤ Ένας όμορφος άντρας παντρεύτηκε μια όμορφη γυναίκα και έκαναν ένα όμορφο μωρό.

Το αρσενικό ενός επιθέτου μπορεί να τελειώνει σε **-ος, -ης ή -ύς**.

Το θηλυκό όμως σε κάθε κατηγορία μπορεί να είναι διαφορετικό. Έτσι έχουμε διάφορες κατηγορίες επιθέτων, ανάλογα με τις καταλήξεις που έχουν τα τρία γένη:

-ΟΣ	-ος,	-η,	-ο	<i>μικρός, μικρή, μικρό</i>
	-ος,	-α,	-ο	<i>ωραίος, ωραία, ωραίο</i>
	-ος,	-ια,	-ο	<i>γλυκός, γλυκιά, γλυκό</i>
-ΗΣ	-ης,	-α,	-ικο	<i>τεμπέλης, τεμπέλα, τεμπέλικο</i>
	-ης,	-ης,	-ες	<i>ειλικρινής, ειλικρινής, ειλικρινές</i>
	-ής,	-ιά,	-ί	<i>καφετής, καφετιά, καφετί</i>
-ΥΣ	-ύς,	-ιά,	-ύ	<i>βαδύς, βαδιά, βαδύ</i>
	-ύς,	-εία,	-ύ	<i>ευθύς, ευθεία, ευθύ</i>

A ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΟΣ

ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ΟΣ / σχηματισμός θηλυκού επιθέτων σε -ος

Τα **ΕΠΙΘΕΤΑ** σε **-ος** μπορούν να έχουν τρεις διαφορετικές καταλήξεις στο δηλυκό:

1. **-ος, -η, -ο:** μικρός, μικρή, μικρό
2. **-ος, -α, -ο:** ωραίος, ωραία, ωραίο
3. **-ος, -ια, -ο:** γλυκός, γλυκιά, γλυκό

- Τα περισσότερα επίθετα έχουν το δηλυκό σε **-η** (όπως το *μικρός, μικρή, μικρό*).
- Θηλυκό σε **-α** (όπως *ωραίος, ωραία, ωραίο*) σχηματίζουν τα επίθετα που έχουν
  - ένα φωνήεν με τόνο πριν από την κατάληξη **-ος**:
νέος, νέα, νέο / αδώς, αδώς, αδώ / τυχαίος, τυχαία, τυχαίο
  - ένα /i/ πριν από την κατάληξη (που μπορεί να γράφεται **ι, υ, οι, ει**):
πλούσιος, πλούσια, πλούσιο / κρύος, κρύα, κρύο / όμοιος, όμοια, όμοιο / άδειος, άδεια, άδειο
- Τα επίθετα **γλυκός** και **φρέσκος** έχουν το δηλυκό σε **-ια**:
γλυκός, γλυκιά, γλυκό / φρέσκος, φρέσκια, φρέσκο
- Τα επίθετα **φτωχός, κακός, δηλυκός, ξανθός, μαλακός** μπορούν να έχουν το δηλυκό και σε **-ή** και σε **-ιά**:
φτωχή και φτωχιά, κακή και κακιά, δηλυκή και δηλυκιά, ξανθή και ξανθιά, μαλακή και μαλακιά.

ΜΙΚΡΟΣ - ΜΙΚΡΗ - ΜΙΚΡΟ

Δες πώς κλίνουμε το επίθετο **ΜΙΚΡΟΣ**:

	-ος	-η	-ο
επίκο Ονομαστική	ο μικρός	η μικρή	το μικρό
Γενική	του μικρού	της μικρής	του μικρού
Αιτιατική	τον μικρό	τη μικρή	το μικρό
πληθυντικός Ονομαστική	οι μικροί	οι μικρές	τα μικρά
Γενική	των μικρών	των μικρών	των μικρών
Αιτιατική	τους μικρούς	τις μικρές	τα μικρά

1. Πρόσεξε, όλα αυτά τα ζώα είναι μικρά!

Γράψε λεζάντες κάτω από τις εικόνες.

.....
.....

.....
.....

.....
.....
.....

.....
.....

.....
ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ος / κλίση με αρσενικό ουσιαστικό - πληθυντικός

Υπάρχουν και παράξενοι και ερωτευμένοι και μικροσκοπικοί καρχαρίες.

Οι ερωτευμένοι...

Λίγο πριν από την επίθεση...

Ο σφυροκαρχαρίας.
Τα μάτια του είναι στις δύο άκρες του κεφαλιού του.

Ο πιο μικρός καρχαρίας είναι μόλις 20 πόντους.

Τι είναι;

Κυνηγός ικανός, άγριος και τρομερός,
όλοι στο βυθό με τρέμουν,
μόλις με δουν δρόμο παίρνουν.

2. Τι γνωρίζεις για το λευκό καρχαρία;

Διάβασε δυνατά τις πληροφορίες, αλλά εσύ μίλησε για... πολλούς λευκούς καρχαρίες, όπως στο παράδειγμα.

✓ Καμιά φορά ακούμε για επίθεση ..... λευκών καρχαριών ..... σε ανθρώπους...

Καμιά φορά ακούμε για επίθεση λευκού καρχαρία σε ανθρώπους. Είναι πράγματι τόσο επικίνδυνος ο λευκός καρχαρίας, όσο έχουμε δει στο σινεμά; Ο λευκός καρχαρίας έχει μήκος πάνω από 6 μέτρα και ζυγίζει πάνω από 2 τόνους. Είναι πολύ ευκίνητος και μπορεί να πηδήξει έξω από το νερό. Γνωρίζουμε λίγα πράγματα για το λευκό καρχαρία. Δεν ξέρουμε ακόμα πού γεννιέται και πού πεθαίνει. Το χρώμα του λευκού καρχαρία δε φαίνεται στο νερό και έτσι μπορεί να πλησιάσει κρυφά το θύμα του. Η μυρωδιά του αίματος τραβάει το λευκό καρχαρία και καμιά φορά επιτίθεται σε πληγωμένους κολυμβητές. Άλλες φορές ο λευκός καρχαρίας μπερδεύει τους ανθρώπους με τις φώκιες, που είναι το αγαπημένο του φαγητό. Πάντως οι επιθέσεις του λευκού καρχαρία σε ανθρώπους είναι σπάνιες.

1. Καμιά φορά ακούμε για επίθεση ..... λευκών καρχαριών ..... σε ανθρώπους. Είναι πράγματι τόσο ..... οι ..... , όσο έχουμε δει στο σινεμά;
2. .... έχουν μήκος πάνω από 6 μέτρα και ζυγίζουν πάνω από 2 τόνους. Είναι πολύ ..... και μπορούν να πηδήξουν έξω από το νερό.
3. Γνωρίζουμε λίγα πράγματα για ..... . Δεν ξέρουμε ακόμα πού γεννιούνται και πού πεθαίνουν.
4. Το χρώμα ..... δε φαίνεται στο νερό και έτσι μπορούν να πλησιάσουν κρυφά το θύμα τους.
5. Η μυρωδιά του αίματος τραβάει ..... και καμιά φορά επιτίθενται σε πληγωμένους κολυμβητές. Άλλες φορές ..... μπερδεύουν τους ανθρώπους με τις φώκιες, που είναι το αγαπημένο τους φαγητό. Πάντως οι επιθέσεις ..... σε ανθρώπους είναι σπάνιες.

ΩΡΑΙΟΣ - ΩΡΑΙΑ - ΩΡΑΙΟ

Δες πώς κλίνουμε το επίθετο **ΩΡΑΙΟΣ**:

	-ος	-α	-ο
ΕΝΙΚΟΣ	ο ωραίος	η ωραία	το ωραίο
Ονομαστική	του ωραίου	της ωραίας	του ωραίου
Γενική	τον ωραίο	την ωραία	το ωραίο
Αιτιατική			
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ	οι ωραίοι	οι ωραίες	τα ωραία
Ονομαστική	των ωραίων	των ωραίων	των ωραίων
Γενική	τους ωραίους	τις ωραίες	τα ωραία
Αιτιατική			

3. Συμπλήρωσε το θηλυκό γένος.

Κοίταξε πρώτα τους πίνακες που μιλάνε για τα θηλυκά σε **-Α** και **-Η**.

- 1. ένας τεράστιος λάκκος ➔ μια ..... λακκούβα
- 2. ένα τυχαίο γεγονός ➔ μια ..... συνάντηση
- 3. ένας άδειος κουβάς ➔ μια ..... τσάντα
- 4. ένας κομψός κύριος ➔ μια ..... κυρία
- 5. ένα χρυσό δαχτυλίδι ➔ μια ..... αλυσίδα
- 6. ένας μέτριος μαθητής ➔ μια ..... μαθήτρια
- 7. ένας πικρός καφές ➔ μια ..... σοκολάτα
- 8. ένας ώριμος καρπός ➔ μια ..... μπανάνα
- 9. ένας άγριος ρινόκερος ➔ μια ..... λεοπάρδαλη
- 10. ένας τέλειος πίνακας ➔ μια ..... ζωγραφιά

4. Η κοπέλα με το κινητό

Βάλε τα επίθετα στο σωστό τύπο.

Δίπλα στη Μαρίνα και τον Πέτρο, στη σκιά μιας ..... (τεράστιος) ομπρέλας, κάθεται μια ..... (ωραίος) (νέος) κοπέλα. Δυστυχώς, είναι λίγο ..... (ενοχλητικός): μιλάει συνεχώς σ' ένα ..... (παρδαλός) κινητό με ..... (γαλάζιος) αστεράκια. Τα παιδιά ξέρουν πια όλα τα μυστικά της. Στην αρχή, η Μαρίνα και ο Πέτρος ήταν ..... (περίεργος) και άκουγαν με ..... (μεγάλος) προσοχή. Αλλά σιγά σιγά οι ..... (ερωτικός) περιπέτειες της ..... (μυστηρίου) κοπέλας άρχισαν να γίνονται ..... (βαρετός). Τώρα, κάθε φορά που πιάνει το ..... (αγαπημένος) της κινητό, τα παιδιά τής ρίχνουν μια ..... (άγριος) ματιά, παίρνουν τα ακουστικά τους και βάζουν μια κασέτα με ..... (δυνατός) μουσική.

5. Η χελώνα και τα χελωνάκια

Διάβασε το κείμενο και μετά ξαναγράψε τις προτάσεις βάζοντας τη φράση **ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΧΕΛΩΝΑ** στο σωστό τύπο όπως στο παράδειγμα.

Όταν η παραλία είναι ήσυχη και σκοτεινή, η χελώνα βγαίνει από τη θάλασσα. Εκεί που αρχίζει η βλάστηση η χελώνα σκάβει ένα λάκκο. Εκεί μέσα γεννάει περίπου 120 αυγά, που μοιάζουν με μπάλες του πινγκ πονγκ. Όταν τελειώσει, σκεπάζει τη φωλιά με άμμο. Μετά γυρίζει στη θάλασσα.

Μετά από 55 μέρες τα μικρά χελωνάκια σκάνε τα αυγά. Χρειάζονται 3-4 μέρες για να βγουν από τη φωλιά. Μόλις βγουν, πηγαίνουν προς τη θάλασσα. Βγαίνουν τη νύχτα, που έχει ψύχρα, και πηγαίνουν προς το πιο φωτεινό μέρος, που είναι η θάλασσα. Μόλις μπει στη θάλασσα το μικρό χελωνάκι, αρχίζει να κολυμπάει προς τα βαθιά – αν δεν το πιάσει κανένας γλάρος...

✓ Αν είσαι τυχερός, μπορεί να συναντήσεις μία όταν κολυμπάς.

➔ Αν είσαι τυχερός, μπορεί να συναντήσεις μια θαλάσσια χελώνα όταν κολυμπάς.

1. Είναι πολύ καλή κολυμβήτρια και κολυμπάει σαν να πετάει, με ταχύτητα ως 70 χλμ./ώρα.

➔ .....

2. Οι πιο μεγάλες έχουν μήκος πάνω από 2 μέτρα και βάρος 500-600 κιλά.

➔ .....

3. Οι πρόγονοί τους ήταν τεράστιες χελώνες που έγιναν θαλάσσιες την εποχή των δεινοσαύρων.

➔ .....

4. Γεννάει τα αυγά της σε ζεστές παραλίες και τα θάβει στην άμμο.

➔ .....

5. Όταν τα μικρά της βγαίνουν από το αυγό πρέπει να μπου γρήγορα στη θάλασσα, για να μην τα φάνε οι γλάροι.

➔ .....

Δες πώς κλίνουμε το επίθετο ΓΛΥΚΟΣ:

επίθετο	άνδρας -ός	γυναίκα -ιά	ουδέτερο -ό
Ονομαστική	ο γλυκός	η γλυκιά	το γλυκό
Γενική	του γλυκού	της γλυκιάς	του γλυκού
Αιτιατική	τον γλυκό	τη γλυκιά	το γλυκό
πληθυντικός			
Ονομαστική	οι γλυκοί	οι γλυκές	τα γλυκά
Γενική	των γλυκών	των γλυκών	των γλυκών
Αιτιατική	τους γλυκούς	τις γλυκές	τα γλυκά

ΠΡΟΣΕΞΕ!

η ξανθιά   οι ξανθιές
η ξανθή   οι ξανθές

6. Συμπλήρωσε τις καταλήξεις.

1. Της αρέσουν όλες οι γλυκ..... γεύσεις, γι' αυτό τρώει και παχαίνει.
2. Η πέστροφα είναι ψάρι του γλυκ..... νερού.
3. Παραγγείλατε δύο γλυκ..... καφέδες; Ορίστε!
4. Ο σολομός γεννάει τα αυγά του στα γλυκ..... νερά των ποταμών.
5. Στη γειτονιά μας ζει μια φτωχ..... οικογένεια με 6 παιδιά.
6. Παλιά η Ισπανία ήταν μια φτωχ..... χώρα.
7. Η κοπέλα δεν είναι ξανθι..... , αλλά βάφει τα μαλλιά της ξανθ..... .
8. Πέρασαν από δω δυο ξανθ..... τουρίστριες που σε έψαχναν.
9. Μη φοβάσαι τη γάτα! Δεν είναι κακ..... . Θέλει μόνο παιχνίδι.

7. Ο Τοτός γράφει έκθεση με θέμα: «Μια φτωχή οικογένεια».

Συμπλήρωσε με το ΦΤΩΧΟΣ, ΦΤΩΧΗ/-ΙΑ, ΦΤΩΧΟ.

Ήταν κάποτε μια ..... οικογένεια. Ο πατέρας ήταν ..... , η μητέρα ήταν ..... , τα παιδιά ήταν ..... . Ζούσαν σε μια ..... χώρα, στο ..... σπίτι ενός ..... δείου τους μαζί με άλλους ..... συγγενείς. Το αγόρι τους ήταν πολύ ..... και δεν είχε δικά του τετράδια. Εγώ του έδωσα τα δικά μου. Γι' αυτό σήμερα δεν έχω γράψει τις εργασίες που είχαμε για το σπίτι.

8. Τη χτύπησε ο ήλιος...

Καμιά φορά η Μαρίνα κάθεται πολλές ώρες στον ήλιο και... μάλλον ζαλίζεται λιγάκι! Διάβασε τι έγραψε στο ημερολόγιό της και διόρθωσε τα τρελά επίθετα. Βάλε ένα επίθετο που ταιριάζει.

Κοιμήθηκα λίγο και είδα ένα τρομερό όνειρο...
Η παραλία ήταν γλυκιά και η άμμος φρέσκια και νόστιμη! Γύρω γύρω υπήρχαν χαρούμενα δέντρα. Όλες οι ομπρέλες ήταν χρυσές και οι άνθρωποι ασπρόμαυροι. Τα παιδιά έπαιζαν μέσα στα μεγάλα νερά με ρηκούς κουβάδες και όλα φορούσαν γρήγορα καπέλα. Εγώ έπινα μια καντή πορτοκαλάδα και ο Πέτρος έτρωγε ένα πλαστικό παγωτό. Η κρύα κοπέλα με το αμυρό κινητό δε μιλούσε. Αυτό μ' έκανε να ξυπνήσω...

Η παραλία ήταν ..... και η άμμος ..... ζεστή και κατάλευκη! Γύρω γύρω .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

10. Έχασα το φίλο μου!

Φαντάσου ότι έχασες το ζώάκι σου και κάνε μια μικρή περιγραφή για να το ξαναβρείς.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ος / επίθετα για το χαρακτήρα και τη συμπεριφορά

11. Πώς είναι; Περιγράψω το χαρακτήρα!

α. Διάβασε τι γράφει η Μαρίνα για τα παιδιά που έκανε παρέα το καλοκαίρι και βρες ποιος είναι ποιος.

.....

.....

.....

.....

Ο Λέο είναι αρχηγός της παρέας. Είναι δραστήριος και δυναμικός, φιλικός με όλους. Προτείνει άγνωστα παιχνίδια, σχεδιάζει περιπέτειες. Είναι πολύ αγαπητός σε όλους.

Τον Πέτρο τον ξέρω πολλά χρόνια και είμαστε πολύ φίλοι. Καμιά φορά όμως μου τη δίνει. Είναι απαιτητικός, πειράζει τα πράγματα των άλλων και γίνεται σπαστικός.

Το Γιάννη τον λυπάμαι λίγο, γιατί γίνεται γελοίος. Από τότε που η Μαρία τού έβγαλε ένα αγκάθι από αχινό από το πόδι του, λέει σε όλους ότι είναι ερωτευμένος μαζί της. Στη Μαρία όμως δε λέει τίποτα. Όταν τη βλέπει, προσπαθεί να δείξει πόσο δυνατός και θαρραλέος είναι. Κάνει βουτιές από τους βράχους, παίρνει τη μηχανή του αδερφού του κτλ.

Η Ανίτα θέλει να τα έχει καλά με όλους. Είναι λίγο «κόλακας». Μας κάνει κομπλιμέντα, αλλά πολλές φορές λέει χαζομάρες. Εμένα μου λέει ότι μοιάζω με την Μπρίτνεϊ Σπίαρς!! Μας φέρνει γλυκά, μας κερνάει παγωτό. Είναι πάντα ευγενική, δε λέει ποτέ όχι.

Το Βασίλη τον φωνάζουμε «μεγάλε». Είναι πολύ περήφανος και θέλει να είναι πρώτος σε όλα. Όταν τον περνάει κάποιος, κτρινίζει από το κακό του!

β. Χώρισε τα επίθετα που δηλώνουν το χαρακτήρα των παιδιών σε θετικά (+) και αρνητικά (-):

(-) γελοίος

.....
.....
.....
.....
.....
.....

(+) φιλικός

.....
.....
.....
.....
.....
.....

12. Σε ποια πρόταση ταιριάζουν τα επίθετα;

• ανήσυχος • ντροπαλός • τρυφερός • περήφανος • επιθετικός

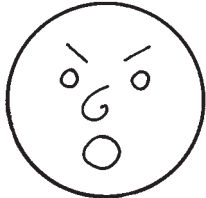
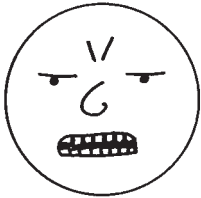
1. Η Ελένη είναι πολύ ..... με το μικρό της αδερφούλη. Του μιλάει γλυκά, του δίνει ό,τι παιχνίδι θέλει να παίξει και τον προστατεύει.
2. Η μαμά παίρνει τηλέφωνο τον μπαμπά εδώ και ώρα και δεν τον βρίσκει. Τη βλέπω πολύ .....
3. Την πρώτη χρονιά που πήγα σχολείο, είχα ένα συμμαθητή πολύ ..... Μάλωνα με όλα τα παιδιά, κλοτσούσε και τραβούσε μαλλιά.
4. Καλέ, γιατί η αδελφή σου είναι τόσο ..... ; Απ' όταν ήρθαμε δε μας είπε ούτε μια κουβέντα.
5. «Μπράβο, Γιώργο! Κατάφερες να φτιάξεις μόνος σου ένα παζλ με 500 κομμάτια;» Ο Γιώργος νιώθει .....

13. Πώς πάνε τα κέφια;

α. Μάλλον δεν έχουν όλοι τους την ίδια διάθεση... Διάλεξε το επίθετο και γράψε τις λεζάντες.

- λυπημένος • φοβισμένος • θυμωμένος • χαρούμενος • αηδιασμένος

.....

β. Γράψε προτάσεις όπως στο παράδειγμα.

- ο πατέρας
- ο πελάτης
- ο σκύλος
- ο μαθητής
- ο εργάτης
- ο καθηγητής
- ο διευθυντής

- απογοητευμένος
- χορτασμένος
- ικανοποιημένος
- ευχαριστημένος
- δυσανεστημένος
- στενοχωρημένος
- θυμωμένος

- η εταιρεία του κέρδισε αρκετά χρήματα
- το ραδιόφωνο που αγόρασε δε λειτουργεί
- δούλεψε καλά και τελείωσε γρήγορα
- δεν τα πήγε καλά στο διαγώνισμα Φυσικής
- κανένας δεν έγραψε τις ασκήσεις του
- έφαγε μπόλικο κρέας
- ο γιος του πήρε το αυτοκίνητο

✓ Ο πατέρας είναι θυμωμένος, γιατί ο γιος του πήρε το αυτοκίνητο.

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

14. Δύο τεστ προσωπικότητας

α. Πόσο καλός φίλος είσαι;

Απάντησε με **ΝΑΙ** ή **ΟΧΙ** στις παρακάτω ερωτήσεις και θα μάθεις!

- A.** Διατάζεις τους φίλους σου, παίρνεις τα πράγματά τους;   Ναι Όχι
- B.** Κάνεις καβγάδες, σπρώχνεις τους άλλους, λες άσχημα πράγματα, ρίχνεις άγριες ματιές;   Ναι Όχι
- Γ.** Σκέφτεσαι μόνο τον εαυτό σου, δεν περιμένεις τη σειρά σου, δε δίνεις πράγματα;   Ναι Όχι
- Δ.** Δεν αφήνεις τους άλλους να κάνουν τη δουλειά τους, δε συνεργάζεσαι καλά στην ομάδα;   Ναι Όχι
- Ε.** Καταλαβαίνεις τους φίλους σου, καταλαβαίνεις τα συναισθήματά τους, περιμένεις τη σειρά σου;   Ναι Όχι
- ΣΤ.** Συνεργάζεσαι καλά σε ομάδες, βοηθάς να γίνουν πράγματα;   Ναι Όχι

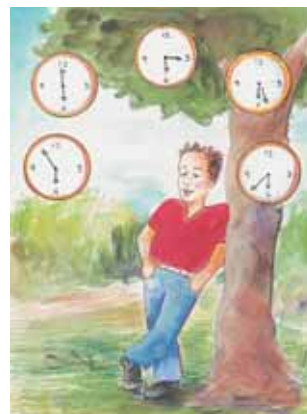
Αν απάντησες **Ναι στο Α και στο Β**, τότε είσαι προκλητικός και επιθετικός με τους φίλους σου. Αν απάντησες **Ναι στο Γ και στο Δ**, δεν είσαι πολύ συνεργάσιμος με τους φίλους σου, είσαι λίγο εγωιστής. Αν απάντησες **Ναι στο Ε και στο Ζ**, είσαι ευαίσθητος και συνεργάσιμος με τους φίλους σου.

β. Πόσο υπομονετικός είσαι;

Απάντησε σε κάθε ερώτηση διαλέγοντας ένα από τα ακόλουθα:

1. Σε πειράζει να περιμένεις τους άλλους;
2. Πόσο συχνά κάνεις τους άλλους να περιμένουν;
3. Είσαι στη στάση και περιμένεις λεωφορείο. Αρχίζεις μετά από 10 λεπτά να ψάχνεις για ταξί;
4. Είσαι στην ουρά και περιμένεις τη σειρά σου. Προσπαθείς να μπεις πιο μπροστά από τους άλλους;
5. Η μητέρα σου ετοιμάζει το φαγητό. Πόσο συχνά ανοιγοκλείνεις την κατσαρόλα ή ρωτάς τη μητέρα σου πότε θα είναι έτοιμο;
6. Πόσο συχνά συμβαίνει να μην περιμένεις ένα φίλο σου στο ραντεβού σας;

Πρόσθεσε τώρα τη βαθμολογία σου και δες πόσο υπομονετικός είσαι:

- 6-12 βαθμοί:** Είσαι αρκετά υπομονετικός/-ή. Μπράβο σου!
- 13-17 βαθμοί:** Είσαι μέτρια υπομονετικός/-ή. Κάνε ακόμα μια προσπάθεια.
- 18-24 βαθμοί:** Είσαι τελείως ανυπόμονος/-η. Μάθε να περιμένεις.

15. Η μοιραία!

Διάβασε το κείμενο και μετά περιγράψε έναν άνθρωπο που αντιπαθείς ή έναν που συμπαθείς!

Είναι φίλες. Τη μια τη λένε Ελένη και έμεινε Ελένη. Την άλλη τη λένε Ελένη και έγινε Λελέ. Η Ελένη είναι καλή. Η Λελέ είναι σαχλή. Η Ελένη είναι νόστιμη και δε νομίζει πως μπορεί να γίνει εξαιτίας της ξανά ο Τρωικός. Η Λελέ όμως το νομίζει. Η ωραία Λελέ – έτσι θέλει να τη λένε!

Είναι μοιραία. Ξυρίζει τα φρύδια της. Ύστερα παίρνει ένα κατάμαυρο μολύβι και ζωγραφίζει κάτι φρύδια σαν της Λιζ Τέιλορ. Κάτω απ' τα φρύδια της τα μάτια της τα κρατά πάντα ακίνητα και πάντα να κοιτούν στο ίδιο μέρος βαδυστόχαστα. Αφήνει τα μαλλιά της να μακραίνουν και να κρέμονται ίσια μέχρι τους ώμους. Πότε πότε πέφτουν και κλείνουν το ένα μάτι της σαν κουρτίνα και τότε τινάζει το κεφάλι και τα ρίχνει πίσω. Περπατά αργά. Μιλά αργά. Σηκώνει το χέρι της αργά και κοιτά το χέρι της αργότερα.

Τη ρωτάς: Λελέ, σου αρέσουν οι κεφτέδες;

Σκέφτεται. Ύστερα κοιτά τον ουρανό σαν κότα που ρούφηξε νερό και θέλει να το καταπιεί. Ύστερα κατεβάζει το κεφάλι αργά, τινάζει το μαλλί αργά, γυρίζει το κεφάλι της αργότερα, σε κοιτά στα μάτια και σου λέει βαρυσήμαντα: Ννννναι!

Σπάνια χαμογελά. Πιο σπάνια μιλά. Είναι βαρύγδουπη, θανάσιμη, με δυο λόγια «μοιραία». Κανείς δεν μπορεί να της βγάλει απ' το μυαλό την ιδέα ότι είναι τύπος «βαμπ» του κινηματογράφου. Εγώ, πάντως, κάνω υπομονή και προσπαθώ να τη φέρω στα λογικά της – ν' αφήσει τα κινηματογραφικά, να γίνει άνθρωπος.

Σειρά σου τώρα...

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

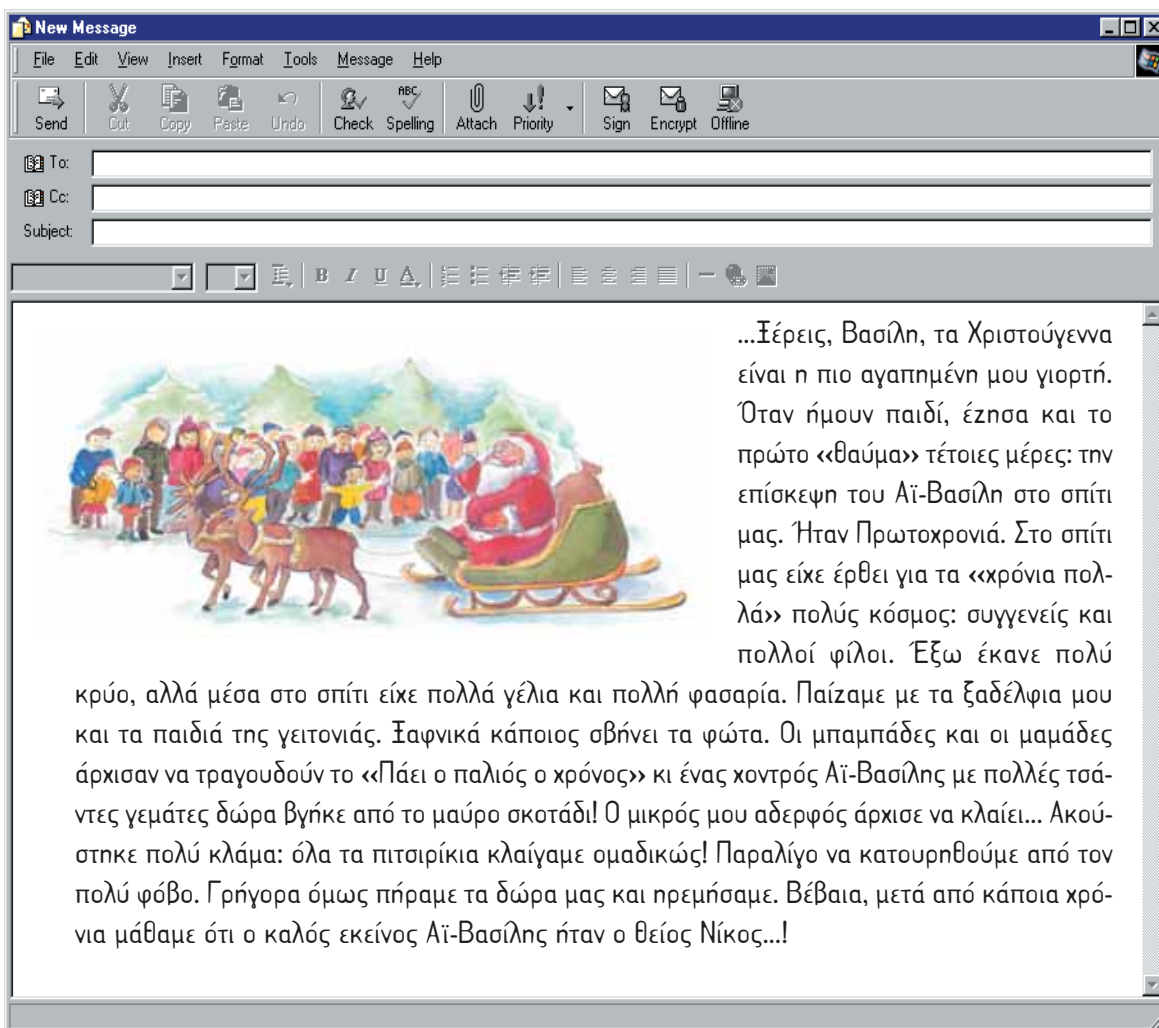
.....

.....

.....

16. Ο Αϊ-Βασίλης ολοζώντανος!

Πλησιάζουν Χριστούγεννα και ο Πέτρος στέλνει στο Βασίλη μια φοβερή ηλεκτρονική κάρτα με τα «χρόνια πολλά». Του γράφει και για ένα... θαύμα που έζησε όταν ήταν μικρός.

Μάζεψε όλα τα ΠΟΛΥΣ, ΠΟΛΛΗ, ΠΟΛΥ από το κείμενο και γράψε τα μαζί με το ουσιαστικό τους.

✓ χρόνια πολλά

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....
7. ....
8. ....

Δες πώς κλίνουμε το επίθετο ΠΟΛΥΣ:

ΕΠΙΚΟΣ			
Ονομαστική	ο πολύς	η πολλή	το πολύ
Γενική	του πολύ	της πολλής	του πολύ
Αιτιατική	τον πολύ	την πολλή	το πολύ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ			
Ονομαστική	οι πολλοί	οι πολλές	τα πολλά
Γενική	των πολλών	των πολλών	των πολλών
Αιτιατική	τους πολλούς	τις πολλές	τα πολλά

Πολύς κόσμος μες στην πόλη,
αυτοκίνητα **πολλά**.

Πολλή κίνηση στους δρόμους
και **πολλά** τα μαγαζιά!

17. Συμπλήρωσε με το ΠΟΛΥΣ, ΠΟΛΛΗ, ΠΟΛΥ.

Έξω έκανε ..... κρύο. Μέσα στο σπίτι ήταν ..... συγγενείς και ..... παιδιά. Τα πιτσιρίκια έκαναν ..... φασαρία και έτρωγαν ..... γλυκά. Ο Αϊ-Βασίλης είχε ..... σάκους με ..... λιχουδιές και ..... παιχνίδια μέσα.

18. Βάλε το ΠΟΛΥΣ, ΠΟΛΛΗ, ΠΟΛΥ στις παροιμίες.

✓ Όπου λαλούν ..... πολλοί..... κοκόροι αργεί να ξημερώσει.

1. Όποιος γυρεύει τα ..... χάνει και τα λίγα.
2. Τα ..... λόγια είναι φτώχεια.
3. .... κακό για το τίποτα.
4. Όπου ακούς ..... κεράσια κράτα και μικρό καλάθι.
5. .... λόγια πες, ψέματα μην πεις.
6. Το ..... το «κύριε ελέησον» το βαριέται κι ο παπάς.

19. ΠΟΛΛΟΙ, ΠΟΛΛΗ ή ΠΟΛΥ;

1. Στην Αυστραλία τα Χριστούγεννα κάνει ..... ζέστη.
2. Στην Ανταρκτική κάνει πάντα ..... κρύο.
3. Στις γιορτές μ' αρέσει να έρχονται ..... φίλοι στο σπίτι και να κάνουμε ..... φασαρία.
4. Τα Χριστούγεννα ..... τουρίστες επισκέπτονται τη Φινλανδία, τη χώρα του Αϊ-Βασίλη.
5. .... άνθρωποι στις γιορτές πίνουν ..... κρασί και ..... μπίρα.

Η αλεπού έλεγε μια φορά:

- Του χρόνου θα γίνουν **πολλά** σύκα.
- Πού το ξέρεις;
- Γιατί τα αγαπάει **πολύ** η κοιλιά μου.

20. Αμάν, πάλι Χριστούγεννα...

Σε πολλούς ανθρώπους αρέσουν τα Χριστούγεννα, αλλά όχι σε όλους... Στον πατέρα του Λέο δεν αρέσουν πολύ. Συμπλήρωσε: ΠΟΛΛΗΣ ή ΠΟΛΥΣ;

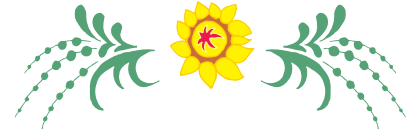
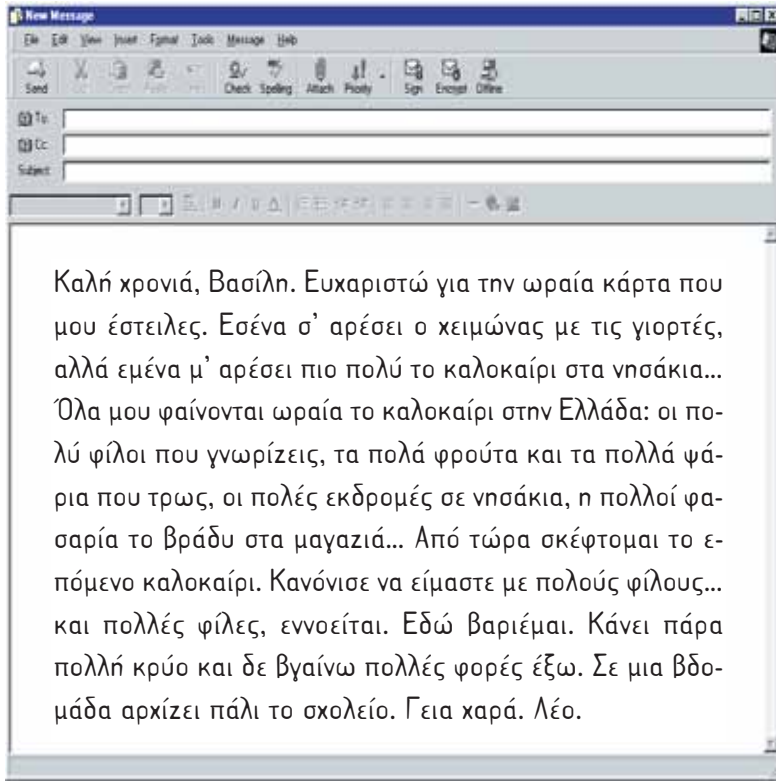

Γίνεται ..... λόγος για τα Χριστούγεννα στη Γερμανία, αλλά εμένα μ' ενοχλούν ο ..... κόσμος και ο ..... θόρυβος στους δρόμους και τα καταστήματα. Λόγω της ..... κίνησης στους δρόμους κάνουμε πολλή ώρα για να πάμε κάπου. Εμείς έχουμε μια ταβέρνα και αυτές τις ημέρες λόγω της ..... πελατείας κουραζόμαστε πάρα πολύ.

21. Μπορείς να διορθώσεις τα λάθη του Λέο;

Ο Λέο απαντά στο φίλο του το Βασίλη. Ξέρει ελληνικά, αλλά η ορθογραφία του επιδέτου **ΠΟΛΥΣ, ΠΟΛΛΗ, ΠΟΛΥ** είναι πολύ δύσκολη και κάνει λάθη.

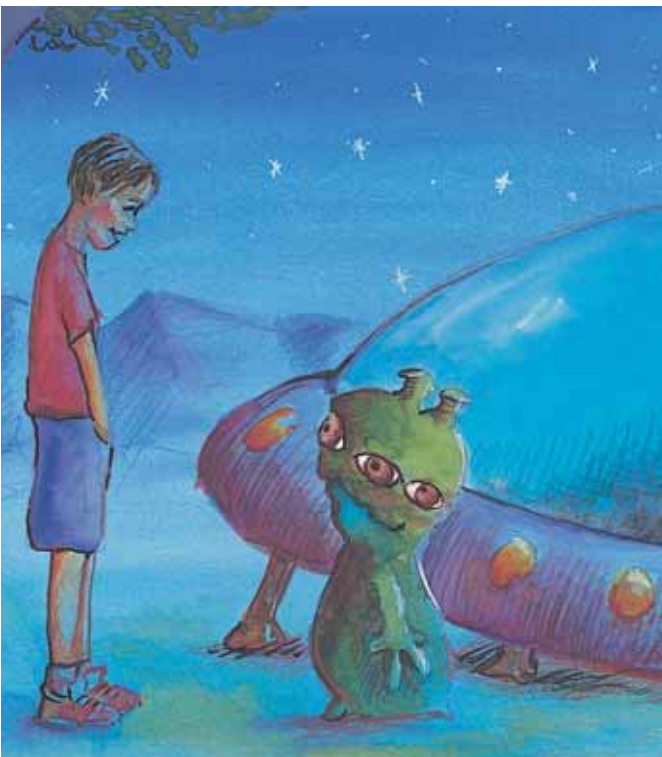

Το πολύς με πόσα λάμδα να το γράψω; Τι μπελάς! Οι πολλοί, οι πολλές με δύο και με δύο τα πολλά κι η πολλή η φασαρία δύο λάμδα στη σειρά. Ένα λάμδα όμως θα βάλω με το ύψιλον μαζί, ξέρω δύο τέτοιες λέξεις το πολύς και το πολύ.

22. Μια πολύ... εξωγήινη συνάντηση!

Εσύ τι άλλο θα ρωτούσες τον εξωγήινο; Χρησιμοποίησε πολλές φορές το επίθετο **ΠΟΛΥΣ**.

Ήταν η πρώτη μου συνάντηση με εξωγήινο. Ένιωθα πολλή έκπληξη, πολύ φόβο, αλλά βέβαια είχα και πάρα πολλές ερωτήσεις:

– Γεια σου, φίλε. Καλωσόρισες στην πολυαγαπημένη Γη μας! Είναι πολύ μακριά ο πλανήτης σου;

– Ζούνε εκεί .....

– .....

– .....

– .....

– Χάρηκα πολύ για τη γνωριμία. Γεια σου.

23. Εξυπνότατη και πεντακάθαρη!

Στην πολυκατοικία του Πέτρου γίνονται καμιά φορά καβγάδες. Σήμερα, πρωί πρωί, να τι άκουσε ο Πέτρος στο διάδρομο...

Κυρία Μαρία: Βλέπεις τι έκανε η ζαβολιάρρα γάτα σου στο καινούργιο χαλάκι μου;

Κυρία Σοφία: Η γάτα μου το έκανε; Αποκλείεται. Η Σουσού είναι η πιο καθαρή γάτα του κόσμου. Δεν κοιτάς τη δικιά σου, που είναι πανάσχημη και καταβρόμικη...

Κυρία Μαρία: Σιγά την πεντακάθαρη γάτα σου. Που τριγυρνάει όλη την ημέρα στους δρόμους και παίζει με τα χώματα.

Κυρία Σοφία: Έτσι ε, κουτσομπόλα! Εσύ φυσικά, σαν τεμπέλα που είσαι, έχεις χρόνο να χαζεύεις τις γάτες της γειτονιάς. Και τι σε νοιάζει η γάτα μου; Γιατί δεν κοιτάς τη δικιά σου, που είναι ηλίθια και πανάσχημη;

Κυρία Μαρία: Είπες ηλίθια και πανάσχημη τη γάτα μου, την εξυπνότερη και ομορφότερη του κόσμου;

αναγνώριση των επιθέτων

α. Πώς είναι οι γάτες τους;

	Γνώμη της κυρίας Μαρίας	Γνώμη της κυρίας Σοφίας
Γάτα της κυρίας Μαρίας	.....	.....
	.....	.....
Γάτα της κυρίας Σοφίας	.....	.....
	.....	.....

τύποι υπερθετικών

β. Οι γειτόνισσες όμως υπερβάλλουν όταν μιλάνε για τις γάτες τους. Πώς λένε ότι η γάτα τους είναι...

πολύ ωραία;	.....	πολύ έξυπνη;	.....
πολύ άσχημη;	.....	πολύ βρόμικη;	.....
πολύ καθαρή;	.....	πολύ ανόητη;	.....

➤ Πώς μπορούμε να πούμε το **ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ** με τα επίθετα;

-τατος, -τατη, -τατο

φιλικότατος, εξυπνότατος, νοστιμότατος

παν- / παμ-

πανέξυπνος, πανέμορφος, πανέτοιμος, παμπάλαιος, πάμφτωχος

κατα-

κατακόκκινος, κατάλευκος, καταβρόμικος, κατακουρασμένος, καταταλαιπωρημένος

τρεις- / πεντα- / τετρα-

πεντάμορφος, τετραπέρατος, τρικούβερτος, τρισευχισμένος

θεό-

θεόχοντρος, θεόψηλος

➤ Δεν μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε όλους αυτούς τους τύπους με όλα τα επίθετα.

Π.χ. τα επίθετα σε **-μένος, -η, -ο** δεν έχουν τύπο σε **-τατος, -η, -ο**:

ευτυχισμένος πανευτυχισμένος πάρα πολύ ευτυχισμένος (αλλά όχι... ευτυχισμενότατος!)

βρόμικος καταβρόμικος πάρα πολύ βρόμικος

➤ Κάποια επίθετα έχουν **ανώμαλους τύπους** για το *πάρα πολύ*. Δε χρησιμοποιούμε συχνά αυτούς τους τύπους.

καλός, -ή, -ό	άριστος, -η, -ο
κακός, -ή, -ό	κάκιστος, -η, -ο
μικρός, -ή, -ό	ελάχιστος, -η, -ο
μεγάλος, -η, -ο	μέγιστος, -η, -ο
λίγος, -η, -ο	ελάχιστος, -η, -ο
απλός, -ή, -ό	απλούστατος, -η, -ο

Έγραψε μια άριστη έκθεση.

Αυτό είναι ένα κάκιστο παράδειγμα.

Ευτυχώς ο τοίχος είχε μόνο μια ελάχιστη σχισμή.

Με την επίσκεψή σου μας έδωσες τη μέγιστη χαρά.

Μόνο ελάχιστοι μαθητές έμειναν στην ίδια τάξη.

Σε αυτό το πρόβλημα η λύση είναι απλούστατη.

σχηματισμός υπερθετικών

24. Πώς μπορείς να πεις αλλιώς ότι...

Γράψε μόνο το επίθετο. Καμιά φορά ταιριάζουν περισσότερα από ένα επίθετα.

✓ Η άσκηση δεν έχει κανένα πρόβλημα. ➔ είναι πανεύκολη, ευκολότατη

1. Η μακαρονάδα που τρως είναι πάρα πολύ νόστιμη. ➔ .....

2. Σ' αρέσει πάρα πολύ ένα δώρο που σου κάνουνε. ➔ .....

3. Βγάζεις πάρα πολύ καλούς βαθμούς στο σχολείο. ➔ .....

4. Μια οικογένεια είναι πολύ πλούσια. ➔ .....

5. Ο φίλος σου έχει στενοχωρεθεί πάρα πολύ. ➔ .....

6. Η γειτόνισσα φορά πολύ ακριβά ρούχα. ➔ .....

7. Ο διάδρομος της πολυκατοικίας είναι πάρα πολύ βρόμικος. ➔ .....

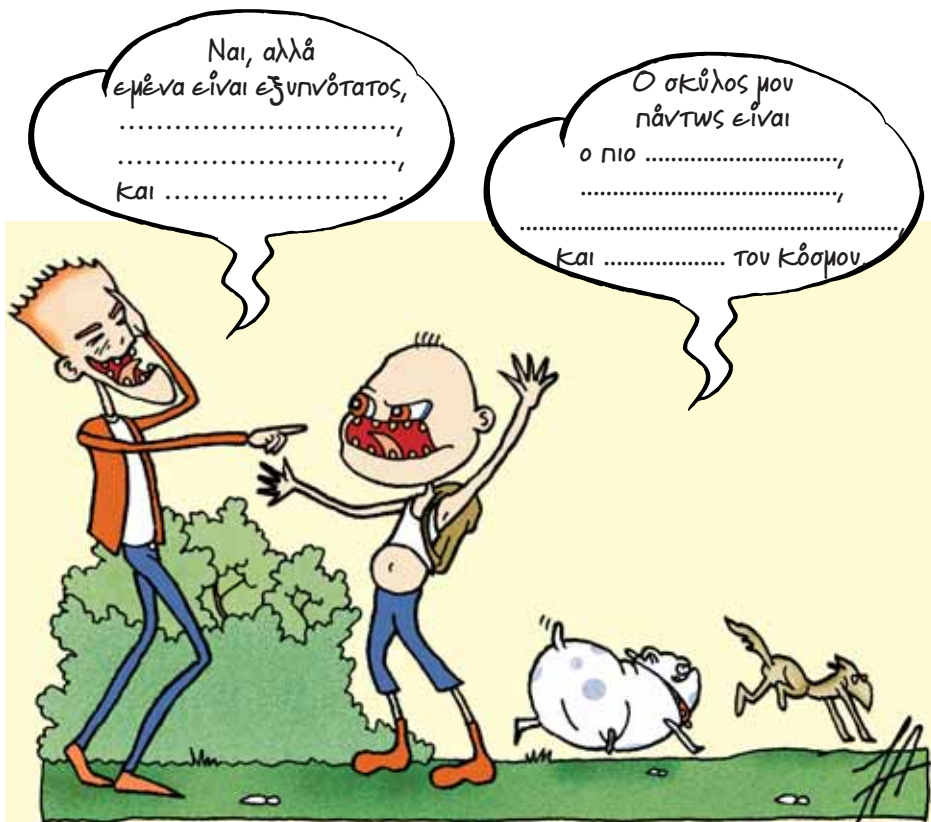
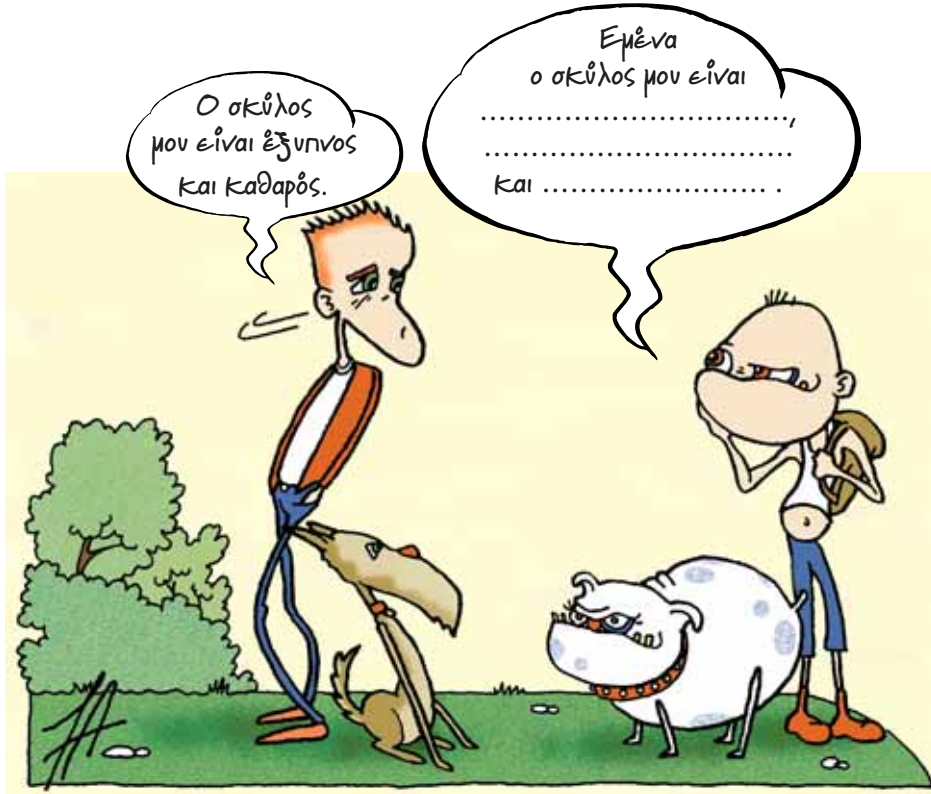
8. Έχεις ταξιδέψει πάρα πολύ λίγες φορές με το αεροπλάνο. ➔ .....

9. Μας είπε έναν πάρα πολύ παλιό μύθο. ➔ .....

10. Μια κοπέλα έχει πολύ μαύρα μαλλιά. ➔ .....

25. Σκυλο-καβγάς!

Μη νομίζεις ότι μόνο οι γιαγιάδες μαλώνουν για τα ζωάκια τους και λένε υπερβολές. Δες τι γίνεται στο πάρκο που πηγαίνουν καμιά φορά ο Πέτρος και η Μαρίνα. Μπορείς να συνεχίσεις τον καβγά;

26. Αγώνας δρόμου

α. Διάβασε το κείμενο και συμπλήρωσε τα τακτικά αριθμητικά (δηλαδή τις λέξεις που δηλώνουν τη σειρά).

Στο σχολείο του Βασιλή τα παιδιά κάνουν αγώνα δρόμου. Θα κάνουν δύο γύρους στο γήπεδο. Στην πρώτη ομάδα είναι οκτώ μαθητές.

– Εμπρός! σφυρίζει ο Κώστας, ο διαιτητής τους.

Στην αρχή τρέχουν όλοι μαζί. Μόλις αρχίζουν τη δεύτερη πλευρά του γηπέδου, σκορπίζονται.

Πρώτος ο Μιχάλης, δεύτερος ο Σταυράκης, τρίτος ο Μηνάς, τέταρτος ο Γιακουμής, πέμπτος ο Αρίστος. Οι άλλοι πολύ πίσω.

1ος ..... Μιχάλης, 2ος ..... Σταυράκης, 3ος ..... Γιακουμής,
4ος ..... Μηνάς, 5ος ..... Αρίστος. Οι άλλοι πίσω, ούτε λόγος πια.

1ος ..... Σταυράκης, 2ος ..... Μιχάλης, 3ος ..... Γιακουμής,
4ος ..... Αρίστος, 5ος ..... Μηνάς.

– 2ος ..... γύρος! φωνάζει ο διαιτητής.

1ος ..... Γιακουμής, (ο Μιχάλης τα παρατάει), 2ος ..... Σταυράκης,
3ος ..... Αρίστος, 4ος ..... Μηνάς.

Τελευταία πενήντα μέτρα.

1ος ..... Γιακουμής, 2ος ..... Σταυράκης. Στα τριάντα μέτρα όμως τον προ-
σπερνάει ο Αρίστος. Ο Σταυράκης πάει ακόμα 10 μέτρα, ύστερα τα παρατάει και βγαίνει από τη γραμμή.

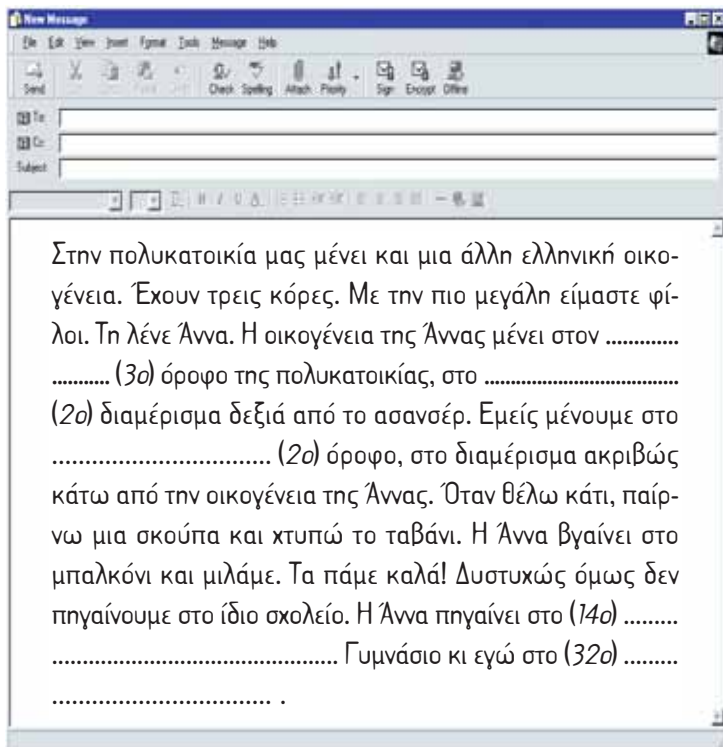
Τέρμα: πρώτος Γιακουμής, δεύτερος Αρίστος, τρίτος Μηνάς. Οι άλλοι, εκατό και πάνω μέτρα πίσω.

*Κώστας Πολίτης, Αγώνες δρόμου (διασκευή),
Η γλώσσα μου για την τρίτη δημοτικού, σελ. 41-42.*

β. Παρατήρησε την εικόνα. Σε τι διαφέρει από αυτό που λέει το κείμενο; Γράψε στην εικόνα τα ονόματα των νικητών.

27. Συμπλήρωσε τα αριθμητικά επίθετα.

Ο Λέο γράφει στη Μαρίνα για μια φίλη του Ελληνίδα που μένει στην ίδια πολυκατοικία...

- Εσύ σε ποιο σχολείο πηγαίνεις;
 .....
- Αν μένεις σε πολυκατοικία, σε ποιον όροφο μένεις;
 .....
- Είσαι το πρώτο παιδί στην οικογένειά σου;
 .....

ΤΑΚΤΙΚΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ

- 1ος πρώτος, -η, -ο
 2ος δεύτερος, -η, -ο
 3ος τρίτος, -η, -ο
 4ος τέταρτος, -η, -ο
 5ος πέμπτος, -η, -ο
 6ος έκτος, -η, -η
 7ος έβδομος, -η, -ο
 8ος όγδοος, -η, -ο
 9ος ένατος, -η, -ο
 10ος δέκατος, -η, -ο
 11ος ενδέκατος, -η, -ο
 12ος δωδέκατος, -η, -ο
 13ος δέκατος τρίτος, -η, -ο
- 20ός εικοστός, -ή, -ό
 21ος εικοστός πρώτος, -η, -ο
 22ος εικοστός δεύτερος, -η, -ο
 23ος εικοστός τρίτος, -η, -ο
- 30ός τριακοστός, -ή, -ό
 31ος τριακοστός πρώτος, -η, -ο
- 40ός τεσσαρακοστός, -ή, -ό
 50ός πενηκοστός, -ή, -ό
 60ός εξηκοστός, -ή, -ό
 70ός εβδομηκοστός, -ή, -ό
 80ός ογδοηκοστός, -ή, -ό
 90ός ενενηκοστός, -ή, -ό
 100ός εκατοστός, -ή, -ό
 101ος εκατοστός πρώτος, -η, -ο
- 200ός διακοσιοστός, -ή, -ό
 201ος διακοσιοστός πρώτος, -η, -ο
- 1000ός χιλιοστός, -ή, -ό

ΠΡΟΣΞΕ !

- 1, 2, 3... 1000: → απόλυτα αριθμητικά
- 1ος, 2ος... : → τακτικά αριθμητικά

28. Γράψε το αριθμητικό επίθετο που χρειάζεται.

1. Έλυσα το .....^{πρώτο} (1) πρόβλημα, αλλά δεν κατάλαβα το ..... (2).
2. Στο ..... (15) Γυμνάσιο έχουν κατάληψη εδώ και τρεις εβδομάδες.
3. Ο Βαγγέλης είναι το ..... (5) παιδί της οικογένειας.
4. Ο γυμναστής μας βγήκε ..... (8) στους πανελλήνιους αγώνες στίβου.
5. Οι μαθητές της ..... (3) Λυκείου θα πάνε πενθήμερη εκδρομή στη Ρόδο.
6. Πέρυσι ήμασταν στην..... (6) Δημοτικού.
7. Ο γυμνασιάρχης του ..... (27) Γυμνασίου οργάνωσε τους ..... (1) μαθητικούς αγώνες στίβου.
8. Θα πάω για ..... (1) φορά εκδρομή με το σχολείο.
9. Προσέξτε καλά τη ..... (10) πρόταση. Έχει ένα λάθος.
10. Ο Νοέμβρης είναι ο ..... (11) μήνας του χρόνου.

Κοίτα τα βιβλία του σχολείου. Πώς γράφεται ο αριθμός της τάξης;

Πρώτη Γυμνασίου = ...

Δευτέρα Γυμνασίου = ...

Τρίτη Γυμνασίου = ...

Έτσι έγραφαν τους αριθμούς οι Αρχαίοι Έλληνες. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα, τώρα ζούμε στον **κα' αιώνα!**

Για να διαβάζεις τα γράμματα που δηλώνουν αριθμούς, πρέπει να ξέρεις απέξω το αλφάβητο.

α' 1ος
β' 2ος
γ' 3ος
δ' 4ος
ε' 5ος
στ' 6ος
ζ' 7ος
η' 8ος
θ' 9ος

Τα γράμματα **α-θ** δηλώνουν τις μονάδες **1 ως 9**.

Πρόσεξε όμως το **6ο**, που γράφεται **στ'**.

Το **ι'** δηλώνει το **10ο** και τα επόμενα γράμματα δηλώνουν τις επόμενες δεκάδες: **20ό-90ό**.

ι' 10ος
ια' 11ος
ιβ' 12ος
κ' 20ός
κα' 21ος
λβ' 32ος

Για τα επόμενα αριθμητικά συνδυάζουμε το γράμμα της δεκάδας με τα γράμματα για τις μονάδες, όπως κάνουμε όταν γράφουμε τους διψήφιους αριθμούς (10, 25, 72...).

29. Αρχαίοι - νέοι αριθμοί!

α. Ποιος θα βρει πιο γρήγορα...

- ✓ ...ποιος αριθμός είναι το κγ; το 23
1. ...ποιος αριθμός είναι το ιη; .....
  2. ...ποιος αριθμός είναι το λε; .....
  3. ...ποιος αριθμός είναι το μα; .....
  4. ...ποιος αριθμός είναι το ξδ; .....

32 10
23

Όταν βάζουμε έναν τόνο δίπλα στο γράμμα, τότε έχουμε το **τακτικό αριθμητικό**:

$\alpha = 1$, **αλλά** $\alpha' = \text{πρώτος}$.

β. Τώρα γράψε το τακτικό αριθμητικό.

- ✓ κγ' = εικοστός τρίτος
1. ιη' = ...
  2. λε' = ...
  3. μα' = ...
  4. ξδ' = ...

ξδ κγ ιη
μα λε

- Δεν κλίνονται μόνο τα τακτικά αριθμητικά! Κλίνονται και οι αριθμοί 1, 3, 4, και όταν είναι μόνοι τους και όταν βρίσκονται μέσα σε έναν άλλο αριθμό (π.χ. 13, 24...).

ένας	μία	ένα
ενός	μίας	ενός
ένα(ν)	μία	ένα

τρεις	τρία	
	τριών	
τρεις	τρία	

τέσσερις	τέσσερα		
	τεσσάρων		
τέσσερις	τέσσερα		

Πέρασαν τις εξετάσεις αγγλικών είκοσι τρεις μαθητές: δεκατέσσερα κορίτσια και εννιά αγόρια. Από το σχολείο μας δεκατέσσερις μαθητές και δεκατρείς μαθήτριες θα πάρουν μέρος στους αθλητικούς αγώνες.

Τα κύπελλα των τριών πρώτων ομάδων είναι χρυσά.

- Οι εκατοντάδες από το 200 και μετά κλίνονται και όταν είναι με άλλους αριθμούς: 200, 201, ... 500, ... 1000, ... 1600, ... Κλίνονται όπως τα επίθετα σε **-ος, -η, -ο**.

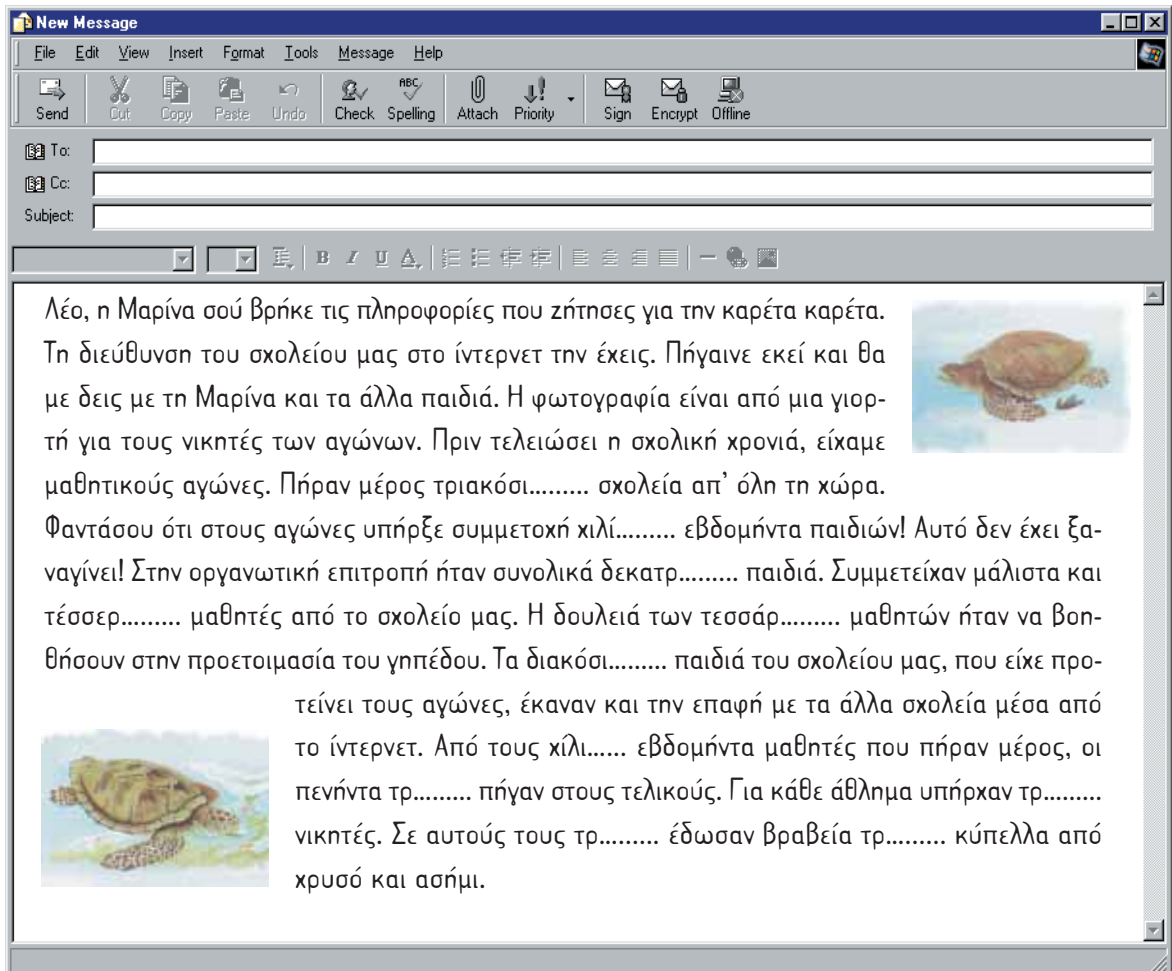
Πέρασαν τις εξετάσεις αγγλικών τετρακόσια πενήντα τρία παιδιά: διακόσιες τέσσερις μαθήτριες και διακόσιοι σαράντα εννέα μαθητές.

Τα εισιτήρια των χιλίων πεντακοσίων δεσμών που ήρθαν στο σχολείο για τους μαθητικούς αγώνες μάς έφεραν αρκετά χρήματα.

30. Μαθητικοί αγώνες

Κοίταξε πάλι πώς κλίνουμε τα απόλυτα αριθμητικά και συμπλήρωσε το e-mail.

The screenshot shows a 'New Message' window with a menu bar (File, Edit, View, Insert, Format, Tools, Message, Help) and a toolbar with icons for Send, Cut, Copy, Paste, Undo, Check, Spelling, Attach, Priority, Sign, Encrypt, and Offline. Below the toolbar are fields for To, Cc, and Subject. The main text area contains the following text:

Λέο, η Μαρίνα σου βρήκε τις πληροφορίες που ζήτησες για την καρέτα καρέτα. Τη διεύθυνση του σχολείου μας στο ίντερνετ την έχεις. Πήγαινε εκεί και θα με δεις με τη Μαρίνα και τα άλλα παιδιά. Η φωτογραφία είναι από μια γιορτή για τους νικητές των αγώνων. Πριν τελειώσει η σχολική χρονιά, είχαμε μαθητικούς αγώνες. Πήραν μέρος τριακόσι..... σχολεία απ' όλη τη χώρα. Φαντάσου ότι στους αγώνες υπήρξε συμμετοχή χιλί..... εβδομήντα παιδιών! Αυτό δεν έχει ξαναγίνει! Στην οργανωτική επιτροπή ήταν συνολικά δεκατρ..... παιδιά. Συμμετείχαν μάλιστα και τέσσερ..... μαθητές από το σχολείο μας. Η δουλειά των τεσσάρ..... μαθητών ήταν να βοηθήσουν στην προετοιμασία του γηπέδου. Τα διακόσι..... παιδιά του σχολείου μας, που είχε προτείνει τους αγώνες, έκαναν και την επαφή με τα άλλα σχολεία μέσα από το ίντερνετ. Από τους χιλί..... εβδομήντα μαθητές που πήραν μέρος, οι πενήντα τρ..... πήγαν στους τελικούς. Για κάθε άθλημα υπήρχαν τρ..... νικητές. Σε αυτούς τους τρ..... έδωσαν βραβεία τρ..... κύπελλα από χρυσό και ασήμι.

31. Από το ημερολόγιο της Μαρίνας...

Εγώ δεν είμαι πολύ καλή στα σπορ και τα βαριέμαι κιόλας, αλλά στο σχολείο μας έχουμε πολλά ατέρια στον αθλητισμό. Κορίτσια και αγόρια. Στους μαθητικούς πανελληνίους αγώνες τέσσερις από τους νικητές στους αγώνες δρόμου ήταν μαθητές του σχολείου μας. Τρεις μαθήτριες και ένας μαθητής. Από τα κορίτσια η Μελίνα τρέχει πολύ γρήγορα. Ήρθε όμως τρίτη, γιατί η Κάτια τρέχει ακόμα πιο γρήγορα. Αυτή πήρε τη δεύτερη θέση. Πιο γρήγορα απ' όλες, πάντως, τρέχει η Άντζελα. Αυτή ήρθε πρώτη στα 100 μέτρα και με διαφορά. Όλοι στο σχολείο τη φωνάζουν Μάριον!

**Συνέχισε τα λόγια της Μαρίνας.
Πόσο γρήγορα τρέχουν τα αγόρια;**

✓ (Γρηγόρης 1ος, Γιώργος 2ος, Γιάννης 3ος)

Από τα αγόρια ο Γιάννης τρέχει .....

.....

.....

.....

..... Τον φωνάζουμε Λούη!

➤ Ο Γρηγόρης είναι γρήγορος στο τρέξιμο. → Ο Γρηγόρης τρέχει
 ➤ Η Άντζελα είναι γρήγορη στο τρέξιμο. → Η Άντζελα τρέχει
 ➤ Τα παιδιά είναι γρήγορα στο τρέξιμο. → Τα παιδιά τρέχουν

} γρήγορα.

➤ Πώς είναι στο τρέξιμο ο Γρηγόρης, η Άντζελα, τα παιδιά;   γρήγορος, -η, -ο   (επίθετο)
 ➤ Πώς τρέχουν;   γρήγορα   (επίρρημα)

➤ Είμαστε καλοί κολυμβητές.   (επίθετο) (ουσιαστικό)

➤ Κολυμπάμε καλά.   (ρήμα) (επίρρημα)

32. Φτιάξε ένα επίρρημα από το επίθετο σε παρένθεση.

1. Η Μαρίνα χορεύει ..... (ωραίος, -α, -ο).
2. Ο Μάκης τρέχει ..... (γρήγορος, -η, -ο).
3. Η Μαρία πηδάει ..... (ψηλός, -ή, -ό).
4. Ο Μάρκος παίζει ..... (έξυπνος, -η, -ο).
5. Ο Μιχάλης προπονείται ..... (σκληρός, -ή, -ό).
6. Η Μίνα οδηγεί ..... (προσεκτικός, -ή, -ό).
7. Η Μένη προσπαθεί ..... (ακούραστος, -η, -ο).
8. Ο Μάνος παίζει τένις πολύ ..... (καλός, -ή, -ό).

33. Αντιστοίχισε.

1. χωρίς να βιαστώ	γρήγορα	5. χωρίς διακοπή	προσεκτικά
2. με προσοχή	δυνατά	6. με μεγάλη ταχύτητα	βιαστικά
3. την ίδια στιγμή	σωστά	7. χωρίς λάθος	αμέσως / άμεσα
4. με δύναμη	αργά	8. χωρίς να περιμένω	αδιάκοπα

Βαθμοί του επιθέτου / επιρρήματος

34. Σύγκρινε τις αθλήτριες.

Ξαναδιάβασε το κείμενο στην άσκηση 31 και συμπλήρωσε τα κενά στις προτάσεις που ακολουθούν.

- Η Μελίνα είναι γρήγορη. Η .....
είναι πιο γρήγορη από τη Μελίνα. Όμως η πιο
γρήγορη από όλες είναι η .....
- Η Μελίνα τρέχει γρήγορα. Η Κάτια τρέχει .....
..... από τη Μελίνα. Όμως .....
..... από όλες τρέχει η .....

ΚΑΝΟΥΜΕ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ!

Ο Γιάννης είναι γρήγορος.

Ο Γιώργος είναι πιο γρήγορος από το Γιάννη.

Ο Γρηγόρης είναι ο πιο γρήγορος από όλους.

Ο Γιάννης τρέχει γρήγορα.

Ο Γιώργος τρέχει πιο γρήγορα από το Γιάννη.

Ο Γρηγόρης τρέχει πιο γρήγορα από όλους.

επίθετο

πιο + επίθετο (από κάποιον)

ο πιο + επίθετο (από όλους)

επίρρημα

πιο + επίρρημα (από κάποιον)

πιο + επίρρημα (από όλους)

35. Συγκρίνουμε πλανήτες και βουνά.

α. Τι νομίζεις; Ποιος πλανήτης είναι ο πιο κρύος και ποιος είναι ο πιο ζεστός; Γιατί;

.....

.....

.....

.....

β. Τα βουνά έχουν διαφορετικό ύψος...

1. Σε ποια ήπειρο βρίσκονται τα πιο ψηλά βουνά του κόσμου;
.....
2. Ποιο είναι το πιο ψηλό βουνό της Αφρικής;
.....
3. Σε ποια ήπειρο είναι το τρίτο μεγαλύτερο βουνό του κόσμου;
.....

Μπορούμε να το πούμε κι αλλιώς!

- Ο Γρηγόρης είναι ψηλός.
- Ο Γιώργος είναι ψηλότερος (πιο ψηλός) από το Γρηγόρη.
- Ο Γιάννης όμως είναι ο ψηλότερος (ο πιο ψηλός).

ψηλ

}

-ός, -ή, -ό

-ότερος, -ότερη, -ότερο

ο/η/το ψηλ

-ότερος, -ότερη, -ότερο

Στη γραμματική οι διαφορετικοί τύποι ενός επιθέτου λέγονται **ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ**. Κάθε επίθετο έχει **τρεις βαθμούς**.

θετικός βαθμός	συγκριτικός βαθμός	(σχετικός) υπερθετικός βαθμός
ψηλός	πιο ψηλός / ψηλότερος	ο πιο ψηλός / ο ψηλότερος
φτηνός	πιο φτηνός /	ο ..... / ο φτηνότερος
.....	..... / εξυπνότερος	ο πιο έξυπνος / .....
δύσκολος	..... /	..... / .....

36. Κάνε συγκρίσεις!

α. Ποιος είναι νεότερος / μεγαλύτερος / ψηλότερος;

Τάκης

Πάνος

✓ Τάκης ..... είναι νεότερος από τον ..... Πάνο .

1. ..... είναι μεγαλύτερος από τον ..... .

2. ..... είναι ψηλότερος από τον ..... .

β. Ποια λιχουδιά βρίσκεις πιο νόστιμη: το παγωτό, το κέικ, τη σοκολάτα ή τη μαρμελάδα;

γ. Ποιο αυτοκίνητο είναι ακριβότερο / φτηνότερο;

δ. Ποιο ζώο ζει περισσότερα χρόνια;

γιγάντια χελώνα
150 χρόνια

άλμπατρος
80 χρόνια

ασιατικός ελέφαντας
70 χρόνια

βόας
40 χρόνια

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Μερικά επίθετα σχηματίζουν τα παραθετικά τους **ανώμαλα**.

θετικός βαθμός

συγκριτικός βαθμός

υπερθετικός βαθμός

πολύς

περισσότερος

ο περισσότερος

κακός

χειρότερος

ο χειρότερος

καλός

καλύτερος

ο καλύτερος

μεγάλος

μεγαλύτερος

ο μεγαλύτερος

απλός

απλούστερος

ο απλούστερος

γλυκός

γλυκύτερος

ο γλυκύτερος

37. Το καλύτερο... σινεμά

Τα παραθετικά κλίνονται! Συμπλήρωσε με το σωστό παραθετικό του ΚΑΛΟΣ, -Η, -Ο.

Βασίλης: Δεν έχω δει ..... καλύτερη ..... ταινία από το Jurassic Park. Τη βρίσκω .....
ακόμα και από το Δεινόσαυρο.

Μαρίνα: Για μένα ..... σκηνοθέτης του κόσμου είναι ο Στίβεν Σπίλμπεργκ.
Έχει κάνει ..... ταινίες. Διαλέγει .....
ηθοποιούς και βρίσκει ..... ιστορίες.

38. Συγκριτικός και υπερθετικός βαθμός

Διάλεξε το σωστό.

1. Καμιά φορά πηγαίνω μόνη μου στο σινεμά, αλλά περισσότερες / τις περισσότερες φορές πηγαίνω με φίλους.
2. Περισσότερες / Οι περισσότερες ταινίες που βλέπουμε είναι αμερικανικές.
3. Στο σινεμά οι πρωταγωνιστές κερδίζουν περισσότερα / τα περισσότερα λεφτά από τους σκηνοθέτες.
4. Ο αδερφός μου λατρεύει τον κινηματογράφο, αλλά βαριέται να πηγαίνει στο σινεμά: Βλέπει περισσότερες / τις περισσότερες ταινίες σε βίντεο.
5. Εγώ βλέπω πολλά έργα στην τηλεόραση, αλλά ο αδερφός μου βλέπει ακόμα περισσότερα / τα περισσότερα.

Η ΠΙΟ ΓΛΥΚΙΑ ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ!

σύγκριση ισότητας

39. Πες ότι είναι ίδια.

✓ δυο διασκεδαστικές εκπομπές

➔ Η μία εκπομπή είναι το ίδιο διασκεδαστική με την άλλη - τόσο διασκεδαστική όσο (και) η άλλη.

1. δυο συναρπαστικά έργα

➔ .....

2. δυο βαρετές ασκήσεις

➔ .....

3. δυο δύσκολοι κανόνες

➔ .....

4. δυο απαίσια τραγούδια

➔ .....

5. δυο πετυχημένες κατασκευές

➔ .....

40. Ποια είναι η ομορφότερη;

Οι τρεις κοπέλες θέλουν να πάρουν μέρος σ' ένα διαγωνισμό ομορφιάς. Εσύ τι λες; Ποια θα νικήσει; Δικαιολόγησε την άποψή σου.

Τάνια

Καίτη

Μυρτώ

- Αν βρίσκεις ότι είναι δύσκολο να βγάλεις νικήτρια, μπορείς να πεις:

το ίδιο
εξίσου

ψηλή με την ... (αιτιατική)

Η ..... είναι το ίδιο ψηλή με την .....

Η ..... και η ..... είναι το ίδιο λεπτές με την .....

- Μπορείς επίσης να πεις: τόσο ψηλή όσο (και) η ... (ονομαστική)

Η ..... είναι τόσο ψηλή όσο η .....

Η ..... και η ..... είναι τόσο λεπτές όσο και η .....

41. Είμαι όμορφη;

Η Μαρίνα έχει μια θεία στην Αμερική. Είναι λίγο παλαβή, αλλά η Μαρίνα την αγαπάει πολύ, γιατί μιλάει ωραία και λέει ωραίες ιστορίες. Κάθε Χριστούγεννα η θεία στέλνει ένα γράμμα στις ανιψιές της με συμβουλές και ιδέες.

α. Διάβασε προσεκτικά το τελευταίο γράμμα της θείας από την Αμερική.

Αγαπητές μου ανιψιές!
Καλή χρονιά σε όλες σας. Σας εύχομαι μια χρονιά γεμάτη δουλειά και χαρά. Μια χρονιά που θα σας κάνει ένα χρόνο μεγαλύτερες αλλά πολύ πιο σοφές, πιο καλές και πιο όμορφες. Πιο όμορφες; Πώς θα γίνουμε όμορφες όταν δεν είμαστε; Κάνετε λάθος. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να γίνετε όμορφες: Πιο καθαρό δέρμα, πιο καλοχτενισμένα, λαμπερά μαλλιά, πιο ίσια πλάτη, πιο περιποιημένα χέρια... Αλλά αυτά τα ξέρετε καλύτερα από μένα...
Τώρα όμως δε θέλω να σας μιλήσω για αυτά! Θα 'θελα να σκεφτείτε την πολύ καλή σας φίλη, τη Σοφία. Αυτή δεν είναι καθόλου όμορφη. Κι όμως, όταν τη βλέπετε, ποτέ δε σκέφτεστε: Τι άσχημο δέρμα που έχει! Τι κοντρή που είναι! Αισθανόσαστε μόνο χαρά, γιατί την αγαπάτε.
Σκεφτείτε και εκείνη τη θανμάσια καθηγήτρια, την κυρία Πάρια! Α, θυμηθείτε κι εκείνη τη γριά κυρία που τη λέγατε για-για για τον κόσμο! Ξέρω ότι στα νιάτα της ήταν όμορφη και πιο γλυκιά αλλά στα γεράματα το πρόσωπό της είχε τόσο πρημία και τόσο καλοσωμικό κόσμο είναι τελικά χάρισμα πιο ωραίο από την ομορφιά. Ένα πρόσωπο που είναι μόνο όμορφο πολύ γρήγορα σταματάει να μας φαίνεται ωραίο.
Αφήστε λοιπόν τη μύτη και τα μαλλιά σας! Κοιτάξτε τα μάτια σας να είναι λαμπερά από γνώση και να χαμογελάτε ακόμη και στα δύσκολα. Είστε τόσο νέες. Ο κόσμος όλος είναι δικός σας.

Σας φιλώ.
Η θεία σας

β. Αναγνωρίζεις τώρα αυτά τα πρόσωπα; Γράψε ό,τι ξέρεις για το καθένα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

γ. Πώς βλέπει η θεία την ομορφιά; Συμφωνείς; Γράψε κι εσύ για κάποιον που δεν είναι «κούκλος» (ή «κούκλα»), αλλά έχει μια άλλη ομορφιά.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Είναι **γέρος** αλλά **γερός!**

ΠΡΟΣΕΞ! Δύο διαφορετικές λέξεις:

ένας γέρος   ένας γερός άντρας

ουσιαστικό

επίθετο

γέρος, γριά = ηλικιωμένος, μεγάλης ηλικίας
γερός, -ή, -ό = δυνατός, με καλή υγεία

ουσιαστικό

επίθετο

Όταν κλίνουμε τα **ΕΠΙΘΕΤΑ**, ο τόνος δεν αλλάζει θέση:

- ο όμορφος, του όμορφου, τους όμορφους κτλ.

Υπάρχουν όμως επίθετα που χρησιμοποιούνται μόνα τους, ως ουσιαστικά, χωρίς να συνοδεύονται από κάποιο άλλο ουσιαστικό:

- οι πλούσιοι   οι πλούσιοι άνθρωποι
ουσιαστικό   επίθετο

Τα **ΕΠΙΘΕΤΑ** που χρησιμοποιούνται μόνα τους αλλάζουν τον τόνο:

- Ο γιατρός είδε τους άρρωστους εργατές και τους έδωσε φάρμακο.
- Η νοσοκόμα φροντίζει τους αρρώστους.

επίθετο

ουσιαστικό

42. Επίθετα με δύο... ρόλους

Σχημάτισε φράσεις όπως στο παράδειγμα, προσέχοντας τον τονισμό.

- ✓ φάρμακα – άρρωστος – άρρωστο παιδί
- ➔ Τα φάρμακα του αρρώστου - τα φάρμακα του άρρωστου παιδιού

1. δικαιώματα – εργαζόμενοι – εργαζόμενες γυναίκες

➔ .....

2. αυτοκίνητα – επίσημοι – επίσημοι πελάτες

➔ .....

3. σπίτι – πλούσιος – πλούσια οικογένεια

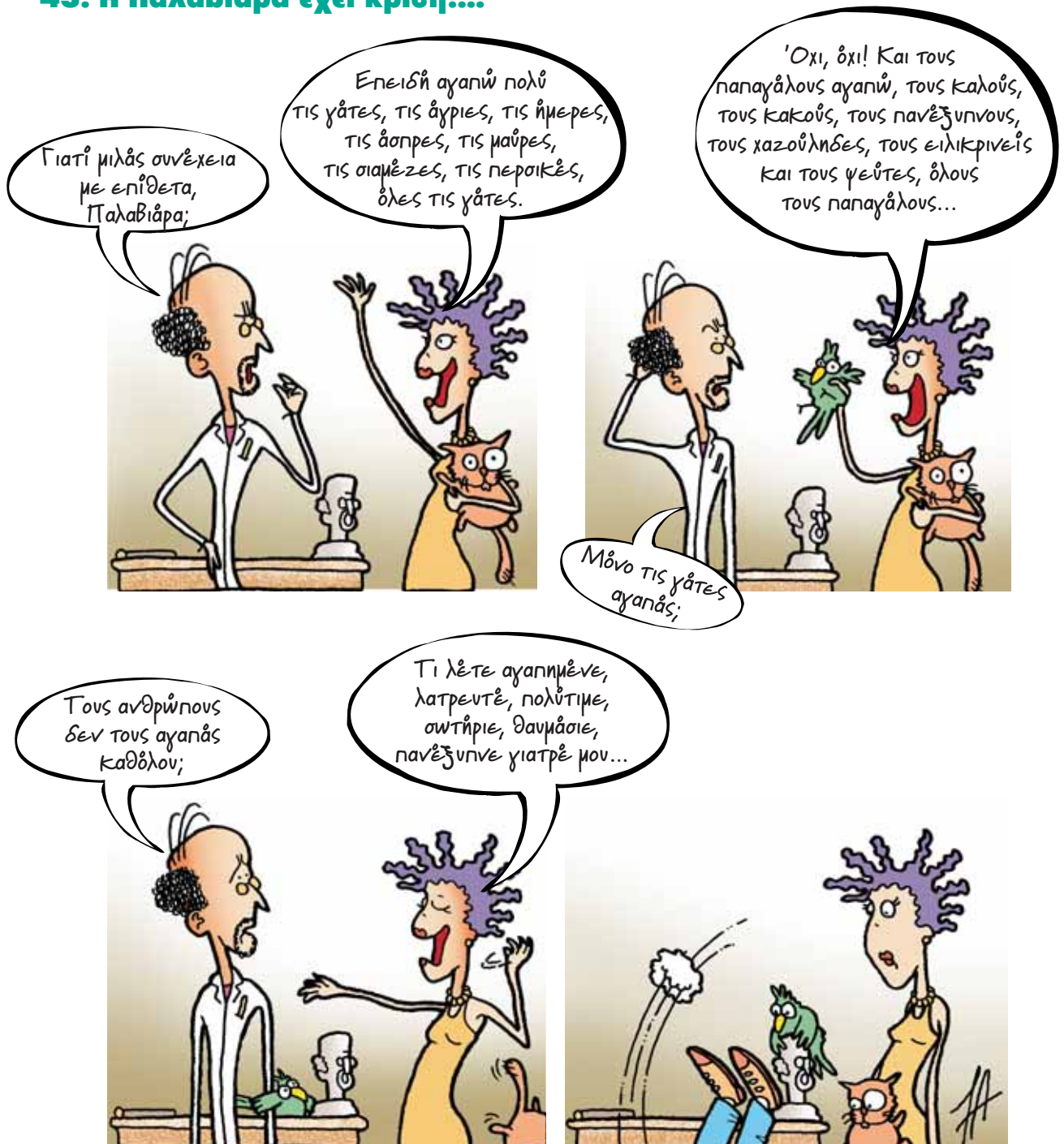
➔ .....

4. επιδέσεις – βάρβαροι – βάρβαροι λαοί

➔ .....

43. Η Παλαβιάρα έχει κρίση!...

α. Πώς φωνάζει η Παλαβιάρα τον ψυχίατρο;

αγαπημένε, ... , ... , ... , ... , ... γιατρέ μου!

β. Αν η Παλαβιάρα ήταν με τη δασκάλα της, τι θα της έλεγε;

αγαπημένη, ... , ... , ... , ... , ... μου δασκάλα!

B ΕΠΙΘΕΤΑ ΣΕ -ης, -α, -ικο

1. Ζώα και... ζωάκια

Διάβασε το κείμενο και μετά συμπλήρωσε τις φράσεις.

Στα ζώα, τα περισσότερα μικρά είναι παιχνιδιάρικα. Αλλά ορισμένα το παρακάνουν, όπως οι μικροί μπαμπούινοι, που κάνουν τσουλήθρα στην κοιλιά των μαμμάδων τους και βομβαρδίζουν με πέτρες τις μαμάδες τους... Άλλα είναι πολύ χαδιάρικα και λίγο φοβητσιάρικα, όπως το πουλάρι, που περπατάει κολλημένο στη μαμά του για έναν ολόκληρο μήνα.

Άλλα πάλι είναι γκρινιάρικα, όπως τα πουλάκια, που τσιρίζουν όλη την ώρα για να τα ταϊζουν. Ο μικρός μελισσοφάγος

είναι ιδιαίτερα γκρινιάρης και θέλει φαΐ σχεδόν συνέχεια! Οι γονείς του δε φτάνουν και παίρνουν βοηδό για να προλάβουν... Στον κόσμο των ζώων υπάρχουν και οι ζηλιάρηδες. Αυτοί συνήθως είναι οι αρσενικοί.

Υπάρχουν και οι τεμπέληδες και λίγο ζαβολιάρηδες. Να, ο κούκος είναι ένας μεγάλος τεμπέλης που βαριέται να φροντίσει τα αυγά του και τα βάζει σε ξένη φωλιά για να τα κλωσήσουν άλλοι γονείς. Είναι και λίγο ζαβολιάρης γιατί, όταν βγει από το αυγό ο μικρός κούκος, καμιά φορά πετάει τα άλλα αυγά από τη φωλιά...

Το μόνο που δεν υπάρχει στον κόσμο των ζώων είναι οι τσιγκούνηδες... αλλά ούτε και οι απλοχέρηδες, γιατί λεφτά έχει μόνο ο άνθρωπος!

1. Τα περισσότερα μικρά ζωάκια είναι .....
2. Το πουλάρι είναι πολύ ..... και .....
3. Ο μικρός μελισσοφάγος είναι .....
4. Ο κούκος είναι ..... και .....
5. Κάποιοι άνθρωποι είναι ..... , κάποιοι άλλοι .....

Ο βραδύποδας είναι το πιο τεμπέλικο ζώο στον κόσμο. Περνάει το 80% του χρόνου του κοιμισμένος, κρεμασμένος με τα τέσσερα πόδια του από κάποιο κλαδί. Κοιμάται 19 ώρες την ημέρα!

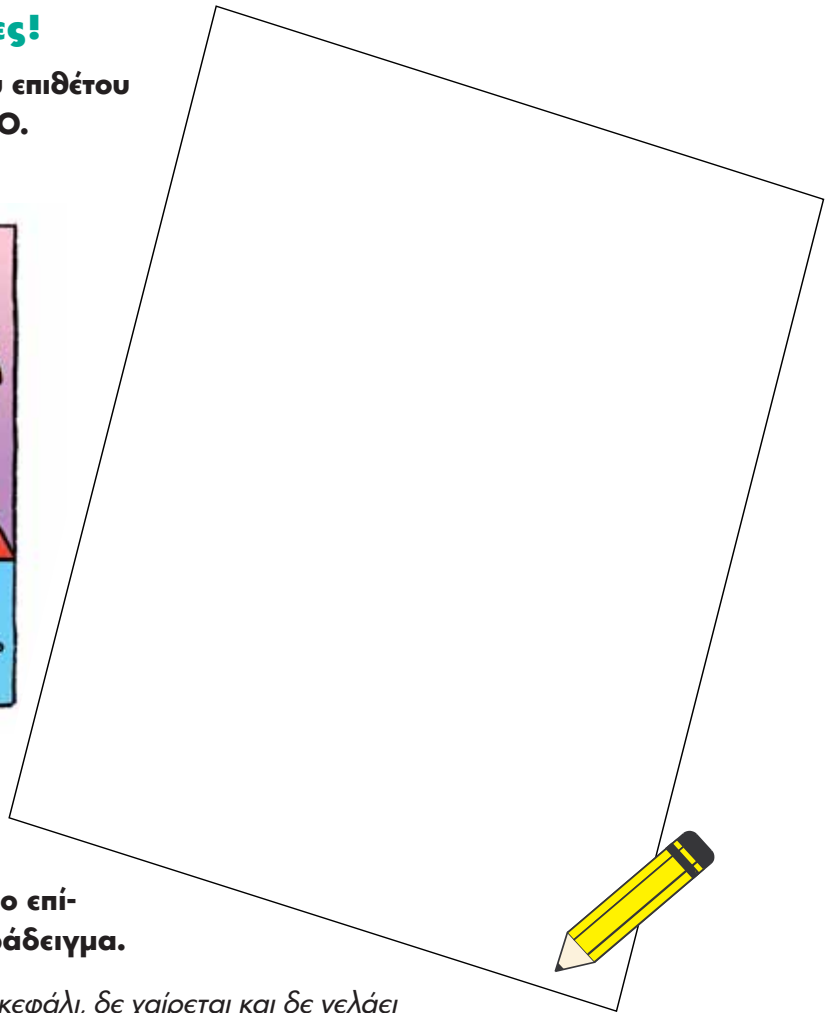
ΕΥΚΟΣ	άνθρωπος	-ης	γυναίκα	-α	μωρό	-ικο
Ονομαστική	ο	τεμπέλης	η	τεμπέλα	το	τεμπέλικο
Γενική	του	τεμπέλη	της	τεμπέλας	του	τεμπέλικου
Αιτιατική	τον	τεμπέλη	την	τεμπέλα	το	τεμπέλικο
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ						
Ονομαστική	οι	τεμπέληδες	οι	τεμπέλες	τα	τεμπέλικα
Γενική	των	τεμπέληδων		-	των	τεμπέλικων
Αιτιατική	τους	τεμπέληδες	τις	τεμπέλες	τα	τεμπέλικα

2. Βρες τα 12 επίθετα.

Στο κείμενο με τα ζώα υπογράμμισε τα επίθετα που είναι όπως το ΤΕΜΠΕΛΗΣ, -Α, -ΙΚΟ.

3. Αχ, αυτοί οι τεμπέληδες!

Συμπλήρωσε με το σωστό τύπο του επιθέτου ΤΕΜΠΕΛΗΣ, ΤΕΜΠΕΛΑ, ΤΕΜΠΕΛΙΚΟ.

4. Βρες κι άλλα επίθετα!

α. Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το επίθετο που ταιριάζει, όπως στο παράδειγμα.

✓ Συνέχεια έχει κατεβασμένο το κεφάλι, δε χαίρεται και δε γελάει με τίποτα. Είναι .....κατσούφης..... .

1. Η αδερφή μου όλο καλοπιάνει τους γονείς μας και τους υπόσχεται να κάνει ό,τι της λένε.

Έτσι παίρνει παραπάνω χαρτζιλίκι. Είναι .....

2. Ποτέ δε μας έχει κάνει ούτε ένα μικρό δωράκι. Είναι .....

3. Από τη Μαρία μαθαίνω τα πάντα για τους γείτονες. Δεν της ξεφεύγει τίποτα.

Είναι .....

4. Μια φίλη μου μισεί το νερό. Λούζεται κάθε δέκα μέρες! Είναι .....

5. Η αδερφή μου κάνει πάντα το δικό της και δεν αλλάζει με τίποτα γνώμη.

Είναι .....

6. Από τον Πέτρο όλα να τα περιμένεις! Ξαφνικά μπορεί να κάνει τα πιο τρελά πράγματα.

Είναι .....

7. Όταν παίζουμε χαρτιά με τον μπαμπά, πάντα έχω ένα χαρτί κρυμμένο στο μανίκι!

Είμαι .....

β. Πώς λέμε...

1. ...αυτόν / αυτήν που ξεχνάει τα πάντα; ..... / .....
2. ...αυτόν / αυτήν που δέλει όλο χάδια; ..... / .....
3. ...αυτόν / αυτήν που φοβάται τα πάντα; ..... / .....
4. ...αυτόν / αυτήν που όλο αρρωσταίνει; ..... / .....

γ. Τι κάνει κάποιος / κάποια που είναι:

1. γκρινιάρης / γκρινιάρα; .....
2. παραπονιάρης / παραπονιάρα; .....
3. ζαβολιάρης / ζαβολιάρα; .....
4. ζηλιάρης / ζηλιάρα; .....

5. Κάνε συγκρίσεις.

α. Ποιος πιστεύεις ότι είναι πιο παραπονιάρης;

1. Η Έφη κάθε φορά ρωτάει τι κάναμε το Σαββατοκύριακο και παραπονιέται γιατί δεν την πήραμε μαζί μας.
2. Ο Σωτήρης, ο μικρός μου αδερφός, λέει ότι οι γονείς μου όλο αγοράζουν πράγματα για μένα και δεν παίρνουν παιχνίδια γι' αυτόν.
3. Ο Μιλτιάδης συνεχώς λέει ότι δεν τον χωνεύει κανένας καθηγητής, γι' αυτό του βάζουν όλοι χαμηλούς βαθμούς.

β. Και ποιος είναι ο πιο ζηλιάρης;

1. Η Ελισάβετ αγόρασε μια ωραία μπλούζα. Η Έφη πήγε και αγόρασε ακριβώς την ίδια!
2. Κάθε φορά που θέλω να μιλήσω με τους γονείς μου, εμφανίζεται ο αδερφός μου, ο Σωτήρης, και μας διακόπτει.
3. Ο Περικλής είναι καλός στο μπάσκετ, καλός μαθητής και κυρίως πολύ καλό παιδί. Όμως ο Μιλτιάδης δεν τον χωνεύει.

ΠΡΟΣΕΞΕ!

Τα **ΕΠΙΘΕΤΑ** σε **-ης, -α, -ικο** σχηματίζουν παραθετικά μόνο με το **πιο**:

- Ο Γιάννης είναι ο πιο τεμπέλης μαθητής της τάξης μας.
Ή μάλλον... όχι! Η Σούλα είναι πιο τεμπέλα ακόμα και από το Γιάννη.
Άρα, το πιο τεμπέλικο παιδί στην τάξη μας είναι .....

Τα **ΕΠΙΘΕΤΑ** σε **-ης, -α, -ικο** χρησιμοποιούνται πολλές φορές μόνο τους ως ουσιαστικά:

- Δεν αντέχω τους τεμπέληδες.
- Σήμερα ένας φουκαριάρης μου ζήτησε 1 ευρώ.
- Κάποιοι εικοσάρηδες τρέχουν από καφετέρια σε καφετέρια και παίζουν τάβλι με τις ώρες.
- Οι κουτσομπόλες είναι πάντα αντιπαθητικές.

1. Η φιλόλογος σε κρίση!

Η φιλόλογός μας είναι καλή και τη συμπαθούμε. Καμιά φορά όμως, συνήθως τη Δευτέρα το πρωί, την πιάνει κρίση. Και αρχίζει μια γκρίνια σαν ποτάμι...

«Παιδιά, δεν υπάρχει ούτε μία πλήρης πρόταση στις εκδόσεις σας, το λεξιλόγιο είναι τελείως ανακριβές. Και όχι μόνο αυτό: ούτε ένα επαρκές γραπτό στο τεστ Ιστορίας, όλες οι απαντήσεις ελλιπείς και οι περισσότερες εκτός θέματος. Γιατί παιδιά; Τι θα κάνω με σας; Δεν καταλαβαίνετε ότι έτσι δεν πρόκειται να βγάλετε το Λύκειο, ούτε καν να τελειώσετε το Γυμνάσιο με αξιοπρεπείς βαθμούς; Δε σκεφτόσαστε λίγο τους δυστυχείς γονείς σας, που καταξοδεύονται σε πανάκριβα φροντιστήρια και ιδιαίτερα; Τα μαθήματα, παιδιά, θέλουν συνεχείς προσπάθειες σε καθημερινή βάση, δεν το καταλαβαίνετε αυτό; Δε λέω, είστε δαυμάσια παιδιά, ευγενή, πάντα ειλικρινή, προσφιλή στους καθηγητές σας. Αλλά χρειάζεται και η μελέτη, η προσπάθεια, η συγκέντρωση...». Και ξαναρχίζει, αλλά εμείς έχουμε ήδη γυρίσει το διακόπτη και ασχολούμαστε με τα δικά μας...

Και ξαναρχίζει, αλλά εμείς έχουμε ήδη γυρίσει το διακόπτη και ασχολούμαστε με τα δικά μας...

Πώς τα λέει η καθηγήτρια; Βρες τις λέξεις στο κείμενο.

1. Δεν υπάρχει ούτε μία *ολοκληρωμένη* πρόταση. ....
2. Όλες οι απαντήσεις είναι *λειψές*. ....
3. Δε σκεφτόσαστε λίγο τους *καημένους* τους γονείς σας; .....
4. Τα μαθήματα θέλουν *μόνιμες* προσπάθειες. ....
5. Δε λέω, είστε *ευγενικά* και *αγαπητά* παιδιά. ....

ΣΥΝΕΧΗΣ - ΣΥΝΕΧΗΣ - ΣΥΝΕΧΕΣ

Δες πώς κλίνουμε το επίθετο ΣΥΝΕΧΗΣ:

	επίθετος	άνθρωπος -ής	γυναίκα -ής	παιδί -ές		
Ονομαστική	ο	συνεχής	η	συνεχής	το	συνεχές
Γενική	του	συνεχούς	της	συνεχούς	του	συνεχούς
Αιτιατική	τον	συνεχή	τη	συνεχή	το	συνεχές
Ονομαστική	οι	συνεχείς	οι	συνεχείς	τα	συνεχή
Γενική	των	συνεχών	των	συνεχών	των	συνεχών
Αιτιατική	τους	συνεχείς	τις	συνεχείς	τα	συνεχή

Τα **επίθετα** που κλίνονται όπως το *συνεχής*, *-ής*, *-ές* έχουν τους ίδιους τύπους στο αρσενικό και το θηλυκό γένος.

2. Κλίνε το επίθετο **ΑΓΕΝΗΣ, ΑΓΕΝΗΣ, ΑΓΕΝΕΣ.**

Ονομαστική	ο ..... καθηγητής	η ..... καθηγήτρια
Γενική	του ..... καθηγητή	της ..... καθηγήτριας
Αιτιατική	τον	την ....
Ονομαστική	οι ..... καθηγητές	οι ..... καθηγήτριες
Γενική	των ..... καθηγητών	των ..... καθηγητριών
Αιτιατική	τους	τις ....
Ονομαστική	το ..... παιδί	τα ..... παιδιά
Γενική	του ..... παιδιού	των ..... παιδιών
Αιτιατική	το	τα ....

ΠΡΟΣΕΞΕ!

Τα επίθετα **ΑΚΡΙΒΗΣ** και **ΑΚΡΙΒΟΣ** δεν έχουν την ίδια σημασία:

ακριβής / ανακριβής = σωστός, με ακρίβεια / λανθασμένος

ακριβός / φτηνός = κοστίζει πολλά / λίγα λεφτά

3. Ακριβός ή ακριβής;

1. Η απάντησή της στην ερώτηση δεν ήταν .....
2. Είδα στο βιβλιοπωλείο ένα ενδιαφέρον βιβλίο για τα ζώα, αλλά δυστυχώς κάποιες πληροφορίες που δίνει είναι .....
3. Τα έπιπλα στο σπίτι της θείας μου είναι τόσο ....., που δε μας αφήνει να τα αγγίξουμε.
4. Αν το λεξιλόγιό σου είναι ....., τότε οι άλλοι δεν καταλαβαίνουν τι ακριβώς θέλεις να πεις.
5. Αν το εισιτήριο είναι πολύ ....., δε θα μπορέσω να έρθω στη συναυλία.
6. Όλοι οι μαθητές έκαναν πολλά λάθη στο διαγώνισμα, γιατί οι οδηγίες που τους έδωσαν ήταν .....

4. Τι τύπος είναι;

Στην τάξη της Μαρίνας είναι δύο αδέρφια, ο Άρης και η Αθηνά. Όμως δε μοιάζουν στο χαρακτήρα. Πώς φαντάζεσαι ότι είναι ο καθένας; Πρόσεξε το σκίτσο και χρησιμοποίησε επίθετα από το πλαίσιο.

- εσωστρεφής / εξωστρεφής
- επιμελής / τεμπέλης
- τελειομανής / τσαπατσούλης
- υγιής / αρρωστιάρης
- και τα δύο παιδιά: ειλικρινής, συμπαθής

Ο Άρης και η Αθηνά είναι αδέρφια. Κι όμως, είναι τελείως διαφορετικοί μεταξύ τους. Ο Άρης είναι ..... . Η Αθηνά είναι ..... . Και τα δύο παιδιά, πάντως, είναι ..... και .....

5. Ποια προτιμάτε;

Η φιλόλογος έβαλε έκθεση με θέμα «Οι φίλοι μου». Διάβασε τις εκθέσεις του Πέτρου και της Μαρίνας. Ποια πιστεύεις ότι είναι πιο ακριβής και πλήρης; Γιατί;

Η καλύτερή μου φίλη είναι η Μαρία. Είναι ψηλή και λεπτή. Είναι σκουρομάλλα και καστανή. Εγώ τη βρίσκω αρκετά όμορφη. Έχει καλή καρδιά και πάντα δίνει στους άρηλους. Δεν είναι καθόλου πονηρή. Καμιά φορά μάλιστα δεν καταλαβαίνει ότι την κοροϊδεύουν. Έχω κι άρηλους φίλους, αλλά οι περισσότερες σκέφτονται μόνο τον εαυτό τους, όλο μιλάνε για τους άρηλους και πολλές φορές λένε ψέματα.

Μαρίνα

Έχω πολλούς φίλους. Ο πιο καλός μου φίλος είναι ο Βασίλης. Είναι λίγο χοντρός. Έχει κόκκινα μαλλιά. Είναι αρκετά καλός. Όλοι θέλουν να τον κάνουν παρέα. Μόνο η αδελφή του λέει ότι ζηλεύει και δεν κάνει τίποτα.

Πέτρος

Συμπλήρωσε εσύ τον πίνακα !

θετικός βαθμός

-ής, -ής, -ές
σαφής, -ής, -ές

συγκριτικός βαθμός

-έστερος, -η, -ο
σαφέστερος, -η, -ο

υπερθετικός βαθμός

ο, η, το, -έστερος, -η, -ο
ο, η, το σαφέστερος, -η, -ο

- Η απάντηση της Μαρίας είναι σαφέστερη από αυτήν του Πέτρου.
- Αλλά η σαφέστερη απάντηση από όλες είναι αυτή του Κώστα.

ένα ασφαλές σπίτι

ένα ασφαλέστερο σπίτι

το ασφαλέστερο σπίτι

μια πλήρης απάντηση

.....

.....

μια ακριβής λέξη

.....

.....

ένας ευφυής μαθητής

.....

.....

μια αγενής πωλήτρια

.....

.....

Ο **υπερθετικός βαθμός** σχηματίζεται και με τις καταλήξεις **-έστατος, -έστατη, -έστατο.**

πάρα πολύ σαφής ➔ σαφέστατος, -η, -ο

υπερθετικός βαθμός

- Η απάντηση του Κώστα είναι σαφέστατη και δε χρειάζεται καμιά αλλαγή.

μια ευφυής σκέψη

μια ευφύεστατη σκέψη

ένας υγιής άνθρωπος

.....

ένα ελλιπές κείμενο

.....

6. Τώρα έγινε πληρέστερη!

Κάτω από την έκδοση του Πέτρου η φιλόλογος έγραψε:

«Ελλιπής, ανακριβής και ασαφής. Γράψε πάλι την έκδοση στο σπίτι και βάλε περισσότερες λεπτομέρειες. Μη γράψεις μόνο τα καλά των φίλων σου».

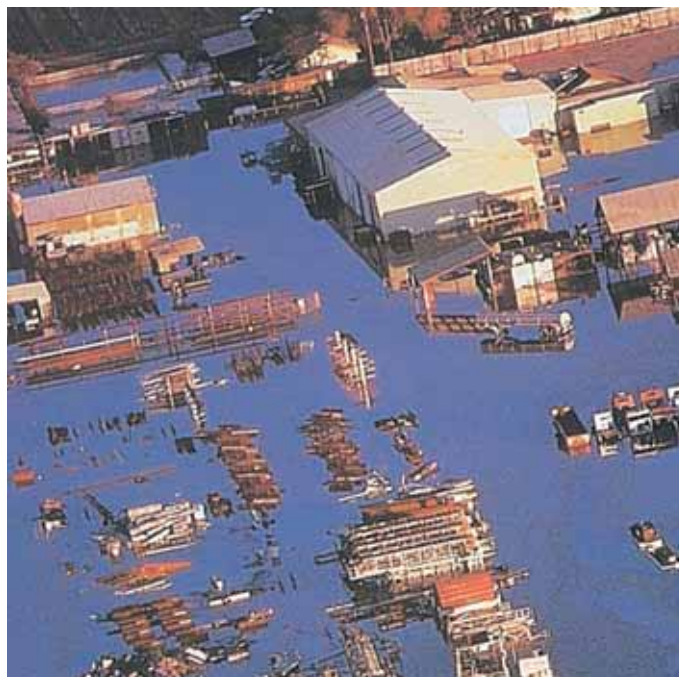
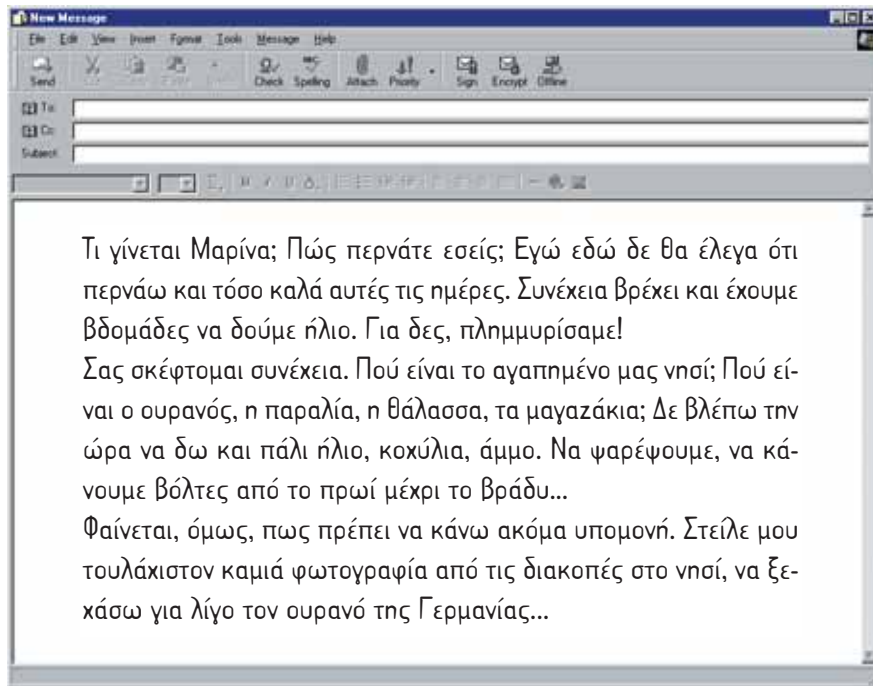
Τι να κάνει και ο Πέτρος; Προσπαθεί τώρα να γράψει μια καινούργια έκδοση, «πληρέστερη, λεπτομερέστερη, ακριβέστερη, σαφέστερη και ειλικρινέστερη». Εσύ βοήθησέ τον στα επίθετα!

Έχω πολλούς φίλους, αλλά οι καλύτεροί μου φίλοι είναι ο Βασίλης, ο Λέο και η Μαρίνα. Ο Βασίλης είναι πολύ καλ... παιδί. Τον έχουμε για λίγο αφελ... . Είναι επιμελ... μαθητής και καμιά φορά κάνει τον πολυμαθ... . Ο Λέο είναι κολλητ... με το Βασίλη. Έχει όμως διαφορετικ... χαρακτήρα. Είναι πολύ δημοφιλ... σε όλη την παρέα. Θέλει να είναι φιλικ... με όλους, αλλά δεν είναι πάντα ειλικριν... . Τη Μαρίνα τη φωνάζουμε «γατούλα», γιατί είναι πρασινομάτ... και πονηρούλ... . Καμιά φορά το παίζει υψλομούτ... , αλλά την προσγειώνουμε και τη φέρνουμε εύκολα πίσω στην πραγματικότητα. Είναι η καλύτερ... φίλη του κόσμου, απλοχέρ... και πάντα πρόθυμ... να σε βοηθήσει. Αυτοί είναι οι φίλοι μου με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματά τους.

7. Πότε θα έρθει επιτέλους το καλοκαιράκι;

Ο Λέο βαρέθηκε τα σύννεφα και τις βροχές και νοσταλγεί το καλοκαίρι. Δες το μήνυμα που έστειλε στη Μαρίνα. Βρες επίθετα για να το κάνεις πιο όμορφο και παραστατικό.

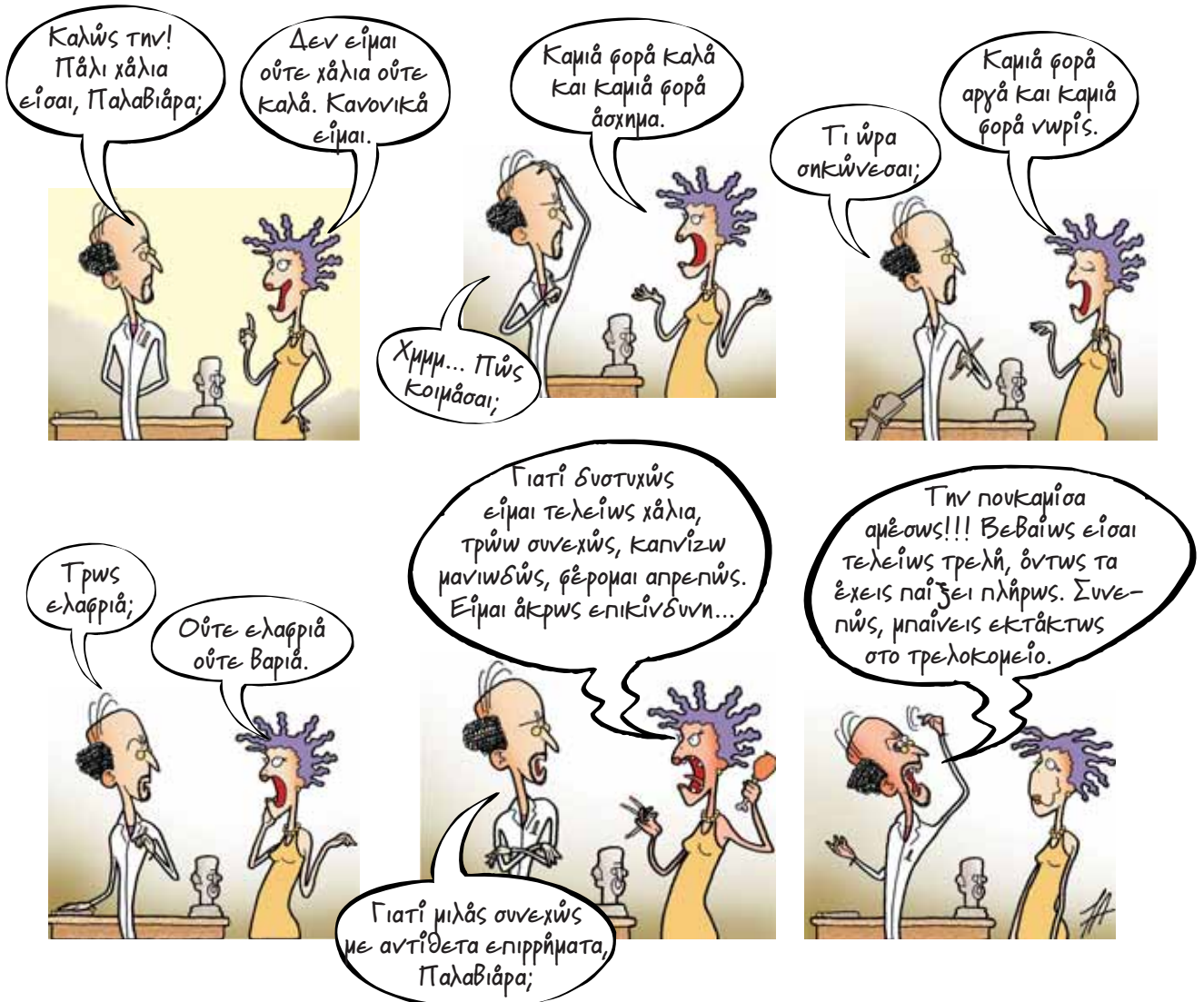

8. ...και νέα κρίση της Παλαβιάρας

α. Παρακολούθησε την καινούργια επίσκεψη της Παλαβιάρας στον ψυχίατρο και μέτρησε τα επιρρήματα σε -Α και σε -ΩΣ.

επιρρήματα σε -Α:

επιρρήματα σε -ΩΣ:

β. Κατά τη γνώμη σου...

1. Ο ψυχίατρος είναι τελείως / τυχαίως / στοιχειωδώς ακατάλληλος ως γιατρός και φέρεται απρεπώς / βεβαίως / δυστυχώς στον ασθενή.
2. Η Παλαβιάρα είναι ψευδώς / πυρετωδώς / όντως τρελή και χρησιμοποιεί ιδεωδώς / πλήρως / μανιωδώς τα επιρρήματα.

Επίθετα σε -ης, -ης, -ες → επιρρήματα σε -ως:

- Κάνουν πυρετώδεις προετοιμασίες για τους αγώνες.
- Προετοιμάζονται πυρετωδώς για τους αγώνες.

9. Απάντησε... πλήρως!

Σχημάτισε επιρρήματα και συμπλήρωσε τις προτάσεις.

1. πλήρης, -ης, -ες Δεν απαντήσατε ..... στην ερώτηση.
2. συνεπής, -ής, -ές¹ Έφτασα καθυστερημένη. .... δεν είδα την αρχή του παιχνιδιού.
3. συνήθης, -ης, -ές² ..... υπάρχουν θέσεις και δε χρειάζεται να κάνουμε κρατήσεις.
4. απρεπής, -ής, -ές Μίλησε μάλλον ..... στο διευδυντή και μας έφερε σε δύσκολη θέση.
5. ευτυχής, -ής, -ές ..... ήρθε στην ώρα του και δεν έχασε χρόνο από την εξέταση.
6. δυστυχής, -ής, -ές ..... δεν κατάφερε να περάσει τις εξετάσεις.
7. συνεχής, -ής, -ές Επαναλαμβάνει τα ίδια πράγματα .....
8. μανιώδης, -ης, -ες Ο πατέρας μου καπνίζει .....
9. ιδεώδης, -ης, -ες Μας περιέγραψε ..... τις διακοπές του στο εξωτερικό.
10. στοιχειώδης, -ης, -ές³ Δεν έχει εκπαιδευτεί ούτε καν ..... για να κάνει αυτή τη δουλειά.
11. πυρετώδης, -ης, -ες Προετοιμάζονται ..... για την παράσταση.
12. ψευδής, -ής, -ές Κατέθεσε ..... στο δικαστήριο.

Κάποια επίθετα σε **-ος, -η/α, -ο** παράγουν επίσης επιρρήματα σε **-ως**.

κακός, -ή/ιά, -ό → **κακώς**

➤ Κακώς δε μ' άκουσες.

Κάποια επίθετα σε **-ος, -η/α, -ο** παράγουν **δύο επιρρήματα**, ένα σε **-α** και ένα σε **-ως**.

βέβαιος, -η, -ο → **βέβαια / βεβαίως**

➤ Βεβαίως έχεις δίκιο. Βέβαια έχεις δίκιο.

Καμιά φορά τα δύο επιρρήματα έχουν **διαφορετική σημασία**.

ευχάριστος, -η, -ο → **ευχάριστα**: ωραία, καλά → **ευχαρίστως**: με προθυμία

➤ Ευχαρίστως θα σε βοηθήσω.

➤ Περάσαμε πολύ ευχάριστα στη γιορτή.

Πρόσεξε την αλλαγή του τόνου;

ΠΡΟΣΕΞΕ ΚΑΙ ΑΥΤΟ!

Τα πιο γνωστά ζευγάρια τέτοιων επιρρημάτων με διαφορετική σημασία είναι:

τέλεια: άψογα, χωρίς κανένα λάθος

ακριβά: δίνοντας πολλά χρήματα

απλά: με απλό τρόπο

άμεσα: κατευθείαν, ευθέως, με άμεσο τρόπο

ιδιαίτερα: πάρα πολύ

έκτακτα: πολύ καλά, εξαιρετικά

τελείως: πλήρως, εντελώς

ακριβώς: σωστά, όπως πρέπει

απλώς: μόνο

αμέσως: αυτή τη στιγμή, πολύ γρήγορα

ιδιαίτερος: ξεχωριστά, χωρίς κάποιον άλλον

εκτάκτως: εκτός προγράμματος, εξαιρετικά

1. **συνεπής, -ής, -ές**: που κάνει αυτό που είπε ότι θα κάνει.

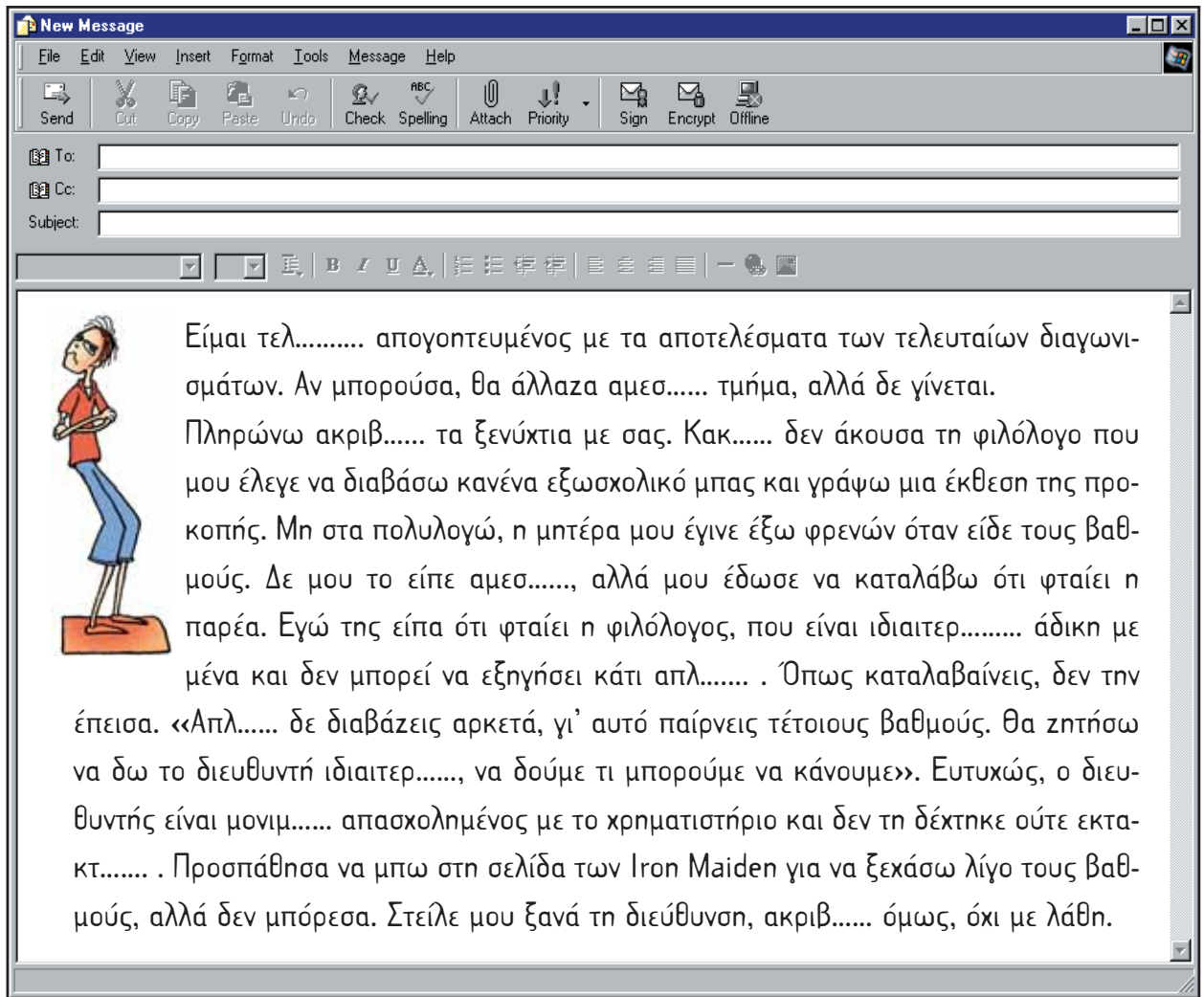
2. **συνήθης, -ης, -ές**: που γίνεται συχνά, που συνηθίζεται.

3. **στοιχειώδης, -ης, -ές**: ο πιο βασικός, ο απαραίτητος.

10. -Α ή -ΩΣ;

Συμπλήρωσε το επίρρημα. Βάλε και τον τόνο εκεί που χρειάζεται.

Είμαι τελ..... απογοητευμένος με τα αποτελέσματα των τελευταίων διαγωνισμάτων. Αν μπορούσα, θα άλλαζα αμεσ..... τμήμα, αλλά δε γίνεται. Πληρώνω ακριβ..... τα ξενύχτια με σας. Κακ..... δεν άκουσα τη φιλόλογο που μου έλεγε να διαβάσω κανένα εξωσχολικό μπας και γράψω μια έκθεση της προκοπής. Μη στα πολυλογώ, η μητέρα μου έγινε έξω φρενών όταν είδε τους βαθμούς. Δε μου το είπε αμεσ....., αλλά μου έδωσε να καταλάβω ότι φταίει η παρέα. Εγώ της είπα ότι φταίει η φιλόλογος, που είναι ιδιαιτερ..... άδικη με μένα και δεν μπορεί να εξηγήσει κάτι απλ..... . Όπως καταλαβαίνεις, δεν την έπεισα. «Απλ..... δε διαβάζεις αρκετά, γι' αυτό παίρνεις τέτοιους βαθμούς. Θα ζητήσω να δω το διευθυντή ιδιαιτερ....., να δούμε τι μπορούμε να κάνουμε». Ευτυχώς, ο διευθυντής είναι μονιμ..... απασχολημένος με το χρηματιστήριο και δεν τη δέχτηκε ούτε εκτακ..... . Προσπάθησα να μπω στη σελίδα των Iron Maiden για να ξεχάσω λίγο τους βαθμούς, αλλά δεν μπόρεσα. Στείλε μου ξανά τη διεύθυνση, ακριβ..... όμως, όχι με λάθη.

1. Ποιο χρώμα σου αρέσει;

α. Διάλεξε το χρώμα που σου αρέσει και διάβασε τι τύπος είσαι!

ΠΡΑΣΙΝΟ
Το πράσινο χρώμα δείχνει αισιόδοξο και σταθερό άτομο. Δεν το δείχνεις, όμως είσαι εσωστρεφής τύπος. Σου ταιριάζει η παροιμία «το σιγανό νερό είναι πιο βαθύ». Αν το χρησιμοποιείς υπερβολικά, τότε δείχνεις επιφυλακτικός στην κριτική των άλλων. Αν δε σου αρέσει καθόλου, τότε νιώθεις ανασφαλής και κατώτερος των άλλων. Αυτό το χρώμα ανήκει στην Αφροδίτη.

ΚΟΚΚΙΝΟ
Αν προτιμάς το κόκκινο, είσαι εξωστρεφής τύπος, δυναμικό και αισιόδοξο άτομο, συμπαθές στους άλλους. Αν είναι το μοναδικό σου χρώμα, τότε προσοχή, είσαι πολύ παρορμητικό και τολμηρό άτομο, μπορεί να κάνεις λάθος εκτιμήσεις για τους άλλους. Αυτό συμβαίνει γιατί πιθανόν δεν είσαι ικανοποιημένος με τον εαυτό σου. Αν δε σου αρέσει το κόκκινο, σημαίνει ότι δεν τα πας καλά με το ένστικτό σου. Αστρολογικά αυτό το χρώμα αντιστοιχεί στον Άρη.

ΒΙΟΛΕΤΙ
Το χρώμα βιολετί δείχνει δημιουργικό άτομο, με πρωτότυπες ιδέες. Αν το προτιμάς συχνά, τότε είσαι και μεγαλοχολικό. Αν δε σου αρέσει αυτό το χρώμα, είσαι πολύ αυστηρός με τον εαυτό σου, αλλά και με τους άλλους. Αυτό το χρώμα είναι του Δία.

ΜΠΛΕ
Αν χρησιμοποιείς πολύ το μπλε, είσαι σοβαρός και ίσως έχεις κάποια προβλήματα στις σχέσεις σου με τους άλλους. Είσαι άτολμος τύπος, ιδεαλιστής. Δε σου αρέσει το μπλε; Είσαι κάπως μη συνεργάσιμος, το παρελθόν σε έχει πληγώσει. Αυτό το χρώμα ανήκει στον Ποσειδώνα, στο θεό της θάλασσας.

ΚΙΤΡΙΝΟ
Αν σου αρέσει το κίτρινο, είσαι ζωντανό και κεφάλαιο άτομο, αγαπάς τα ασυνήθη πράγματα. Όμως προσοχή! Το υπερβολικό κίτρινο δείχνει ότι αγαπάς πολύ τον εαυτό σου. Ίσως γιατί δεν μπόρεσες να λύσεις κάποια προβλήματα. Αυτό το χρώμα ανήκει στον Ερμή και σε χρυσαφιούς τόνους στον Ήλιο.

ΚΑΦΕΤΙ
Όποιος αγαπάει το καφετί χρώμα είναι εργατικό και πειθαρχημένο άτομο. Αν το αγαπάς πολύ, θέλεις να περνάς απαρατήρητος και είσαι πολύ μετρημένος. Αν δε σου αρέσει καθόλου, δε σου αρέσουν οι κανόνες, είσαι κάπως αμελής. Το χρώμα αυτό, όπως και το μαύρο, ανήκει στον Κρόνο.

ΜΑΥΡΟ
Το μαύρο χρώμα δείχνει ότι είσαι ήρεμο, χαλαρό και ασφαλές άτομο. Αν είναι το μοναδικό που σου αρέσει, σημαίνει πως είσαι αγχώδης, νευρικός, ανασφαλής. Αν δε σου αρέσει καθόλου, σημαίνει ότι είσαι ανεπαρκής και δεν μπορείς να αντιμετωπίσεις τη ζωή. Το χρώμα αυτό ανήκει στον Κρόνο και στον Πλούτωνα.

το παιχνίδι των χρωμάτων!

Πες μου το χρώμα που σ' αρέσει να σου πω ποιος είσαι!

β. Βρες ποια επίθετα στα παραπάνω μικρά κείμενα τελειώνουν σε -Ι.

2. Τα λαμπερά χρώματα της Ινδίας

α. Διάβασε το κείμενο με τα επίθετα στο σωστό τύπο και γράψε λεζάντες για τις εικόνες.

Στην Ινδία λατρεύουν τα ..... χρώματα (φωτεινός, -ή, -ό). Σε μια ..... πόλη (μικρός, -ή, -ό), την Πάλι, οι βαφείς ξέρουν να δίνουν ..... χρώματα (υπέροχος, -η, -ο) στο ..... ύφασμα (λευκός, -ή, -ό, βαμβακερός, -ή, -ό). Βάφουν πολλά χιλιόμετρα ύφασμα κάθε μέρα, αλλά δε λένε σε κανέναν το μυστικό τους για τη βαφή.

Το ..... ύφασμα (βαμβακερός, -ή, -ό) πρέπει να είναι ..... (πεντακάθαρος, -η, -ο) για να πιάσει καλά το χρώμα. Γι' αυτό, πρώτα το βάζουν για 12 ώρες σε ..... μεγάλους ..... κάδους (μεγάλος, -η, -ο) με ..... νερό (ζεστός, -ή, -ό). Μετά φτιάχνουν τα τόπια και τα περνούν πολλές φορές στη βαφή, για να ποτιστεί καλά το ύφασμα με το χρώμα. Ύστερα κρεμούν το ύφασμα σε καλαμωτές από μπαμπού. Πρέπει να είσαι ..... (λεπτός, -ή, -ό) για αυτή τη δουλειά, γιατί αλλιώς κινδυνεύει να πέσει η κατασκευή. Μόλις στεγνώσει το ύφασμα είναι ..... (έτοιμος, -η, -ο). Το πουλούν για σάρι και τουρμπάνια σε όλη την Ινδία, μέχρι και την Αραβία.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

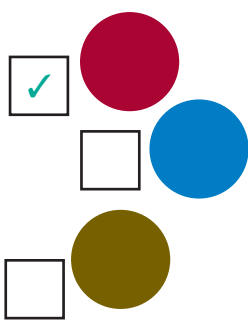
β. Για να περιγράψουμε τα πανέμορφα χρώματα της Ινδίας, δε μας φτάνουν τα επίθετα που μάθαμε ως τώρα... Γράψε κι άλλα επίθετα για χρώματα!

.....
.....

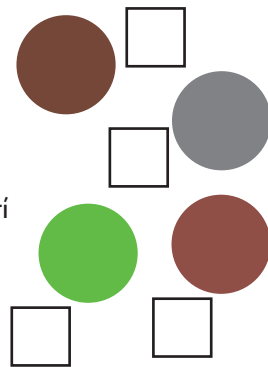
.....
.....

3. Βάλε αριθμούς δίπλα στα χρώματα.

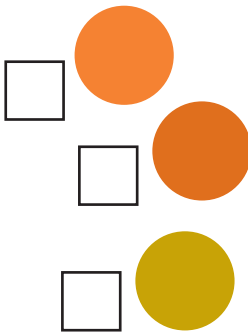
α. Βρες ποιο πράγμα έδωσε το όνομά του στο χρώμα.

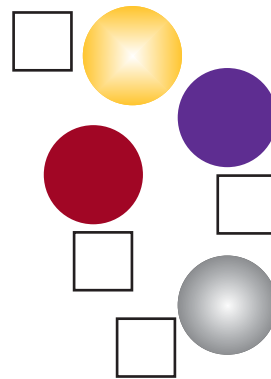
- ✓ το βύσσινο *βυσσινής, βυσσινιά, βυσσινί*
- 1. .... δαλασσίας, δαλασσιά, δαλασσί
- 2. .... καφετής, καφετιά, καφετί
- 3. .... σοκολατής, σοκολατιά, σοκολατί
- 4. .... λαδής, λαδιά, λαδί
- 5. .... σταχτής, σταχτιά, σταχτί
- 6. .... λαχανής, λαχανιά, λαχανί

β. Ανάποδα τώρα: Σου δίνουμε το πράγμα και βρίσκεις το χρώμα.

- 7. το πορτοκάλι .....
- 8. η κανέλα .....
- 9. η μουστάρδα .....
- 10. το χρυσάφι .....
- 11. το ασήμι .....
- 12. ο μενεξές .....
- 13. το κεραμίδι .....

Όλα αυτά τα επίθετα των χρωμάτων κλίνονται όπως το **ΚΑΦΕΤΗΣ, ΚΑΦΕΤΙΑ, ΚΑΦΕΤΙ.**

ο καφετής φιόγκος   η καφετιά ζώνη   το καφετί φόρεμα
 οι καφετιοί φιόγκοι   οι καφετιές ζώνες   τα καφετιά φορέματα

4. Συνέχισε την περιγραφή.

Ποια χρώματα φοράει στην πρώτη εικόνα, ποια στη δεύτερη;

Η Λένα είναι μια όμορφη κοπέλα, με θαλασσιά μάτια και χρυσαφί μαλλί. Τώρα που είναι καλοκαίρι το δέρμα της είναι σοκολατί. Εδώ και λίγο καιρό δουλεύει ως μοντέλο. Στην τελευταία επίδειξη μόδας φόρουσε πρώτα ένα λαδί φόρεμα με μια λεπτή πορτοκαλιά μπλούζα. Είχε βάλει πολύ

κομψές καφετιές γόβες και κρατούσε στο χέρι ένα ταιριαστό μουσταρδί τσαντάκι. Μετά έβαλε... Και μετά...

Όταν έχουμε κουράγιο, σπκωνόμαστε νωρίς νωρίς και πάμε για ψάρεμα κοντά στο λιμάνι. Καθόμαστε στην πλατιά προβλήτα, σ' ένα μέτρο που τα νερά είναι πολύ βαθιά. Η δική μου πετονιά είναι λεπτή και πολύ ελαφριά. Το καλάμι του Πέτρου έχει πολύ μακρύ νήμα. Εμένα δε μ' αρέσει, γιατί είναι βαρύ και κουράζεσαι να το κρατάς με τις ώρες. Εγώ συνήθως μετά από λίγη ώρα αρχίζω να βαριέμαι και ζηλεύω αυτούς που βρίζει ο Πέτρος, γιατί ταράζουν τα νερά με τα ταχεία σκάφη τους. Τις πιο πολλές φορές πιάνουμε μόνο μικρά ψαράκια που δεν τρώγονται κιόλας. Αλλά χθες είχαμε μια τυχερή μέρα: πιάσαμε δύο μεγάλα ψάρια, το ένα στρογγυλό και παχύ, το άλλο λεπτό αλλά πολύ μακρύ. Οι δικοί μου κάλεσαν τους γονείς του Πέτρου και το βράδυ ψήσαμε τα ψάρια. Ήταν πολύ νόστιμα και εμείς καταχαρήκαμε.

1. Το ψάρεμα

Βρες στο κείμενο της Μαρίνας τα επίθετα σε -ΟΣ και σε -ΥΣ.

Χρωμάτισε **κόκκινα** τα επίθετα σε -ΟΣ και **γαλάζια** τα επίθετα σε -ΥΣ.

Λίγα **ΕΠΙΘΕΤΑ** λήγουν σε **-ύς**. Κάποια κλίνονται όπως το **ΒΑΘΥΣ, ΒΑΘΙΑ, ΒΑΘΥ** και κάποια όπως το **ΕΥΘΥΣ, ΕΥΘΕΙΑ, ΕΥΘΥ**.

ΕΝΙΚΟΣ

-ύς

-ιά

-ύ

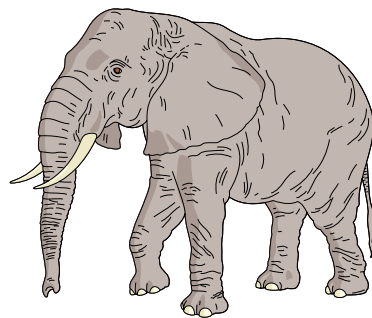
Ονομαστική	ο	βαδύς	η	βαδιά	το	βαδύ
Γενική	του	βαδιού/-ύ	της	βαδιάς	του	βαδιού/-ύ
Αιτιατική	τον	βαδύ	τη	βαδιά	το	βαδύ
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ						
Ονομαστική	οι	βαδιοί	οι	βαδιές	τα	βαδιά
Γενική	των	βαδιών	των	βαδιών	των	βαδιών
Αιτιατική	τους	βαδιούς	τις	βαδιές	τα	βαδιά

Όπως το **ΒΑΘΥΣ** κλίνονται τα: βαρύς, ελαφρύς, μακρύς, τραχύς, πλατύς, παχύς.

οὐκός	♂ -ύς	♀ -εία	♂ -ύ
Όνομαστική	ο ευθύς	η ευθεία	το ευθύ
Γενική	του ευθύ/ευθέος	της ευθείας	του ευθύ/ευθέος
Αιτιατική	τον ευθύ	την ευθεία	το ευθύ
πληθυντικός	οι ευθείς	οι ευθείες	τα ευθέα
Όνομαστική	οι ευθείς	οι ευθείες	τα ευθέα
Γενική	των ευθέων	των ευθειών	των ευθέων
Αιτιατική	τους ευθείς	τις ευθείες	τα ευθέα

2. Συμπλήρωσε με το επίθετο στο σωστό τύπο.

- ✓ Ο δρόμος είναι μακρ.....ύς .
 Η γέφυρα .....είναι μακριά.....
1. Η θάλασσα είναι βαθ..... .
 Το ποτάμι .....
  2. Το πούπουλο είναι ελαφρ..... .
 Η σακούλα .....
  3. Το μπαλκόνι είναι φαρδ..... .
 Ο διάδρομος .....
  4. Ο δρόμος είναι ευδ..... .
 Η γραμμή .....
  5. Ο ελέφαντας είναι βαρ..... .
 Η φάλαινα .....
  6. Ο αδερφός μου είναι θρασ..... .
 Η αδερφή μου .....

3. Γράψε τις φράσεις στον πληθυντικό.

- ✓ ένας πλατύς ποταμός ..... πλατιοί ποταμοί .....
1. μια φαρδιά ζώνη .....
  2. ένας μακρύς δρόμος .....
  3. ένα βαθύ τραύμα .....
  4. μια ελαφριά μπλούζα .....
  5. ένας παχύς άντρας .....
  6. μια τραχιά επιφάνεια .....
  7. ένας θρασύς πελάτης .....
  8. ένα οξύ μαχαίρι .....

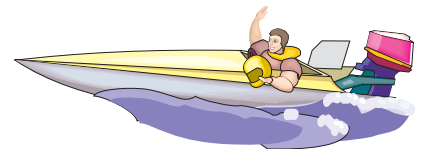
4. Τα αντίθετα

Γράψε το αντίθετο που λείπει και συμπλήρωσε τις προτάσεις με ένα επίθετο σε -ΥΣ.

1. το βάρος: ..... / ελαφρύς
Όσοι κουβαλούν ..... αντικείμενα πρέπει να προσέχουν τη μέση τους.
2. το πλάτος: ..... / στενός
Η περιοχή έχει ..... δρόμους και πολύ πράσινο.
3. το φάρδος: ..... / στενός
Στα νέα κορίτσια δεν αρέσουν οι ..... φούστες.
4. το μάκρος: ..... / κοντός
Στο γάμο μόνο η κουμπάρα φορούσε ..... φόρεμα.
5. το βάθος: ..... / ρηχός
Στο σημείο του ναυαγίου η θάλασσα είναι πολύ .....
6. το πάχος: ..... / λεπτός
Η θεία μου είναι τόσο ....., που δε χωράει σε κανένα ρούχο.

5. Πώς αλλιώς μπορείς να το πεις;

- ✓ ένα οξύ μαχαίρι ..... ένα κοφτερό μαχαίρι
1. ένας βραδύς ρυθμός .....
  2. ένα ταχύ σκάφος .....
  3. ένας πλατύς δρόμος .....
  4. ένα βραχύ ταξίδι .....
  5. μια ευθεία γραμμή .....
  6. μια τραχιά επιφάνεια .....

6. Ποιο είναι το αντίθετο;

1. ένα κοντό παντελόνι .....
2. μια ψηλή κοπέλα .....
3. ένα χαμηλό τραπέζι .....
4. ένα κοντό τραπέζι .....
5. μια κοντή φούστα .....
6. ένα κοντό σχοινί .....
7. ένα χαμηλό ράφι .....

ΤΟ ΜΑΚΡΟΣ

κοντός

μακρύς

ΤΟ ΥΨΟΣ

κοντός, χαμηλός

ψηλός

7. Το εξοχικό μας

Η Μαρίνα θέλει να καλέσει φίλες της στο νησί και τους μιλάει για το σπίτι που έχει εκεί. Βάλε τα επίθετα στο σωστό τύπο.

Στο νησί μένουμε κοντά στη χώρα. Το σπίτι μας έχει ένα ..... (φαρ-
δύς) μπαλκόνι και αυλή με μια ..... (βαρύς), ... (μπλε),
..... (σιδερένιος) πόρτα που τη βλέπεις από μακριά. Μέ-
σα στην αυλή έχουμε ένα φοίνικα. Τα ..... (μακρύς) κλαδιά
του είναι ..... (σωτήριος) το καλοκαίρι, γιατί μας δίνουν
σκιά και δροσιά.

Η περιοχή είναι ..... (καινούργιος) και έχουν φτιάξει ..... (πλατύς)
..... (ίσιος) δρόμους. Δυστυχώς όμως, η διαδρομή από το λιμάνι είναι δώδεκα χιλιόμε-
τρα. Το λεωφορείο περνάει από κάθε χωριουδάκι και είναι τόσο ..... (βραδύς) στην ανη-
φοριά, που κάνει σχεδόν μία ώρα. Περιμένουμε με αγωνία να λειτουργήσει η ..... (ταχύς)
γραμμή που υπόσχεται ο δήμος, αλλά προς το παρόν δεν το βλέπω, γιατί γίνονται συνέχεια καβγάδες
ανάμεσα στους ντόπιους, καμιά φορά και σε ..... (οξύς) τόνους μάλιστα, για τα μέρη απ’
όπου θα περάσει το ..... (ταχύς) λεωφορείο. Όσο για το ..... (γλυκύτατος)
..... (ελαφρύς) μηχανάκι που είδα σ’ ένα κατάστημα στην Αθήνα, με τους .....
(παχύδερμος) γονείς μου ούτε αυτό το βλέπω στο ..... (άμεσος) μέλλον.

Μερικά επίθετα σε **-ύς, -ιά, -ύ** χρησιμοποιούνται και μεταφορικά:

➤ μια παχιά αμοιβή   **αντίθετο** → μια μικρή αμοιβή
(η παχιά αμοιβή δεν είναι πραγματικά παχιά..., απλώς είναι μεγάλη)

αλλά:

➤ μια παχιά γυναίκα   **αντίθετο** → μια αδύνατη γυναίκα

8. Αντιστοιχίσε!

1. μια βαδιά φίλια
2. μια ελαφριά κωμωδία
3. ένας ευθύς χαρακτήρας
4. μια βαριά αρρώστια
5. ένα πλατύ χαμόγελο
6. μια παχιά αμοιβή
7. ένας οξύς τόνος
8. ένας τραχύς χωριάτης

Αυτός παίρνει πάρα πολλά χρήματα.
Ο Γιώργος δε λέει λόγια πίσω από την πλάτη των άλλων.
Η Βάσω έχει μια ασθένεια που δε γιαιτρεύεται εύκολα.
Τα παιδιά μας κάνουν παρέα εδώ και πολλά χρόνια.
Αυτή η ταινία μάς έκανε να γελάσουμε πολύ χωρίς σκέψη.
Ο θείος μου είναι λίγο άγριος, ήταν μια ζωή με τα πρόβατα.
Μου μίλησε πολύ απότομα και στενοχωρήθηκα.
Ο Γιάννης έχει ένα ζεστό χαμόγελο ως τα αυτιά.

9. Ποπό τσάντες!

Ο Πέτρος και η Μαρίνα γυρίζουν στην Αθήνα. Έχουν πολλά και βαριά πράγματα και μαλώνουν για τις τσάντες. Δεν ξέρουν πώς να βολέψουν τα πράγματά τους.

Μαρίνα: Πέτρο, εγώ να πάρω τη μαύρη τσάντα, που είναι μακρύτερη από την κόκκινη και χωράει καλύτερα τις ρακέτες και τα βατραχοπέδιλα.

Πέτρος: Καλά, τότε δώσε μου το δερμάτινο σακίδιο, που είναι βαδύτερο από τα άλλα και θα μπορέσω να βάλω μέσα και τα σιντί και τα βότσαλα.

Μαρίνα: Α μπα, είναι δικό μου και δεν το δίνω ποτέ. Γιατί δεν παίρνεις τη σκληρή βαλίτσα;

Πέτρος: Τη βαρύτερη βαλίτσα απ' όλες να πάρω; Και να τη γεμίσω με τα σιντί και τα βότσαλά ΣΟΥ; Ευχαριστώ πολύ!

Μαρίνα: Πάντως το δερμάτινο σακίδιο δεν το δίνω!

Πέτρος: Τότε κουβάλησε μόνη σου τα ελαφριά βότσαλά σου. Γυμνασμένα μπράτσα δε δες να κάνεις;

Πώς το λένε ο Πέτρος και η Μαρίνα;

1. η μαύρη τσάντα είναι πιο μακριά από την κόκκινη

.....

2. το δερμάτινο σακίδιο είναι πιο βαδύ από τα άλλα σακίδια

.....

3. η σκληρή βαλίτσα είναι η πιο βαριά απ' όλες

.....

θετικός βαθμός

-ύς, -ιά, -ύ

βαρύς, -ιά, -ύ

συγκριτικός βαθμός

-ύτερος, -ύτερη, -ύτερο

βαρύτερος, -η, -ο

υπερθετικός βαθμός

ο, η, το ... -ύτερος, -ύτερη, -ύτερο

ο, η, το βαρύτερος, -η, -ο

- Στο ταξίδι η τσάντα μου ήταν βαρύτερη από του Γιώργου.
- Η βαρύτερη όμως από όλες ήταν η τσάντα της μαμάς.

Τις περισσότερες φορές χρησιμοποιούμε τους τύπους με το **πιο**:

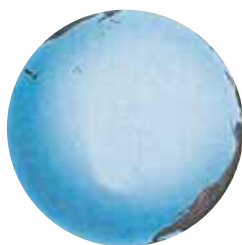
- Η μαύρη τσάντα είναι πιο βαριά από την κόκκινη.
- Η μαύρη τσάντα είναι η πιο βαριά απ' όλες.

10. Κάνε συγκρίσεις!

Χρησιμοποίησε για τους ωκεανούς το επίθετο ΒΑΘΥΣ και για τα μέσα μεταφοράς το επίθετο ΤΑΧΥΣ.

Ατλαντικός Ωκεανός
8.000 μ.

Ειρηνικός Ωκεανός
11.033 μ.

Ινδικός Ωκεανός
7.400 μ.

- Ο δύτης έκανε μια πολύ βαθιά βουτιά.
Ο δύτης βούτηξε πολύ βαθιά.
- Ο Γιάννης σκόνταψε και έπεσε φαρδιά πλατιά.

11. Συμπλήρωσε τις προτάσεις.

Φτιάξε πρώτα επιρρήματα από τα επίθετα στο πλαίσιο.

• ελαφρύς • βαθύς • βαρύς • μακρύς

1. Οι δύτες βούτηξαν πολύ ..... για να βρουν το ναυάγιο.
2. Έφυγε ..... και κανείς δεν μπορεί να τον βρει τώρα.
3. Κοιμάμαι πολύ ..... και ξυπνώ με τον πιο μικρό δόρυβο.
4. Πριν τις εξετάσεις να τρώτε πάντα .....
5. Παίρνει ό,τι του λένε πολύ ..... και είναι συνέχεια στενοχωρημένος.

1. Ο Ουφ και η Όχου

Η Μαρίνα βρίσκει σ' ένα συρτάρι ένα τρελό παραμύθι που της είχε γράψει η παλαβή θεία από την Αμερική όταν ήταν μικρή...

Το διαβάζει και της φαίνεται ακόμα διασκεδαστικό. Εσένα σ' αρέσει;

Μια φορά, ήταν ένας πολύ άσχημος νάνος που τον έλεγαν Ουφ. Ζούσε σ' ένα άσχημο νανόσπιτο μέσα σ' ένα άσχημο δάσος με άσχημα και κοντά δέντρα κι έτσι δεν ήξερε πως ήταν άσχημος και νάνος, αλλά νόμιζε πως ήταν ωραίος και ψηλός.

Ένα πρωί, έφτασε ξαφνικά στην περιοχή μια άσχημη γιγάντισσα που την έλεγαν Όχου. Γκρέμισε ένα σωρό δέντρα με τα πελώρια παπούτσια της και τελικά, αφού αναστάτωσε όλο τον κόσμο, ανακάλυψε κάπου το νάνο Ουφ, τον τσάκωσε και τον σήκωσε ψηλά μέσα στη χούφτα της.

«Παιδάκι μου! Μοναχογιέ μου!» φώναξε κοιτάζοντάς τον προσεκτικά. «Αχ, σε ξαναβρήκα επιτέλους! Σε είχε αρπάξει ο αέρας όταν ήσουν μωράκι και σε είχα χάσει!» εξήγησε.

Ο νάνος Ουφ δεν την πίστεψε βέβαια, αλλά τι να κάνει; Βρισκόταν σε πολύ δύσκολη θέση έτσι κρεμασμένος απ' το μπλουζάκι του στο κενό και φοβόταν μην τη θυμώσει και τον πετάξει κάτω. Προσποιήθηκε, λοιπόν, πως ήταν κι αυτός συγκινημένος και δέχτηκε να την ακολουθήσει στο γιγαντόσπιτό της, με σκοπό να το σκάσει μόλις βρει ευκαιρία.

Αμέσως, η γιγάντισσα Όχου έβαλε το νάνο Ουφ στην τσέπη της και ξεκίνησε.

Η τσέπη κουνούσε πέρα δώθε, καθώς η Όχου προχωρούσε με άγαρμπα βήματα, και ο Ουφ γρήγορα ζαλίστηκε κι αποκοιμήθηκε.

Όταν ξύπνησε, ήταν πολύ αργά για να το σκάσει. Είχαν φτάσει.

Η Όχου τον έβγαλε απ' την τσέπη της και τον έβαλε μέσα σ' ένα χρυσό κλουβί.

«Εδώ, δε θα κινδυνεύεις καθόλου» είπε ευχαριστημένη.

Ο Ουφ άρχισε να κλαίει απαρηγόρητα. Ξαφνικά, από την πιο σκοτεινή μεριά του κλουβιού ακούστηκε μια φωνή που έτρεμε απ' τη συγκίνηση:

«Παιδάκι μου! Μοναχογιέ μου!»

Ο Ουφ στράφηκε κατάπληκτος. Απέναντί του βρισκόταν ένας γερο-νάνος που του έμοιαζε πολύ!

«Καλωσήρθες στο σπίτι μας, μωρό μου! Εγώ είμαι ο μπαμπάς σου!» συνέχισε ο γερο-νάνος.

«Μπαμπά!» αναφώνησε ο Ουφ όλο χαρά και τον αγκάλιασε. «Κι αυτή;» ρώτησε μετά απορημένος. «Ποια είναι αυτή η φοβερή γυναίκα;»

«Η μαμά σου βέβαια, παιδάκι μου!»

«Και γιατί δε μας μοιάζει;»

«Να σου εξηγήσω: Κάποτε, ήταν κι αυτή όμορφη και κανονική, σαν κι εμάς. Αλλά από τότε που σ' έχασε, σιγά σιγά άλλαξε... Απ' τη θλίψη της τράβηξε τα μαλλιά της τόσο πολύ, που ψήλωσε. Και ξεχείλωσε, τόσο βαθιά που αναστέναζε συνέχεια. Πάντως είναι εξαιρετική νοικοκυρά, άψογη σύζυγος κι υπέροχη μητέρα!»

«Και γιατί μας έχει κλεισμένους στο κλουβί;»

«Για να μας προστατέψει! Για να μη μας χάνει!»

«Μα θα περάσουμε τη ζωή μας έτσι; Μέσα σ' ένα χρυσό κλουβί; Γιατί;» αναρωτήθηκε καταστενοχωρημένος ο Ουφ.

«Αυτά συμβαίνουν και στις καλύτερες οικογένειες» είπε σοφά η Όχου, που παρακολουδούσε τη συζήτηση. «Είναι απλό: Έτσι σας αγαπώ καλύτερα!» είπε κι άστραψαν τα δόντια της σ' ένα πλατύ, τρυφερό χαμόγελο.

α. Τι είναι άσχημο; Ποιος είναι άσχημος στο παραμύθι;

.....
.....
.....

β. Κατάλαβες γιατί η μαμά δε μοιάζει στους άλλους;

.....
.....
.....

γ. Βρες τρία επίθετα που σημαίνουν «πολύ καλή».

.....
.....
.....

2. Οι σολομοί

Υπογράμμισε τα επίθετα που έχει το κείμενο και γράψε τα στα τρία γένη μαζί με ένα ταιριαστό ουσιαστικό, όπως στο παράδειγμα.

Οι σολομοί έχουν δύσκολη ζωή. Γεννιούνται στα γλυκά νερά των ποταμών και ζουν εκεί για ένα χρόνο περίπου. Οι μικροί σολομοί αρχίζουν μετά ένα μεγάλο ταξίδι και πηγαίνουν να ζήσουν στις ψυχρές θάλασσες. Μένουν εκεί τέσσερα-πέντε χρόνια και αρχίζουν το ταξίδι της επιστροφής. Κολυμπούν ως και 4000 χιλιόμετρα για να γυρίσουν στο ποτάμι που γεννήθηκαν. Όταν φτάσουν, γεννούν τα αυγά τους και αμέσως μετά πεθαίνουν από την πολλή κούραση.

✓ δύσκολος άνθρωπος, δύσκολη ζωή, δύσκολο μάθημα

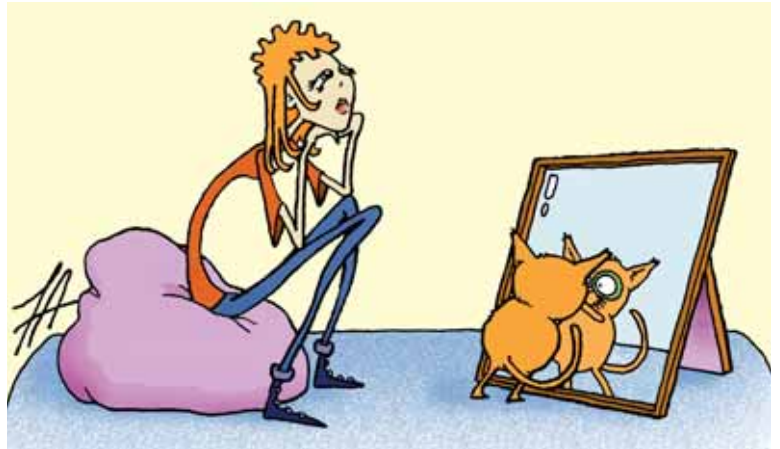
1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....

3. Ένα γατάκι στον καθρέφτη

Κάποιοι τσακώνονται για τις γάτες τους, άλλοι τις αγαπούν και τις νοιάζονται. Δες πόσο νοιάζεται η κοπέλα για το γατάκι της.

Από τη γειτονιά μάς έδωσαν ένα γατάκι. Ένα χαριτωμένο άσπρο γατάκι, δηλυκό αλλά με πολύ μακριά μουστάκια, εξυπνότατο και ζωηρότατο. Ένα μόνο θα σας πω: πως το γατάκι μου είναι πιο όμορφο και πιο έξυπνο από κάθε άλλο στον κόσμο, επομένως και από το δικό σας. Είν' ένα γατάκι εξαιρετικό. Το μαρτυρούν τα μουστάκια του και τα μάτια του. Ποτέ δεν είδα σε γατάκι δυο μηνών φωτεινότερα μάτια και τόσο μεγάλα.

Ναι, αλλά αυτό το έκτακτο γατάκι είναι τάχα ευτυχισμένο; Εσείς τώρα νομίζετε πως είναι, και πολύ. Αφού το αγαπάμε όλοι τόσο, αφού έχει ολάκερο σπίτι, αφού μπορεί να τρώει, να κοιμάται και να παίζει όσο θέλει, τι του λείπει για μια τέλεια γατίσια ευτυχία; Αλήθεια, κι εγώ αυτή την ιδέα είχα προχθές. Είδα όμως πως ήμουν γελασμένη. Το γατάκι μας δεν είναι πολύ ευτυχισμένο. Κάτι του λείπει κι αυτό είναι η συντροφιά των δικών του – η αγκαλιά, το γάλα και η περιποίηση της μητέρας του, τα χάδια, τα παιχνίδια, τα μαλωματάκια με τα αδέρφια του.

Προχθές, λοιπόν, βλέπει έναν: Είδε τον ίδιο του τον εαυτό στον καθρέφτη. Και είναι αδύνατον να φανταστείτε την έκπληξη και τη χαρά του! Άρχισε αμέσως να μυρίζει, να φιλά, να γλείφει και να ορμά για παιχνίδια. Με μεγάλη μου απορία έτρωγε τα μούτρα του στο γυαλί, κοίταζε να ανακαλύψει τον παράξενο αυτό σύντροφο!

α. Πώς βλέπει λοιπόν η κοπέλα το γατάκι της; Κάνε το «πορτρέτο» του, με βάση τις λέξεις του πλαισίου.

- γένος • χαρακτήρας • μουστάκια • μάτια • γενική εμφάνιση

.....
.....
.....
.....
.....

β. Τι έγινε και η κοπέλα σκέφτηκε ότι το γατάκι της δεν είναι ευτυχισμένο;

γ. Θέλουν όλες οι γάτες άλλες γάτες για παρέα; Τι λες εσύ;

δ. Φαντάσου μια συνέχεια για την ιστορία.

.....
.....
.....
.....
.....

4. Ακατάδεκτη, στρίγκλα και καλλονή

Κοντεύουν τα Χριστούγεννα και η συγγραφέας νιώθει πολύ μόνη. Αποφασίζει να αποκτήσει ένα ζώακι.

Γέλασα τόσο πολύ με τα πιθηκάκια στη βιτρίνα, που χωρίς να το σκεφτώ μπήκα στο κατάστημα...

Ολόγυρα, στα αραδιασμένα κοφίνια, πρόβαλλαν φατσούλες, σκυλάκια, γατούλες πεντάμορφες, χαμστεράκια πολύχρωμα. Περπατούσα αργά, όταν είδα δυο ολόλευκα στρογγυλά μπαλάκια κουρνιασμένα στα πεντακάδαρα άχυρα. Δεν ήμουνα σίγουρη αν ήταν κάτι ζωντανό ή σκέτες μεγάλες κουβαρίστρες μαλλί για πλέξιμο. Βούτηξα το χέρι μου και έπιασα τη μία από τις δύο άσπρες μπαλίτσες. Δυο μαύρα στρογγυλά μάτια άνοιξαν και καρφώθηκαν στα δικά μου. Ύστερα, τέντωσε δυο ηλίθια κοντά ποδαράκια, τα ακούμπησε στο πουλόβερ μου και κούρνιασε το κεφάλι στο στήθος μου. Το κρατούσα εκεί, μαλακό και ζεστό, τόσο εύθραυστο. Με το άλλο χέρι πήρα και το άλλο, που δεν άνοιξε τα μάτια του, και το ξανάβαλα στο καλάδι.

«Βλέπετε;» μου λέει ο μαγαζάτορας. «Το δηλυκό σάς διάλεξε».

α. Εσύ τι λες, η συγγραφέας μιλά για σκυλάκια ή για γατάκια; Αν δεν το κατάλαβες, διάβασε και αυτό το κομμάτι από την ιστορία:

Σιχαινόταν τη φύση. Δεν της άρεσε καθόλου η ζωή στο χωριό. Έπρεπε να τη δεις να περπατάει στους χωματόδρομους του χωριού. Σήκωνε το ένα πόδι μετά το άλλο τόσο αργά, λες και πατούσε πάνω σε γυαλιά... Όταν πηγαίναμε περίπατο, μετά τριάντα βήματα σταματούσε. «Θα 'ρθεις;» της φώναζα. Αλλά πέτρωνε στη μέση του δρόμου με τα μάτια της γεμάτα απόγνωση καρφωμένα στα δικά μου. Καθώς έσκυβα κοντά της, μου άπλωνε το ποδαράκι... Την έπαιρνα αγκαλιά και συνεχίζαμε τον περίπατο. Έμενε τότε ακίνητη, πανευτυχής που ταξίδευε επάνω μου.

β. Υπάρχει ακόμα το ζώακι ή πέθανε ή μήπως χάθηκε; Από πού το καταλαβαίνεις; Διάβασε τώρα τι έγινε.

Ήταν πανέμορφη και μ' έκανε κυριολεκτικά ό,τι ήθελε. Μια φορά μόνο αποφάσισα να λείψω πέντε μέρες χωρίς να την πάρω μαζί μου και μ' εκδικήθηκε: Πέθανε! Ναι, πέθανε. Και κανείς δε θα μου βγάλει από το μυαλό πως πέθανε για να με τιμωρήσει. Η ανόητη, η τρελή, η άπονη. Τέσσερις μέρες έφτασαν. Έπεσε μες στο πανέρι της, πάνω σε μια φούστα μου, κι αρνήθηκε να φάει, να πιει, να ζήσει. Και το πέτυχε, το άκαρδο.

γ. Από τα τέσσερα σκυλάκια ποιο σου φαίνεται ότι μοιάζει περισσότερο στο σκυλάκι της;

5. Μια παλαβή ιστορία του βαρόνου Μινχάουζεν!

Ο Μινχάουζεν έλεγε παλαβές ιστορίες. Διάβασε τώρα μία ακόμη πιο παλαβή ιστορία που έλεγε ο πατέρας του. Θα βρεις πολλά από τα επίθετα που έμαδες. Σκέψου πώς θα ήταν η ιστορία χωρίς αυτά τα επίθετα.

Ο πατέρας μου ήταν κι εκείνος ένας άνθρωπος που είχε περάσει πολλά στη ζωή του κι έδινε μεγάλη σημασία στο να μη λείει ποτέ ψέματα. Πολλές φορές κρυφάκουγα γοητευμένος τις ταξιδιωτικές του διηγήσεις.

Θα σας πω τώρα μια περιπέτεια του πατέρα μου που μας την παρουσίαζε σαν μία από τις ωραιότερες εμπειρίες της ζωής του.

«Μια μέρα, εκεί που έκανα περίπατο αμέριμνος σε κάποια παραλία της Αγγλίας, ακούω πίσω μου δυνατά χλιμιντρίσματα. Γυρίζω να δω, πολύ τρομαγμένος, και τι βλέπω να καλπάζει αγριεμένο καταπάνω μου;

Ένα άλογο της θάλασσας! Ένας ολοζώντανος ιππόκαμπος! Όρμησε καταπάνω μου και σίγουρα θα με είχε τσαλαπατήσει, αν δεν άρπαζα ενστικτωδώς το μοναδικό μου όπλο, μια σφεντόνα, και δεν έριχνα σ' αυτό το λυσσασμένο άλογο μια πετριά ανάμεσα στα μάτια! Αυτό ανάγκασε το άγριο ζώο να σταθεί για λίγο. Έτσι κατάφερα να το καβαλήσω με ένα σβέλτο πήδημα. Κι εκείνο, σαν να κατάλαβε την επιθυμία μου, άρχισε να καλπάζει, έτρεξε ίσια στη θάλασσα και βούτηξε στα αλμυρά νερά.

Το άλογο κάλπαζε με τρελό ρυθμό προς τα βάθη της θάλασσας κι εγώ βουβός απολάμβανα όλα εκείνα τα μαγευτικά πλάσματα που δεν τα είχε δει ανθρώπινο μάτι πριν από μένα. Το θαλασσίνο μου άλογο υπάκουγε και στο παραμικρό τράβηγμα του χαλιναριού και με πήγαινε από το ένα δαύμα στο άλλο.

Κι έτσι κατάφερα να γίνω ο πρώτος άνθρωπος που αντίκρισε τα γιγάντια θαλασσίνα δέντρα και τους θάμνους, όπου ζούσαν καβούρια, αστακοί, στρείδια, κοχύλια και άλλα θαλάσσια πλάσματα που μου ήταν τελείως άγνωστα.

Είχα την ευκαιρία να θαυμάσω υπέροχα διάφανα κτίρια, όπου τα ψάρια μεγάλωναν τα μικρά τους και τα άφηναν ελεύθερα να παίζουν.

Όταν τελικά ο ιππόκαμπος κίνησε πάλι για την επιφάνεια και πάτησε σε μια άγνωστη ακτή, πέρασε ώρα ώσπου να καταλάβω ότι βρισκόμουν σε ολλανδικό έδαφος...».

1. Μυστήρια γενέθλια!

Αγόρια: Γεια σας, κορίτσια!

Κορίτσια: Γεια σας!

Γιάννης: Πάμε για μπάσκετ; Θα παίξουμε δίδυμοι¹ εναντίον διδύμων!

Μαρία: Μα είστε κι εσείς δίδυμοι;

Αλέκος: Γιατί, δεν το ξέρατε;

Ειρήνη: Μα δε μοιάζετε καθόλου!

Αλέκος: Αυτό είναι αλήθεια. Εμείς δε μοιάζουμε καθόλου. Η μητέρα λέει πως είμαστε απλοί δίδυμοι.

Ειρήνη: Εγώ είμαι ολόιδια² με τη Μαρία.

Μαρία: Ναι, αλλά εσύ, Ειρήνη, είσαι μικρότερη από μένα. Γεννήθηκες δέκα λεπτά αργότερα και φέτος δε θα έχεις γενέθλια.

Αλέκος: Πώς γίνεται αυτό;

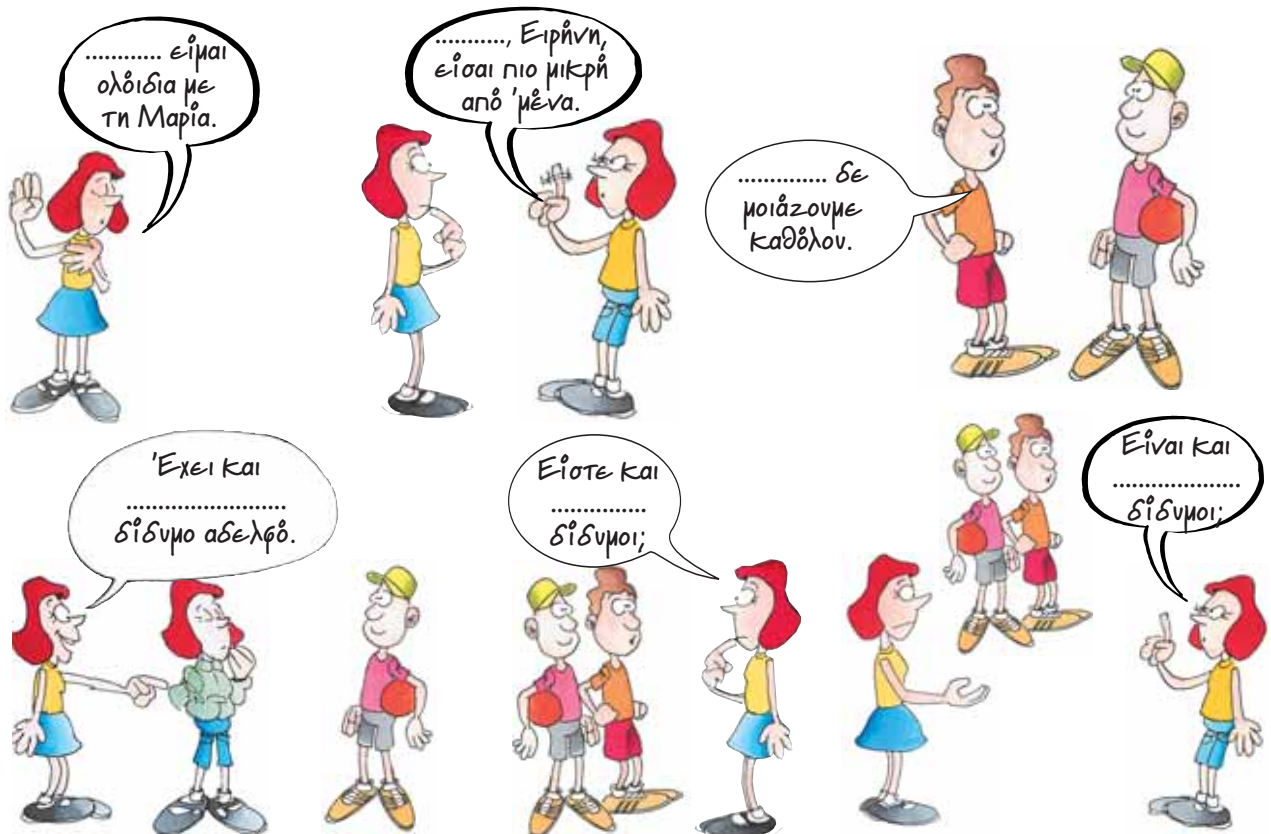

Μπορείς να απαντήσεις εσύ στην ερώτηση του Αλέκου;*

2. Εγώ και εσύ μαζί

Συμπλήρωσε³ τις φούσκες με τις αντωνυμίες.

ΕΥΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
εγώ	εμείς
εσύ	εσείς
αυτός, -ή, -ό	αυτοί, -ές, -ά

1. **οι δίδυμοι:** τα αδέρφια που γεννιούνται μαζί.
2. **ολοίδιος, -ια, -ιο:** αυτός που μοιάζει πολύ με κάποιον άλλο.
3. **συμπληρώνω:** βάζω αυτό που λείπει.

* Η Μαρία γεννήθηκε στις 28 Φεβρουαρίου στις 12 παρά 10 και η Ειρήνη στις 12 και ένα λεπτό, δέκατο έτος.

3. Ποια αντωνυμία για ποιο ρήμα;

α. Συμπλήρωσε.

εγώ ..... διαβάζω
 ..... διαβάζεις
 ..... / ..... / ..... διαβάζει
 ..... διαβάζουμε
 ..... διαβάζετε
 ..... / ..... / ..... διαβάζουν

β. Αντιστοίχισε.

εσείς ..... γράφω
 αυτός/ή/ό ..... γράφεις
 εγώ ..... γράφουμε
 εμείς ..... γράφει
 εσύ ..... γράφετε
 αυτοί/ές/ά ..... γράφουν

εσύ + εγώ εσείς + εγώ αυτός, -ή, -ό + εγώ, εμείς αυτοί, -ές, -ά + εγώ, εμείς	} εμείς	εσύ + εσύ εσύ + εσείς αυτός, -ή, -ό + εσύ, εσείς αυτοί, -ές, -ά + εσύ	} εσείς

4. Γράψε τι βλέπεις!

αυτά

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Τι ταιριάζει;

Γράψε και εσύ μερικές λέξεις για την κάθε αντωνυμία, όπως στο παράδειγμα.

..... το μολύβι
αυτό .....
 .....
 .....
αυτοί .....
 .....
 .....
αυτές .....
 .....
 .....

.....
αυτός .....
 .....
 .....
αυτή .....
 .....
 .....
αυτά .....
 .....
 .....

6. Κάνε αντικατάσταση.

Βάλε, αντί για τις υπογραμμισμένες λέξεις, τη σωστή αντωνυμία.

A.

1. Η Ειρήνη πήρε 20 στη Βιολογία.
.....Αυτή..... διαβάζει πολύ.
2. Ο Πέτρος είναι καλός μαθητής.
..... δεν αντιγράφει¹ ποτέ.
3. Το μωρό κλαίει.
..... πεινάει.
4. Τα παιδιά παίζουν όλη την ώρα.
..... δεν έχουν διάβασμα.
5. Μου αρέσουν οι σοκολάτες.
Αλλά ..... παχαίνουν.
6. Οι μαρκαδόροι χάλασαν.
..... είναι στο πάτωμα.

B.

1. Η Μαρία και η Ειρήνη είναι ίδιες.
..... είναι δίδυμες.
2. – Πάλι φωνάζουν ο Νίκος και η Σόνια;
– Άσε, ... συνέχεια φωνάζουν.
3. Η μαμά και το μωρό είναι έξω.
..... κάνουν βόλτα κάθε μέρα.
4. Ο Γιωργάκης και το σκυλάκι παίζουν.
..... είναι αχώριστοι φίλοι.
5. Η Νανά και το καινούριο κορίτσι κάνουν παρέα.
..... θα γίνουν γρήγορα φίλες.
6. Η φούστα και το μπλουζάκι είναι τσαλακωμένα.
..... δέλουν σιδέρωμα.

αιτιατική

Θα με βοηθήσετε ποτέ;

Μαμά: Μα δε με ακούτε; Σας φωνάζω τόση ώρα!

Ειρήνη: Τι μας θέλεις;

Μαμά: Ελάτε να με βοηθήσετε στην κουζίνα.

Μαρία: Όχι τώρα, μαμά, έχουμε πολύ διάβασμα.

Μαμά: Βρε Μαρία, σε βλέπω πως διαβάζεις με τα ακουστικά στα αυτιά. Μας δουλεύεις;

7. Ναι ή όχι;

Απάντησε έτσι ή αλλιώς.

- ✓ – Με λυπάσαι καθόλου;
– Ναι, σε λυπάμαι λίγο. / Όχι δε σε λυπάμαι καθόλου.

1. – Μας σκέφτεστε καθόλου;
.....
2. – Σε ενδιαφέρει καθόλου το σπορ;
.....
3. – Με αγαπάς καθόλου;
.....
4. – Σας πειράζει καθόλου το τσιγάρο;
.....
5. – Με θυμάσαι καθόλου;
.....

1. **αντιγράφω:** γράφω κρυφά από το τετράδιο του άλλου στις εξετάσεις.

8. Γράψε τις απαντήσεις όπως στο παράδειγμα.

1. Εσύ έκανες αυτόν το λεκέ; Δεν ..... εγώ.
2. Πήρες την μπλούζα; Δεν ..... .
3. Είδες το κοκαλάκι; Δεν ..... .
4. Πήγες κάπου τους δίσκους; Δεν ..... *το είδα* ..... πουθενά.
5. Πήρες τις κασέτες; Δεν ..... .
6. Πείραξες τα πράγματα; Δεν ..... .

9. Γράψε στον πληθυντικό ή στον ενικό.

- ✓ *Με βοηθάει.* → *Μας βοηθάει.*
1. Σε πιστεύει. → .....
  2. Το αλλάζω. → .....
  3. Μας αγαπάει. → .....
  4. Σας έχω φίλους. → .....
  5. Τα ονειρεύομαι. → .....
  6. Σας εκνευρίζω¹. → .....
  7. Τα οφείλω². → .....
  8. Τα αγοράζει. → .....

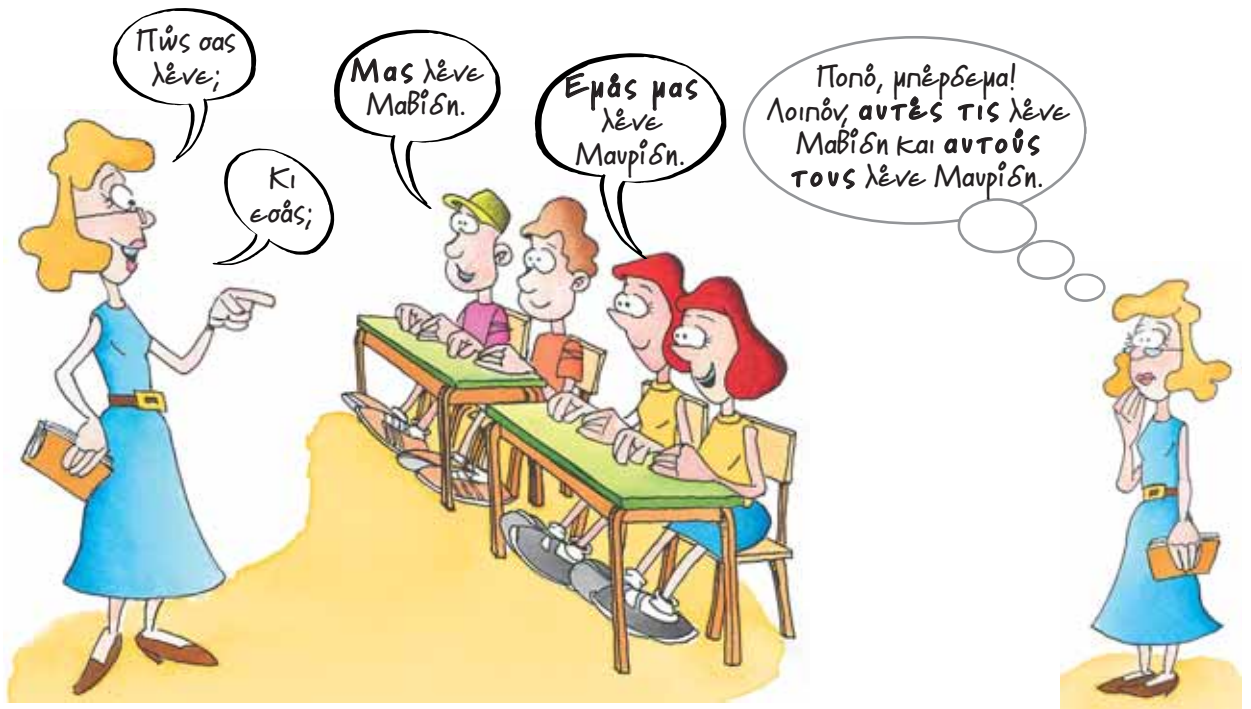
10. Συμπλήρωσε τα κενά.

1. – Ειρήνη, ... περιμένεις λίγο;
– Ναι, ... περιμένω. Κάνε γρήγορα.
2. – Μαμά, μπαμπά, ... αγαπάτε;
– Βέβαια και ..... αγαπάμε. Γιατί ρωτάτε;
3. – Γιάννη, να το τετράδιο που θέλεις. Παρ’ .....
– Ευχαριστώ πολύ, αλλά τώρα πια νομίζω
ότι δεν ..... χρειάζομαι.
4. – Βλέπεις αυτές τις δύο κοπέλες;
– ..... βλέπω.
– Μοιάζουν λίγο επιθετικές, αλλά αν τις γνωρίσεις καλά,
θα ..... συμπαθήσεις πολύ.

1. **εκνευρίζω:** κάνω κάποιον να θυμώσει, να νευριάσει μαζί μου.

2. **οφείλω:** χρωστώ, πρέπει να δώσω σε κάποιον κάτι που είναι δικό του.

Μη μας μπερδεύετε όλοι!

Δασκάλα: Εσύ, Ειρήνη, έλα στον πίνακα.

Μαρία: Πάλι εμένα σηκώνετε; Και ύστερα δε με λένε Ειρήνη. Εμένα με λένε Μαρία.

Δασκάλα: Δεν εννοώ εσένα αλλά την αδερφή σου.

Μαρία: Μα εμένα κοιτάζατε και όχι αυτήν.

Δασκάλα: Συγνώμη, κορίτσια, τι να κάνω με σας; Σας μπερδεύω συνέχεια.

Μαρία: Δεν πειράζει. Εμάς μας μπερδεύουν όλοι.

Υπάρχουν δύο τύποι αντωνυμιών στην αιτιατική:
ο δυνατός και ο αδύνατος.

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ

Δυνατός τύπος

Αδύνατος τύπος

Εγώ	<i>Εμένα</i>	<i>με</i>
Εσύ	<i>Εσένα</i>	<i>σε</i>
Αυτός	<i>Αυτόν</i>	<i>τον</i>
Αυτή	<i>Αυτήν</i>	<i>την</i>
Αυτό	<i>Αυτό</i>	<i>το</i>
Εμείς	<i>Εμάς</i>	<i>μας</i>
Εσείς	<i>Εσάς</i>	<i>σας</i>
Αυτοί	<i>Αυτούς</i>	<i>τους</i>
Αυτές	<i>Αυτές</i>	<i>τις</i>
Αυτά	<i>Αυτά</i>	<i>τα</i>

λένε...

Οι **δυνατοί τύποι** χρησιμοποιούνται:

- ύστερα από προθέσεις (για, από, σε, με, χωρίς)
Το δώρο είναι για εμένα.
- σε προτάσεις που δεν έχουν ρήμα
– Ποιον περιμένεις;
– Εσένα.
- για να τονίσουμε τη διαφορά
Σκέφτομαι εσένα, όχι εμένα.
- για έμφαση², οπότε βάζουμε και τους δύο τύπους.
Εμένα με πειράζει που το λέρωσες.

1. **εννοώ:** έχω στο μυαλό μου, θέλω να πω.

2. **η έμφαση:** η ιδιαίτερη σημασία ή προσοχή που δίνουμε σε κάτι.

11. Δώσε την απάντηση.

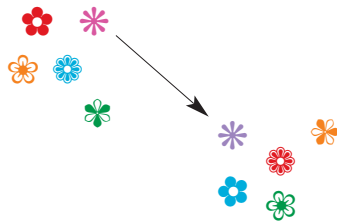
- ✓ Ποιον περιμένεις; ➔ Εσένα (εσύ)
1. Ποιον ζητούσαν; ➔ ..... (εγώ)
2. Ποια τακτοποίησες; ➔ ..... (αυτά)
3. Ποιες κυνηγάς; ➔ ..... (αυτές)
4. Ποιον κοροϊδεύεις; ➔ ..... (αυτός)
5. Ποιους φοβάσαι; ➔ ..... (αυτοί)
6. Ποιον βοήθησες; ➔ ..... (αυτή)
7. Ποιους κάλεσε; ➔ ..... (εμείς)
8. Ποιους σχολιάζουν¹; ➔ ..... (εσείς)
9. Ποιον ήδελαν; ➔ ..... (εσύ)

12. Τι πάει με τι;

Αντιστοιχίσε.

1. εμένα την
2. εσένα το
3. αυτόν σε
4. αυτήν τον
5. αυτό με

6. εμάς τους
7. εσάς μας
8. αυτούς τις
9. αυτές τα
10. αυτά σας

13. Φτιάξε προτάσεις.

✓ Με θέλουν, δε σε θέλουν. ➔ Θέλουν εμένα, όχι εσένα.

1. ....
Φωνάζουν εσένα, όχι αυτόν.
2. Τον περιμένω, δεν την περιμένω.
.....
3. ....
Κάλεσαν αυτήν, όχι αυτές.
4. Τη θυμάμαι, δεν τους θυμάμαι.
.....
5. ....
Ακολουθείτε εμάς, όχι αυτούς.

1. σχολιάζω: λέω τη γνώμη μου.

Σ' εμένα	} δεν έκανε δώρο, αλλά	μου	} έστειλε κάρτα.
Σ' εσένα		σου	
Στον Κώστα		του	
Στο παιδί		του	
Στην Ειρήνη		της	
Σ' εμάς		μας	
Σ' εσάς		σας	
Στους γονείς		τους	
Στις δίδυμες		τους	
Στα ξαδέλφια		τους	

14. Τι δώρο θα τους κάνουμε;

Φτιάξε προτάσεις με τη σωστή αντωνυμία. Χρησιμοποίησε τα ρήματα από το πλαίσιο.

• αγοράζω • παίρνω • χαρίζω • προσφέρω¹ • κάνω δώρο • δίνω

- ✓ Το παιδί θέλει ένα ποδήλατο.
- ➔ Θα του αγοράσουμε ένα ποδήλατο.

1. Ο Κώστας θέλει ένα βιβλίο.
.....

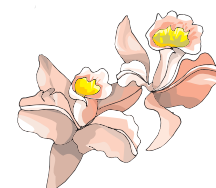
2. Οι δίδυμες θέλουν έναν υπολογιστή.
.....
.....

3. Οι φίλοι μας θέλουν ένα CD.
.....

4. Τα αγόρια θέλουν μια μπάλα ποδοσφαίρου.
.....

5. Η μαμά θέλει λουλούδια.
.....

6. Το μωρό θέλει μια κουδουνίστρα.
.....

1. προσφέρω: δίνω, χαρίζω.

15. Με τις ευχές μου!

α. Τι τους λέμε ή ευχόμαστε; Διάλεξε λεζάντες.

- Να ζήσετε! • Χρόνια πολλά! • Περαστικά! • Καλή επιτυχία! • Καλορίζικο! • Καλή όρεξη!

✓ Τους λέμε
«Να ζήσετε!»

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

β. Βρες τη σωστή αντωνυμία.

✓ (Εγώ) πηγαίνω για ύπνο.

➔ ..... Μου ..... λένε «Καληνύχτα!»

1. (Εσείς) φεύγετε ταξίδι.

➔ ..... λένε «Καλό ταξίδι!»

2. (Εμείς) αγοράσαμε καινούριο σπίτι.

➔ ..... λένε «Καλορίζικο!»

3. (Εσύ) δίνεις εξετάσεις.

➔ ..... λένε «Καλή επιτυχία!»

4. (Εγώ) γιορτάζω.

➔ ..... λένε «Χρόνια πολλά!»

1. **περαστικά!:** λέμε σε κάποιον που είναι άρρωστος γιατί θέλουμε να γίνει σύντομα καλά.

2. **καλορίζικο!:** λέμε σε κάποιον που αγοράζει ένα καινούριο σπίτι ή αυτοκίνητο.

ΟΝΟΜΑΣΤΙΚΗ		ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ		ΓΕΝΙΚΗ	
		δυνατός	αδύνατος	δυνατός	αδύνατος
ΕΓΩΝΟΜΙΚΟΣ	Εγώ είμαι	(Ε)μένα	με	(Ε)μένα	μου
	Εσύ είσαι	(Ε)σένα	σε	(Ε)σένα	σου
	Αυτός	Αυτόν	τον	Αυτού/ Αυτουνού*	του
	Αυτή	Αυτήν	την	Αυτής/ Αυτηνής*	της
	Αυτό	Αυτό	το	Αυτού/ Αυτουνού*	του
	είναι				
	εδώ.		φωνάζει.		μιλάει.
ΕΓΩΝΟΜΙΚΟΣ	Εμείς είμαστε	(Ε)μάς	μας	(Ε)μάς	μας
	Εσείς είστε	(Ε)σάς	σας	(Ε)σάς	σας
	Αυτοί	Αυτούς	τους		
	Αυτές	Αυτές	τις	Αυτών/ Αυτωνών	τους
	Αυτά	Αυτά	τα		

* Αυτοί οι τύποι χρησιμοποιούνται στον προφορικό λόγο.

16. Τι πάει με τι;

α. Αντιστοιχίσε.

Εμένα	του
Εσένα	της
Αυτού	μας
Αυτής	μου
Αυτού	τους
Εμάς	σου
Εσάς	του
Αυτών	σας

αρέσει το δώρο.

β. Γράψε τη λεζάντα.

.....

.....

17. Τι τους αρέσει;

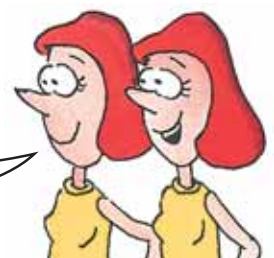
α. Πες τι λείπει η Ειρήνη για το τι αρέσει σε αυτήν και τι αρέσει στη Μαρία.

✓ η καθαριότητα και η τάξη/ακαταστασία¹

Εμένα μου αρέσει η καθαριότητα και η τάξη. Αυτηνής της αρέσει η ακαταστασία.

1. το διάβασμα και το σχολείο/βόλτες και κοπάνες²
2. η βιολογία/η Γυμναστική
3. ο Γιάννης/ο Πέτρος
4. παγωτό σοκολάτα/παγωτό βανίλια

Είμαστε διαφορετικές.
Εμένα μου αρέσει
η καθαριότητα και η τάξη.
Αυτηνής της αρέσει
η ακαταστασία.

1. η ακαταστασία: όλα είναι άνω κάτω.

2. η κοπάνη: ο μαθητής φεύγει κρυφά από το σχολείο.

β. Πες τι λέει ο Αλέκος για το τι αρέσει σε αυτόν και τι στον Τάσο.

✓ ο Χαριστέας/ο Τζιοβάνι

Εμένα μου αρέσει ο Χαριστέας. Αυτουνού του αρέσει ο Τζιοβάνι.

1. ο Παναθηναϊκός/ο Πανιώνιος
2. να παίζω επιθετικός¹/να παίζω στην άμυνα²
3. να μαρκάρω³/να σουτάρω⁴
4. να παρακολουθώ τους αγώνες στην τηλεόραση /να τους βλέπω στο στάδιο

Εμένα μου αρέσει ο Jordan. Αυτουνού του αρέσει ο O' Neill!

αιτιατική/γενική προσωπικής αντωνυμίας

18. Πόσο βαριέμαι τις επισκέψεις...

Συμπλήρωσε τα κενά με προσωπικές αντωνυμίες.

Όταν γιορτάζουμε, έχουμε επισκέψεις⁵. Αυτό γίνεται μόνο όταν γιορτάζει ο μπαμπάς. Η μαμά δε γιορτάζει ποτέ, γιατί το όνομά της δεν έχει γιορτή. ...., ... λένε οι μεγάλοι, έχεις γιορτή κάθε μέρα. Οι κύριοι και οι κυρίες λένε «χρόνια πολλά» στον μπαμπά, στη μαμά «να ..... χαίρεστε» και σε ..... «να χაίρεσαι τον μπαμπά». Η μαμά ..... λέει «μερσί» κι ..... λέω «ευχαριστώ». Η Δωροδέα πηγαίνει κι έρχεται με το δίσκο και ..... κερνάει κι ..... δίνω το δεξί μου χέρι, κι άμα δε θέλω να ..... δώσω στις κακές κυρίες, η μαμά ..... λέει να μην ντρέπομαι και ..... κάνει νοήματα⁶ και ..... λέει πως ..... κάνω για πρώτη φορά αυτό κι ότι πάντοτε ..... χαιρετάω και δεν ξέρει τι έπαδα σήμερα. Μερικοί φίλοι του μπαμπά ..... φέρνουν δώρα κι εκείνος ..... λέει δεν ήταν ανάγκη, βρε αδερφέ, κι η μαμά πηγαίνει και ..... αφήνει πάνω στο κρεβάτι.

..... δεν περνά ωραία στη γιορτή του μπαμπά, γιατί όλοι είναι νευριασμένοι και δεν ..... προσέχουν κι ας ρωτούν μόλις έρθουν:

– Πόσων χρόνων είσαι;

..... λέω.

– Μπράβο! Σε ποια τάξη πας;

..... λέω.

– Μπράβο! Ποιον αγαπάς περισσότερο, τον μπαμπά ή τη μαμά;

Και πριν ..... πω, ... λένε:

– Μπράβο!

Μετά ..... ρωτάνε:

– Θα ήθελες να έχεις μια αδελφούλα;

– Όχι!

Αλλά εκείνοι δεν προσέχουνε και ..... ξαναλένε μπράβο.

Κ. Ντελόπουλος,
«ο Άκης και οι άλλοι»

1. **επιθετικός, -ή, -ό:** ο παίκτης που παίζει στην περιοχή της αντίπαλης ομάδας.

2. **η άμυνα:** όταν οι παίκτες δεν αφήνουν τους αντιπάλους να βάλουν γκολ.

3. **μαρκάρω:** στο μπάσκετ και στο ποδόσφαιρο παίρνω θέση πολύ κοντά στον αντίπαλο παίκτη και δεν τον αφήνω να παίζει όπως θέλει.

4. **σουτάρω:** ρίχνω μπάλα, βαράω σουτ στο μπάσκετ ή στο ποδόσφαιρο.

5. **έχω επισκέψεις:** έχω καλεσμένους που έρχονται στο σπίτι.

6. **το νόημα:** η κίνηση του κεφαλιού, των ματιών ή των χεριών: Του έκανε νόημα να μη μιλήσει, του έδωσε, δηλαδή, να καταλάβει ότι δεν έπρεπε να μιλήσει.

ΘΥΜΗΣΟΥ ΕΠΙΣΗΣ!

- Όταν έχουμε δύο αντωνυμίες, πρώτα βάζουμε τη γενική και μετά την αιτιατική.
Δίνω το βιβλίο στη Μαρία. ➔ Της το δίνω.
- Η σειρά των αντωνυμιών μετά την προστακτική είναι συχνά ελεύθερη.
Πες της το. ή Πες το της.

19. Ναι ή όχι;

Απάντησε στις ερωτήσεις χρησιμοποιώντας αντωνυμίες.

- ✓ – Έδωσες τα σκουλαρίκια στη Μαρία;
– Ναι, τα έδωσα στη Μαρία. ➔ Ναι, της τα έδωσα.
- ✓ – Να σας πω το καινούριο ανέκδοτο¹;
➔ – Όχι, μη μας το πεις. ➔ Ναι, πες μας το. / Ναι, πες το μας.

1. – Επέστρεψες τις κασέτες στην Ειρήνη;

.....

2. – Να σας πω τα νέα μου;

.....

3. – Πήρες δώρα για τα παιδιά;

.....

4. – Να σου βρω το δίσκο;

.....

5. – Χάρισες την αφίσα στον Κώστα;

.....

6. – Να δω τις αθλητικές ειδήσεις²;

.....

7. – Πήρες την μπάλα από τις κοπέλες;

.....

8. – Να πιω το γάλα;

.....

9. – Έδωσες το χάρακα στο Βασίλη;

.....

10. – Να αγοράσω τη φωτογραφική μηχανή;

.....

1. το ανέκδοτο: μικρή αστεία ιστορία.

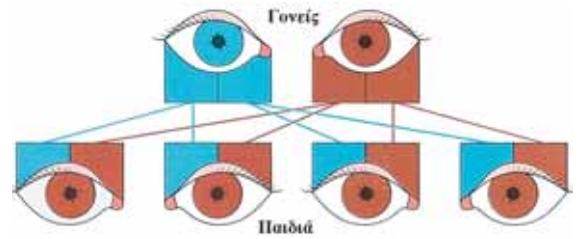
2. οι ειδήσεις: τα νέα στην τηλεόραση ή στο ραδιόφωνο.

Τα γονίδιά μας

Ξέρετε ότι...

Τα χαρακτηριστικά μας τα κληρονομούμε¹ από τα γονίδια² των γονιών μας, τα οποία τα βρίσκουμε ανά ζεύγη³. Στην περίπτωση του χρώματος των ματιών, η μητέρα μας έχει ένα ζεύγος γονιδίων με καστανό χρώμα AA. Ο πατέρας μας έχει ένα ζεύγος για γαλανό χρώμα aa. Κατά τη διάρκεια της γονιμοποίησης⁴ παίρνουμε από τον κάθε γονέα μόνο ένα γονίδιο από το κάθε ζεύγος. Δηλαδή, παίρνουμε από τη μητέρα μας ένα γονίδιο A (καστανό χρώμα) κι ένα γονίδιο a (γαλανό χρώμα) από τον πατέρα μας. Εμείς θα έχουμε ένα γονίδιο Aa. Επειδή όμως το καστανό χρώμα είναι επικρατέστερο⁵ έναντι του γαλάζιου, τα μάτια μας θα είναι καστανά.

1. Η αδερφή μου είναι ίδια με μένα!

ΜΑΣ ή ΣΑΣ;

- Μαμά, εμείς γιατί είμαστε δίδυμες;
- Γιατί κι η γιαγιά ..... ήταν δίδυμη.
- Η γιαγιά .....; Ποια γιαγιά;
- Η μητέρα του μπαμπά .....
- Ααα, η γιαγιά ....., η Λία! Θυμάμαι που μας έδειχνε φωτογραφίες και μιλούσε συνέχεια...

2. Το σχολείο μου

Τι λείπει; Συμπλήρωσε.

✓ Μαρία, πάρε την μπλούζα .....σου και φέρεσέ τη!

1. Πέτρο, άνοιξε τα βιβλία ..... και γράψε.
2. Πέτρο, Μαρία! Πάρτε τις τσάντες ..... και φύγετε από εδώ.
3. Παιδιά, φύγετε από την αυλή .....
4. Κυρία, ξεχάσατε την τσάντα .....
5. Κύριε καθηγητά, αυτά είναι τα γυαλιά .....

1. **κληρονομώ:** παίρνω από τους γονείς μου την περιουσία τους αφού πεθάνουν/παίρνω από τους γονείς, παππούδες/προπαππούδες διάφορα χαρακτηριστικά.
2. **το γονίδιο:** τα γονίδια μεταφέρουν διάφορα χαρακτηριστικά (το χρώμα των ματιών, το χρώμα των μαλλιών) από τους γονείς στα παιδιά.
3. **το ζεύγος:** δύο ζώα, δύο πράγματα, δύο άνθρωποι.
4. **η γονιμοποίηση:** η ένωση δύο κυττάρων διαφορετικών φύλων (π.χ. του άντρα και της γυναίκας) και η δημιουργία ενός νέου οργανισμού.
5. **επικρατέστερο:** το πιο δυνατό.

- Η Μαρία βλέπει το φίλο της.
- Ο Πέτρος βλέπει τη φίλη του.

- Ο Πέτρος, η Μαρία και η Ειρήνη με τους γονείς τους στο πάρκο.

3. Μίλησε γι' αυτούς.

Συμπλήρωσε με: ΤΟΥ, ΤΗΣ ή ΤΟΥΣ.

	το σπίτι	ο πατέρας
ο Πέτρος	..... το σπίτι του	.....
η Μαρία	..... το σπίτι της	.....
ο Πέτρος και η Μαρία	.....	.....

	η μητέρα	οι γονείς
ο Πέτρος	.....	.....
η Μαρία	.....	.....
ο Πέτρος και η Μαρία	.....	.....

4. Μ' αρέσουν οι φωτογραφίες.

Τι λένε τα παιδιά; Συμπλήρωσε.

Πέτρος: Ποια είναι αυτή;

Μαρία: Αυτή είναι η ξαδέλφη μου και η οικογένειά ..... της. Ο πατέρας ....., ... μητέρα ..... και ..... αδελφός .... ξαδέλφια ..... έχουν ένα γατάκι. .... γατάκι ..... είναι πολύ καθαρό. Καθαρίζει ..... πρόσωπό ....., ... αυτάκι ..... με ..... πόδια .....

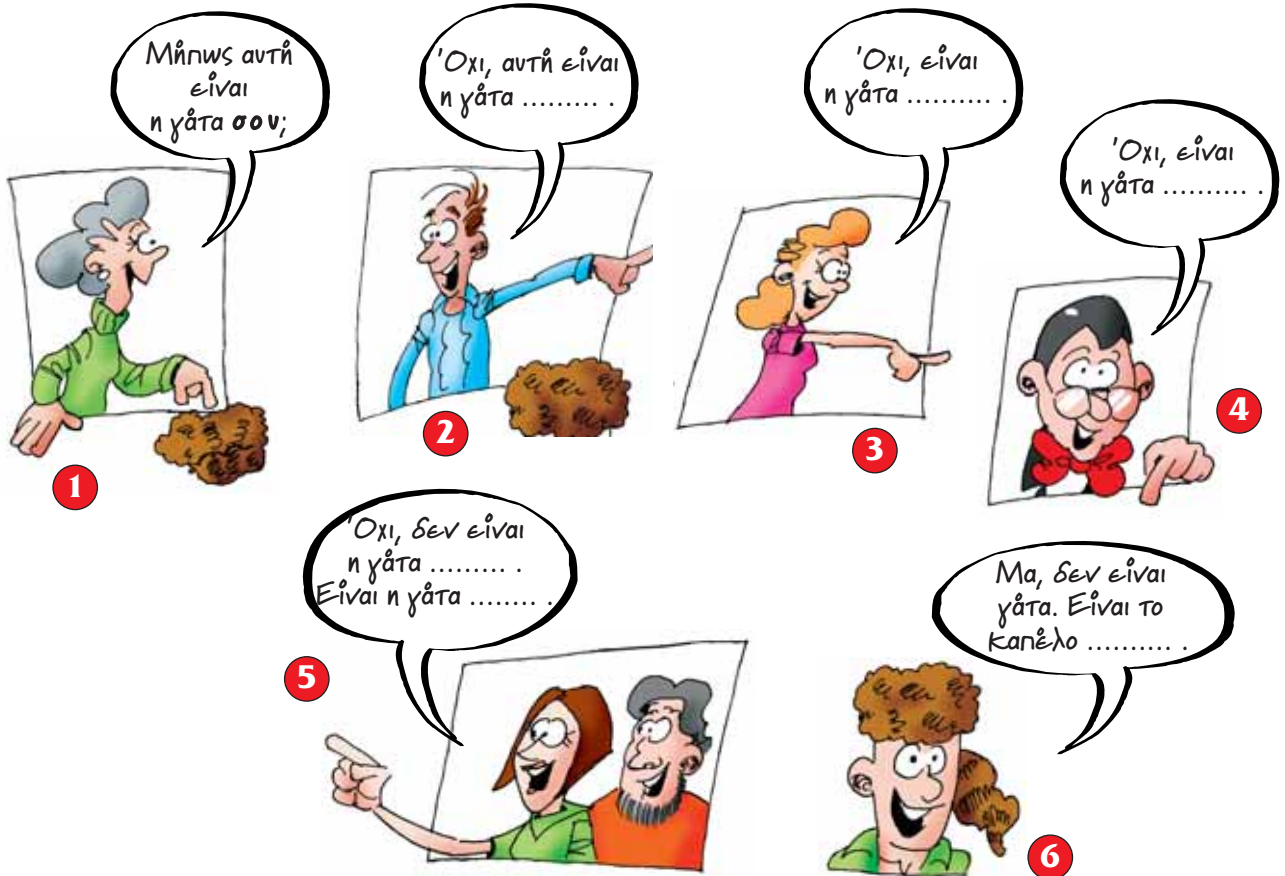

Πέτρος: Και αυτός εδώ;

Μαρία: Αυτός είναι ο ξάδελφός μου, ο Κώστας, και η οικογένειά ....., ... πατέρας ....., ... μητέρα ..... και ..... αδελφός ....., ο Άρης. Αυτό είναι το δωμάτιο του Άρη και του Κώστα, ... βιβλιοθήκη ....., ... βιβλία ....., ... γραφείο .....

5. Ποιανού είναι η γάτα;

δικός μου, δική/-ιά μου, δικό μου

Για πάντα δική σου

1. η γκοφρέτα: γλύκισμα.

1. **παιδεύω:** κουράζω, ταλαιπωρώ.

ΕΝΙΚΟΣ	ΠΛΗΘΥΤΙΚΟΣ
ο δικός μου, σου, του, μας, σας, τους	οι δικοί μου, σου, του, μας, σας, τους
η δική/-ιά μου, σου, του, μας, σας, τους	οι δικές μου, σου, του, μας, σας, τους
το δικό μου, σου, του, μας, σας, τους	τα δικά μου, σου, του, μας, σας, τους

6. Πες το αλλιώς.

✓ Αυτός είναι ο αδελφός μου. ➔ Αυτός είναι ο δικός μου αδελφός.

1. Αυτό είναι το σπίτι μας. ➔ .....
2. Αυτά είναι τα βιβλία σας. ➔ .....
3. Αυτό είναι το καπέλο σου. ➔ .....
4. Αυτή είναι η τσάντα της. ➔ .....
5. Αυτές είναι οι μπάλες μας. ➔ .....
6. Αυτός είναι ο σάκος μου. ➔ .....
7. Αυτό είναι το φόρεμά μου. ➔ .....
8. Αυτά είναι τα μολύβια μου. ➔ .....

7. Ποιανού είναι;

Φτιάξε φράσεις όπως στο παράδειγμα.

- ✓ ο σκύλος; (αυτή) ➔ Δικός της.
1. τα ζωάκια; (αυτός) ➔ .....
  2. η βιβλιοθήκη; (αυτές) ➔ .....
  3. το σπίτι; (αυτή) ➔ .....
  4. ο χάρακας; (αυτά) ➔ .....
  5. η λουρίδα; (αυτή) ➔ .....
  6. ο σκύλος; (αυτός κι αυτή) ➔ .....

8. Διάλογοι!

Κάντε διαλόγους όπως στο παράδειγμα.

✓ εσύ/το βιβλίο ➔ - Αυτό είναι το βιβλίο σου; - Ναι, δικό μου είναι.

1. Πέτρος/ο σκύλος
2. Μαρία/βιβλία
3. Άννα, Έλενα/σπίτι
4. αυτός/ο αδελφός

9. Τα δικά μου... δικά μου

Συμπλήρωσε με: ΔΙΚΟΣ, ΔΙΚΗ/-ΙΑ, ΔΙΚΟ ΜΟΥ, ΣΟΥ, ΤΟΥ...

✓ Ο Γιάννης θέλει ..... δικά του παιχνίδια. Δεν του αρέσουν τα παιχνίδια του αδελφού του.

1. Τώρα η μητέρα θέλει ..... αυτοκίνητο. Δουλεύει μακριά.
2. Το αδελφάκι μου τα θέλει όλα .....
3. Ο Γιάννης άρχισε δουλειά. Θέλει να έχει ..... λεφτά.
4. Η Ιόλη θέλει ..... ποδήλατο.

10. Το δικό μας λεωφορείο

Συμπλήρωσε τα κενά με την αντωνυμία ΔΙΚΟΣ, ΔΙΚΗ/-ΙΑ, ΔΙΚΟ ΜΟΥ.

...Ήμασταν στο καφενείο και παίζαμε «το λεωφορείο». Ο Ντόντος, όμως, όπως έκανε πάντοτε, μας κάλασε¹ το παιχνίδι. Άρχισε να γκρινιάζει² και να λέει πως ήθελε κι αυτός να κάνει το σοφέρ και δεν είναι δίκαιο να είναι όλο ο Βαγγελάκης κι εκείνος του έλεγε πως ..... ήταν η ιδέα να κάνουν λεωφορείο κι αν ήθελε να γίνει σοφέρ να πάει σε

άλλο καφενείο και πως τούτο είναι ..... και οι καρέκλες είναι ..... και οι επιβάτες³ είναι ..... και ο εισπράκτορας⁴ είναι ..... και τα εισιτήρια είναι ..... και όλα είναι ..... και τα δέντρα και τα τραπέζια και τα παγκάκια της πλατείας. Τότε ο Ντόντος, επειδή δεν υπήρχαν άλλες καρέκλες, άρχισε να παίρνει τις ..... και έτσι έγινε μεγαλύτερη φασαρία⁵:

- Δε θα πάρεις καμιά! Εμείς τις πιάσαμε πρώτοι!
- Και τι; ..... είναι;
- Ναι, ... είναι. Εμείς ξέρουμε τον κυρ Χαράλαμπο.

Και να που έφτασε ο κυρ Χαράλαμπος, ο καφετζής, με το δίσκο στο χέρι και τώρα να δεις καρέκλες και τιμόνια...

Άκης Ντελόπουλος, «Ο Άκης και οι άλλοι»

1. **χαλάω το παιχνίδι:** πειράζω τους άλλους όταν παίζουν.
2. **γκρινιάζω:** μουρμουρίζω, παραπονιέμαι.
3. **ο επιβάτης:** ταξιδεύει με λεωφορείο, τρένο, πλοίο.
4. **ο εισπράκτορας:** παίρνει τα χρήματα από τους επιβάτες στο λεωφορείο.
5. **η φασαρία:** θόρυβος, σαματάς.

Μόνο τον εαυτό σου σκέφτεσαι;

Ειρήνη: Μαρία, μόνο για τον εαυτό σου ενδιαφέρεσαι¹.

Μαρία: Γιατί; Τι κάνω για τον εαυτό μου;

Ειρήνη: Να, το δωμάτιό μας. Είναι και για τις δυο μας. Εσύ, όμως, πιάνεις όλο το χώρο. Τα δύο γραφεία είναι γεμάτα με τα δικά σου βιβλία. Τα ρούχα σου βρίσκονται παντού. Μου ζητάς τα ρούχα μου, σου τα δίνω. Αλλά εσύ τα δικά σου δε μου τα δανείζεις² ποτέ. Ενδιαφέρεσαι μόνο για τον εαυτό σου και για κανέναν άλλον. Όλο για τον εαυτό σου μιλάς. Εγώ, εγώ, εγώ!

Μαρία: Μη λες βλακείες³.

Ειρήνη: Όχι, δε λέω βλακείες. Είσαι μια εγωίστρια που σκέφτεται μόνο τον εαυτό της.

Μαρία: Κι εσύ δε φροντίζεις τον εαυτό σου; Δεν κάδεσαι με τις ώρες μπροστά στον καθρέφτη;

Ειρήνη: Δεν είναι κακό να περιποιοίται⁴ κανείς τον εαυτό του. Εγώ, όμως, δε σκέφτομαι μόνο τον εαυτό μου, σκέφτομαι κι εσένα.

11. Τι πάει με τι;

Αντιστοιχίσε.

1. Με απασχολεί	ο εαυτός	μου
2. Σε απασχολεί		του
3. Τον απασχολεί		μας
4. Την απασχολεί		σου
5. Μας απασχολεί		τους
6. Σας απασχολεί		σας
7. Τους/τις απασχολεί		της
1. Εγώ φροντίζω	τον εαυτό	μου
2. Εσύ φροντίζεις		τους
3. Αυτός φροντίζει		της
4. Αυτή φροντίζει		του
5. Εμείς φροντίζουμε		σας
6. Εσείς φροντίζετε		σου
7. Αυτοί/αυτές φροντίζουν		μας

1. **ενδιαφέρομαι:** φροντίζω, προσέχω.
2. **δανείζω (λεφτά, βιβλία):** δίνω, αλλά θα τα πάρω πίσω.
3. **η βλακεία:** κάτι που δεν έχει νόημα, ανοησία.
4. **περιποιοίμαι:** φροντίζω κάποιον ή κάτι.

12. Συμπλήρωσε!

Πρόσεξε το ρήμα και συμπλήρωσε.

1. Εσύ κοιτά ..... και άσε τι κάνουν οι άλλοι.
2. Δεν τους ενδιαφέρει καθόλου.....
3. Η Ειρήνη φοβάται πολύ για .....
4. Μη νοιάζεστε μόνο για .....
5. Ο παπούς δεν μπορεί να φροντίσει .....
6. Θα μου μιλήσεις λιγάκι για .....
7. .... να προσέχεις!

13. Συμπλήρωσε!

1. Οι γονείς συμβουλεύουν τα παιδιά να φροντίζουν .....
2. Ο Νίκος κλείνεται συχνά σ(ε) ..... όταν είναι στενοχωρημένος.
3. Η Ειρήνη δε φροντίζει μόνο .....
4. Η Μαρία βάζει πάνω από όλα .....
5. Ο Πέτρος έχει καλή γνώμη για .....
6. Ο Πέτρος αισθάνεται¹ πάντα σίγουρος για .....
7. Η Γιώργος υποσχέθηκε² σ(ε)..... να γίνει καλός μαθητής.

1. **αισθάνομαι:** νιώθω.

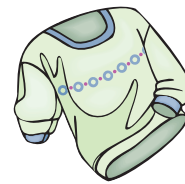
2. **υπόσχομαι:** δίνω ελπίδες, λέω ότι θα κάνω κάτι.

<u>Αυτός ο</u> σκούφος σου πάει πολύ.	<u>Εκείνος</u> δε σου πήγαινε καθόλου.
<u>Αυτή η</u> βιτρίνα είναι ωραία.	<u>Εκείνη</u> ήταν απαίσια.
<u>Αυτό το</u> μπουφάν είναι ζεστό.	<u>Εκείνο</u> ήταν πολύ λεπτό.
<u>Αυτοί οι</u> πωλητές είναι ευγενικοί.	<u>Εκείνοι</u> ήταν πολύ πιεστικοί ¹ .
<u>Αυτές οι</u> ζακέτες είναι συνθετικές.	<u>Εκείνες</u> ήταν μάλλινες.
<u>Αυτά τα</u> γάντια είναι σκληρά.	<u>Εκείνα</u> ήταν μαλακά.

1. Φτιάξε τις προτάσεις.

- ✓ Το χρώμα/εκείνη/η φούστα/ήταν/άσχημος.
- ➔ Το χρώμα εκείνης της φούστας ήταν άσχημο.

1. Η γραμμή/αυτός/το κοστούμι/είναι/κλασικός.

.....

2. Αυτός/ο σκούφος/κάπου τον έχω ξαναδεί.

.....

3. Η τιμή/εκείνος/τα παπούτσια/μου φαίνεται/υπερβολικός².

.....

.....

4. Εκείνος/οι μπλούζες/ήταν/φτηνός.

.....

5. Εκείνος/οι σακοί/τους είδα και αλλού.

.....

6. Το χρώμα/αυτός/η τσάντα/πάει με τα παπούτσια μου.

.....

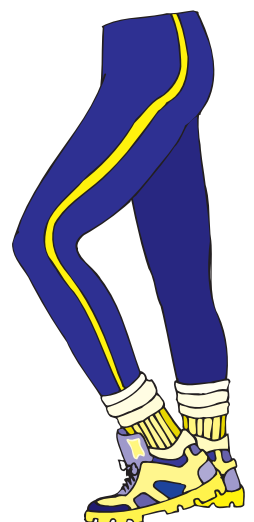
.....

7. Ψώνισα/αυτός/οι φόρμες στις εκπτώσεις³.

.....

8. Εκείνος/τα παντελόνια τα πήρα σε τιμή ευκαιρίας.

.....

1. **πιεστικός, -ή, -ό:** αυτός που πιέζει και δεν αφήνει τον άλλο να αποφασίζει ελεύθερα.
 2. **υπερβολικός, -ή, -ό:** αυτός που δεν είναι κανονικός, είναι πάντα πάρα πολύς.
 3. **οι εκπτώσεις:** στις εκπτώσεις αγοράζουμε πράγματα πιο φθηνά απ' ό,τι συνήθως.

2. Αυτά τα τζιν ή εκείνα;

Συμπλήρωσε τα κενά με τις αντωνυμίες **ΑΥΤΟΣ, ΕΚΕΙΝΟΣ,** στο σωστό τύπο.

Σχεδόν όλοι φοράτε τα τζιν. Ξέρετε όμως την ιστορία τους; Ξέρετε ότι ..... το ρούχο ξεκίνησε ως παντελόνι για εργάτες πριν γίνει το δημοφιλέστερο¹ ρούχο της νεολαίας²; Ποιος λοιπόν είναι ..... που είχε την καταπληκτική ιδέα; Ονομάζεται Jacob Davis. Ο άνθρωπος ..... ήταν ένας απλός ράφτης που έτυχε να έχει ανάμεσα στους πελάτες του έναν δύσκολο που συνέχεια έσκιζε³ τις τσέπες του. Έτσι, του ήρθε η ιδέα να ενισχύσει⁴ τα παντελόνια. Έβαλε λοιπόν μεταλλικά καρφάκια σ' ..... τα σημεία του ρούχου που φθειρόνταν πιο γρήγορα. .... τα παντελόνια μεγάλης αντοχής⁵ είχαν τεράστια επιτυχία στους πελάτες του. Ο Jacob φοβήθηκε μήπως του κλέψουν την ιδέα. Έπρεπε γρήγορα να την κάνει πατέντα⁶. Για να κάνει χαρτιά όμως έπρεπε να πληρώσει 68 δολάρια. Δεν είχε ..... τα λεφτά. Τότε σκέφτηκε τον Levi Strauss. Από ..... ψώνιζε τα υφάσματα για τη δουλειά του. Ο Levi ως επιχειρηματίας είδε μεγάλες προοπτικές⁷ σ' ..... το καινούριο ρούχο. Στις 20 Μαΐου του 1873 οι δύο άντρες πήραν πατέντα με αριθμό 139.121. .... η ημερομηνία θεωρείται⁸ ως η επίσημη μέρα «γέννησης» των μπλουτζιν.

τόσος, τόση, τόσο

3. Είναι τόσες οι ασκήσεις, που...

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με το **ΤΟΣΟΣ, ΤΟΣΗ, ΤΟΣΟ**.

1. Είναι ..... ο πόνος, που δεν αντέχεται⁹.
2. Είναι ..... η αγωνία¹⁰, που δεν κρύβεται.
3. Είναι ..... το άγχος, που δε φεύγει.
4. Είναι ..... οι κόποι¹¹, που είναι κρίμα να χαθούν.
5. Είναι ..... οι δουλειές, που δε γίνονται σε μία μέρα.
6. Είναι ..... τα βάσανα¹², που δεν υποφέρονται.

1. **δημοφιλέστερος, -η, -ο:** αγαπημένος από όλο τον κόσμο.
2. **η νεολαία:** οι νέοι και οι νέες.
3. **σκίζω:** κόβω κάτι σε κομμάτια: *Σκίζω το χαρτί, το παντελόνι κτλ.*
4. **ενισχύω:** κάνω κάτι πιο δυνατό.
5. **η αντοχή:** ένα αντικείμενο έχει μεγάλη αντοχή όταν δε σπάει, δε χαλάει εύκολα.
6. **η πατέντα:** με την πατέντα ο εφευρέτης προστατεύει την ιδέα του από την κλοπή.
7. **η προοπτική:** το μέλλον: *Το επάγγελμα του χειριστή υπολογιστών έχει μεγάλες προοπτικές.*
8. **θεωρούμαι:** είμαι: *Ο Οδυσσεύς Ελύτης θεωρείται ένας από τους πιο σπουδαίους ποιητές του 20ού αιώνα.*
9. **αντέχω:** μπορώ, έχω αντοχή, δύναμη.
10. **η αγωνία:** η ανησυχία που δείχνουμε όταν είμαστε σε κίνδυνο ή όταν περιμένουμε κάτι σημαντικό.
11. **ο κόπος:** η μεγάλη προσπάθεια που κάνουμε για να πετύχουμε κάτι.
12. **το βάσανο:** λύπη, ταλαιπωρία, πρόβλημα.

6. Συνέχισε όπως στο παράδειγμα.

✓ Ένα τέτοιο παλτό θέλω κι εγώ. Από πού το ψώνισες;

1. ....
2. ....
3. ....
4. ....
5. ....
6. ....

- μια μπλούζα • ένα παλτό
- μια γραβάτα¹ • ένας σκούφος
- ένα τζιν • παπούτσια • κάλτσες

7. Ποιο είναι το σωστό;

Υπογράμμισέ το.

✓ Δεν περίμενα μια τέτοια/τέτοιας αλλαγή στην εμφάνισή² σου.

1. Τέτοιων/Τέτοιους φίλους χρειάζομαι κι εγώ.
2. Είναι τέτοιας/τέτοια σημασίας το γράμμα, που πρέπει να το στείλεις αμέσως.
3. Τα παιδιά τέτοιων/τέτοιους γονιών έχουν προβλήματα στο σχολείο.
4. Δεν περίμενα τέτοια/τέτοιων λόγια από σένα.
5. Η γνώμη ενός τέτοιο/τέτοιου ανθρώπου μετράει³ πολύ.
6. Δεν έχω όρεξη⁴ να ακούω τέτοια/τέτοιες βλακείες.

1. **η γραβάτα:** μέρος του ανδρικού ρουχισμού που δένεται γύρω από το λαιμό του πουκάμισου.
2. **η εμφάνιση:** πώς είμαστε εξωτερικά: Φοράει πάντα όμορφα ρούχα. Προσέχει την εμφάνισή της.
3. **μετρώ:** (εδώ) έχω αξία, με θεωρούν σπουδαίο: Η μόρφωση μετράει πολύ στις μέρες μας.
4. **η όρεξη:** όταν έχω διάθεση να φάω.

ενικός

- Ποιος είσαι;
- Ο Πέτρος.
- Ποιον θέλεις;
- Τον Αλέξανδρο.
- Αα, αυτόν.

- Ποια είσαι;
- Η Αλίκη.
- Ποια θέλεις;
- Την Ειρήνη.
- Αα, αυτήν.

- Τι είναι εκεί;
- Η γραμματική.
- Κι εσύ τι ψάχνεις;
- Το λεξικό.
- Αα, αυτό.

πληθυντικός

- Ποιοι είστε;
- Ο Αλέξανδρος και ο Τάσος.
- Ποιους θέλετε;
- Τη Μαρία και τον Πέτρο.
- Αα, αυτούς.

- Ποιες είστε;
- Εμείς, οι δίδυμες.
- Ποιες θέλετε;
- Την Αλίκη και τη Σόνια.
- Αα, αυτές.

- Τι είναι εκεί;
- Οι πατάτες.
- Εσύ τι ψάχνεις;
- Τα κρεμμύδια.
- Αα, αυτά.

1. Πίνακες!

Ρώτα ένα ζωγράφο ποιον ή τι ζωγραφίζει.

Ποιον

...ζωγραφίζεις;

2. Πώς ρωτάω;

- ✓ - Μαρία, Ειρήνη, ...ποιανού..... είναι αυτές οι νερομπογιές¹;
- Δικές μας είναι.
- Είστε σίγουρες; Μου μοιάζουν σαν δικές μου.

1. - Γιάννη, Αλέξη, ... είναι αυτά τα χαρτιά;
- Δικά μας.
- Μα εμένα μου μοιάζουν σαν δικά μου.

2. - Ελένη, ... είναι αυτά τα παπούτσια;
- Δικά μου.
- Μα αυτά είναι ίδια με τα δικά μου.

3. - ..... είναι αυτά τα λεξικά;
- Το ένα είναι της Μαρίας και το άλλο της Ελένης.
- Είναι ίδια με τα δικά μου.

1. η νερομπογιά: χρώμα ζωγραφικής που διαλύεται με νερό.

 ΕΝΙΚΟΣ	 ΕΝΙΚΟΣ	 ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
ποιανού τίνος	ποιανής τίνος	ποιανών τίνων (σπάνια)

Όταν δεν είμαι σίγουρος για τον ιδιοκτήτη¹, μπορώ να βάλω παντού **ΤΙΝΟΣ**, και για το αρσενικό και για το θηλυκό.

κάποιος, κάποιια, κάποιιο

	 ΕΝΙΚΟΣ	 ΕΝΙΚΟΣ	 ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ
	κάποιος	κάποιια	κάποιιο
ΕΝΙΚΟΣ	κάποιου	κάποιιας	κάποιου
	κάποιον	κάποιια	κάποιιο
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ	κάποιοι	κάποιες	κάποιια
	κάποιων	κάποιων	κάποιων
	κάποιους	κάποιες	κάποιια

3. Διάλογοι

Φτιάξε μικρούς διαλόγους όπως στο παράδειγμα.

- ✓ ποιοι/από τη δουλειά
  - Μπαμπά, ποιοι είναι αυτοί;
  - Κάποιοι από τη δουλειά μου. Δεν τους ξέρεις.

1. ποιος/από το γυμναστήριο

.....

.....

.....

2. ποια/από το ωδείο²

.....

.....

.....

3. ποιοι/από το φροντιστήριο

.....

.....

.....

1. ο **ιδιοκτήτης**: σε αυτόν ανήκουν πράγματα.

2. το **ωδείο**: το μουσικό σχολείο.

4. Σε κάποιο άλλο σχολείο...

Διάβασε και συμπλήρωσε τα κενά με το ΚΑΠΟΙΟΣ, ΚΑΠΟΙΑ, ΚΑΠΟΙΟ, ΚΑΤΙ.

Έπειτα από μια μικρή βόλτα στο σχολείο η Πατ και η Ιζαμπέλ πήγαν στο δωμάτιο. .... από τα κορίτσια σήκωσε τα μάτια του προς το μέρος τους. «Γεια σας, δίδυμες!» είπε η Χίλαρι. «Για πείτε μας, Ήσασταν σε κανένα άλλο σχολείο πριν;»

«Ναι, στο Ρέντρουφς» απάντησαν οι δίδυμες με ..... περηφάνια.

«Το σχολείο των σνομπ¹!» ακούστηκε ένα μελαχρινό κορίτσι. «Δε σας βλέπω να ταιριάζετε εδώ. Κρίμα που δεν πήγατε σε ..... άλλο σχολείο».

«Μη δίνετε μεγάλη σημασία στα λόγια της Τζάνετ» τους είπε η Χίλαρι.

«Αυτή πάντα λέει αυτό που σκέφτεται. Αυτό είναι ευχάριστο μόνο όταν σκέφτεται καλά πράγματα για ..... . Θα τη συνηθίσετε».

«Ελπίζω όχι» είπε η Πατ στυφά. «Μου αρέσουν οι καλοί τρόποι, ... που μαθαίναμε στο παλιό μας σχολείο, εδώ όμως φαίνεται να είναι ..... εντελώς άγνωστο!». .... στιγμή που δεν τις πρόσεχε πια κανείς, η Ιζαμπέλ

είπε στο αυτί της Πατ: «Δε μου αρέσουν τα μεγάλα σχολεία. Εμένα μου αρέσουν τα μικρότερα σχολεία, όπου είσαι ..... , κι όχι ένα μικρό τίποτα ανάμεσα σε ένα σωρό άλλα!».

«Μην ανησυχείς» είπε η Πατ. «Όλοι εδώ θα μάθουν ποιες είμαστε και τι μπορούμε να κάνουμε! Θα δεις πώς θα μας υπολογίζουν. Οι δίδυμες Ο' Σάλιβαν θα είναι .....! Αυτό μην το ξεχνάς ποτέ, Ιζαμπέλ».

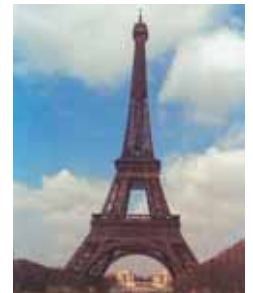
..... πόσος, πόση, πόσο

5. Πόσες μέρες έχουμε ακόμη σχολείο;

Συμπλήρωσε όπως στο παράδειγμα.

✓ – ..... Πόσες ..... μέρες μείνατε στο Παρίσι; – ..... Αρκετές ..... . (πόσος/αρκετός)

1. – ..... διάστημα¹ καθίσατε στη Ρώμη;
– ..... . (πόσος/λίγος)
2. – ..... καιρό ήσασταν έξω;
– ..... . (πόσος/κάμποσος)
3. – ..... ώρες ταξιδέψατε με το αεροπλάνο;
– ..... . (πόσος/αρκετός)
4. – ..... βδομάδες λείπατε στο ταξίδι;
– ..... . (πόσος/κάμποσος)
5. – ..... μήνες απουσιάσατε²;
– ..... . (πόσος/λίγος)
6. – ..... χρόνια είχατε να δείτε τους φίλους σας;
– ..... . (πόσος/κάμποσος)
7. – ..... φορές πήγατε στο εξωτερικό;
– ..... . (πόσος/αρκετός)

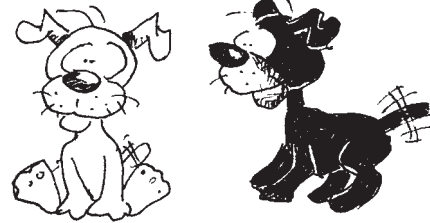
1. ο **σνομπ**: αυτός που θέλει να δείχνει καλύτερος, ανώτερος απ' ό,τι είναι. Αυτός περιφρονεί τους άλλους, τους θεωρεί κατώτερους.

➤ Είναι δίδυμες.
Καθεμιά όμως έχει διαφορετικό χαρακτήρα.

➤ Είναι φίλοι.
Καθένας όμως έχει διαφορετικά χόμπι.

➤ Είναι από την ίδια μαμά.
Καθένα όμως έχει διαφορετικό χρώμα.

καθένας	καθεμία/καθεμιά	καθένα
καθενός	καθεμίας/καθεμιάς	καθενός
καθέναν	καθεμία/καθεμιά	καθένα

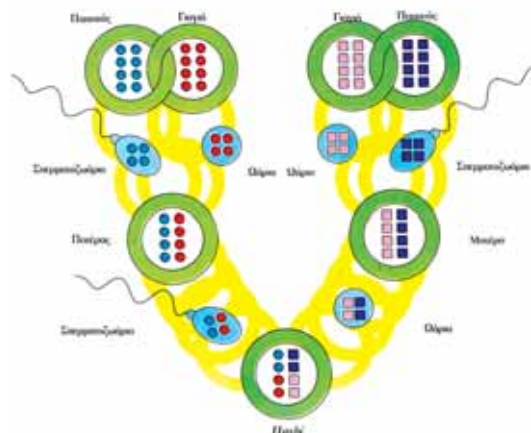
Η αντωνυμία **ΚΑΘΕΝΑΣ, ΚΑΘΕΜΙΑ, ΚΑΘΕΝΑ** χρησιμοποιείται με ή χωρίς άρθρο. Το νόημα δεν αλλάζει:

➤ Ο καθένας το ξέρει./Καθένας το ξέρει.

6. Πώς κληρονομούνται¹ τα γονίδια²;

Συμπλήρωσε τα κενά με το: **ΚΑΘΕΝΑΣ, ΚΑΘΕΜΙΑ, ΚΑΘΕΝΑ**.

Τα μισά γονίδιά σας προέρχονται από τον .....
..... από τους γονείς σας. Αυτοί πήραν τα μισά γονίδιά τους από τον ..... από τους γονείς τους. Σαν αποτέλεσμα έχετε κληρονομήσει το ένα τέταρτο των γονιδίων σας από τον ..... από τους παπούδες σας.

1. **κληρονομώ:** παίρνω από τους γονείς μου την περιουσία τους αφού πεθάνουν / παίρνω από τους γονείς, παπούδες/προπαπούδες διάφορα χαρακτηριστικά.

2. **το γονίδιο:** τα γονίδια μεταφέρουν διάφορα χαρακτηριστικά (το χρώμα των ματιών, το χρώμα των μαλλιών) από τους γονείς στα παιδιά τους.

κανένας	καμία/καμιά	κανένα
κανενός	καμίας/καμιάς	κανενός
κανέναν	καμία/καμιά	κανένα

7. Κάνε προτάσεις με το ΚΑΘΕΝΑΣ, ΚΑΘΕΜΙΑ, ΚΑΘΕΝΑ ή το ΚΑΝΕΝΑΣ, ΚΑΜΙΑ, ΚΑΝΕΝΑ.

✓ (παιδιά/δωμάτιο/αφίσα)

Καθένα από τα παιδιά έχει το δικό του δωμάτιο, γι' αυτό χάρισα στο καθένα από μια αφίσα.

ή: Κανένα από τα παιδιά δεν έχει το δικό του δωμάτιο, γι' αυτό δε χάρισα σε κανένα αφίσα.

1. (κόρες/γραφείο/μολυβοθήκη)

.....

2. (γιοι/υπολογιστής/CD-ROM)

.....

3. (δίδυμες/φωτογραφίες/άλμπουμ)

.....

4. (δίδυμοι/κούπα/πιατάκι)

.....

5. (κορίτσια/καλλυντικά/νεσεσέρ)

.....

κάθε

8. Κάθε τάξη, κάθε χρόνο, κάθε μαθητής

Ειρήνη: Μαμά, μπαμπά! Την άλλη Παρασκευή έχουμε την εκδήλωσή¹ για το τέλος της σχολικής χρονιάς.

Μπαμπάς: Τι θα κάνετε φέτος;

Μαρία: Αφού ξέρετε. Κάθε χρόνο τα ίδια κάνουμε. Στην αρχή κάθε καθηγητής θα βγάλει ένα μικρό λόγο.

Ειρήνη: Μετά κάθε τάξη θα παρουσιάσει από ένα θεατρικό. Η γιορτή θα γίνει έξω στο προαύλιο. Θα καλέσουν πολύ κόσμο. Μας είπαν ότι κάθε παιδί μπορεί να φέρει εκτός από τους γονείς του και άλλα δύο άτομα.

Μαμά: Τέλεια! Θα πάρουμε και το Γιωργάκη.

Μαρία: Και στο τέλος θα κάνουμε πάρτι με γλυκά και αναψυκτικά!

¹ η εκδήλωση: μια οργανωμένη γιορτή: *Αύριο έχουμε μια εκδήλωση αφιερωμένη στην παγκόσμια ημέρα του παιδιού.*

Πώς το λέει μέσα στο διάλογο;

1. Όλα τα χρόνια τα ίδια κάνουμε.

.....

2. Όλοι οι καθηγητές θα βγάλουν λόγο.

.....

3. Όλες οι τάξεις θα παρουσιάσουν από ένα θεατρικό έργο.

.....

4. Όλα τα παιδιά μπορούν να φέρουν μέχρι τέσσερα άτομα.

.....

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Η αντωνυμία **ΚΑΘΕ** δεν κλίνεται.

κάθε + ουσιαστικό

- Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα στη μόρφωση.

αντί για:

- Καθένας έχει δικαίωμα στη μόρφωση.
- Όλοι έχουν δικαίωμα στη μόρφωση.

1. Διάλογοι

Φτιάξε παρόμοιους διαλόγους.

- ✓ (ο κύριος Πέτρου – μια βεβαίωση¹)
  - Παρακαλώ τον κύριο Πέτρου.
  - Ο ίδιος, τι θα θέλατε;
  - Θα ήθελα μια βεβαίωση.
- ✓ (η κυρία Βάσσου – μια αίτηση²)
  - Παρακαλώ την κυρία Βάσσου.
  - Η ίδια. Σε τι μπορώ να σας βοηθήσω;
  - Θα ήθελα να κάνω μια αίτηση.

1. (ο κύριος Ανδρέου – μια απόδειξη³)

.....

.....

.....

2. (η κυρία Πετράκη – ένα αντίγραφο⁴)

.....

.....

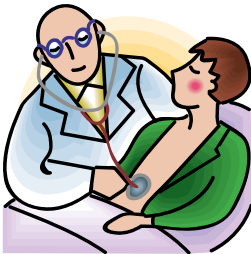
.....

3. (ο γιατρός – ένα ραντεβού)

.....

.....

.....

4. (η γραμματέας – μια πληροφορία)

.....

.....

.....

ο	ίδιος ο καθηγητής	η	ίδια η αδελφή της
του	ίδιου του καθηγητή	της	ίδιας της αδελφής
τον	ίδιο τον καθηγητή	την	ίδια την αδελφή
οι	ίδιοι οι καθηγητές	οι	ίδιες οι αδελφές
των	διων των καθηγητών	των	ίδιων των αδελφών
τους	ιδιους τους καθηγητές	τις	ίδιες τις αδελφές
			το
			ίδιο το πρόσωπο
			του
			ίδιου του προσώπου
			το
			ίδιο το πρόσωπο
			τα
			ίδια τα πρόσωπα
			των
			ίδιων των προσώπων
			τα
			δια τα πρόσωπα

1. **η βεβαίωση:** ένα χαρτί που παρουσιάζει κάτι ως σίγουρο: *Μου ζήτησαν μια βεβαίωση ότι είμαι μαθητής στο Γ' Γυμνάσιο Καλλιθέας.*
2. **η αίτηση:** ένα χαρτί στο οποίο ζητάμε κάτι από μια υπηρεσία: *Για να έχουμε τηλέφωνο στο σπίτι πρέπει πρώτα να κάνουμε αίτηση στον ΟΤΕ.*
3. **η απόδειξη:** ένα χαρτάκι που μας δίνουν όταν πληρώνουμε χρήματα: *η απόδειξη από το σουπερμάρκετ.*
4. **το αντίγραφο:** όχι το πρωτότυπο: *Ο υπάλληλος μου ζήτησε εκτός από το πρωτότυπο και δύο αντίγραφα.*

2. Ρωτάω το περιοδικό.

Η Μαρία γράφει στο περιοδικό «Κατερίνα» και ζητάει συμβουλές. Τι πρέπει να κάνει; Συμπλήρωσε τα κενά με την αντωνυμία **Ο ΙΔΙΟΣ, Η ΙΔΙΑ, ΤΟ ΙΔΙΟ**. Προσοχή στη χρήση του άρθρου!

Αγαπημένο μου περιοδικό.

Τελευταία δεν ξέρω τι ακριβώς μου συμβαίνει. Έχω κάνει δύσκολη τη ζωή σ' όλους γύρω μου: ..... γονείς μου, ακόμα και ..... την αδελφή μου.

Ξέρω, είμαι απαίσια, σιχαίνομαι¹ τον εαυτό μου, ακόμη και ..... το πρόσωπό μου, που τελευταία έχει γεμίσει σπυράκια. Εγώ ..... φταίω για ό,τι συμβαίνει, αλλά δεν μπορώ να ελέγξω τον εαυτό μου. Λες και ζει μέσα μου ένα διαβολάκι που με βάζει να μαλώνω με όλο τον κόσμο. Και στο σχολείο τα πράγματα δεν είναι καλύτερα. Οι βαθμοί μου έχουν πέσει και ..... οι καθηγητές αναρωτιούνται² τι έχω πάθει. Μου λες πώς να γίνω πάλι ο παλιός μου εαυτός;

Μαρία Χ από την Αθήνα

3. Το περιοδικό μου απαντά.

Συμπλήρωσε με την αντωνυμία **ΙΔΙΟΣ**.

Αγαπητή μου Μαρία, μην ανησυχείς. Όλα αυτά που περιγράφεις είναι φυσιολογικά για την ηλικία σου. Εσύ ..... δε φταις σε τίποτα. Περνάς τώρα μια δύσκολη περίοδο της ζωής σου, την εφηβεία³. Μίλησε γι' αυτά που σε βασανίζουν στους γονείς σου. Σε λίγο θα δεις ότι αυτοί ..... θα σε βοηθήσουν να ξεπεράσεις τα προβλήματά σου.

Με πολλή αγάπη, «Κατερίνα»

1. **σιχαίνομαι:** νιώθω αγδία για κάτι: Σιχαίνομαι τις κατσαρίδες.

2. **αναρωτιέμαι:** δεν καταλαβαίνω κάτι: Αναρωτιέμαι πού φύγανε τόσα λεφτά.

3. **η εφηβεία:** ηλικία από τα 12 έως τα 20.

4. Διάλογοι

Φτιάξε παρόμοιους διαλόγους και ζήτησε:

- τον υπεύθυνο¹ • το διευθυντή
- την προϊσταμένη² • την ιδιοκτήτρια³
- τη Μαρία • τον Αλέξανδρο και τον Τάσο
- τα παιδιά • τη Μαρία και την Ειρήνη

- ✓ - Μπορώ να μιλήσω στον υπεύθυνο;
  - Λείπει. Θέλετε να του αφήσετε κάποιο μήνυμα;
  - Όχι, πρέπει να μιλήσω στον ίδιο.
  - Τότε πάρτε αργότερα.
- ✓ - Γεια σας, η Μαρία είναι εκεί;
  - Δεν είναι εδώ, παιδί μου. Θες να της πω κάτι;
  - Δεν πειράζει. Θα μιλήσω στην ίδια, όταν τη δω.

εγώ	}	ο ίδιος	}	και κανένας άλλος, αυτοπροσώπως
εσύ		η ίδια		
		το ίδιο		
αυτός	ο ίδιος			
αυτή	η ίδια			
αυτό	το ίδιο			
εμείς	}	οι ίδιοι		
εσείς		οι ίδιες		
		τα ίδια		
αυτοί	οι ίδιοι			
αυτές	οι ίδιες			
αυτά	τα ίδια			

5. Διάλογοι

Τι λένε τα παιδιά; Φτιάξε διαλόγους με τις λέξεις στην παρένθεση.

- ✓ (το σενάριο/η σκηνοθεσία/ο Νίκος και η Ρένα)
  - Καλά, αυτό το έργο ήταν φοβερό!
  - Ναι, τα παιδιά της θεατρικής ομάδας έκαναν πολύ καλή δουλειά.
  - Δε μου λες, ποιανού ήταν το σενάριο;
  - Του Νίκου και της Ρένας.
  - Και η σκηνοθεσία;
  - Των ίδιων.

1. (η ιδέα/οι διάλογοι/η Ρένα και ο Νίκος)
2. (ο στίχος/η μουσική/ο Κώστας)
3. (τα κουστούμια/η χορογραφία/η Καίτη)
4. (τα σκηνικά/ο φωτισμός/η Μαριάννα)

1. **ο υπεύθυνος:** αυτός που έχει ευθύνη για κάτι: Ο Νίκος είναι υπεύθυνος για τις απουσίες. Είναι απουσιολόγος στην τάξη.

2. **η προϊσταμένη:** η ανώτερη υπάλληλος, η διευθύντρια.

3. **η ιδιοκτήτρια:** σε αυτήν ανήκει κάτι: η ιδιοκτήτρια της πολυκατοικίας, η ιδιοκτήτρια του σκύλου.

Μόνοι μας στο σπίτι

Το Σαββατοκύριακο τα παιδιά έμειναν μόνα τους. Οι γονείς τους πήγαν στο χωριό για δουλειές. Η Ειρήνη και η Μαρία πρέπει να φροντίσουν μόνες τους το σπίτι και το μικρό τους αδερφάκι.

Ειρήνη: Έλα, Γιωργάκη, να σε ντύσουμε, να πάμε βόλτα.

Γιωργάκης: Όχι, άσε με... Ντύνομαι μόνος μου.

Ειρήνη: Θα αργήσουμε, έλα να σε βοηθήσουμε.

Γιωργάκης: Όχι, όχι... μόνος μου!

Ειρήνη: Καλά, καλά. Κάνε γρήγορα τότε.

Μαρία: Έλα να σε χτενίσω.

Γιωργάκης: Όχι!

Μαρία: Τι και αυτό μόνος σου;

Γιωργάκης: Ναι!

Μαρία: Σε λίγο εσύ όλα θα τα κάνεις μόνος σου, δε θα χρειάζεσαι κανέναν.

6. Βρες τον κανόνα!

α. Συμπλήρωσε τον πίνακα με τις φράσεις που λείπουν.

β. Συμπλήρωσε τις φούσκες.

	ΕΙΚΟΣ	
Εγώ ντύνομαι	.....	.....
Εσύ όλα θα τα κάνεις	.....	.....
Ο Γιωργάκης παίζει	μόνος του.	
Η Μαρία πηγαίνει για ψώνια	μόνη της.	
Το παιδί χτενίζεται	μόνο του.	
	ΠΑΡΘΥΤΙΚΟΣ	
Εμείς δε φοβόμαστε	μόνοι/-ες μας.	
Εσείς μαγειρεύετε	μόνοι/-ες σας.	
Οι γονείς έφυγαν για το χωριό	μόνοι τους.	
Η Ειρήνη και η Μαρία		
θα φροντίσουν	.....	.....
το αδερφάκι τους	.....	.....
Τα παιδιά έμειναν	.....	.....

7. Μπορώ και μόνος μου.

Συμπλήρωσε.

- ✓ Μαρία, άσ' το. Δεν μπορείς να το κάνεις ..... *μόνη σου* .
1. Γιάννη, πότε επιτέλους θα γράφεις ..... στα τεστ;
  2. Μαρία, Ειρήνη, θα το φτιάξετε ..... ή θέλετε βοήθεια;
  3. Γιώργο, Πέτρο, ελάτε να δείτε και ..... τι έγινε.
  4. Ο Τάσος είναι δυνατός. Μπορεί να το σηκώσει .....
  5. Τα παιδιά είναι φρόνιμα. Κάθονται και παίζουν .....
  6. Ο Δήμος είναι φοβητσιάρης. Φοβάται να μείνει ..... στο σπίτι.
  7. Το μωρό δεν τρώει ..... Το ταΐζει η μητέρα του.

8. Διάλογοι

Φτιάξε μικρούς διαλόγους όπως στο παράδειγμα.

- ✓ Ο Γιάννης θέλει νερό. (φέρνω – παίρνω)
- Μαμά, φέρε μου νερό.
- Πάρ' το μόνος σου.

1. Της Τάνιας έφυγε το κουμπί. (ράβω)

.....

2. Ο Πέτρος θέλει καθαρή φανέλα. (πλένω)

.....

3. Η Ειρήνη και η Μαρία δέλουν μια τούρτα. (φτιάχνω)

.....

4. Ο Τάσος και ο Αλέξανδρος δέλουν καφέ. (κάνω)

.....

9. Τι πάει με τι;

Τι λένε οι υπερήφανοι γονείς για τα παιδιά τους; Αντιστοίχισε.

1. Τα κορίτσια μου ξέρουν να φτιάχνουν τα γλυκά	μόνος του
2. Τα αγόρια μας ξέρουν να διορθώνουν τις ζημιές ¹	μόνα τους
3. Ο γιος μου ξέρει να φτιάχνει πατάτες τηγανητές	μόνος του
4. Η κορούλα μου ξέρει να σιδερώνει	μόνη της
5. Το παιδί μας ξέρει να αλλάζει λάμπες	μόνο του
6. Οι κόρες μου ξέρουν να βάζουν πλυντήριο	μόνοι τους
7. Ο γιος μου ξέρει να φτιάχνει πρόχειρο ² φαγητό	μόνες τους
8. Οι γιοι μου ξέρουν να ανάβουν τη σόμπα ³	μόνα τους

1. η ζημιά: κάνουμε ζημιά όταν χαλάμε ή σπάμε κάτι.

2. πρόχειρος, -η, -ο: κάτι που γίνεται στα γρήγορα, χωρίς να δώσουμε μεγάλη προσοχή: πρόχειρο φαγητό, πρόχειρο ντύσιμο, πρόχειρες σημειώσεις.

3. η σόμπα: η συσκευή που ζεσταίνει το σπίτι (καίει ξύλα ή πετρέλαιο).

ΠΡΟΣΕΞΕ!

Η αναφορική αντωνυμία **ΠΟΥ** δεν κλίνεται.

που	η	οποία	ο	οποίος	το	οποίο
	της	οποίας	του	οποίου	του	οποίου
	την	οποία	τον	οποίο	το	οποίο
	οι	οποίες	οι	οποίοι	τα	οποία
	των	οποίων	των	οποίων	των	οποίων
	τις	οποίες	τους	οποίους	τα	οποία

Το όνειρο που είδα

Μαρία: Μαμά, μαμά, Ειρήνη, ελάτε να σας πω, είδα ένα τρομακτικό¹ όνειρο...

Ειρήνη: Για πες, για πες...

Μαρία: Εγώ και εσύ, Ειρήνη, ζούσαμε με άλλους γονείς, φτωχούς, οι οποίοι, επειδή δεν είχαν ψωμί, μας διώξαν... Εμείς πετάξαμε από ένα παράθυρο, που άνοιξε μόνο του... Πετούσαμε πάνω από βουνά, χωράφια, δάση. Και φτάσαμε σε κάτι δέντρα, σαν μια ζούγκλα, πάνω στα οποία ακούγονταν ζώα να ουρλιάζουν². Και ξαφνικά το δάσος γίνεται ένα λιβάδι στο οποίο ήταν ένα ωραίο σπίτι. Αχ, μαμάκα μου... Έξω το λιβάδι ήταν γεμάτο με λαγούς από τις πλάτες των οποίων πετούσαν σοκολάτες... Τότε μια μάγισσα μας λέει: «Φάτε όσες θέλετε...». Η Ειρήνη αρπάζει μία. Τότε βλέπουμε εσένα και τον Πέτρο, το φίλο μου, να τρέχετε και να φωνάζετε: «Σταματήστε! Όλες οι σοκολάτες είναι δηλητηριασμένες³...».

Μαμά: Ένα όνειρο ήταν, παιδί μου...

Ειρήνη: Μαμά, εγώ γιατί δε βλέπω όνειρα;

1. **τρομακτικός, -ή, -ό:** κάτι που με φοβίζει.

2. **ουρλιάζω:** φωνάζω πολύ δυνατά: *Ουρλιάζω από πόνο.*

3. **δηλητηριασμένος, -η, -ο:** που έχει φαρμάκι, δηλητήριο.

1. Συνεχίζεις εσύ.

Διάβασε το κείμενο και συμπλήρωσε κάποιες προτάσεις με την αντωνυμία **Ο ΟΠΟΙΟΣ** και κάποιες άλλες με την αντωνυμία **ΠΟΥ**.

✓ Εγώ και η Ειρήνη ζούσαμε με άλλους γονείς, οι οποίοι, επειδή δεν είχαν ψωμί, μας διώξαν.

1. Φτάσαμε σε κάτι δέντρα .....

2. Το δάσος γίνεται .....

3. Το λιβάδι ήταν γεμάτο λαγούς, ...

1. Πετάξαμε από ένα παράθυρο .....

2. Στο δάσος ήταν μια μάγισσα .....

3. Εμείς είδαμε εσένα και τον Πέτρο .....

που τον / που την / που το

που + αιτιατική αδύνατου τύπου προσωπικής αντωνυμίας

που τον/την/το

που τους/τις/τα

➤ Είδα στη βιτρίνα ένα φορεματάκι που το ζήλεψα!

Η πρώτη ραπτομηχανή

Ο Έλιας Χοβ είναι ο εφευρέτης της ραπτομηχανής. Για πολύ καιρό δεν μπορούσε να τελειώσει τη μηχανή. Ένα πρωί ξύπνησε με την τέλεια λύση, που την ονειρεύτηκε. Είδε στον ύπνο του ένα βασιλιά που τον φοβήθηκε πολύ, γιατί ήταν άγριος και τρομακτικός. Ο βασιλιάς τον διέταξε να τελειώσει τη μηχανή. Διαφορετικά θα τον σκότωνε.

Ο Χοβ πρόσεξε στο όνειρο ότι η λάμα¹ του ακοντίου² είχε τρύπα στη μέση. Ξύπνησε, έφτιαξε μια βελόνα και τελείωσε τη μηχανή του.

2. Τι λείπει;

Συμπλήρωσε με: **ΠΟΥ ΤΗ(Ν), ΤΟ(Ν), ΜΑΣ, ΜΟΥ...**

✓ Η Μαρία που τη χαιρετήσαμε μένει στη γειτονιά μας.

1. Για κοίτα! Είναι ο Γιάννης ..... είδαμε χθες στην ταβέρνα.

2. Η Μαρία συμμετέχει σε ένα θεατρικό ..... οργανώνει ο καθηγητής της μουσικής.

3. Η γάτα, ... χαρακτηρίζουν ως «πρωταθλητή στο όνειρο», κοιμάται 16 ώρες την ημέρα.

4. Ο Μέγας Ναπολέων κοιμόταν λίγες ώρες, όμως προλάβαινε να δει όνειρα ..... θεωρούσε ως συμβουλές για τις εκστρατείες³ του.

5. Ξανάρχισε τα Αγγλικά, ... είχε αφήσει εδώ και χρόνια.

1. η λάμα: μακρόστενο μεταλλικό αντικείμενο που κόβει πολύ: η λάμα του ξυραφιού.

2. το ακόντιο: μακρύ ξύλο με μεταλλική μύτη που χρησιμεύει για όπλο.

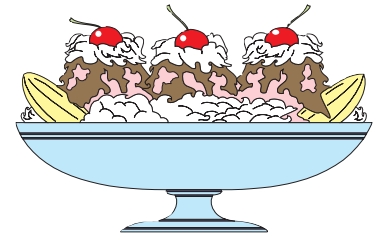
3. η εκστρατεία: ο στρατός που πηγαίνει για πόλεμο.

Ονομαστική	ο οποίος	η οποία	το οποίο
Γενική	του οποίου	της οποίας	του οποίου
Αιτιατική	τον οποίο	την οποία	το οποίο
Ονομαστική	οι οποίοι	οι οποίες	τα οποία
Γενική	των οποίων	των οποίων	των οποίων
Αιτιατική	τους οποίους	τις οποίες	τα οποία

3. Τι λείπει;

Συμπλήρωσε με το Ο ΟΠΟΙΟΣ, Η ΟΠΟΙΑ, ΤΟ ΟΠΟΙΟ...

- α.** Αυτή είναι η Ελένη η οποία μένει δίπλα.
 Αυτή είναι η Ειρήνη ..... γνώρισα χθες.
 Αυτή είναι η Ειρήνη ο πατέρας ..... είναι δάσκαλος.
- β.** Αυτά είναι τα γλυκά ..... μου αρέσουν.
 Αυτά είναι τα γλυκά ..... έφερε η γιαγιά.
 Αυτά είναι τα γλυκά τη συνταγή ..... μου την είπε η Ειρήνη.
- γ.** Αυτός είναι ο Πέτρος ..... η δασκάλα αγαπάει πολύ.
 Αυτός είναι ο Πέτρος οι γονείς ..... χώρισαν.
 Αυτός είναι ο Πέτρος ..... βγαίνει πάντα πρώτος στους αγώνες.

4. Πες το αλλιώς!

- ✓ Η Μαρία ψάχνει την τσάντα της, που την αφήνει εδώ κι εκεί.
 ➔ Η Μαρία ψάχνει κάθε πρωί την τσάντα της, την οποία αφήνει εδώ κι εκεί.

1. Φέρουμε τον άνθρωπο που τον ψάχνεις τόσο καιρό.
 .....
2. Βλέπεις την κοπέλα που τη γνωρίζει και ο Πέτρος;
 .....
3. Άκουσα τα νέα που τα είπαν χθες τα παιδιά στην τάξη.
 .....
4. Θα ήθελα τους φακέλους που τους πήρε χθες από το γραφείο.
 .....
5. Πάρε τις καρτέλες που τις δάνεισες για το πάρτι της Μαρίας.
 .....

που τη(ν)	→	τη(ν) οποία
που το(ν)	→	το(ν) οποίο
που τα	→	τα οποία
που τους	→	τους οποίους
που τις	→	τις οποίες

5. Ύπνε που παίρνεις τα παιδιά...

Τι γράφουν για τον ύπνο; Συμπλήρωσε ό,τι λείπει, όπως στα παραδείγματα.

Ο Αριστοτέλης έγραψε ένα βιβλίο για τον ύπνο, στο .....^{οποίο}..... προσπαθεί να εξηγήσει γιατί κοιμούνται οι άνθρωποι. Αυτός πίστευε ότι ο ύπνος είναι μια διαδικασία κατά ..... το στομάχι βγάζει ατμούς με υψηλή θερμοκρασία. Οι ατμοί αυτοί ανεβαίνουν στον εγκέφαλο, στον ..... ψύχονται¹. Μετά κατεβαίνουν προς τα κάτω και ψύχουν την καρδιά.

Σήμερα πιστεύουν πως το σώμα του ανθρώπου αλλά και των ζώων λειτουργεί με ένα συγκεκριμένο ρυθμό, στον ..... ανήκει και ο κύκλος δράσης-ύπνου.

Τα μωρά κοιμούνται 14 έως 16 ώρες την ημέρα, από ..... οι 5-6 είναι ύπνος με όνειρα.

Οι ελέφαντες κοιμούνται μόνο 3-6 ώρες κάθε νύχτα, εκ .....^{των οποίων}... τις δύο παραμένουν όρθιοι.

6. Πες το αλλιώς!

1. Κάλεσαν την αδελφή του γιατρού που μένει εδώ κοντά. (ο γιατρός μένει εδώ κοντά)

.....

2. Υπήρχε κι ένα κάστρο στην πόλη που επισκεφτήκαμε χθες. (το κάστρο επισκεφτήκαμε)

.....

3. Γνωρίσαμε τον πατέρα του νεαρού που τόσο συμπαθεί η αδελφή σου. (το νεαρό συμπαθεί)

.....

4. Συνάντησα τη φίλη της ξαδέρφης μου που με είχε πάρει τηλέφωνο. (η φίλη μού τηλεφώνησε)

.....

➤ Απόψε θα εμφανιστεί η Ειρήνη. Γί' αυτήν λένε ότι τραγουδάει πολύ ωραία.

➤ Απόψε θα εμφανιστεί η Ειρήνη, για την οποία λένε ότι τραγουδάει ωραία.

➤ Απόψε θα εμφανιστεί η Ειρήνη, που λένε ότι τραγουδάει ωραία.

ΠΡΟΣΟΧΗ!

Με τις προθέσεις **ΓΙΑ, ΜΕ, ΑΠΟ, ΧΩΡΙΣ, ΚΑΤΑ** βάζουμε το **Ο ΟΠΟΙΟΣ, -Α, -Ο**.

1. ψύχομαι: παγώνω, κρυώνω.

7. Όποια ξέρει, ας απαντήσει!

Τι σημαίνουν οι παροιμίες;

1. Όποιος βιάζεται σκοντάφτει.
2. Όποιος λέει την αλήθεια, έχει το Θεό βοήθεια.
3. Όποιος ψάχνει τα πολλά, χάνει και τα λίγα.
4. Όποιος στήνει για άλλον παγίδα, πιάνεται ο ίδιος μέσα.
5. Όποιος έχει πολλούς εχθρούς, δε βρίσκει ποτέ φίλους.
6. Όποιος πεινάει, καρβέλια¹ ονειρεύεται.
7. Όποιος δε θέλει να ζυμώνει², δέκα μέρες κοσκινίζει.
8. Με όποιον δάσκαλο καθίσεις, τέτοια γράμματα θα μάθεις.

	Όνομαστική	όποιος	όποια	όποιο
	Αιτιατική	όποιο	όποια	όποιο
	Όνομαστική	όποιοι	όποιες	όποια
	Αιτιατική	όποιους	όποιες	όποια

8. Τι λείπει;

Συμπλήρωσε τις προτάσεις με: ΟΠΟΙΟΣ, ΟΠΟΙΑ, ΟΠΟΙΟ.

1. – Αχ, τι πολλά κολιέ που έχεις!
– Θέλεις να σου χαρίσω ένα;
– Ποιο να πάρω;
– ..... θέλεις.
2. – Παιδιά, την Κυριακή πάμε εκδρομή.
– Δεν μπορούμε, κύριε. Τη Δευτέρα γράφουμε τεστ.
– Εντάξει, ας έρδει ..... θέλει.
3. Παιδιά, σήμερα ένας συμμαθητής σας έχασε το πορτοφόλι του.
..... το βρει, να το φέρει στο γραφείο του διευθυντή.
4. – Μαρία, δεν ξέρεις πού είναι το γήπεδο;
– Όχι, δεν ξέρω.
– ..... ρωτήσεις να στο πει.
5. – Πάμε βόλτα σήμερα;
– Πότε;
– ..... ώρα θέλεις.

1. το καρβέλι: το ψωμί.

2. ζυμώνω: ανακατεύω αλεύρι και νερό με τα χέρια για να φτιάξω ψωμί.

9. Όσο θέλω;

Συμπλήρωσε με ΟΣΟΣ, ΟΣΗ, ΟΣΟ.

- ✓ – Πόσο χρώμα να βάλω; – ..... Όσο ..... δες.
1. – Μαμά, να βάλω λίγη σαλάτα ακόμη; – Βάλε ..... θέλεις.
2. – Πόσα λεφτά να πάρω; – ..... σου χρειάζονται.
3. – Πόσο φαγητό να σου βάλω; – Βάλε ..... δες.
4. – Πόσο ψωμί να κόψω; – ..... δες.

	Ονομαστική	όσος	όση	όσο
	Γενική	όσου	όσης	όσου
	Αιτιατική	όσο	όση	όσο
	Ονομαστική	όσοι	όσες	όσα
	Γενική	όσων	όσων	όσων
	Αιτιατική	όσους	όσες	όσα

10. Όσοι μπορούν...

Συμπλήρωσε με ΟΣΟΙ, ΟΣΕΣ, ΟΣΑ.

- ✓ – Θα έρθετε όλοι στο πάρτι; – ..... Όσοι ..... μπορούσαμε.
1. – Πόσα κορίτσια θα κάνουν την εργασία; – ..... μπορούσαν.
2. – Μαμά, πόσες κάρτες να γράψω σήμερα; – ..... μπορείς.
3. – Πόσους καλεσμένους θα έχουμε στο πάρτι; – ..... πει ο μπαμπάς.
4. – Κύριε, δεν μπορώ να κάνω όλους τους γύρους. Κουράστηκα. – Κάνε ..... μπορείς.
5. .... παιδιά μένουν κοντά, θα έρθουν στο σπίτι με τα πόδια.

11. Συμπλήρωσε.

Χρησιμοποίησε τον τύπο ΟΣΩΝ.

- ✓ ..... Όσων ..... παιδιών οι γονείς λείπουν, δε θα έρθουν στην εκδρομή.
1. Θέλω τα ονόματα ..... παιδιών απουσιάζουν.
2. .... μαθητών οι βαθμοί είναι μεγαλύτεροι από 18 παίρνουν έπαινο.
3. Να ενημερωθούν οι γονείς ..... παιδιών έχουν πολλές απουσίες.
4. .... μαθητών τα ονόματα αρχίζουν από Κ να έρθουν να παραλάβουν τα μαθητικά τους πάσα.

